

O

O Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Om la apă“.

OBICEIURI Prescurtare a expresiei „Bunele obiceiuri ale mării“, reprezentând regulile nescrise pe care este bine ca un marinăr să le respecte. De ex.: a evita o navă aflată în probe de viteză; a evita trecerea printr-o formație de nave de război, cu toate că Regulile de drum dau acest drept; a nu lua vântul unei nave cu vele, trecind în vântul ei etc. Deși nescrise, ele pot fi luate uneori în considerație de tribunalele maritime.

OBIECT DE ARMAMENT Obiect mărunț aflat la bordul unei nave sau al unei ambarcațiuni ca: ghiordele, furcheți, cuie de strapazan etc.

OBO (*engl* Oil-Bulk-Ore) Navă ce poate fi folosită ca petrolier, vrachier și mineralier.

OBOȘI (*despre navă*) A fi supusă, pe mare rea, unor solicitări puternice care tind să deformeze osatura și bordajul.

OBRAZ Porțiune a bordajului aflată deasupra liniei de plutire, în locul în care bordajul lateral se curbează spre etravă.

OBRY, giroscop *mil*, *inv* Primul giroscop montat pe torpile (1890).

OBSTACOL DE NAVIGAȚIE Obiect care periclitează navigația maritimă sau fluvială (praguri, coturi bruște, locuri strimte, anafoare etc.) și care sînt trecute pe hărțile de navigație prin semne convenționale.

OBSTRUȚIUNE *mil* Obstacol artificial care se instalează la intrarea într-un golf, într-o radă, în apele unui curs de apă etc. pentru a împiedica pătrunderea prin surprindere a navelor inamice. Constă din estacade de școndri, anțuri, piloți, plase, nave scufundate etc.

OCEAN 1. *oc* Vastă întindere de apă sărată care separă continentele. Pe planeta noastră există patru O. (*v* oceanul planetar), ale căror limite convenționale au fost stabilite în 1937 prin Convenția de la Monte Carlo. 2. În mitologia greacă, zeul stihiei marine (Okeanos), cel mai vîrstnic dintre Titani, izvorul primordial al tuturor apelor.

OCEANOGRAPHIE Disciplină care se ocupă cu studierea dimensiunilor și adîncimilor oceanelor și mărilor, a reliefului fundului, a compoziției și temperaturii apei la suprafață și în adîncime a florei și faunei marine, precum și a altor fenomene. Oceanografia se împarte în statică, care se ocupă cu studierea problemelor ce nu se referă la mișcarea apei, și dinamică, care studiază mișcarea maselor de apă.

OCEANOGRAPHIE NAUTICĂ Ramură a oceanografiei generale, care studiază fenomenele de mișcare a apelor din oceane și mări, produse de vînt și de atracția Lunii și a Soarelui (valuri, marea, curenți, adîncimi), și alte date necesare navigației pe mări și oceane.

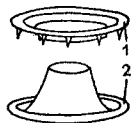
OCEANOLOGIE Ansamblu de discipline care cercetează oceanele și mările lumii (oceanografia, fizica mării, geologia mării, biologia mării, chimia mării ș.a.).

OCEANUL PLANETAR *oc* Masă lichidă a planetei noastre, care împarte uscatul în continente și insule separate, avînd o suprafață de 362 033 000 km², ceea ce reprezintă aproximativ 72% din suprafața Terrei și un volum de 1 349 930 000 km³. Cuprinde patru oceane: Pacific, Atlantic, Indian și Arctic sau Înghețat de Nord, care ocupă 50%, 25%, 21% și, respectiv, 4% din suprafața totală. Adîncimea, medie a O.P. este de 3 729 m, iar adîncimea maximă, de 11 022 m (abisul Mariane). Sălinitatea apei este, în medie, 35‰. Temperatura la suprafața apei depinde de latitudine, de anotimp și de curenți, variînd între +37° (în Golful Persic și în M. Roșie) și sub 0° (în zonele polare).

OCHELARI Piesă din două-trei inele aflate în același plan ce servește la prinderea manevrelor la colțurile de mură ale velelor pătrate.

OCHET Piesă din alamă, formată din două bucăți — bărbat și femeie —, care sînt fixate cu ajutorul unei nicovale de ocheti și al unui dorn pe marginea velei sau tenzii pentru a consolida o gaură.

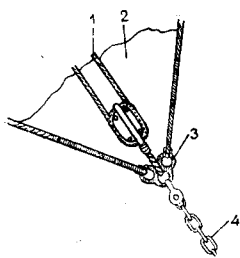
O. cu dinți O. care are dinți pe margine.

Ochet:
1 — femeie; 2 — bărbat

OCHI 1. Buclă a capătului unei parime sau pe o parimă făcută prin matisire (*v* matisală de ochi), prin înnodare sau cu chei sugrumătoare. Distingem: O. de fringhier, O. flamand, O. de garlin, O. de velar, O. cu chei sugrumătoare; *v* fig matisală de velar.

O. cu rodanță O. înfă-
tența parimei O. format
trebuie desrăscut în
sens invers: *sin* velină. 3. Piesă metalică pe

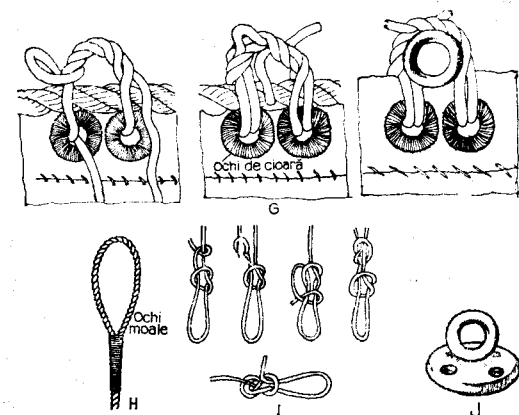
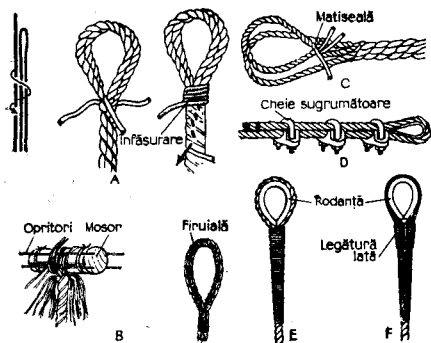
Ochelari:
1—contrașcotă; 2—velă;
3—ochelari; 4—școtă

tența parimei O. format trebuie desrăscut în sens invers; *sin* velină. 3. Piesă metalică pe catarg, pe punte sau pe bordaj, cu o gaură circulară, în care se prinde cirligul unui palanc (*a nu se confunda cu inelul, care este mobil*).

OCHI DE APĂ Porțiune de apă neinghețată, dar înconjurată de gheață. Pe riuri și lacuri O.d.A. se formează datorită curenților repezi, izvoarelor calde de fund, scurgerilor de apă caldă, iar în mări, din cauza curenților calzi, a deplasărilor de gheață sau a topirii acestora odată cu sosirea anotimpului cald.

OCHI DE CIOARĂ Gaură într-o velă sau tendă, întărită cu o cusătură făcută cu ață de vele.

OCHI DE CIVADĂ Gaură la colțurile de școtă ale civadei pentru a se scurge apa, pe tangaj; *v* fig arboret de bompres.

Ochi:

A - de fringhier; B - flamand; C - de garlin; D - cu chei sugrumătoare; E - cu rodanță; F - cu rodanță și legătură lată; G - de terțarolă; H - moale; I - stătător; J - de punte (metalic)

șurat, de regulă, sub o rodanță. O. cu rodanță și legătură O. cu rodanță sub care se află o legătură lată; prin desfacerea acestei legături rodanța poate fi înlocuită cu ușurință. Sub legătură prima se înfășoară. O. cusut O. de parimă cusut pe un capot sau pe o altă lucrare din pînă de vele. O. de învergare O. la îmbinarea grăndeii de cădere și grăndeii de învergare, prin care se trece baiera de învergare pentru a prinde vela pe vergă. O. de capelatură O. la capătul unei manevre fixe, cu ajutorul căruia aceasta se prinde la capelatură. O. de terțarolă O. pe grăndea de cădere a unei vele la care se prind pâlinceii de terțarolă. O. moale O. fără rodanță. O. pe parimă O. asemănător ochiului de terțarolă, dar făcut pe o parimă oarecare. O. stătător Buclă la capătul unei parime de grosime medie. O. țin-te bine O. ce se face pe o vergă pentru a permite gabierilor să se asigure pe timpul lucrului. 2. Buclă formată accidental pe o parimă la virare; pentru a nu reduce rezis-

OCHI DE PUNTE Deschidere dreptunghiulară în punte, prevăzută cu o prismă de sticlă, care servește la iluminarea culoarelor.

OCHI DE PUȚ Deschidere de pe punte a unei nări de puț.

OCHI DE SCURGERE Gaură într-o velă de regată pentru scurgerea aerului.

OCHI DE TRAVERSIERĂ Inel metalic prins de brățara de traversieră a ancorei.

OCHII NAVEI Porțiune de punte, imediat în pupa etravei, unde se instalează, de regulă, un om de veghe; *v* fig corpul navei.

OCHIUL FURTUNII Zonă senină de dimensiuni reduse în centrul unui ciclon.

OCTANT 1. Instrument de tipul sextantului, avind însă un sector de 45°, cu ajutorul căruia se măsoară unghiuri pînă la 90°. 2. Sector de cerc egal cu 45°. 3. Porțiune a globului, egală cu a opta parte din suprafața sa totală.

OCULTAȚIE *v* lumină.

OERTZ Cirmă hidrodinamică brevetată.

OFİȚER DE MARINĂ mil Persoană calificată în conducerea unei nave și a armelor acesteia. **Ofițer cu artileria/navigația** etc. Ofițer însărcinat cu conducerea artileriei/navigației etc. Pe portavioane există și ofițer cu apunțarea. **Ofițer de cart** O.d.M. care conduce serviciul de cart pe o navă aflată la ancoră sau în marș. Se subordonează comandantului navei, ofițerului secund în problemele serviciului de zi și ofițerului de cart pe unitatea de nave. **Ofițer de complimentare** Ofițer trimis la bordul unei nave de război străine, sosită în vizită, pentru a ura bun venit și a indica ancorajul, geamandura de legare, dana de acostare etc. **Ofițer de gardă** Ofițer care conduce serviciul de gardă (24 ore) pe o navă staționată la cheu. **Ofițer secund** Primul loțiitor al comandantului navei și șeful direct al întregului echipaj. **Ofițer șef de cart** Ofițer care conduce serviciul de cart pe o navă mare unde sunt mai mulți ofițeri de cart. **OFIȚER FLUVIAL MC** Posesorul unui brevet special, care îi dă dreptul să ocupe o funcție corespunzătoare și să navighe pe fluviu.

OFIȚER MARITIM MC Posesorul unui brevet care îi dă dreptul să ocupe posturi de ofițer pe o navă comercială maritimă. Ofițerii navei pot face parte din personalul de punte sau de mașini. Rangurile O.M. de punte, în afară de comandant, sunt: ofițer I sau secundul navei (i se mai spune și căpitan), care este primul loțiitor al comandantului; ofițer II, însărcinat cu navigația; ofițer III, care concurează la buna desfășurare a activităților la bordul navei; ofițer stagiar, ambarcat în vederea formării sale profesionale. Rangurile O.M. de mașini sunt: șef mecanic, care răspunde de starea tehnică a navei și de pregătirea personalului tehnic; ofițerii I, II și III mecanici maritimi, ofițerul mecanic maritim stagiar și ofițerii electricieni maritimi I, II și III. În afară de aceasta, în funcție de categoria și destinația navei comerciale, pot fi încadrați ofițeri de radiocomunicații — șef stație radiotelegrafice categoria I și II; ofițer radiotelegrafist II și III —, medici de bord, ofițeri de intență și sau ofițeri care ocupă funcții specifice: tehnolog șef, inginer traulist, inginer frigotehnist etc.

OFTO fl Schimbare bruscă a cirmei dintr-un bord în altul în caz de mascadă, pentru anumite manevre etc.

OGLINDA APEI fl Suprafața apei.

OGLINDĂ sin tablou.

OGLINDĂ DE SEMNALIZARE Oglindă ce servește la transmiterea semnalelor cu ajutorul razelor solare reflectate. O.d.S. este folosită de naufragiați.

OGLINDĂ MARE/MICĂ v sextant.

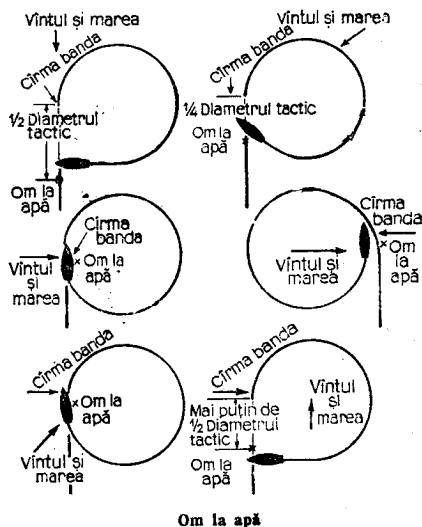
OGURA, table Table de înălțimi bazate pe metoda Souillageton, dar primele din lume care rezolvă triunghiul sferic de poziție cu formule conținând numai secante și cosecante (1920).

OM ÎN PROVA Marinar ce se află la prova unei ambarcațiuni pentru a minui cangea la acostare

și la plecarea. Pe șalupe, O.i.P. stă pe un suport din bare metalice.

OM ÎN PUPA Marinar ce se află la pupa unei șalupe pentru a minui cangea la acostare și la plecarea.

OM LA APĂ Om căzut peste bord. Pescuirea unui O.I.A. se face în cele mai multe cazuri

întorcind nava și ținind seama de vânt și de mare. Dacă omul nu se vede, nava face o curbă Butacov sau Williamson. Navele cu vele pun în pană.

OMEGA Sistem hiperbolic de radionavigație pe frecvență foarte joasă, similar sistemului de navigație Decca. Măsoară diferențele de fază ale semnalelor recepționate; folosește emițătoare fixe și receptoare mobile. Deosebirea principală față de sistemul Decca constă în frecvența de emisie; în timp ce sistemul Decca folosește mai multe frecvențe de cca 100 kHz, sistemul Omega folosește o frecvență de 10,2 kHz. Utilizând frecvențe foarte joase, emițătoarele Omega pot fi instalate la distanțe de câteva mii de Mm.

OPACINĂ Ramă pescărească; sin babaică.

OPERAȚIE NAVALĂ mil Totalitatea acțiunilor de luptă și manevrelor de forțe și mijloace executate după o concepție și un plan unic de către marile unități operative ale marinei militare, independent sau în cooperare cu alte categorii de forțe armate, pentru realizarea scopului strategic sau operativ propus. Marina militară desfășoară sau participă la operații pe comunicațiile maritime ale inamicului, la operații de apărare a comunicațiilor proprii, la operații de apărare a litoralului sau a flancului trupelor de uscat care acționează pe direcții de litoral, la operații de distrugere a forțelor navale ale inamicului etc.

OPERĂ MOARTĂ Porțiune a corpului navei, aflată deasupra liniei de plutire; *v fig* corpul navei.

OPERĂ VIE Porțiune a corpului navei, aflată sub linia de plutire; *sin* carenă; *v fig* corpul navei.

OPHIUCHUS Constelație avind stelele nautice Rasalhague și Sabik; în greacă: „Cel care ține șarpele”.

OPOZIȚIE *v* configurație.

OPRI 1. A anula gangul (inertția) navei astfel încât aceasta să nu aibă viteză prin apă. În acest scop mașinile navelor autopropulsate se pun înapoi, iar navele cu vele pun în pană.

2. A băga pana ramei în apă, rama rămânând fixă pentru a opri barca sau pentru a o întoarce. Se execută la comanda „Opriți!” sau „Babord/tribord opriți!”.

OPRITOR 1. Bucată de parimă cu capete de bulgar la ambele extremități, cusută cu ață de vele la capetele unei grandee rupte. 2. Piesă care limitează mișcarea unui aparat, unui dispozitiv etc.

OPTURI *f*l Mecanism de punte compus din două tambure canelate, ce se află în poziție orizontală și pe care se înfășoară remorca sub forma cifrei 8. O. sînt prevăzute cu o frînă cu bandă care permite voltarea sau filarea. 2. Instalație compusă din două baze verticale, canelate, acționate de un motor aflat sub punte.

ORA BORDULUI Ora oficială la bordul navei, identică, de regulă, cu ora fusului. O.B. se schimbă astfel încît serviciul la bord să nu fie perturbat.

ORA CRONOMETRULUI Ora indicată de cronometrul bordului, la care, adăugînd algebric starea absolută, se obține ora meridianului Greenwich.

ORA FUSULUI Ora meridianului central al fusului, valabilă pentru tot fusul.

ORA LOCALĂ Ora oficială într-un punct dat al globului, identică, de regulă, cu ora fusului.

ORDIN DE AMBARCARE MC Document întocmit de încărcător, în care se trec bucățile, coletele, balele etc. din fiecare lot de marfă, cu mărcile de identificare respective. O.d.A. este semnat apoi de secundul navei.

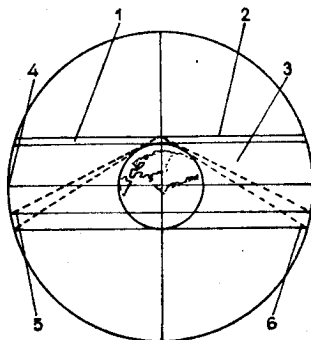
ORDIN DE MARȘ Ordin dat în scris de șeful de stat major ori de comandantul unității de nave (pentru navele militare) sau de biroul exploatare al flotei (pentru navele civile), prin care se comunică uneia sau mai multor nave misiunea ce le revine, precum și termenul de executare.

ORDINE mil Dispunere reciprocă la distanțe, intervalele și în relevmentele stabilite prin re-

gulamente (instrucțiuni) a formațiilor de nave din cadrul fiecărui grup tactic al dispozitivului de marș sau de luptă. Cea mai simplă O. este formația.

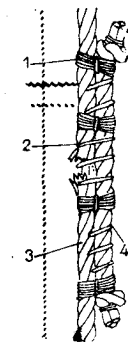
ORION Constelație avind stelele nautice Alnilam, Bellatrix, Betelgeusa, Rigel.

ORIZONT O. adevărat Planul perpendicular pe verticala locului, care trece prin ochiul observatorului. O. astronomic Planul perpendicular pe verticala locului, care trece prin centrul

Orizont:

1 — orizont geoidal; 2 — orizont sensibil; 3 — depresiune; 4 — orizont ceresc; 5 — orizont vizibil; 6 — orizont geometric

Opritor:

1 — legătură; 2 — cusătură; 3 — grandee; 4 — opritor

globului. O. geometric Cerc pe globul terestru, descris de tangenta la suprafața acestuia, care trece prin ochiul observatorului. O. marin Cerc pe globul terestru, descris de punctul de tangență al razei vizuale a observatorului, refractată de atmosferă. Se află, de regulă, dincolo de O. geometric.

ORIZONT ARTIFICIAL Instrument ce servește la executarea observațiilor cu sextantul cînd orizontul marin nu este vizibil.

ORIZONT RADIO/DE RADIOLOCAȚIE Cerc pe globul terestru, descris de punctul de tangență cu globul al unde radio/de radiolocație refractată de atmosferă. Se află, de regulă, dincolo de Orizontul geometric.

ORIZONTALĂ Grindă orizontală fixată pe montanți, pe care se așează bordajul unei suprastructuri.

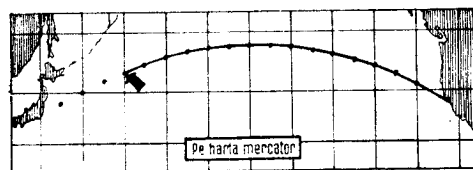
„**ORIZONTUL MARITIM**” *ist* Revistă cu caracter literar-profesional a ofițerilor din marina comercială, apărută în 1933, la Constanța.

ORLON Material sintetic (poliacril) din care se pot obține fibre pentru confecționarea parimelor.

ORLOP *ist* Punte situată imediat deasupra punții calei pe vechile nave de linie cu vele.

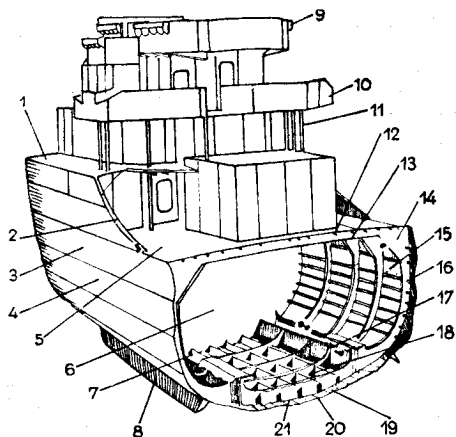
ORTODROMĂ Arcul de cerc mare al sferei terestre, pe care se măsoară distanța minimă

între două puncte. Navele nu pot naviga pe ortodromă, cu excepția cazurilor în care aceasta coincide cu ecuatorul sau cu meridianul. O. taie meridianele sub un unghi mereu variabil; *sin* cerc mare; *v* loxodromă și navigație pe ortodromă.

Ortodromă

OSATURĂ 1. Scheletul unei nave, format din piese de lemn, profile de oțel sau tablă, peste care se așează bordajul. Se compune din chilă, etravă, etambou, carlingi, pontili, varange, coaste, stringheri, curenți longitudinali etc. 2. Scheletul unei suprastructuri, compus din montanți, pontili, orizontale și longitudinale.

Osatură:

1 - puntea teugii; 2 - curmătura teugii; 3 - centură; 4 - bordaj; 5 - punte principală; 6 - perete etans; 7 - carlingă laterală; 8 - chilă de rulu; 9 - comandă; 10 - puntea comenzii; 11 - pontil; 12 - curent longitudinal; 13 - traversă; 14 - guseu; 15 - stringher; 16 - coastă; 17 - postamentul căldării; 18 - carlingă centrală; 19 - galbord; 20 - chilă plată; 21 - varangă

OSTIE pesc Furcă cu trei-patru brațe ascuțite, cu ajutorul căreia se pescuiește prin împungere. **OSTROV fl** Insulă formată de aluviuni în albia unui curs de apă și acoperită, de regulă, cu stu-făriș. Partea din amonte a O. se numește cap, iar cea din aval, coadă.

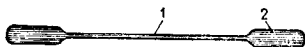
P

P Pavilion din Codul internațional de semnale, care, ridicat în port, are semnificația: „Toate persoanele trebuie să se prezinte la bord, deoarece nava este gata de plecare”; ridicat în mare de către o navă de pescuit, are semnificația: „Plasa traulului s-a agățat de un obstacol”.

PACHEBOT Navă comercială pentru transportul pasagerilor și coletelor postale, care execută curse regulate, pe itinerar fix, între două sau mai multe porturi; *sin (rar)* navă de pasageri, pasager, poștal.

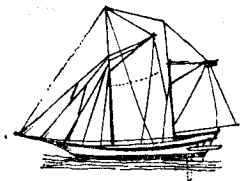
PACHET DE MARE Cantitate mare de apă aruncată de un val pe puntea navei.

PADELĂ Ramă cu lungimea de 2,00-2,50 m, cu două pene, folosită pe caiac. Ramarea se execută prin mișcări ritmice, alternând în cele două borduri, fără punct de sprijin pe acestea.

Padelă:
1 — braț; 2 — pană

PADUAKAN Navă cu vele aurice, folosită pe coastele Indochinei și ale ins. Borneo.

Padukan

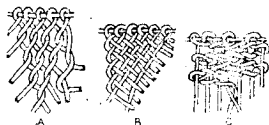

Pagale

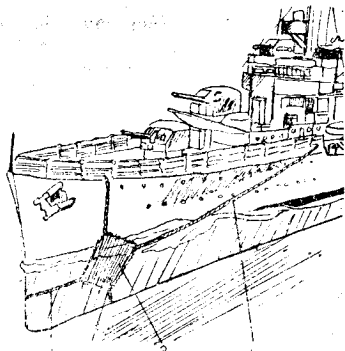
PAGAIIE Ramă scurtă, cu o singură pană, folosită pe canoe. Se apucă cu ambele mâini, canotorul stînd în poziție „pe un genunchi”.

PAIET Împletitură din fibre vegetale, care servește la protejarea punții, mărfii etc.; poate fi de tip francez, englez, spaniol etc.;

PAIET DE GAURĂ DE APĂ Dispozitiv compus din două bucăți de pînză de vele, cu o saltea

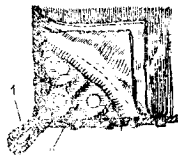

Paiet:
A — englez; B — francez;
C — spaniol

Paiet de gaură de apă:
1 — braț prova; 2 — lanț de fund; 3 — paiet; 4 — braț pupa

la mijloc, și întărit pe margine cu o grandee cu ochiuri, de care se prind brațele pentru manevra orizontală, parimele sau lanțurile de fund și de manevră, eventual, o parimă gradată. Lanțurile se termină cu sfîrcuri din parimă vegetală. Paietul se așează peste o gaură de apă în afara bordajului; presiunea apei îl lipește de bordaj, astupînd astfel gaura. Paiet armat Paiet care are o plasă de sîrmă între fețele din pînză de vele. **Paiet Makarov** Paiet cu întărituri din țevă metalică, așezate în buzunare din pînză de vele.

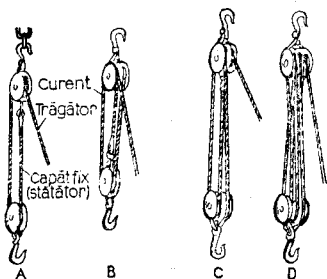
Paiet armat:
1 — ochi cu rodanță;
2 — plasă de sîrmă;
3 — grandee

PAIET DE GHIULEA *ist* Paiet gros, aflat pe punte, pe care se așează ghiulele.

PAIOL 1. Căptușeală din lemn pe fundul hambarului. 2. Rind de butoaie sau baloturi în hambar; *sin* paniol.

PAIOLAT Scindură lingă carlinga centrală, care acoperă canalul de scurgere.

PALANC Dispozitiv compus din două macarale prin care trece o parimă denumită curent, având unul din capete liber (trăgător), iar celălalt fixat la o macara (capăt fix sau stătător). Servește la ridicarea de greutate, la întinderea parimelor etc.; *v* caliornă. ◇ „Sub P.”

Palancuri:

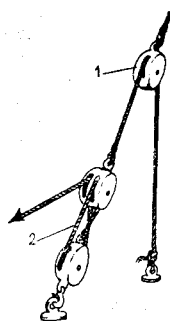
A — de tun; B — simplu; C — dublu; D — caliornă cu două macarale triple

Suficient de aproape de navă pentru a putea fi ridicat; „Barca nr... sub palancuri!” Comandă pentru a aduce barca sub palancurile gruilor, după care urmează a fi ridicată. P. avantajos P. având macaraua din care iese curentul prinsă la greutatea de manevră; ciștiul de forță este mai mare decât în cazul în care greutatea ar fi prinsă la cealaltă macara. P. cu sfirc P. care are un capăt de parimă la macaraua fixă, denumit sfirc, cu ajutorul căruia se poate prinde de un inel, un ochi sau o parimă. P. de abatere *v* abatere în carenă. P. de ancoră Caliornă cu picior și cheie încovoiată, cu ajutorul căreia se virează lanțul ancorei în caz de avariere a cabestanului sau a vinciului. P. de barcă P. ce servește la ridicarea și la lăsarea la apă a bărcilor; *v* fig barcă și balenieră. P. de bigă P. ce servește la ridicarea greutăților cu ajutorul bigii. P. de distanțare *sin* american. P. de guvernare P. pregătit în compartimentul cirmei pentru a putea guverna nava, manevrând echea cu palancuri; *sin* P. de cirmă. P. de întărire P. prins pe echea cirmei pentru a nu-i permite să joace pe mare rea; *sin* P. de ușurare. P. de întindere P. folosit la întinderea manevrelor stătătoare ale grementului sarturilor, straiurilor. P. de picior a) P. ce servește la manevrarea sau la fixarea picioarelor unei capre; b) P. aflat la capătul piciorului unei manevre. P. de punte P. ce servește la efectuarea diferitelor manevre pe

punte. P. de prefacere P. mic, cu ajutorul căruia se prefacă un P. mare; *sin* P. de recuperare. P. de redresare *v* abatere în carenă. P. de ruluu a) P. cu una din macarale prinsă pe o vergă, iar cu cealaltă pe catarg pentru a nu permite deplasarea vergii pe mare rea; b) P. ce servește la întărirea unei vergi pe care se află un P. de capăt de vergă. P. de reținere *v* lăsare la apă. P. de sart P. fixat orizontal între două sarturi slăbite pentru a le întinde. P. de talpă P. ce servește la fixarea tălpilor unei instalații pentru manevre de forță. P. de tăiere Pe baleniere, P. cu ajutorul căruia se ridică bucățile de balenă. P. de traversieră P. cu ajutorul căruia se virează traversiera. P. de tun P. compus din două macarale simple. P. de ușurare *v* P. de întărire. P. de vele P. folosit la ridicarea velor în arboradă pentru învergare; este, de regulă, un P. de tun. P. dezavantajos P. cu greutatea de ridicat prinsă la macaraua din care nu iese trăgătorul. P. dublu P. format din două macarale duble. P. lung P. cu una sau cu două viori. P. simplu P. format dintr-o macara dublă și una simplă.

➤ **PALANC ALUNECĂTOR** Dispozitiv compus dintr-un palanc și o macara alunecătoare.

➤ **PALANC DE CAPĂT DE VERGĂ** Dispozitiv care constă dintr-un palanc având un picior

Palanc alunecător:
1 — macara alunecătoare; 2 — palanc

Palanc diferențial

trecut printr-o cravată la capătul unei vergi asigurate cu palancuri de ruluu.

➤ **PALANC DE SĂRBĂTOARE** *inv* Palanc mic, cu sfirc sau cu cirlig, folosit la unele lucrări în arboradă.

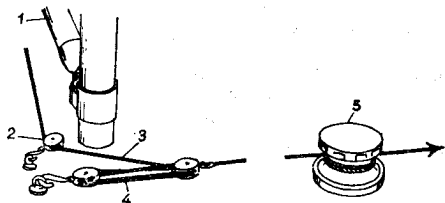
➤ **PALANC DE STRAI** Dispozitiv pentru manevrarea greutăților între două catarge, folosind două palancuri sau un palanc ținut de sfircul său și de o manevră ce poartă denumirea de spînzurătoare.

➤ **PALANC DIFERENȚIAL** Dispozitiv compus dintr-o macara cu două raiuri alăturate, dar cu diametre diferite, și cu un rai simplu, curentul fiind de lanț. Se folosește pentru ridicarea greu-

tăților mari, de regulă, în compartimentul mașini.

PALANC MECANIC Dispozitiv care multiplică forța de ridicare; se folosește în același scop ca și palancul diferențial.

PALANC OLANDEZ Dispozitiv compus dintr-un palanc ce se prinde cu cirligul într-un ochi de punte și care are la macaraua mobilă o

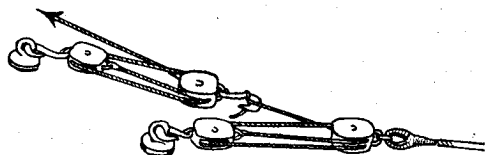

Palanc olandez:

1 — bigă; 2 — pastică; 3 — trăgător; 4 — palanc; 5 — cabestan

parimă ce se dă la cabestan. Curentul palancului este legat la curentul unei bigi. Datorită acestui dispozitiv, curentul bigii se va mișca cu o viteză egală cu $n + 1$ ori viteza macaralei mobile (n este numărul de raiuri ale palancului).

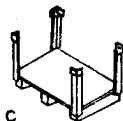
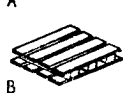
PALANC PE PALANC Dispozitiv compus din două palancuri din care unul este legat la trăgătorul celuilalt; *sin* palancuri în serie.

Palanc pe palanc

PALĂ Una din aripile elicei, fixată cu un capăt de butucul acesteia; *v fig* elice.

PALETĂ Platformă din lemn, metal sau material plastic, de formă dreptunghiulară, folosită la manipularea și transportul unității de încărcătură cu ajutorul mecanismelor de ridicat și transport cu furci; poate fi constituită din două plăci despărțite între ele prin stinghii de distanțare sau dintr-o placă sprijinită pe stinghii-suporturi. **P.-ladă** **P.** având deasupra plăcii superioare pereți verticali, pliabili sau demontabili, care protejează marfa. **P. cu montanți** **P.** având deasupra plăcii superioare montanți ficși sau pliabili, care suportă greutatea **P.** suprapuse.

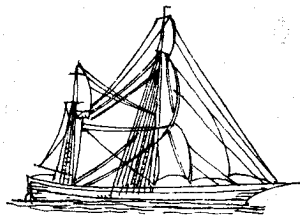
Palete:

A — cu o placă cu suport; B — cu două plăci cu suport; C — cu montanți

Marfa transportată pe **P.** poartă denumirea de marfă paletizată.

PALETIZARE MC Procedeu de manipulare, transportare și depozitare a mărfurilor, folosind palete cu dimensiuni standard, pe suprafața cărora se stivuiește o anumită unitate de încărcătură ce își păstrează forma și greutatea pe timpul transportului, permițând introducerea mecanizării. **P.** reduce substanțial timpul de manipulare a mărfurilor la încărcare/descărcare și asigură în mare măsură integritatea acestora.

PALMA *ist* Velier de cabotaj în M. Mediterană (sec. XVIII-XIX). Caracteristici: L = 30 m; B = 6 m.

Palma

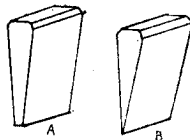
PALMĂ *v* ancoră.

PALONIER Dispozitiv de acționare a cirmei cu picioarele, în schifuri.

PAMFILION *ist* Navă de război, înrudită cu dromonul, pe care o foloseau indeosebi bizantinii în sec. VII e.n.

PANAMAX Navă port-container cu o capacitate de 1300 de containere, la construcția căreia s-a ținut seama de restricțiile Canalului Panama. Caracteristici: L = 227,30 m; B = 30,48 m; d = 9,14 m.

PANĂ 1. Pозиție a unei nave care nu mai înaintează, aflându-se în echilibru sub vele, unele din acestea fiind pline, altele mascate. Distingem: **P.** sub gabierul mic, **P.** sub gabierul mare, **P.** curentă, **P.** în cruce sub gabierul mic, **P.** în cruce sub gabierul mare. **P.** poate fi ardentă sau moale. 2. Piesă din lemn, servind la fixarea catargului în etambreu. 3. Piesă din lemn, de forma unei prisme triunghiulare, folosită la fixarea șinei pe mușamaua bocaportului, la astuparea unei găuri de apă etc. 4. *v* cirmă. 5. *v* ramă. 6. *ist* Piesă din lemn, folosită la ochirea tunurilor în înălțime.

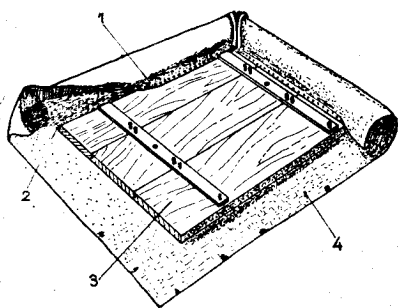
Pană de gaură de apă: 1 — teșită; B — ascuțită

PANĂ DE URAGAN Masă de nori cumulonimbus ce apar în centrul unui ciclon.

PALGICA ALBASTRĂ Trofeu instituit de cea mai veche companie transatlantică engleză,

„Cunard White Star Line”; P.A. se acordă celui mai rapid transatlantic care face curse între Europa și S.U.A. Totodată, nava primește ca trofeu un glob terestru din argint masiv, pe care sînt gravate numele navelor ce au cucerit pînă în acel moment recordul de viteză. P.A. a fost acordată pentru prima oară (în 1830) pachebotului englez „Persia” (3 300 t, $V = 13$ Nd), care a efectuat traversada în 8 zile, 23 ore și 30 minute. În secolul nostru, pînă în anul 1927, P.A. a fost deținută de transatlanticul englez „Mauritania” (36 000 t), care avea o viteză pînă la 27 Nd. În 1929 P.A. a fost cucerită de nava germană „Europa” (51 860 t), a cărei viteză era de 27 Nd. În 1932, trofeul a fost cucerit de nava italiană „Rex” (50 000 t), cu viteza 28,92 Nd, care a păstrat-o pînă în 1935, cînd a revenit transatlanticului francez „Normandie” (68 500 t), cu viteza de 29,68 Nd. În 1936, trofeul s-a înapoiat în Anglia, fiind conferit transatlanticului „Queen Mary” (75 000 t), cu viteza de 31,69 Nd. Din 1952 P.A. se află pe nava americană „United States” (59 140 t), care are viteza de 35,6 Nd; aceasta a traversat Oc. Atlantic în 3 zile, 10 ore și 40 minute. P.A. se arborează în zilele festive. **PANIOL** *sin* paiol (2).

PANOU 1. Fiecare din bucățile din care este construit capacul bocaportului. 2. Planșetă din lemn, aflată pe fundul unei bărci. 3. *pesc* Piesă din lemn sau fier, de formă dreptunghiulară sau eliptică, folosită în pereche pentru deschiderea traulului în sens orizontal. De P. se leagă, prin intermediul unor brațe de parimă, aripile traulului. 4. La navele militare, placă din tablă, de regulă striată, așezată deasupra santinei.

Panou de gaură de apă:

1 — cutie; 2 — umplutură; 3 — panou; 4 — pinză de vele

PANOU DE GAURĂ DE APĂ Panou din lemn, cu o garnitură pe margine, servind la astuparea găurilor de apă; *v* și caplama.

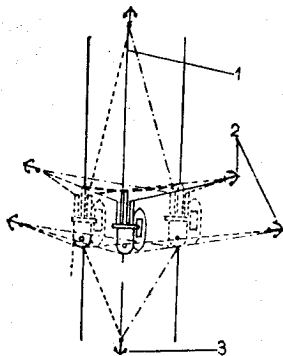
PANTALONI 1. Înveliș cilindric care prelungește bordajul navei și înfășoară axul elicei. 2. Conductă de dimensiuni mari, care leagă căldarea de coș.

PANTENĂ ((*despre vergi*) Înclinat (punerea vergilor în pantenă este semn de doliu).

PANTOCARENĂ Carenă a unei plutiri, obținută prin variația volumului carenei și a înclinării.

PAPAGAYOS Vînt de Nord-Est ce bate cu violență pe coasta de West a Americii Centrale.

PAPIONAJ Manevră de deplasare transversală a unei drăgi, executată cu ajutorul a două ancore de P.

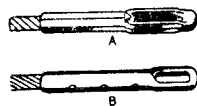

Papionaj:

1 — ancoră de avînt; 2 — ancore de papionaj; 3 — ancoră pupa

PAPUC Armătură la capătul unei sirme de balustradă; la sirmele de balustradă învelite în plastic se folosesc P. etanș.

PARABUCLĂ Parimă cu ajutorul căreia se rostogolesc obiectele cilindrice pentru a le ridica sau a le coborî la bord. Dacă un școndu trebuie ridicat peste parapet, el se reține cu o contraprabuclă; *v* fig rostogolire.

Papuci:

A — etanș; B — tip vechi

PARADĂ NAVALĂ *mil* Festivitate care se organizează cu prilejul sărbătorilor naționale, de Ziua Marinei, cu ocazia unor vizite oficiale etc., cînd navele staționate în port, în radă sau cele care se deplasează în formație de paradă sînt trecute în revistă. Cu 15 min înainte de începerea acestei festivități, echipajele se aliniază la front pe punte, de-a lungul navei, de la pupa spre prova, începînd cu ofițerii. Pe timpul P.N. comandantul se află pe comandă, în același bord cu echipajul navei.

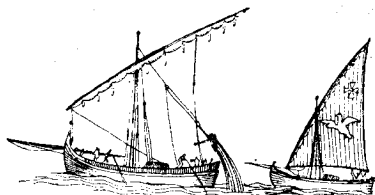
PARAGAT pesc Unealtă de pescuit compusă dintr-o parimă, denumită ană, de care sînt prinse cu ajutorul unor petile cirligele cu nadă. În țările nordice P. servește la prinderea codului, putînd avea 1 000-4 000 de cirlige.

PARALAXĂ Unghiul sub care se vede raza Pămîntului privită de pe un astru. Servește la calculul corecțiilor înălțimilor astrilor.

PARALEL Prescurtare de la cerc paralel. Distingem: **P. de latitudine**, care este paralel cu ecuatorul terestru; **P. de declinație**, care reprezintă un cerc al sferei cerești paralel cu planul ecuatorului ceresc; **P. de înălțime**, care reprezintă un cerc al sferei cerești paralel cu planul orizontului; **P. fictiv**, care este un cerc paralel cu ecuatorul unei proiecții Mercator oblice.

PARAMETRII FIERULUI MOALE v deviația compasului magnetic.

PARANZELLA Ambarcațiune de pescuit întilnită pe coastele Italiei.

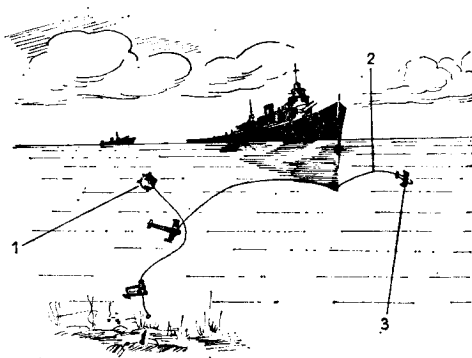

Paranzella

PARAPET Prelungire a bordajului lateral deasupra punții, sprijinită pe montanți sau pe stilpi la navele din lemn. La partea superioară a P. se află copastia; v fig nară de bordaj și navă de 74.

PARAȘUTĂ Tendă întinsă temporar deasupra unei guri de magazie și ridicată la centru pentru a împiedica pătrunderea ploii.

PARAVAN mil Aparat de protecție individuală a navelor împotriva minelor de contact. P. se compune din două flotoare de formă hidrodinamică,

Paravan:

1 — mină; 2 — braț; 3 — flotor

cu cirme de deviere și profundoare de reglare a imersiunii, remorcate cu sirme prevăzute cu foarfece pentru tăierea parimelor minelor; se fixează de una din piesele de pe etravă. Când nava înaintează, P. se depărtează în borduri cu ajutorul cirmelor. devind minele la o distanță de 20-30 m de navă, după ce

parimele acestora au fost tăiate în prealabil cu foarfecele.

PARĂ 1. Piesă din lemn (plastic), avind un șanț exterior, în care se prinde un zbir, și un șanț interior, în care se prinde zaua unui lanț. Servește la îmbinarea unui lanț cu o parimă. 2. Piesă din lemn la capătul unei bandule, servind ca greutate. 3. v nisipar.

PARCARE mil 1. Dispunerea avioanelor pe portavioane, la prova punții de zbor, în așteptarea decolării. 2. Spațiul de la prova, unde se parchează avioanele.

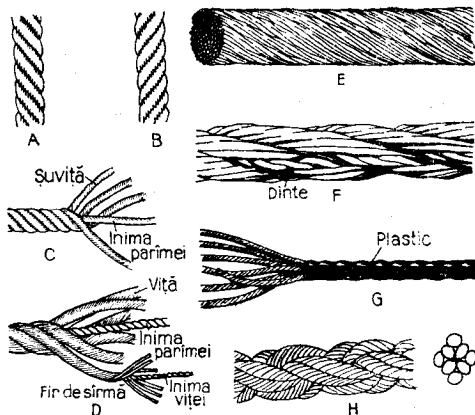
PARCURSUL ZILEI Distanța parcursă de o navă în 24 ore.

PARELĂ v daltă de călăfăituit.

PARIMĂ Fringhie vegetală, metalică sau din material plastic, folosită în marină. **P. vegetală** P. confecționată din fibre vegetale răscucite spre dreapta, formind sfilățele, prin a căror răscucire spre stînga se obțin șuvițe; trei șuvițe răscucite spre dreapta formează o P.V. Dacă P.V. este formată din patru șuvițe aflate în jurul unui fir central nerăscucit, denumit inimă sau fitil, se spune că P. este răscucită în sirt. P. din trei și patru șuvițe poartă denumirea de lanțane. Prin răscucirea a trei lanțane formate din cîte trei șuvițe se obține un garlin, folosit mai puțin la bord și mai mult la manevre în port, la salvări etc. **P. din plastic** P. din ce în ce mai mult întrebunțate, avind aceeași structură ca și P. vegetale. **P. metalice**, P. care la bord poartă denumirea de „sirmă” și se obțin prin

Pară:
1 — în-
fășura-
re; 2 —
pară; 3
zbir; 4
— lanț

Parime:

A — cu răscucire S (spre stînga); B — cu răscucire Z (spre dreapta); C — răscucită în sirt; D — de sirmă; E — de sirmă nerotativă; F — de sirmă dințată; G — de sirmă de balustradă înfășurată în plastic; H — împletită

răscucirea unor fire metalice în jurul unei inimi. Vițele astfel obținute se răscucesc în jurul inimii P., formind P. propriu-zisă. Unele sirme au

MĂRCILE DE COMANDAMENT

SECRETARUL GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN,
PREȘEDINTELE REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA, COMANDANTUL SUPREM AL FORȚELOR ARMATE

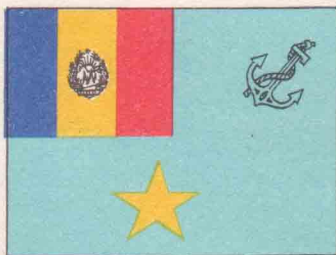
MINISTRUL APĂRĂRII NAȚIONALE

COMANDANTUL MARINEI MILITARE

COMANDANT DE MARE UNITATE
DE NAVE

COMANDANT DE GRUPARE DE NAVE
CONSTITUITĂ TEMPORAR

COMANDANT DE UNITATE
DE NAVE

GEAC

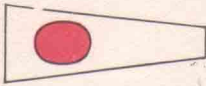

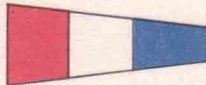

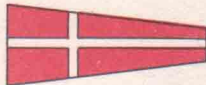

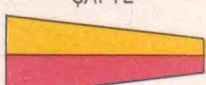

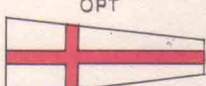

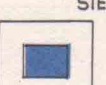

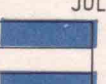

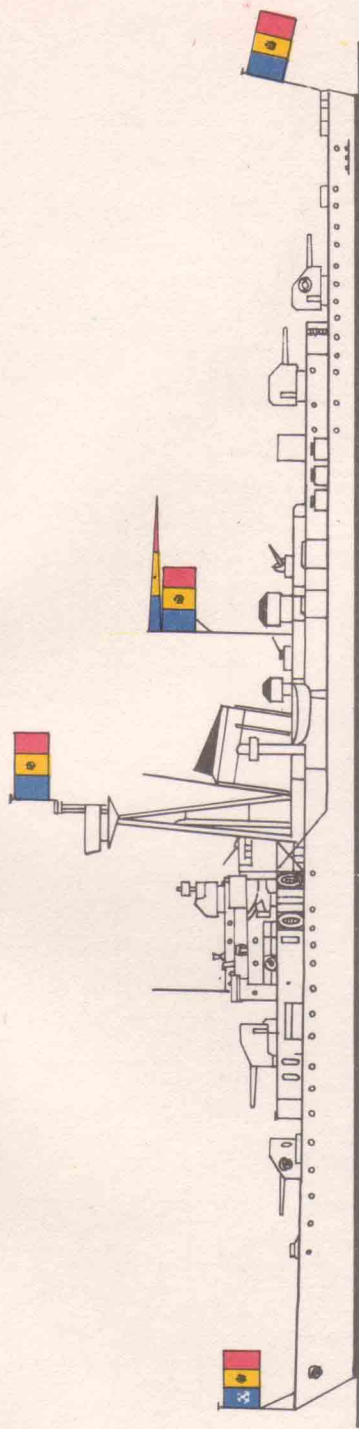
PAVILIONUL NAVELOR GRĂNICEREȘTI

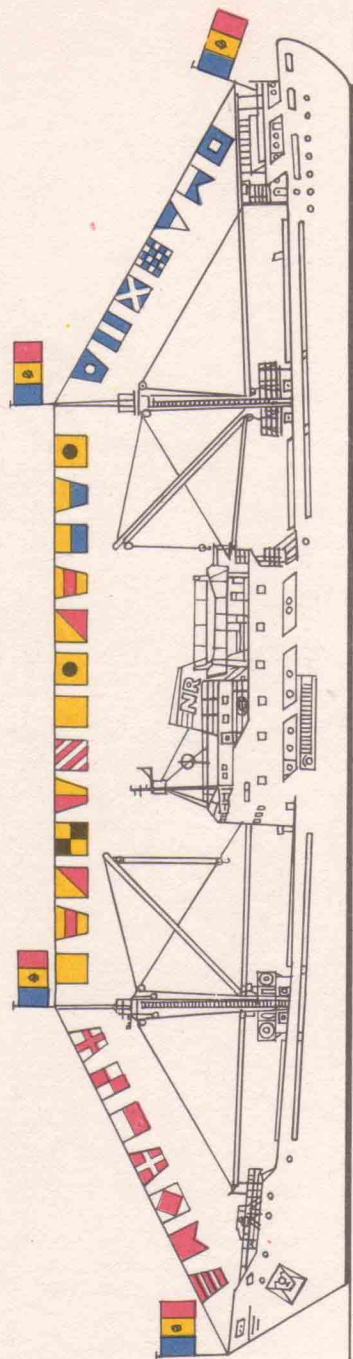
FLAMURA NAVELOR MARINEI MILITARE
ȘI NAVELOR GRĂNICEREȘTI

PAVILIOANELE CODULUI INTERNAȚIONAL DE SEMNALE

A ALFA 	K KILO 	U UNIFORM 	UNU
B BRAVO 	L LIMA 	V VICTOR 	DOI
C CHARLIE 	M MIKE 	W WHISKEY 	TREI
D DELTA 	N NOVEMBER 	X X-RAY 	PATRU
E ECHO 	O OSCAR 	Y YANKEE 	CINCI
F FOXTROT 	P PAPA 	Z ZULU 	ȘASE
G GOLF 	Q QUEBEC 	REPETITOR 1 	ȘAPTE
H HOTEL 	R ROMEO 	REPETITOR 2 	OPT
I INDIA 	S SIERRA 	REPETITOR 3 	NOUĂ
J JULIET 	T TANGO 	ZĂRIT 	ZERO

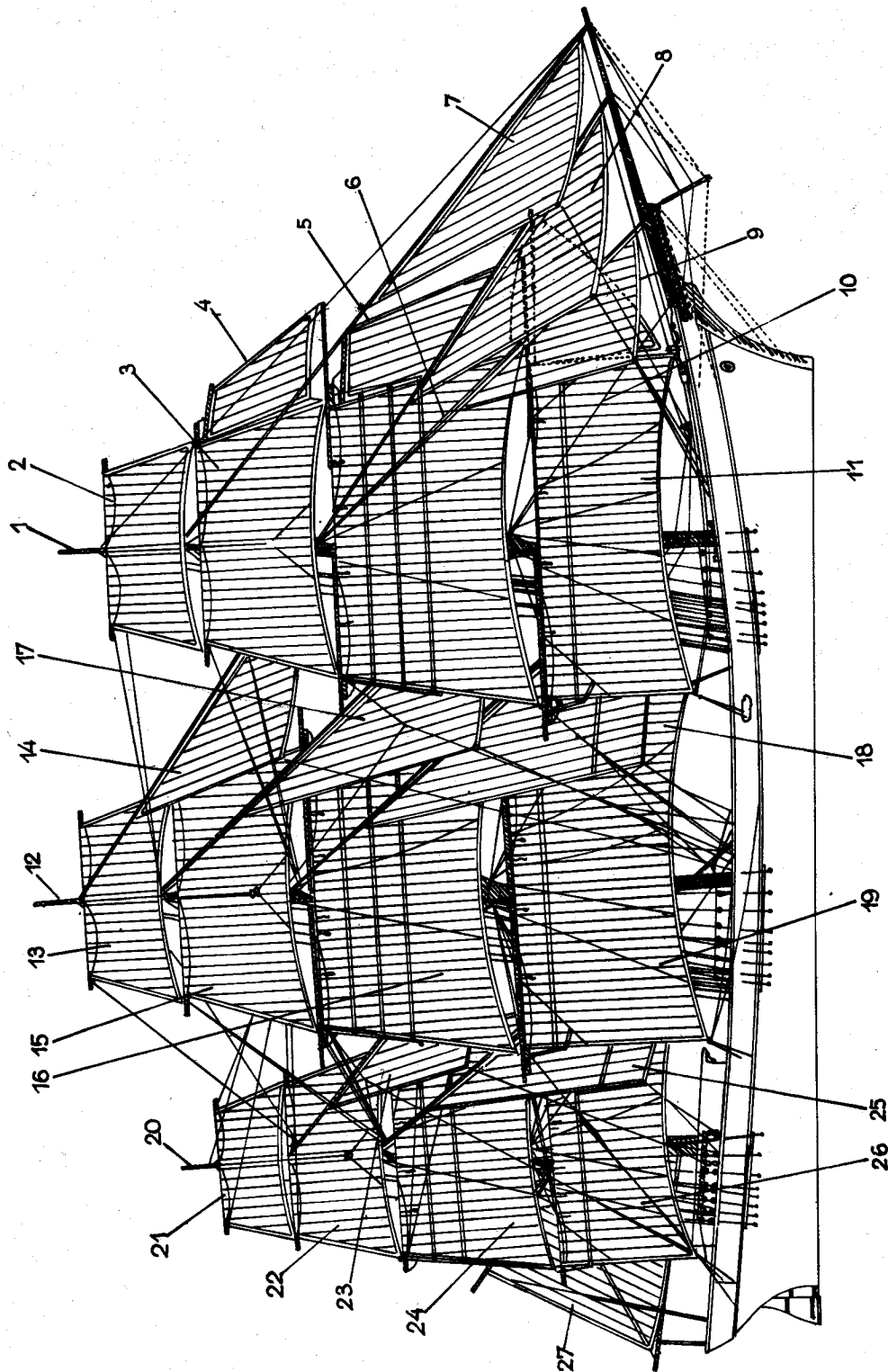

MICUL PAVOAZ

MARELE PAVOAZ

VELATURĂ

1 — farul prova; 2 — rîndunica mică (trinchet); 3 — zburătorul mic (trinchet); 4 — aripa zburătorului; 5 — aripa gabierului mic (trinchet); 6 — gabierul mic (trinchet); 7 — focul săgeții; 8 — focul mic; 9 — focul mare; 10 — straiul coloanei trinchet pe care se înverghiază trinchetului; 11 — trîncea; 12 — farul mare; 13 — rîndunica mare; 14 — velastraiul rîndunicii mari; 15 — zburătorul mare; 16 — gabierul mare; 17 — velastraiul zburătorului mare; 18 — velastraiul zburătorului mare; 19 — vela mare; 20 — farul pupa; 21 — rîndunica artimon; 22 — zburătorul artimon; 23 — velastraiul zburătorului artimon; 24 — gabierul artimon; 25 — velastraiul artimon (drăculețul); 26 — vela în cruce (artimonul); 27 — randa.

vițele răsucite în același sens cu P. (răsucire Lang), ceea ce le conferă o mare flexibilitate, dar în acest caz ambele capete trebuie să fie prinse într-o armătură fixă pentru a evita desrăsucirea. **Sirma nerotativă** are vițele interioare aranjate astfel încât acestea nu se rotesc sub sarcină. **Sirma dințată** este formată din patru vițe cu inima de cîne; se folosește la dragajul minelor. **Sirma de balustradă** are șapte vițe, formate din cîte șapte sirme de aluminiu acoperite cu o cămașă etanșă din material plastic. Se folosește la balustrade. **P. împletită** P. formată prin împletirea a patru perechi a cîte două suvițe, două perechi fiind răsucite în sensul acelor unui ceasornic, iar celelalte, în sens invers. Secțiunea parimei este pătrată. Se confecționează din material plastic, manila și sisal. **P. mixtă** P. formată din șase vițe: trei vegetale și trei din sîrmă. **P. de botare a remorcii** v botarea remorcii și remorcă. **P. de filare** P. cu ajutorul căreia se filează o P. grea **P. de mină mil P.** confecționată din metal sau din material plastic, care leagă mina de ancora acesteia. **P. de fund** v paiet de gaură de apă. **P. de reținere** P. care nu permite ca un obiect să oscileze în momentul ridicării sau coborîrii; v lăsare la apă. **P. de siguranță** Sîrmă fixată la centura unui om care lucrează la stingerea incendiului, pe o scară etc.

PARTE DE PRIZĂ *ist* Pe timpul navelor cu vele, parte din cîștigul realizat prin vînzarea la mezat a unei prize (capturi), care revenea fiecărui om din echipaj. P.d.P. variază în raport cu gradul fiecăruia.

PARTIDĂ DE MARFĂ MC Marfă de același fel, care are un singur destinatar și pentru care se întocmește un conosament separat.

PASAGER 1. Persoană transportată pe mare sau pe un curs de apă. 2. *sin* (în vorbirea curență) navă de pasageri.

PASAJ INOFENSIV DM Trecere pașnică a navelor comerciale prin apele teritoriale ale unui stat. Potrivit Convenției asupra dreptului mării, încheiată la Geneva în 1958, este permis în principiu P.I. al navelor comerciale străine prin apele teritoriale ale unui stat. În timpul cînd nava se află în apele teritoriale străine, statul riveran nu se poate amesteca în ordinea internă, dar poate pretinde să fie respectate regulile și legile în vigoare în zona respectivă.

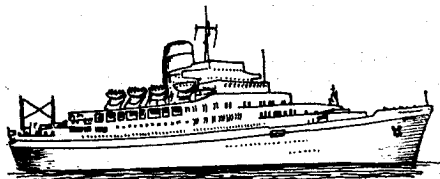
PASARELĂ 1. *fl* Punte care leagă un ponton de acostare cu malul. 2. Pod îngust cu balustradă, care leagă castelul central, castelul pupa și teuga. Se instalează pe petroliere, care au un bord liber mic și la care puntea este ușor măturată de mare; v și *fig* navă de 74. 3. *inv* punte-etalon.

PASĂ 1. Fișie de apă de o anumită lungime și lățime, destinată navigației printr-o zonă cu pericole naturale (stînci, bancuri etc.) sau rezultate ca urmare a unor acțiuni de luptă (minări etc.), fiind marcată uneori prin mijloace plutitoare, aliniamente sau radiofaruri

directionale. Distingem: P. de intrare în port, P. de trecere prin barajele de mine etc.; P. de ... m adîncime, P. de Nord, P. de West etc. P. importante sînt trecute pe hărțile marine. 2. *mil* Fișie de mare pe care se draghează minele; este egală cu suma lățimii de dragaj a tuturor drăgilor formației, din care se deduce suma acoperirilor drăgilor. 3. *sin* cale.

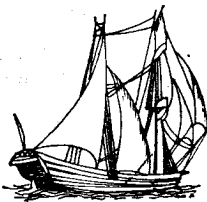
PASTICĂ Macara cu țișină, prevăzută pe una din fețe cu un canal sau avînd o față mobilă pe care se poate garnisi dublinul curentului unui palanc. Servește la schimbarea direcției trăgătorului (a nu se confunda cu *galoșul*).

PASUL ELICEI 1. Lungimea segmentului cu care un punct de pe suprafața elicei se deplasează pe direcția axului la o rotație de 360°. 2. Sensul de rotație al elicei la mers înainte, care poate fi spre dreapta sau spre stînga. La navele cu două elice, elicea tribord are pas dreapta, iar cea babord, pas stînga, pentru a anula efectul evolutiv al acestora.

Pasager

PATARATĂ 1. Pataratină mobilă utilizată pe iahturi. 2. Sculă de călăfăuit, mai mare ca dalta, de forma unui topor.

Patașă

Patarată

PATARATINĂ Manevră fixă ce asigură catargul în borduri și spre pupa; v greement.

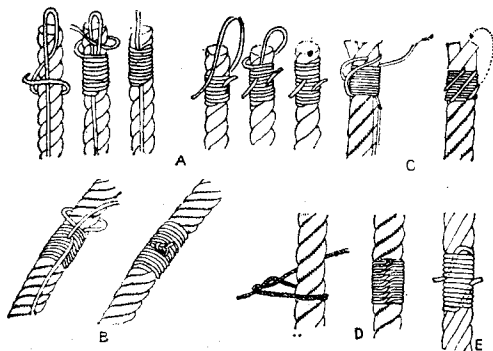
PATAȘĂ *ist* Navă cu vele, folosită în sec. XIV-XV.

PATENTĂ DE SĂNĂTATE Document emis navelor de medicul portului, prin care se atestă existența sau inexistența unor boli molipsitoare. Se consideră că P.d.S. este curată sau netă, cînd în portul respectiv nu au existat boli molipsitoare.

PATRON *inv* Comandant de navă fluvială sau maritimă de dimensiuni reduse.

PATRONARE Înfășurarea strînsă a capătului unei parime cu ață de vele, sîrmă etc. pentru a împiedica desrăsucirea acesteia. P. cele mai

des folosite sint: P. cu capăt petrecut, P. cu nod lat, P. de velar, P. portugheză și P. pe o sîrmă. Unele din ele au mai multe variante; *v fig* patronări.

Patronări:

A — cu capăt petrecut; B — cu nod lat; C — de velar; D — portugheză; E — pe o sîrmă

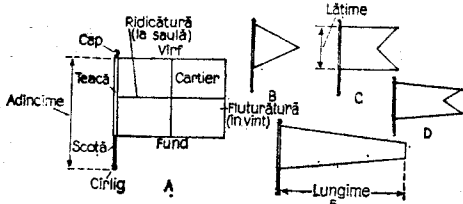
PATRONĂ *ist.*, *v* capitană.

PATRULA GHEȚURILOR Serviciu de cercetare, urmărire și semnalizare a ghețurilor în larg de Terra Nova, finanțat de țări cu trafic intens în partea de Nord a Oc. Atlantic și executat de navele și hidroavioanele din paza coastelor S.U.A.

PATRULARE 1. *mil* Observare executată într-un raion limitat cu nave de suprafață, submarine sau avioane în scopul descoperirii inamicului și informării forțelor proprii asupra activității acestuia. 2. Supravegherea unui anumit raion în scopul asigurării ordinii și securității (patrulare în port).

PATRUZECILE MUGITOARE 1. Vinturi puternice la Sud de paralelul 40° S. 2. Latitudini pe care bat aceste vinturi.

PAVILION 1. Drapel folosit în marină. Se confecționează din astar, avînd pe marginea de la saulă o întăritură din pinză de vele, de-

Pavilioane:

A — pavilion pătrat; B — triunghi; C — ghidon; D — flamura; E — flamura lată

numită teacă, pe care se află botezul; prin aceasta trece o saulă, ieșind puțin la partea superioară și fiind prevăzută cu cîrlige sau pești

la ambele capete. Distingem: P. pătrat (razeori de formă pătrată, ci, de regulă, dreptunghiulară), ghidonul (de forma unui pavilion pătrat cu marginea din vînt tăiată în coadă de rîndunică), triunghiul, flamura lată și flamura. Partea de sus a P. se numește vîrf, iar cea de jos, fund. Partea de la saulă poartă denumirea de ridicătură, iar cea din vînt, de fluturătură. Dimensiunile unui pavilion se dau în funcție de lățime. 2. *sin* pavilion pătrat. P. alb *sin* P. de parlamentar. P. de amiral *v* marcă de comandament. P. de bompres *sin* geac. P. de carantină P. „Q” din Codul internațional de semnale. P. de comerț P. arborat de navele de comerț; poate fi identic cu P. național. P. de companie P. arătînd apartenența la o anumită companie de navigație, de ex., la NAVROM. P. de conveniență P. statelor Panama și Liberia, arborat de unele companii de navigație străine care își înscriu navele în aceste țări pentru a evita plata anumitor impozite în țara de origine și a-i exploata nestingherit pe marinarii străini în căutare de lucru care se angajează, de regulă, pe aceste nave; *sin* P. de complezență. P. de curtoazie a) P. țării în al cărei port se află o navă de comerț străină, ridicat, de regulă, la capătul tribord al vergii; b) P. țării de destinație, ridicat uneori de transatlantice și de navele mari de pasageri. P. de iaht P. arborat în unele țări numai de iahturi. P. de masă P. ridicat pe iahturi, arătînd că proprietarul servește masa. P. de mină P. mic montat pe un baston și folosit pentru a face semnale cu brațele. P. de navă auxiliară P. arborat pe o navă auxiliară aparținînd marinei militare (petrolier, atelier plutitor etc.) care însă nu conferă acesteia calitatea de navă de război. P. de parlamentar P. alb care se ridică, de regulă, la vergă, exprimînd dorința de a parlamenta. P. de pilot a) P. prin care o navă cere un pilot. În Codul internațional de semnale este P. „G”. În afară de aceasta, P. „H” din Codul internațional de semnale se ridică la nava care are pilot la bord. Aproape toate țările au un P.d.P. propriu, de regulă P. național bordurat cu alb (cu o margine albă). P.d.P. român este menționat pentru prima dată în Regulamentul Serviciului de Bord editat în 1898; b) P. ridicat pe pilotinele aflate în serviciul de pilotaj. P. de plecare „P” din Codul internațional de semnale, ridicat de navele comerciale cu puțin timp înaintea plecării; *v* Petre albastru. P. de pirat P. negru avînd reprezentate pe el un craniu și două oase încrucișate de culoare albă. Frecvent folosit în filme și literatură, deși este îndoielnic că ar fi fost arborat de pirai. P. de proprietar P. personal al unui proprietar de iaht, ridicat, de regulă, la capătul tribord al vergii. P. de protest P. ridicat de un iaht în regată, care doarește să prezinte un protest; este P. „B” din Codul internațional de semnale. P. de pupa P. ridicat la bastonul pupa sau la pic; poate fi de comerț, de iaht sau de război. P. de război

P. navelor de război; poate fi identic cu **P. național**. Se ridică în port la ora 08,00 și se coboară la apusul soarelui. Pe timpul luptelor se menține ridicat în permanență. În mod normal în mare se ridică numai pe timp de lumină. Coborirea P.d.R. reprezintă un semn de predare. În semn de doliu P.d.R. se coboară în bernă. Ca răspuns la salutul cu P., poate fi coborît pînă la jumătate și ridicat apoi la semn. **P. de regată** P. purtat de un iaht în regată; poate fi un simplu număr sau poate avea diferite culori. **P. de semnale** P. cu o anumită semnificație în Cartea de semnale, în Codul internațional de semnale sau într-un cod local. **P. fals** v abuz de pavilion. **P. înfășurat** P. ridicat la măr, astfel încît să se desfășoare cînd se trage de saulă. Se folosește atunci cînd se face un salut cu tunul. **P. înnodat** P. ridicat, înnodat la mijloc, reprezentînd un semn tradițional de cerere de ajutor. **P. național** P. de apartenență la un anumit stat; poate fi diferit atît de pavilionul de comerț, cît și de cel de război. **P. negru** sin P. de pirat. **P. poștal** P. indicînd că nava are poștă la bord. **P. răsturnat** Semnal de ajutor constînd din ridicarea P. de la pupa răsturnat. Nu este sancționat de nici o convenție internațională, dar este folosit ca urmare a unei vechi tradiții. **P. de telegraf** ist La începutul sec. XIX, P. indicînd că semnalul ridicat trebuie căutat în vocabularul general al Cărții de semnale. **P. vama** a) P. ridicat de o navă aparținînd vămii; b) În unele țări, P. indicînd că nava se află sub control vamal. ◇ „Pavilion...” (urmat de denumirea navei-comandant) inv Răspuns al șefului de barcă cu amiral la bord la somația unei nave. „A ridică P.” (niciodată a înălța) A arbora P. național. „A-și arbora P. (despre un amiral) A-și ridică marca de comandament pe o navă. „A-și arăta P.” (despre navă) A ridică P. național; arg a-și da arama pe față. „A coborî P.” A coborî P. național în semn de predare; arg a ceda, a se înclina.

PAVO Stea nautică α Pavonis (Păunul), mărimea 2,1.

PAVOAZ Set de pavilioane folosite pentru ornarea festivă a navei. Micul P. P. care constă din pavilioanele naționale ridicate înainte de luptă la mărul tuturor catargelor. În port se completează cu geacul și cu pavilionul de la bastonul pupa. Marele P. P. care constă din micul P. și din pavilioane de saulă așezate, pe culori, unul lîngă altul, pe cîte o singură saulă de la etravă (bompres) la arbori, apoi la etambou. În marina țării noastre pavilioanele sînt astfel aranjate încît culorile lor dominante, de la prova la pupa, să fie roșu, galben și albastru. M.P. se ridică la sărbători naționale, cu ocazia vizitei șefului statului etc. Pe timpul nopții, în locul M.P. se ridică **P. electric**, format din

numeroase becuri electrice, care se desfășoară pe canturile suprastructurilor și bordajului. **PAVOAZA** A ridica un pavoaz.

PAZNIC DE FAR Persoană care răspunde de întreținerea și buna funcționare a unui far.

PĂIANJEN Capăt de merlin matisit în mijlocul altui capăt cu o lungime dublă pentru a forma începutul unui nod de turban sau unei patronări cu coroane; v fig nod.

PĂLÂNCCEL Palanc mic (de obicei un palanc de tun) servind la luarea terțarelelor.

PĂLĂRIE 1. Partea superioară a unei chile din lemn (uneori reprezintă o piesă distinctă deasupra chilei); v fig chilă. 2. v cabestan. 3. (rar) Garnitură metalică pe care se așază mărul catargului.

PĂLĂRIE CERUITĂ inv Pălărie de marinar folosită și în marina noastră pînă la mijlocul secolului trecut.

PĂLĂRIE DE PAIE inv Pălărie purtată de marinarii români în 1865; în unele țări marinarii au purtat P.d.P. pînă la primul război mondial.

PĂPUȘĂ inv Ghem de ață de vele alungit.

PĂTRAT 1. (despre greement) Cu vele pătrate. 2. Gaură pătrată în fusul ancorei, prin care trece traversa.

PĂZI VÎNTUL A evita venirea în vînt.

PEGASUS Constelație avînd stelele nautice Enif și Markab.

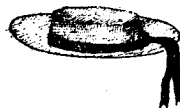
PENINSULĂ Întindere de pămînt ce înaintează în mare ca o prelungire a uscatului, fiind înconjurată din trei părți de apă.

PENIȚĂ Pană de dimensiuni reduse care asigură bulonul unei chei.

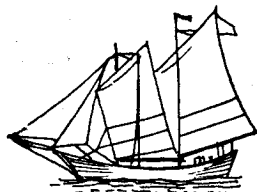
PENTACONTERĂ ist Navă folosită de grecii antici (sec. V î.e.n.); avea lungimea de cca 32 m și era prevăzută cu 50 de rame, fiecare fiind acționată de cîte cinci oameni.

PENTERĂ ist, v polieră.

PERAMA Velier de cabotaj de cca 100 t, cu greement auric, folosit în M. Egee.

Pălărie de paie

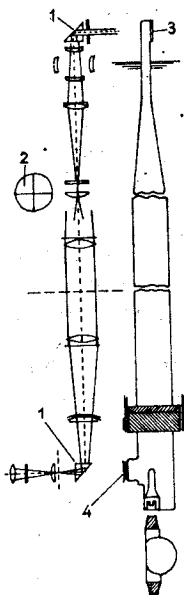
Perama

PERDEA P. de ceață Fișie de ceață, relativ subțire, mai mică decât un banc. **P. de fum** mil Mijloc de mascare a unei formațiuni de nave, a unui convoi etc. prin fumizare. **P. de supraveghere** mil Linie de nave de suprafață sau de submarine, perpendiculară pe căile probabile de apropiere a inamicului; navele sint dispuse la intervale care să asigure descoperirea inamicului cu mijloacele tehnice de observare (radiolocație, hidrolocație etc.) P.d.S. poate fi fixă sau mobilă și îndeplinește, de regulă, nu numai misiunea de a descoperi inamicul, ci și de a-l întârzia prin acțiuni de luptă desfășurate la trecerea peste linia de supraveghere. **Sistem P. (despre o velă aurică)** Care alunecă pe ghiuri, pe o tijă; poate fi întinsă și strinsă ca o perdea cu ajutorul unui stringător.

PERETE 1. Despărțitură verticală, longitudinală sau transversală, din tablă sau din alt material, care împarte sau limitează spațiul din interiorul navei. 2. Despărțitură permanentă în magaziiile navei pentru o mai bună împărțire a spațiului, separarea mărfurilor pe partizi etc. **P. etanș** P. care nu lasă să treacă apa/uleiul sau combustibilul. **P. de coliziune** P. etanș al picului prova, care limitează compartimentul de coliziune. **P. rezistent la foc** P. din oțel sau din alt material similar, care nu permite trecerea flăcărilor și a fumului într-un interval de timp cât. **P. intermediar** v macara.

PERICOL NOU Pericol recent descoperit, care nu figurează încă pe hărțile marine, dar care este bazilizat. Noțiune introdusă prin noul sistem de balizaj A, folosit în unele țări în Europa de NW.

PERISCOP 1. Aparat optic folosit de submarinele aflate în imersiune pentru observarea suprafeței mării, a orizontului și a cerului, precum și pentru determinarea distanței și a relevanței la țintă. Se compune dintr-un tub vertical, cu lungimea de cca 12 m, care, printr-un sistem optic interior, transmite razele de lumină, reflectate de obiectivul observat, în direcția ochiului observatorului ce se află în interiorul submarinului. În afară de P. pentru observarea suprafeței mării, submarinele moderne sint dotate cu un P. antiaerian și un P. de atac. Totodată, P. poate fi folosit și pentru

Periscop:
1 — prismă; 2 — gradație; 3 — obiectiv; 4 — ocular

luarea înălțimilor la aștri, fiind combinat cu un urmăritor de aștri. 2. Idem, într-un blohaus. **PERMANENT ÎN STARE DE PLUTIRE** MC Clauză de contract prin care navlositorul se obligă să asigure o dană unde nava să se afle în permanentă în stare de plutire, indiferent de nivelul apei (în porturile cu mare).

PERMEABILITATE Raportul dintre volumul ce poate fi umplut cu apă și volumul total al unui compartiment.

PERMIS DE NAVIGAȚIE MC Document prin care se atestă că o navă neutră este exceptată de vizita navelor de luptă ale statului beligerant care a eliberat permisul; v navicert și scrisoare de mare.

PERNĂ Piesă din lemn ce fixează arborele în borduri, la etambreu.

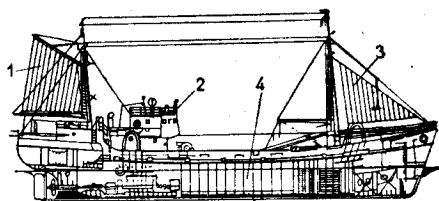
PERPENDICULARĂ PROVA/PUPA Perpendiculară care intersectează muchia prova a etravei sau muchia pupa a etamboului, la linia de plutire.

PERSEUS Constelație avind steaua nautică Mirfak.

„PERSEVERENȚĂ” Baterie (trei mortiere de 150 mm) comandată de maiorul N. Dumitrescu-Maică din Flotila română, care, în Războiul de Independență, a scufundat, la 7 noiembrie 1877, lângă Ostrovul Canapa de pe Dunăre, după 77 de lovituri, monitorul turc „Podgorița”. Totodată, au mai fost scufundate remorcherul „Socrate” și două șleपुरi. Pentru evocarea acestui memorabil eveniment, a fost ridicat un obelisc lângă Ciurpercenii Noi, județul Dolj.

„PERSIA” v panglica albastră.

PESCADOR pesc Navă cu un deplasament sub 200 t, destinată pescuitului marin în larg.

Pescador:
1 — randă; 2 — comandă; 3 — foc; 4 — magazie

PESCAJ 1. Distanță măsurată pe verticală între planul liniei de plutire și muchia superioară a chilei (P. de construcție). 2. Distanța măsurată pe verticală între planul liniei de plutire și punctul navei, aflat la cea mai mare adâncime. **P. convoiului** fl P. navei cu cea mai mare valoare dintr-un convoi. **P. mediu** P. navei încărcate sau goale, determinat de media dintre pescajele prova, centru și pupa.

PESCUIRE 1. Operațiune care constă în căutarea cu draga sau cu gheara de piscă a unui obiect pierdut și în recuperarea acestuia. 2. Căutarea și ridicarea la bord a unui om la apă.

PESCUIT Mînuirea uneltelor și instalațiilor de pescuit de la mal, de pe ambarcațiuni sau de pe nave în scopul adunării, reținerii și scoaterii la suprafață a viețuitoarelor acvatice. Distingem: **P. în apele interioare** (riuri, lacuri, deltă); **P. marin**, care se împarte în **P. de coastă** și **P. în larg**; **P. oceanic**, la care participă nave special amenajate (traulere, driftere etc.).

PESTELCĂ Apărătoare din pînză de vele, care acoperă burta unei vele strinse și înfășurate.

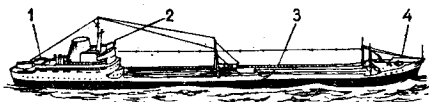
PEȘTE Piesă din lemn, de forma unui bicon cu șanț la mijloc, în care se prinde ochiul unei parime.

PETILĂ pesc Saulă de care sînt prinse cîrligele carmacelor sau paragatele.

PETRE ALBASTRU arg Pavilionul „P” din Codul internațional de semnale.

PETREL Rachetă din dotarea marinei militare a S.U.A.

PETROLIER Navă destinată transportului produselor petroliere în vrac. Caricul se încarcă în cisterne, denumite tancuri. La sfîrșitul sec. XIX, cînd a apărut acest tip de navă, tonajul unui P. era de cca 2 000 TRB, pentru ca în prezent

Petrolier:

1 — castel pupa; 2 — comandă; 3 — pasarelă; 4 — teugă

să crească la peste 500 000 TRB. Caracteristicile unui P. mijlociu de 100 000 TRB: L = 203 m; B = 25,8 m; D = 13,7 m; d = 10,6 m; V = 17 Nd; trei pompe de încărcare cu un debit de 750 t/oră; *sin* tanc (petrolier).

PHOENIX Constelație avînd steaua nautică Ankaa.

PIATRĂ DE BRICUIT Piatră abrazivă folosită la bricuitul punților din lemn; *sin* piatră engleză.

PIATRĂ DE MAGNET *ist* Denumire dată magnetului natural în Evul Mediu.

PIC 1. Șcandru fixat cu un capăt pe catarg și ținut cu celălalt de balansine în poziție oblică; pe P. se înverghează velele aurice, iar pe navele fără vele se ridică pavilionul în mare. P. se fixează pe catarg cu un git de lebădă sau cu două piese laterale, denumite coarne; *v fig* randă. 2. Compartiment la prova navei, între etravă și peretele de coliziune (picul prova sau forpicul) sau între etambou și ultimul perete etanș din pupa (picul pupa sau afterpicul).

PIC, la 1. (*despre ancoră*) *sin* apic La **P. lung** (*despre ancoră*) Cu suficient lanț la apă pentru a ține nava bine. La **P. scurt** (*despre ancoră*) Cu foarte puțin lanț la apă, atît încît să nu are. Ancora se virează la P. scurt cu puțin timp înainte de plecarea unei grupări în formație sau cînd plecarea este iminentă. 2. Pavilion la pic **PICI** *v* bici, baba.

PICIOARE DE PĂIANJEN 1. Saule matisite la capetele hamacului, care servesc pentru punerea acestuia la post. 2. Tijă care mențin suspendată sfera în interiorul căreia se găsesc giroscopale.

PICIOR 1. Porțiune a unei manevre curente, cu palanc sau macara la capăt. 2. Porțiune a unui lanț (parimă vegetală, sîrmă), care face parte dintr-o manevră complexă. 3. Porțiunea de sub punte a unui catarg. 4. Porțiune a unui catarg aflată imediat deasupra punții. 5. Unitate de măsură (0,3048 m), folosită pe hărțile marine engleze și americane pentru măsurarea adîncimilor și înălțimilor.

PICIOR, sub (*despre ancoră*) Fundarisită cu puțin lanț la apă.

PICIOR DE CÎINE *v* nod (4), pentru a scurta o parimă.

PICIORUL ETAMBOULUI Porțiunea inferioară a etamboului, care se prinde pe chilă.

PICIORUL ETRAVEI Porțiunea inferioară a etravei, care se prinde de chilă.

PICIORUL PILOTULUI Limită de siguranță sub chila navei pentru a nu risca o punere pe uscat; *sin*, *fl* rezerva pilotului.

PIELEA NAVEI 1. *sin* bordaj (probabil o reminiscență de la ambarcațiunile primitive confecționate din piei de animale). 2.

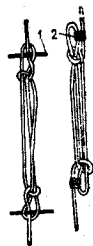
Fiecare din cele două rînduri de scînduri ale unei ambarcațiuni cu bordaj diagonal: pielea interioară și pielea exterioară.

PIERDE 1. În expr. „P. sub vînt” A fi derivat sub vînt 2. *fl* (*despre navă*) „P. guverna”. A nu mai asculta cirna (*termen folosit de piloții de pe Dunărea Maritimă*).

PIERDEREA MAREEI Cantitatea cu care scade zilnic înălțimea mareei, după marea sizigiilor.

PILOT 1. Navigator care cunoaște la perfecție o anumită porțiune a coastei, un port, un canal, un fluviu, putînd conduce o navă cu ajutorul aliniamentelor și semnalelor de navigație, fără a folosi instrumente nautice. În țara noastră distingem: **P. de port**, **P. de bară** (la Sulina), **P. pe Dunărea Maritimă**, **P. de cataracte** (la Porțile de Fier), ultimul fiind numit și loț. P. este, de regulă, un consilier și nu se substituie comandantului navei. Fac excepție piloții din Canalul Panama, care comandă direct manevra. **P. practic** P. nebrevetat de stat sau de o administrație portuară. 2. În Evul Mediu, navigator care îndeplinea funcția de ofițer cu navigația, se numea și **P. de larg**. 3. *sin* carte-pilot 4. Grîndă din lemn sau beton, înfiptă în mal pentru a consolida un dig, a forma o estacadă etc.

PILOT AUTOMAT Aparatură care menține automat drumul dorit, fără nici o intervenție a timonierului. P.A. este comandat de compasul giroscopic al navei.

Picior de cîine:

1 — caviță;
2 — legătură

PILOT FLUVIAL Persoană brevetată care îndeplinește sarcinile timonierului, ținând nemijlocit cirna navei în timpul marșului și al manevrelor. În ierarhia stabilită la bord, P.F. urmează după ofiterul secund, pe care, la nevoie, îl înlocuiește. Distingem pilot pentru Dunărea de Jos și pilot pentru Dunărea de Sus.

PILOTĂ A conduce o navă într-un port, pe un curs de apă etc.

PILOTAJ 1. Formă de navigație la intrarea în porturi sau în anumite zone de restricții pe fluvii, cu participarea de personal specializat. Primul regulament de P. din România avea titlul „Instrucțiuni pentru serviciul de pilotaj și hidrografie expeditivă”, fiind editat de Marina Militară în 1904. 2. Operațiunea de a pilota o navă. **P. orb** P. executat în exclusivitate cu ajutorul radiolocatorului, sondei, mijloacelor electronice. 3. Serviciul de pilot. 4. Termen impropriu folosit pentru navigația costieră.

PILOTINĂ Navă mică și rezistentă la marea rea, care transportă piloții în afara portului pentru a pilota navele ce urmează a intra în port.

PINASĂ 1. Barcă cu 14 rame și pupa cu tablou, folosită în marina militară (poate fi echipată și cu motor). 2. Ambarcațiune cu motor, folosită la pescuitul sardelor (în Oc. Atlantic). „**PINTA**” Una din caravelele lui Cristofor. Columb, comandată de Martin Alonso Pinzon. Caracteristici: L = 25 m; B = 7 m; Depl. = 154 t; echipaj = 30 de oameni.

PINTEN *ist* Proeminență la prova unei nave de luptă, cu ajutorul căreia erau lovite și scufundate navele adversarului. Folosit încă din antichitate și readus la modă în Războiul de Secesiune american și în timpul bătăliei de la Lissa (1866), P. și-a găsit o largă aplicare pînă în ajunul primului război mondial. 2. *mil* Întăritură a piciorului etravei navelor de luptă ușoare, folosit pentru pintenarea submarinelor. 3. Proeminență sau tijă pe un catarg, servind ca treaptă sau la deschiderea unei manevre fixe, mai ales pe iahturi. 4. Prelungire a chilei, servind ca suport al axului cirmei. 5. *sin* epiu, spiron.

PINTEN SUBMARIN Prelungire sub apă a unei peninsule sau a unui cap, reprezentînd un real pericol pentru navigație.

PIRAT *DM* Persoană care comite acte de piraterie.

PIRATERIE *DM* Act de violență săvîrșit în mare de către persoane particulare în scopul jefuirii, capturării sau scufundării navelor

atacate. În sec. XV-XVII P. a devenit un adevărat flagel pentru flotele comerciale. Foarte multe nave, plecate în cursă îndepărtată, dispăreau fără urmă, fiind jefuite și apoi arse sau scufundate împreună cu echipajul. Pentru a lichida P., în sec. XVI-XVII au fost organizate adevărate expediții, iar navele comerciale erau armate cu cîte 25-30 de tunuri pentru apărare.

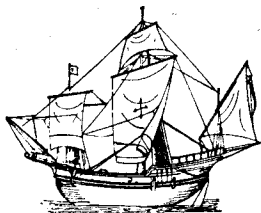
PIROGĂ Ambarcațiune ușoară, rudimentară, construită prin scobirea și ciopirea unui trunchi de copac sau prin arderea sa în interior; este propulsată cu rame și vele, fiind folosită în unele zone din Africa, America, precum și în insulele din Oc. Pacific. Denumirea provine de la cuvîntul piroqua din limba caraibilor. **P. cu balansier** P. prevăzută cu un flotor de stabilitate, confecționat dintr-un lemn ușor și fixat cu două sau mai multe traverse într-un bord paralel cu corpul acesteia, la o distanță de 1,5-1,8 m; *sin* pirogă cu flotor. **P. dublă** Ambarcațiune construită din două P. legate paralel prin traverse de lemn. Pe traverse se așează o punte pe care se fixează un catarg și vele pătrate sau ovale. Este folosită în Polinezia, Melanezia, Noua Zeelandă.

PISCES Constelație și semn al zodiacului în care se găsește astăzi punctul vernal.

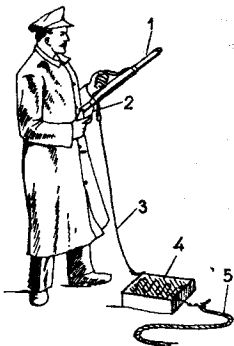
PISCIS AUSTRALIS Constelație avînd steana nautică Fomalhaut; în latină „Peștele austral”. **PISICĂ CU NOUĂ COZI** *ist* Bici din parimă vegetală, folosit pe timpul navelor cu vele pentru biciuirea marinarilor pedepsiți.

PISTOL DE SEMNALIZARE Pistol special, folosit pentru lansarea rachetelor de semnalizare de o navă aflată în pericol sau de o barcă de salvare.

PISTOL PORTBANDULĂ Pistol cu cartuş cu pulbere, cu ajutorul căruia o bandulă poate fi aruncată la o distanță de cca 200 m. Servește la stabilirea unei prime legături, pentru a da o remorcă etc.

„Pinta”

Pistol portbandulă:
1 — rachetă; 2 — pistol;
3 — saulă; 4 — cutia saulei; 5 — parimă

PIȘCĂ 1. *fl* Ancoră folosită pe Prut pentru întoarcerea la coturi. 2. *fl* Parimă dată la un cazic de la mal pentru a ajuta întoarcerea la coturi pronunțate. Manevra se numește a face P.

PITURĂ A acoperi cu pitură.

PITURĂ Soluție lichidă, compusă în principal din ulei de în fier, vopsea și diferite adaosuri, cu care se acoperă corpul navei, interiorul acesteia etc. În prezent se folosesc pituri pe bază de rășini sintetice (epoxy). Distingem: **P. anticorozivă**, pe bază de miniu de plumb, cu care se piturează opera vie (prima mină), după care se dă o mină de **P. antivegetativă**, toxică, pentru a împiedica depunerile animale și vegetale pe carenă; **P. de fașă**, care servește la piturarea fașei; **P. cu plută**, în care se amestecă pulbere de plută, fiind folosită ca izolație ș.a. **PIVOT** *v* compas.

PÎCLĂ Ceață ușoară ce se formează mai ales în zori, avînd gradul 4 pe scara ceții/vizibilității.

PÎLNIE DE BARCĂ Pîlnie ce servește la umplerea butoișelor de apă din bărci.

PÎLNIE DE IARBĂ *ist* Pîlnie cu ajutorul căreia se turna pulberea (iarba) în tun.

PÎLNIE DE IUBLOU Piesă de forma unei jumătăți de cilindru, terminată cu o porțiune emisferică, care se introduce într-un iublou deschis pentru a aerisi cabina.

PÎNZĂ DE VELE Pînză din cîneapă, în sau bumbac, folosită pentru confecționarea velor, tenzilor și capoatelor. De regulă, P.d.V. se fabrică într-o gamă de 12 numere, pînză zero fiind cea mai groasă. Uneori se fabrică și pînză foarte rezistentă: 00 și 000. În prezent la fabricarea P.d.V. se utilizează și fire sintetice.

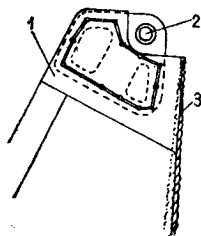
PLACĂ CU OCHI Placă metalică groasă, de formă dreptunghiulară, montată perpendicular pe punte și prevăzută cu o gaură (ochi) în care se fixează, cu ajutorul unei chei, o remorcă sau o altă parimă; *v* fig boț de lanț.

PLACĂ DE FUNGĂ Placă din aluminiu cusută în buzunarul colțului de fungă al velor latine de iaht și, uneori, de barcă. Este prevăzută cu un ochi pentru cheia fungii.

PLACĂ DE UNIRE Placă cu trei-patru găuri ce servește la îmbinarea a trei-patru parime sau lanțuri din greement. P.d.U. cu trei găuri poartă și denumirea de față de maiuță.

PLAFON Tavanul dublului fund.

PLAJĂ 1. Porțiune degajată a punții la prova (P. prova) și pupa (P. pupa). 2. Fișie îngustă a uscatului, cu pantă lină, situată în imediata apropiere a mării și formată din nisip, pietriș, scoici etc., fiind spălată în permanență de valuri.

Placă de fungă:
1 — buzunar; 2 — ochi
pentru cheie; 3 — grăndee de învergare

PLAN DE ANCORAJ *mil* Plan în care sînt indicate punctele de fundarisire a ancorelor unei grupări de nave, adîncimea și natura fundului, aliniamentele de fundarisire, precum și forma grupării în timpul ancorării astfel încît să se poată acționa eficient în cazul în care adversarul ar ataca prin surprindere.

PLAN DE DERIVĂ Proiecție a operei vii pe un plan perpendicular pe direcția în care derivează nava.

PLAN DE FORME Proiecție a corpului navei în trei planuri: orizontal, vertical-longitudinal, vertical-transversal.

PLAN DE ÎNCĂRCARE *sin* cargoplan.

PLAN DE ÎNCINGERE *v* încingere.

PLAN DE PLUTIRE Plan paralel cu suprafața apei.

PLAN DIAMETRAL Plan ce trece prin axul etravei și cel al etamboului; *sin* plan longitudinal.

PLANARE Navigație cu viteză mare a unei ambarcațiuni cu genunchi ascuțit, cînd jumătatea prova iese din apă, reducînd suprafața de frecare.

Planare

PLANETĂ NAUTICĂ Planetă folosită în navigația astronomică, și anume: Marte, Jupiter, Venus și Saturn.

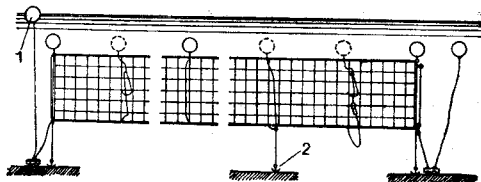
PLANȘETĂ DE MANEVRĂ Grafic compus din cercuri concentrice, ultimul fiind gradat de la 0 la 360°, și un sistem de raze trasate din 10° în 10°; acest dispozitiv este folosit pentru rezolvarea problemelor de cinematică navală. P.d.M. este prevăzută cu mai multe scări și cu o nomogramă pentru rezolvarea problemelor de timp, spațiu și viteză; *sin* raportor-diagramă.

PLANȘETĂ DE PORTI ETANȘE Planșetă cu schema compartimentării navei, pe care sînt indicate porțile etanșe. În dreptul fiecărei porți se află o gaură în care se introduce o fișă cînd poarta este închisă. În acest fel se poate ține evidența porților etanșe deschise. În prezent situația porților etanșe se afișează pe planșetă printr-un sistem electronic.

PLANȘETĂ DE RADIOLOCAȚIE Grafic asemănător planșetei de manevră, dar mai simplu, care servește la evitarea navelor pe baza observațiilor de radiolocație.

PLANȘETĂ DE VÎNT Aparat compus dintr-o planșetă cu mîner, deasupra căreia se află un disc transparent și un grafic ce servește la deducerea vîntului adevărat din vîntul aparent și invers.

PLASĂ ANTISUBMARINĂ Plasă din oțel, de regulă inoxidabilă, cu ochiuri de circa 4-5 m, destinată distrugerii submarinelor în imersiune. P.A. sînt susținute în poziție verticală de ancore și flotoare înfășurate în împletituri de cîneapă. Unele P.A. sînt prevăzute cu sisteme de alarmare, altele cu încărcături de exploziv de cca 20 kg, care explodează în momentul cînd submarinul forțează obstacolul.

Plasă antisubmarină:
1 — geamandură; 2 — ancoră

PLASĂ CONTRA TORPILELOR Plasă metalică cu ochiuri de 30-40 cm, instalată pe șondri, tangoane, geamanduri în jurul navelor în staționare, pentru a le apăra împotriva torpilelor; *sin, înv* plasă Bullivant.

PLASĂ DE ABORDAJ Plasă care se ridică în borduri și pe dunetă pentru a apăra nava împotriva abordărilor.

PLASĂ DE ARBORADĂ Plasă întinsă între vergile unei nave în timpul exercițiilor cu gabierii pe vergi pentru a împiedica căderea novicilor pe punte.

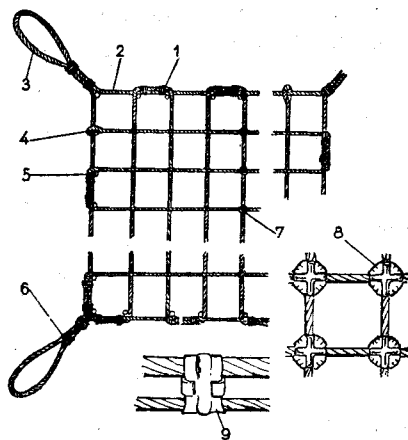
PLASĂ DE BALUSTRADĂ Plasă care dublează uneori balustrada.

PLASĂ DE BASTINGAJ Plasă care acoperă bastingajul.

PLASĂ DE BOCAPORT MC Plasă întinsă uneori peste mușama.

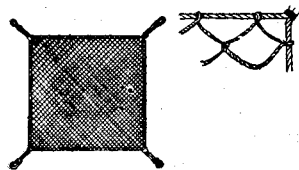
PLASĂ DE BOMPRES Plasă de siguranță așezată sub bompres.

PLASĂ DE ÎNCĂRCARE MC Plasă din sîrmă sau din cîneapă, folosită pentru încărcarea și descărcarea mărfurilor.

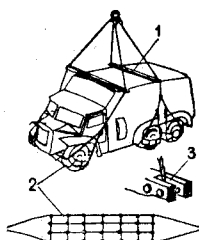
Plasă de încărcare:
1, 6 — legături; 2 — grandee; 3 — ochi moale; 4 — ochi matisit 5 — cui; 7 — legătură sau stringătoare; 8 — stringătoare de plasă; 9 — stringătoare de margine

PLASĂ DE PROVIZII Plasă de încărcare, folosită pentru provizii.

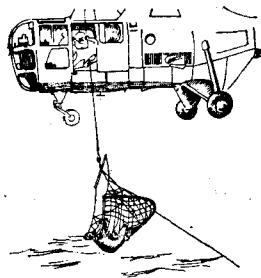

Plasă de provizii

PLASĂ DE ROATĂ Plasă la fiecare capăt al unui șapan cu patru brațe, în care se așază roțile vehiculului ce urmează a fi încărcat/descărcat.

Plasă de roată:
1 — traversă; 2 — plasă de roată; 3 — creștătură

Plasă de salvare de elicopter

PLASĂ DE SEMNALIZARE Plasă asemănătoare plasei antisubmarine, avînd în locul încărcăturilor de exploziv geamanduri de semnalizare. Cînd submarinul intră în plasă, geamandurile de semnalizare declanșează un sistem electronic de alarmă, precum și un sistem de alarmă vizuală.

PLASĂ-PUNGĂ *peșc* Unealtă de pescuit compusă dintr-o plasă cu o lungime de 750-800 m și cu o lățime de 30-100 m, care se lansează în jurul unui banc de pește; apoi, folosind cablul vegetal de la partea inferioară, denumit surmea, plasa se pungește și se trage la navă. P.-P. se posădește la partea superioară pe un odgon cu plutitori, iar la cea inferioară pe camănă cu lest format din inele metalice prin care trece surmeaua. Este răspîdită în toate zonele, fiind folosită la pescuitul scrumbiilor, hamsiilor, stavrizilor, heringilor etc. Printre pescarii din țara noastră P.-P. de proporții mai reduse este cunoscută sub denumirea de gîr-gîr sau alaman.

PLATĂ Ambarcațiune mică cu fund plat, folosită în port pentru piturat, curățat bordajul etc.

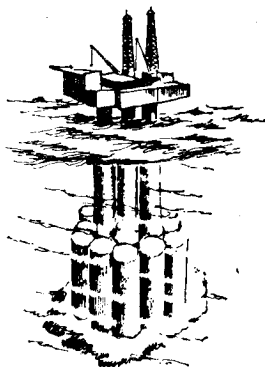
PLATFORMARE Mod de deplasare pe apă a ambarcațiunilor fără deplasament, opus con-

turării, care constă în menținerea poziției orizontale, indiferent de valuri.

PLATFORMĂ mil Loc destinată apunării elicopterelor și avioanelor cu decolare și aterizare verticală.

PLATFORMĂ CONTINENTALĂ Zonă a fundului mării, puțin adîncă și cu pantă lină, aflată în prelungirea continentului, care se termină brusc și abrupt. Statele riverane au dreptul suveran și exclusiv de a explora și exploata P.C., fără a încălca regimul juridic al apelor și al spațiului aerian de deasupra acestora.

PLATFORMĂ DE FORAJ MARIN Construcție plutitoare sau fixă, destinată forajului în platforma continentală; este dotată cu o instalație de foraj identică cu cea utilizată la sondele petro-

Platformă de foraj

liere terestre. În țara noastră, prima P.d.F.M., denumită Gloria, a fost construită în 1975 de către Ș.N. Galați; în anul 1976 ea a fost remorcată și instalată în M. Neagră, la aproximativ 76 Mm Est capul Midia.

PLATOU BATTEMBERG *inv, v* Battemberg.

PLAUR Insuliță plutitoare, prinsă de mal, uneori cu o grosime de 0,5-1 m; este formată dintr-o împletitură de rizomi de stuf, ierburi, rădăcini etc., amestecate cu nămol. Se întinde în Delta Dunării, în ghioluri și lacuri, împiedicînd adeseori accesul ambarcațiunilor pe canale; *sin (în Muntenia)* cocloc.

PLAVIE Conglomerat de gunoae, lemne etc., adunate de pe maluri de apele curgătoare în timpul viiturilor.

PLETINĂ Navă de dimensiuni mici, cu capacele magaziiilor înclinate ca acoperișurile caselor, folosită îndeosebi în trecut la transportul cerealelor pe riul Prut.

Pletină

PLIMBARE PE SCÎNDURĂ „Distracție” piraterescă în cursul căreia prizonierii, fiind legați la miini și la ochi, erau siliți să meargă, împinși cu sabia, pe o scîndură așezată travers (perpendicular) pe copastie, pînă ce cădeau în apă.

PLIMSOLL, cercul lui *sin* marcă de bord liber, marca lui P., semnul lui P.

PLIN 1. Cantitatea totală de provizii, combustibil etc., pe care o poate ambarca o navă.

◇ „A face P. de provizii, păcură etc.” A aduce la bord întreaga cantitate de provizii, de păcură etc.; „A face plinul” *arg* A se sătura.

PLIN ȘI STRÎNS Stringînd vîntul, cu velele pline.

PLINĂ 1 fl (despre sondă) Cu apă pînă la o gradatie întreagă de pe sondă, de ex., „Tribord 6 picioare, P.”, ceea ce înseamnă că adîncimea apei este exact de 6 picioare; *sin* la semn. 2. (despre velă) Cu vîntul bătînd pe fața dinspre pupa.

PLINĂ ȘI LA MARCĂ MC (despre navă) Complet încărcată și imersă pînă la marca de bord liber.

PLÎNGE (despre macarale) A scîrții din cauza raiurilor neune. Un bun marinar nu trebuie să lasă macaralele „să plîngă”.

„**PLONGEUR**” Primul tip de submarin cu propulsie mecanică, realizat în Franța de constructorii Burgeois și Brun și experimentat cu succes în perioada 1863—1865, dînd un puternic impuls construcției și perfecționării noului tip de navă. Caracteristici: L = 42,5 m; B = 6 m; D = 3 m; Depl. în imersiune = 300 t. Elicea era acționată de o mașină cu aer comprimat de 60 CP.

PLOȘNIȚĂ DE COPRA Insectă care se înmulțește foarte repede în caricurile de copra umedă, infectînd hambarul. Din această cauză nava

trebuie dezinfestată după ce a transportat un caric de copra.

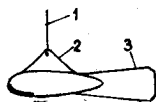
PLOT 1. Grafic ținut, de regulă, pe o planșetă de manevră, în care se trec pozițiile și mișcările relative ale navelor întâlnite. Se ține la zi pentru a putea determina riscul de coliziune și posibilitatea executării manevrei de evitare. 2. Estimă ținută grafic pe o hartă-schelet.

PLUMB 1. *sin* sondă de mină. 2. Greutatea de plumb a unei sonde. 3. Lest pentru scafandru.

PLUMB-PEȘTE Greutate de forma unui pește, folosită la sondele hidrografice.

PLUTĂ 1. Ambarcațiune ușoară din trunchiuri de copac, grinzi sau birne, butoaie etc., legate între ele cu chingi sau cu scoabe metalice, care servește la trecerea peste cursurile de apă a personalului și a unor categorii de tehnică deluptă; *v. și* sal. P. improvizată P. făcută din școndri (scinduri sau alte obiecte plutitoare), legați cu parime, constituind ultimul mijloc de salvare când nu există, în acest scop, bărci sau plute. 2. *ist* Primul — și mii de ani singurul — mijloc de navigație, construit de om din trunchiuri de copac, trestie, papirus, bambus, stuf ș.a.

PLUTĂ DE SALVARE Mijloc de salvare, folosit încă în anii primului război mondial, cons-

Plumb-pește:
1 — saula sondei; 2 — labă de gîscă; 3 — cîrmă

tind dintr-un flotor de care se prinde, cu ajutorul unei plase o podea de lemn pentru naufragiați. P.d.S. moderne sînt pneumatice, constînd dintr-un flotor circular de care este prinsă o podea, întărită cu o traversă și prevăzută cu un acoperiș susținut de o arcadă. Pentru umflarea acestor plute se utilizează butelii cu aer comprimat cu funcționare automată. În afară de aceasta, P.d.S. sînt echipate cu foale pentru completarea aerului. Pe navele comerciale ele se lasă la apă cu o grue specială. P.d.S. pot fi folosite și pentru transportul personalului între nave în mare.

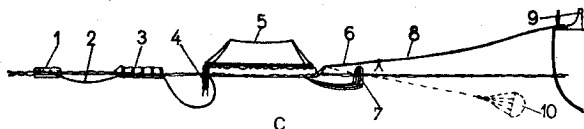
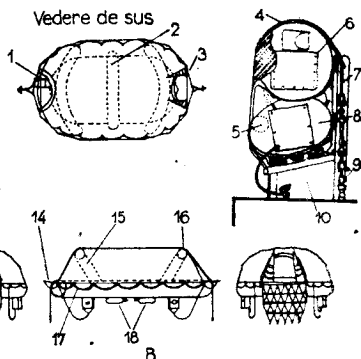
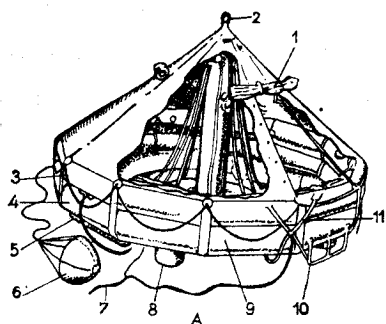
PLUTĂ-FAR Plutitor mai mare decît o geamandură și mai mic decît o navă-far, fără echipaj, avînd un stîlp prevăzută cu o lanternă cu funcționare automată.

PLUTITOR 1. În teoria navei, un corp de o formă oarecare ce plutește. 2. Instalație plutitoare, diferită de o navă.

POARTĂ ANTIFOC Ușă, de regulă glisantă, care împiedică propagarea incendiului pe navă.

POARTĂ DE DEBARCARE Sabord destinat ambarcării și debarcării de animale vii. Dimensiuni minime: înălțimea 1,68 m și lățimea 1,15 m.

POARTĂ ETANȘĂ Ușă metalică cu o garnitură de etanșare pe margine, prevăzută cu cîteva minere care acționează zăvoarele. Zăvoarele pot fi acționate și simultan cu ajutorul unei stеле (unui volan) ce ocupă o poziție centrală pe

Plute de salvare:

A — plută circulară de salvare pentru nave comerciale: 1 — perdea exterioară; 2 — cheie de ridicare; 3 — țin-te bine; 4 — baterie electrică activată cu apă de mare; 5 — instalație de umflare; 6 — ancoră plutitoare; 7 — remorcă; 8 — buzunar cu apă; 9 — tuburi pneumatice; 10 — scară; 11 — labă de gîscă de remorcă; B — plută de salvare pentru nave militare: 1 — prova; 2 — traversă; 3 — pupa; 4 — capot; 5 — butelie cu gaz; 6 — trusă de supraviețuire; 7 — barbetă; 8 — plută de salvare; 9 — dispozitiv hidrostatic de eliberare; 10 — cavalet; 11 — lumină; 12 — buzunar de apă; 13 — plasă de urcare; 14 — labă de gîscă; 15 — arcadă; 16 — lumină; 17 — țin-te bine; 18 — cilindri cu gaz; C — plută de salvare pentru nave militare (la apă): 1 — trusă de supraviețuire; 2, 6 — barbetă; 3 — valiză; 4 — plasă de urcare; 5 — plută; 7 — ancoră plutitoare înainte de tăierea barbetei; 8 — sîrmă de acționare; 9 — cavalet pe punte; 10 — ancoră plutitoare după tăierea barbetei

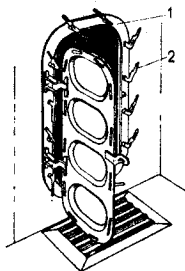
ușă. Există, de asemenea, P.E. glisante și acționate mecanic sau comandate de la distanță.

„PODGORIȚA” *ist v* Perseverența.

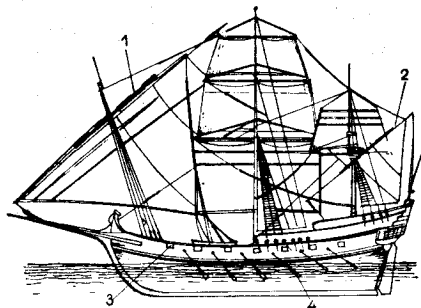
POL Punct în care axa lumii „înteapă” sfera terestră sau cerească. Distingem: P. Nord și P. Sud (P. aflat deasupra orizontului se numește P. ridicat, iar cel aflat sub orizont, P. coborât), P. geomagnetic și P. magnetic; *v* magnetism terestru.

POL FICTIV Punct în care axa cilindrului inițial a unei proiecții Mercator oblice „înteapă” suprafața globului.

POLACRĂ *ist* Navă cu vele, folosită în M. Mediterană pînă la începutul sec. XIX pentru transport și operațiuni navale. P. de război erau dotate cu circa opt tunuri.

Poartă etanșă:
1 — ramă; 2 — mîner

Polacră:
1 — antenă; 2 — randă latină; 3 — sabord de tun;
4 — ramă

POLARĂ *v* Polaris.

POLARIS 1. Steaua nautică α Ursae Minoris (Carul mic, Ursa Mică), mărimea 2,12. 2. Rachetă din dotarea marinei S.U.A., care poate fi lansată de pe un submarin aflat în imersiune. Bătăia maximă a rachetei este de 2 500 Mm.

POLIERĂ *ist* Navă antică cu mai mult de trei rinduri de rame (ex.: pentera, navă cu cinci rinduri de rame). Potrivit vechilor texte grecești, ar fi existat nave cu 5, 6, 7, 10, 13 și chiar 16 rinduri de rame. Cercetările de pînă acum nu au putut confirma existența acestor nave.

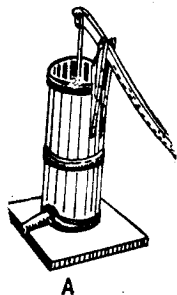
POLIGON *mil* Porțiune de uscat sau de mare destinată încercărilor și probelor de verificare a diferitelor categorii de armament și tehnică de luptă sau desfășurării ședințelor de pregătire de luptă.

POLLUX Steaua nautică β Geminorum (Gemenii), mărimea 1,2.

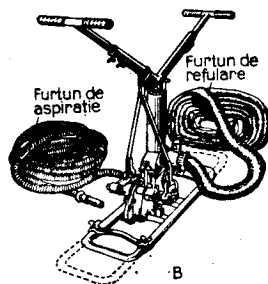
POLUARE MARINĂ Contaminarea apei de mare cu produse petroliere, substanțe radioactive, ape uzate etc., care pun în pericol flora și fauna marină. Convenția internațională pentru prevenirea poluării marine prescrie măsurile de combatere a acestora.

POMPARE Variații frecvente ale înălțimii coloanei barometrice cu mercur.

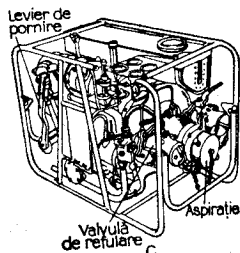
POMPĂ Aparat de forță, acționat manual sau mecanic, care, la nave, servește la deplasarea

A

B

Pompe:

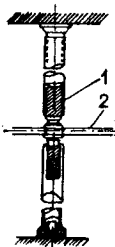
A — pompă din secolul XVII; B — pompă manuală; C — pompă cu turbină cu gaze

fluidelor în diferite scopuri. P. de balast P. pentru evacuarea apei de balast. P. de barcă de salvare P. pentru evacuarea apei din bărcile de salvare. P. de golire Pe petroliere, P. servind la golirea ultimelor reziduuri din tancurile de marfă, pe care nu le pot goli P. de încărcare. P. de incendiu P. manuală, cu motor sau cu turbină, folosită pentru stingerea incendiilor. P. de încărcare Pe petroliere, P. pentru încărcarea și descărcarea navei. P. de salvare P. din dotarea navelor de salvare, folosită pentru scoaterea apei dintr-un compartiment inundat. P. de santină P. pentru evacuarea apei din santină. P. de scafandru P. pentru alimentarea cu aer a scafandrilor.

PONTAJUL MĂRFURILOR MC Numărarea pachetelor, sacilor, balelor etc. la încărcarea și descărcarea mărfurilor. Această operațiune se efectuează la bord în prezența talimanului (pontatorul navei), epistatului (pontatorul încărcătorului) și ofițerului de serviciu al navei, întocmindu-se o fișă de pontaj.

PONTATOR MC, *v* taliman, epistat.

PONTIL 1. Stîlp vertical ce susține o punte pe navă sau bancul unei bărci; *v* fig osatură și barcă. 2. Școndru sau ghilă care servește la proptirea caricului la bord sau a unei nave pe doc; *sin* puntal. 3. Școndru folosit la întărirea pereților etanși în caz de gaură de apă. P. este confecționat fie din bucăți imbinat, pentru a coincide cu dimensiunile compartimentului, fie din două bucăți filetate în interior și legate printr-un ax comun cu ajutorul căruia se poate lungi sau scurta.

Pontil de întărire:
1 — filet; 2 — bară de manevră

PONTILARE 1. Operațiune constînd în proptirea caricului la bord sau a navei pe doc; *sin* puntalare. 2. Operațiune de întărire a unui perete etanș cu ajutorul unui pontil.

PONTON 1. Construcție plutitoare din lemn sau metal, nepropulsată, avînd diverse dimensiuni și fiind destinată menținerii la suprafața apei a diferitelor amenajări sau acostării navelor, mai ales pe cursuri de apă. 2. Navă veche dezarmată, folosită ca depozit de materiale sau cazarmă plutitoare, dormitor.

PONTON DE ABATERE *v* abatere în carenă.

PONTON DE ARBORARE *inv* Ponton prevăzut cu o capră fixă sau cu o altă instalație de ridicare ce servea la manevra catargelor la arborare.

PONTON DE PUS GEAMANDURI Ponton prevăzut cu o bigă sau cu o capră, cu ajutorul căruia se pun geamandurile de legare.

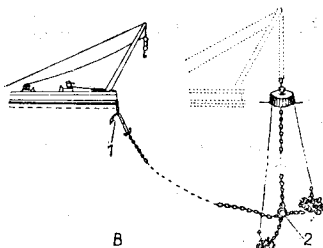
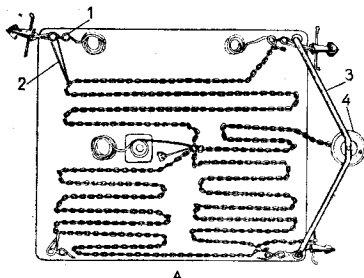
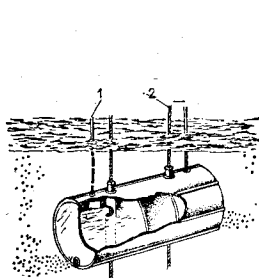
PONTON DE RANFLUARE/RIDICARE Cilindru metalic folosit la ranfluirea (ridicarea) navelor scufundate. În acest scop pontonul se umple cu apă și se scufundă în ambele borduri ale navei, pe sub care au fost trecute în prealabil parime sau chingi din oțel, prinse în niște canale ale cilindrilor. Ca urmare a golirii apei

PONTON DORMITOR Navă fără propulsie, destinată cazării personalului (20-40 de locuri) în punctele de lucru din deltă și apele interioare; *sin* bac-dormitor.

PONTONIER Marinar care ajută la efectuarea manevrei de plecare și de sosire a navelor ce acostează la ponton.

PONTUL EUXIN *ist* Denumirea dată de grecii antici M. Negre („mare ospitalieră”).

PORT Loc protejat natural sau artificial împotriva valurilor, vînturilor, curenților, ghețurilor etc.; amenajat la malul unei ape, P. permite staționarea în siguranță a navelor, asigură traficul de mărfuri și de pasageri, executarea reparațiilor etc. Elementele de bază ale P. sînt apele portuare (căile de acces, radele, bazinele interioare) și partea de uscat (amenajată cu dane de acostare, instalații de încărcare/descărcare a navelor, depozite, linii de c.f., ateliere de reparații, șantiere etc.). Importanța unui P. este dată de mărimea sa (lungimea frontului de acostare), de gradul de mecanizare, etc. P. ales MC P. convenabil din punctul de vedere al autonomiei navei, buncherajului, reparațiilor, adîncimilor, posibilităților de operare etc., se alege atunci cînd voiajul este condiționat de exploatarea cît mai judicioasă a navei. P. comercial P. amenajat pentru deservirea navelor comerciale. P. de ataș *sin* P. de înmatriculare. P. de iahting P. folosit în principal de ambarcațiunile sportive. P. de înmatriculare P. în care este înregistrată o navă comercială; este înscris pe tablou, sub numele navei; *sin* P. de ataș. P. de marea P. care comunică nemijlocit cu marea și în care nivelul apei urmărește nivelul mării. Unele P.d.M. sînt accesibile navelor mari numai la marea înaltă. P. de pescuit P. folosit mai ales de navele sau de ambarcațiunile de pescuit, fiind amenajat pentru descărcarea peștelui, aprovizionarea cu combustibil și materiale necesare pescuitului, hale frigorifice, ateliere etc. P. de refugiu

Ponton de ranfluire (cilindru de ranfluire):

1 — tubulatură de aer comprimat;
2 — sîrmă trecută pe sub epavă

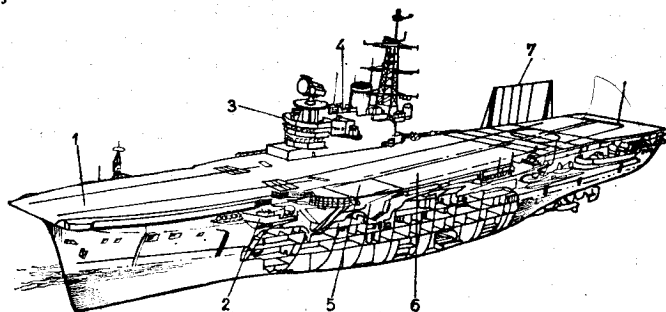
Ponton de pus geamanduri:
A — ponton de pus geamanduri (vedere de sus): 1 — babale; 2 — parimă de filare; 3 — capră; 4 — geamandură; B — Punerea unei geamanduri: 1 — ancoră cu un braț; 2 — inel central

din cilindri cu ajutorul aerului comprimat, aceștia capătă flotabilitate pozitivă, ridicînd astfel epava.

P. în care navele intră din cauza avariilor suferite sau a timpului rău. P. de taifun P. în care navele se adăpostesc împotriva taifunurilor.

P.d.T. sint trecute în cărțile-pilot. **P. deschis DM** Port în care accesul navelor străine este liber. **P. industrial** P. administrat de o întreprindere care primește și expediază diferite materiale sau produse. **P. militar** P. destinat navelor de luptă, care, spre deosebire de P. comercial, dispune de o radă întinsă, folosită pentru ancoraj, exerciții și alte activități, precum și de șantiere, bazine de reparații, depozite, căzărni pentru echipaje etc. Fiind și baze pentru mari unități și unități de nave, P.M. sint apărute dinspre mare, iar uneori și dinspre uscat împotriva inamicului probabil. **P. secundar** P. pentru care înălțimea și ora mării sint cele ale unui P. standard. **P. standard** P. pentru care ora și înălțimea mării sint date în tablele de maree.

PORT SART Platformă de dimensiuni mici iese în afara bordurilor navei, măbind deschiderea sarterurilor; *v fig* navă de 74 și lanțuri. **PORTANT** Suport fixat la exteriorul schifului, pe care se sprijină rama.

Portavion:

1 — punte de zbor; 2 — consolă pentru tunuri AA; 3 — comandă; 4 — insulă;
5 — ascensor; 6 — punte oblică; 7 — antene

PORTAVION *mil* Navă militară a cărei armă principală o constituie avioanele bazate pe aceasta. P. intră în componerea marilor unități de nave de luptă sau a convoaielor. Aviația bazată pe P. execută atacuri asupra grupărilor de nave și obiectivelor inamice de pe litoral, participă la apărarea antiaeriană și antisubmarină a grupărilor de nave și a convoaielor etc. Cele dintii P. au început să fie construite către sfârșitul primului război mondial. În funcție de destinație, P. se clasifică în **P. grele (de luptă)**, **P. ușoare**, **P. de escortă**, **P. antisubmarine** ș.a. Caracteristici: Depl. = 9 000-75 000 t; V = 33-35 Nd; lungimea punții de zbor = 160-320 m; lățimea punții de zbor = 24-40 m; pot lua la bord între 20 și 150 de avioane sau elicoptere. P. sint prevăzute cu catapulte și instalații de frinare a avioanelor la apunare, ascensoare pentru coborîrea și ridicarea avioanelor din hangarele de sub punte, ateliere de reparații etc. La tribord există o suprastructura îngrustă (insulă) unde se află comanda, stațiile radio și de radio-

locație, coșurile de la mașini, trombele de ventilație etc. Armamentul este constituit din 9-18 tunuri universale de 114-127 mm, 40 de tunuri de 76 mm și un mare număr de tunuri automate de 40-57 mm, rampe de lansare a rachetelor tip navă-aer. Cuirasa în borduri are o grosime de 76-114 mm. La unele P. puntea de zbor este dispusă sub un anumit unghi în raport cu planul diametral al navei (punte oblică), măbind astfel lungimea acesteia și posibilitățile de manevră ale avioanelor purtate.

PORTAVOCE Tub acustic ce leagă două compartimente ale navei. La gura fiecărei P. se află un dop cu fluier. Uneori fluierul este dublat cu o sonerie. Dacă în compartiment se află mai multe P., fiecare sonerie are un ton diferit pentru a evita confuziile. Pe navele moderne P. dublează, de regulă, celelalte feluri de legături. Au fost folosite pentru prima dată în 1781 pe nava de linie engleză „Formidable”, fiind confecționate din plumb.

PORTBARJE Navă modernă destinată transportului barjelor cu marfă, care, în intervalul de timp dintre două treceri prin același punct, sint descărcate și încărcate pentru o nouă destinație. Acest sistem (folosit de navele de tip Bacat, Lash, Seabee etc.) prezintă avantajul că nu necesită dană de încărcare/descărcare, întrucît barjele sint lăsate la apă și apoi remorcate pînă în punctele de destinație. Caracteristicile navei portbarje: tonaj = 26-35 000 tdw; L = 250-280 m; B = 30-32 m; d = 10-12 m; V = 18-24 Nd; capacitate 73-83 barje sau 1 500-1 700 de containere. Pentru manevrarea barjelor, nava este prevăzută cu instalații de ridicare/coborîre de 500-2 000 t. Caracteristicile barjei: L = 18,75 m; B = 9,50 m; înălțimea = 3,96 m; d = 2,61 m; încărcătură 380-1 000 t.

PORTCONTAINER MC Navă destinată transportului de mărfuri în containere. Hambarele P. sint împărțite în celule dimensionate după cele ale containerelor. Caracteristici: tonaj 35 000-

40 000 TRB; L = 200 m; B = 30 m; D = 14 m; d = 10 m; V = 20 Nd. P. moderne pot lua la bord 3 000-3 500 de containere de 20 picioare cubice fiecare. Dat fiind faptul că încarcă marfă containerizată, P. prezintă avantajul unei mari operativități și rentabilități.

PORTELICOPTER *mil* Navă purtătoare de elicoptere. P. intră în compunerea grupărilor de nave de luptă și a convoaielor. Elicopterele sînt întrebuințate pentru căutarea și distrugerea submarinelor inamice, precum și pentru îndeplinirea altor misiuni. Caracteristici: Depl. = 25 000 t; L = 200 m; B = 20 m; V = 26 Nd; capacitate = cca 50 de elicoptere; patru tunuri AA de 100 mm, rachete navă-aer.

PORTO-FRANCO *DM* Port, oraș sau o întreagă zonă, separată de teritoriul vamal al țării, în limitele cărora se admite importul și exportul liber, fără vămuire, a mărfurilor străine. Limitele acestuia sînt stabilite de statul cărui îi aparține sau prin convenții internaționale.

PORTOLAN *ist.*, *sin* carte-pilot.

PORTUGHEZĂ *sin* legătură portugheză.

POSĂDIRE *pesc* Operațiune de prindere a ochiurilor plasei traulului, pinzei etc. de parimele care formează scheletul acestora.

POSEIDON 1. În mitologia greacă, Zeul mării și protectorul navigatorilor. 2. Tip de rachetă din dotarea marinei militare a S.U.A. Bătaia rachetei este de 500 Mm.

POST 1. Loc ocupat de un membru al echipajului într-o anumită situație; P. de abandonare, P. de avarie, P. de barcă, P. de curățenie, P. de gaură de apă, P. de incendiu. P. de luptă, P. de manevră, P. de salut etc. 2. Loc în care trebuie să se găsească un anumit obiect, de ex., un stingător, un ghiordel etc. 3. Loc ocupat de o navă în formație, definit prin relevment și distanță, în raport cu nava-comandant sau cu nava directoare.

POST CENTRAL *mil* 1. Compartiment pe navele de luptă mari, în care se află punctul de comandă de rezervă și centrala de transmisiuni. 2. Postul de comandă al unui submarin.

POST DE LUPȚĂ *mil* Loc încadrat cu unul sau mai mulți marinari conduși de un ofițer, un maestru sau un gradat, în care aceștia execută misiuni de luptă. P.d.L. sînt organizate la tunuri, mitraliere, mașini, timonă, stația radio, precum și în alte locuri de pe navă, în care se consideră necesară prezența oamenilor în timpul luptei. P.d.L. sînt stabilite prin rolul de luptă, în funcție de mărimea și de tipul navei.

POST DE OBSERVARE Post la uscat, din care se execută observarea mării în scopuri militare și se semnalează naufragiile, navele aflate în pericol etc. P.d.O. sînt deservite în unele țări de marina militară, iar în altele, de paza coastelor.

POȘĂ Flotor de trestie, folosit de pescari pentru susținerea sculelor de pescuit.

POSTAL *sin* pasager (2).

POTCOAVĂ Piesă în formă de U, fixată pe ghiu, la care se prind școtele acestuia.

„POTEMKIN” („Printul Potemkin de Taurida”) Navă de linie aparținind flotei ruse din M. Neagră, pe care a avut loc, între 14 și 24 iunie 1905, o răscoală a marinarilor împotriva puterii țariste, marcînd un eveniment de seamă în prima revoluție rusă (1905-1907). Lipsită de combustibil, alimente și apă, nava a intrat în portul Constanța, unde s-a predat, fiind apoi restituită guvernului țarist, în timp ce membrii echipajului au primit dreptul de azil politic în România.

POZIȚIE Locul unei nave pe suprafața mării; *v* și punct.

PRAG 1. *fl* Porțiune mai ridicată a fundului apei. 2. Creastă prin care un bazin parțial închis este separat de mare sau de un alt bazin.

3. Piesă din lemn așezată pe gabie, pe care se reazemă atîrnătorea vergii. 4. Marginea inferioară a unui sabord, pe care se reazemă capacul acestuia.

PRĂJINĂ DE ULAJ Riglă din lemn sau limbă gradată, avînd o traversă la gradația zero, cu ajutorul căreia se măsoară ulajul; *sin* T de ulaj, spadă de ulaj.

PREDUCEA Sculă de forma unui dorn, gol în interior, cu margini ascuțite, servind la executarea găurilor în pinza de vele.

PREFACE 1. A îndepărta macaralele unui palanc, aflate în poziția macara la macara, pentru a-l putea folosi din nou. 2. A interveni la virarea palancului unei bărci, evitînd incurcarea curentului. 3. A reazeza o voltă la baba după recuperarea burții unei parime.

PRELATĂ 1. Bucată de pînză de vele ce se întinde pe punte pe timpul executării unor lucrări (*a nu se confunda cu capotul și mușamava*).

PRESĂ, *sistem ist* Sistem de recrutare forțată a marinarilor comerciali în serviciul marinei militare, folosit pe vremea navelor cu vele.

PRESĂ DE SART Sculă ce servește la formarea ochilor la parimele metalice.

PRESETUPĂ Garnitură de etanșare a corpului navei în locul în care iese axul elicei.

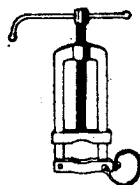
„PREUSSEN” Singura navă cu cinci arbori și cu faruri pătrate, construită în 1902 (11 150 TRB), care s-a scufundat în 1910 în urma unei coliziuni.

PRIMĂ PENTRU SALVARE

Sumă destinată premierii echipajului care a concurat la salvarea unei nave aflate în pericol.

PRIMĂ PENTRU SCURTAREA STALIILOR

Sumă plătită de armator navlositorului, în baza contractului de transport, pentru încărcarea/descărcarea navei într-un timp mai scurt decît cel prevăzut de normele de încărcare/descărcare aflate în vigoare; *sin* Dispatch.

Presă de sart

PRINDE VÎNT (*despre velă sau navă*) A simți efectul vîntului.

PRIPON Sculă de pescuit, asemănătoare para-gratului, folosită pe Dunăre pentru prinderea crapului și a somnului. Mai multe pripoane formează un dalian, care este folosit la ciovrintie.

PRISMĂ DIVERGENTĂ Corp prismatic ținut de o labă degiscă din lanț și folosit împreună cu un flotor (purcel) pentru a da o evitare permanentă navelor remorcate. P.D. servește și pentru a da înclinare brațelor de dragă.

PRISMĂ KOSS Prismă pentagonală montată pe un sextant, care permite măsurarea depresiunii orizontului și refracției terestre.

PRISMĂ WOLLASTON

Prismă birefringentă folosită la unele sextante pentru executarea de observații pe timpul nopții. P. W. dublează imaginea astrului, iar pentru a lua o înălțime este suficient a aduce orizontul între cele două imagini.

PRIVAL Canal natural sau dragat care leagă un lac sau o baltă de un curs de apă.

PRIZĂ Navă militară sau comercială capturată de la inamic. De regulă, pavilionul captorului se află deasupra pavilionului fărăi de origine a P. Legalitatea capturării se stabilește de o instanță specială, denumită Curtea de P. Nu sînt supuse P. maritime navele mici pescărești, navele de cercetări științifice etc. P. bună Captură validată de Curtea de P.

PRIZĂ DE FUND *sin* valvulă de fund.

PROBĂ DE FUND Cantitate de material adus de pe fundul mării cu ajutorul unui dispozitiv special pentru a se stabili natura geologică a acestuia. P.d.F. este necesară navelor pentru a cunoaște dacă fundul este bun de ancoraj, în scopuri științifice, pentru prospecțiuni etc.

PROBELĂ 1. Navă cu propulsie mecanică (*termen folosit pe Dunărea Maritimă*). 2. *inv* Navă cu vaporii.

PROCEDURĂ Ansamblul operațiunilor necesare luării contactului optic sau radio în vederea transmiterii unui semnal, unei radiograme etc.

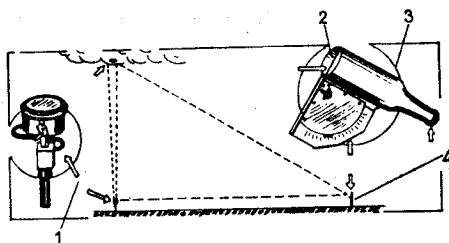
PROCYON Steaua nautică α Canis Minoris (Ciinele mic), mărimea 0,5; în greacă „Înaintea ciinelui” (răsare înaintea lui Sirius — steaua ciinelui).

PRODROMI Vânturi slabe de Nord care bat în M. Egee, precedind Meltemul.

PRODUSE ALBE/CURATE MC Produe petroliere ca: benzinele, petrolul lampant, moto-rinele, uleiurile lubrifiante.

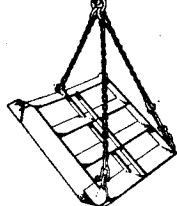
PRODUSE MURDARE/NEGRE MC Produe petroliere ca: țițeiul, păcura, motorinele grele, uleiurile minerale grele, creozotul.

PROIECTOR mil Dispozitiv alimentat de la o sursă puternică de energie electrică, servind

ProieCTOR de nori:

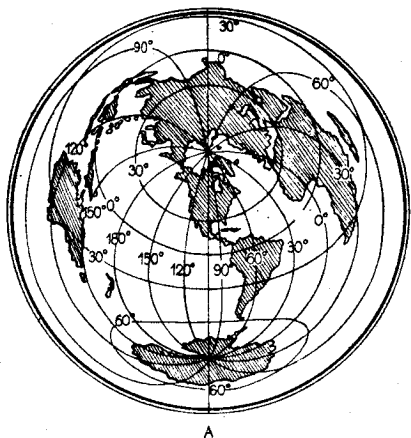
1 — proiector; 2 — reticul; 3 — inclinometru; 4 — obser-vator

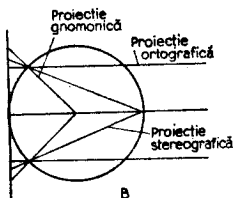
Prismă divergentă

la iluminarea țintelor pe timpul tragerilor de noapte, tragerilor antiaeriene etc. În prezent a ieșit din uz, ca urmare a folosirii radiolocației, proiectilele de iluminare și rachetelor. P. de barcă de salvare P. de cel puțin 80 w cu ajutorul căruia poate fi iluminat timp de 6 ore, din care cel puțin 3 ore fără întrerupere, un obiect cu lățimea de cca 18 m, aflat la distanța de 180 m. P. de nori P. ce servește la iluminarea norilor pentru a determina plafonul. P. de semnale P. de dimensiuni mici, fix sau portativ, servind la transmiterea de semnale Morse. P. de Suez P. dublu, folosit pentru iluminarea ambelor maluri ale unui canal (Suez).

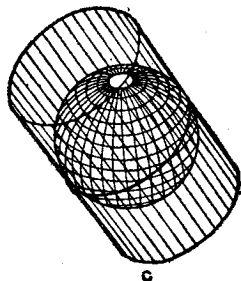
PROECȚIE Metodă cartografică de reprezen-tare pe un plan a suprafeței globului sau a

A

B

C

Proiecții:

A — azimutală echidis-tantă; B — azimutală;
C — Mercator oblică

unei părți a acestuia; *sin* proiecție cartografică. **P. azimutală** P. la care punctele de pe glob sint proiectate direct pe un plan. P. gnomonică, stereografică și ortografică sint P.A.; *sin* P. zenitală. **P. azimutală echidistantă** P. neaperspectivă, conformă în punctul central și echidistantă de la acest punct. Se folosește luind ca centru o bază navală, un aerodrom sau o stație radio, de la care se pot măsura distanțele și releventele. **P. ortomorfică** P. la care formele sint respectate, adică scara este constantă de-a lungul unei direcții. P. Mercator este practic ortomorfică pe suprafețe mici. **P. ortografică** P. perspectivă la care ochiul observatorului se află la infinit, iar planul de proiecție este perpendicular pe dreapta ce unește ochiul observatorului și centrul Pământului. **P. cilindrică** P. perspectivă la care suprafața globului este proiectată pe un cilindru. **P. conformă** P. la care unghiurile de pe glob sint reprezentate în mărime adevărată. **P. conică** P. perspectivă la care suprafața de proiecție este un con tangent sau secant la glob. **P. conică Lambert** P. perspectivă cu con secant la glob. Este conformă și reprezintă ortodroma ca o dreaptă. Permite determinarea directă a drumului și a distanței ortodromice, fiind practic echidistantă. Începe să fie folosită în navigația pe ortodromă în locul hărții gnomonice. **P. echivalentă** P. la care ariile de pe glob sint proiectate proporțional. Se folosește la unele hărți care indică distribuția anumitor fenomene meteorologice. **P. ecuatorială** P. la care suprafața de proiecție este tangentă la ecuator (cazul normal al P. Mercator). **P. gnomonică** P. perspectivă la care se consideră că ochiul observatorului se află în centrul Pământului, iar suprafața de proiecție este un plan tangent la glob, avind proprietatea de a reprezenta ortodroma ca o linie dreaptă. P.G. este folosită la întocmirea hărților pentru navigația pe arc de cerc mare (ortodromă), a hărților folosite în navigația radiogoniometrică și a hărților cu o scară mai mare de 1: 50 000. **P. Mercator** P. conformă, datind din sec. XVI, care reprezintă loxodroma ca o dreaptă. În cazul unei suprafețe de dimensiuni reduse este practic ortomorfică. Frecvent folosită la întocmirea hărților marine, P.M. nu este perspectivă; ea se poate obține numai prin calcul, deformind o P. cilindrică, prin trasarea paralelelor de latitudine la o anumită distanță de ecuator; *v* latitudine crescândă. Deși deformează foarte mult ariile, hărțile în P.M. pot fi folosite pînă la paralelul 60°, adică în mările în care se navigă în mod frecvent. **P. Mercator oblică** P. la care axa lumii este înclinată în raport cu axa cilindrului inițial de proiectat. Se folosește la întocmirea unor hărți ale oceanelor; cilindrul de proiecție este tangent la un cerc astfel ales încît să poată reprezenta drumul dintre două continente. Meridianele și paralelele nu sint riguros perpendiculare, avind o ușoară curbură, dar erorile sint

practic nule. **P. Mercator transversală** P. la care axa cilindrului primitiv formează un unghi de 90° cu axa lumii. Se folosește la întocmirea hărților cerești și hărților zonelor polare. **P. perspectivă** P. ce se poate efectua prin mijloace geometrice, adică alegind un punct pentru ochiul observatorului și o suprafață pentru proiectare. **P. polară** P. la care planul de proiecție este tangent la pol. Se folosește la întocmirea hărților zonelor polare. **Proiecție stereografică** P. perspectivă pe un plan tangent la glob, ochiul observatorului aflindu-se la antipod. Se folosește la întocmirea hărților zonelor polare. **P. terestră a unui astru** Punct în care dreapta astru-centrul Pământului „înteapă” sfera terestră; *sin* punct subastral.

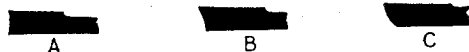
PROROCA Fenomen de tipul mascaretului, care are loc pe Amazon.

PROTECȚIE Ansamblul măsurilor de ordin constructiv luate în scopul reducerii efectului armelor folosite de inamic.

PROTECȚIE CATODICĂ Protecție a corpului navei împotriva formării unei pile electrice între corpul de oțel al acesteia și elicea de bronz, apa avind rol de electrolit. În acest scop se aplică plăci de zinc pe opera vie pentru a forma o pilă puternică ce consumă placa de zinc, dar împiedică erodarea bordajului de oțel.

PROTEST MC Act scris prin care comandantul navei ia atitudine împotriva persoanelor sau evenimentelor care ar cauza daune materiale sau morale navei, armatorului, echipajului sau caricului. **P. de mare** Comunicare scrisă, înmînată autorităților competente (căpitania de port, consulatul țării etc.) de către comandantul navei comerciale care a suferit o avarie, pierderi sau deteriorări de caric, pentru a lua atitudine împotriva părții vinovate sau pentru a arăta că avaria este urmare a unui caz de forță majoră. P.d.M. este însoțit de un extras din jurnalul de bord și de declarația a cel puțin doi oameni din echipaj. Trebuie să fie depus, de regulă, în termen de 24 de ore de la sosirea navei în port.

PROVA Direcția părții dinainte a navei. Nu are sens material, fiind întrebuintat ca și cuvintele „dreaptă/stinga” (un marinar nu spune „cabestanul este pe prova”, ci „la prova”; poate spune însă „cabestanul este pe teugă”, teuga fiind un obiect material). P. este un

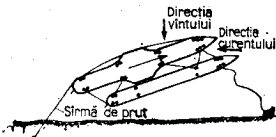
Forme prova:

A — dreaptă; B — înclinată; C — cu lingură

cuvînt de origine venețiană intrat în limba română fie direct, fie prin intermediul limbii turce. Întrebuintarea sa corectă prezintă o mare importanță pentru marinari. Astfel nu se va spune niciodată „provă”, fiindcă nu se spune „la dreaptă/stinga”. „La prova” înseamnă, de

regulă, între cuplul maestru și etravă, dar tot atât de bine înseamnă între porțiunea cilindrică (centrul navei) și etravă. „În prova” are două sensuri: a) în afara navei, de ex. veghea va raporta „Fum în P.”; b) înspre prova, cind se precizează locurile obiectelor de la bord; se spune, de ex., că tunul 3 este în prova tunului 4, chiar dacă amîndouă se află la pupa. Nu se folosește la plural; astfel, se spune că „Navele se leagă prova la prova”, „tunurile prova”, „blocul prova” etc. P. cu bulb *v* bulb. P. cu ghibră *v* ghibră. P. de cliper *sin* P. cu ghibră. P. dreaptă P. la care etrava este perpendiculară pe suprafața apei. P. Maier P. cu etravă convexă spre exterior.

PRUT *fl* Manevră de plecare cu ajutorul unei parime de prut, dată în bordul din afară, de la prova la pupa și la o baba de pe mal. Punînd mașina înainte, nava întoarce sub efectul curentului \diamond „A face P.” A executa manevra cu semnificația de mai sus.

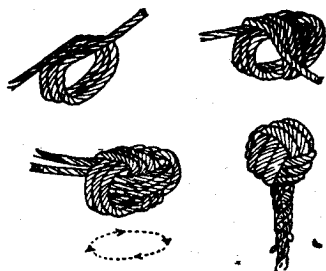
Prut

PUITOR DE MINE *mil* Navă destinată executării minărilor pe mare sau pe un curs de apă. Caracteristici: Depl. = pînă la 10 000 t; $V = 10-20$ Nd; 100-500 mine (în funcție de gabaritele minelor), patru-nouă tunuri de 100-150 mm și tunuri ușoare antiaeriene.

PUITOR DE PLASE *mil* Navă destinată punerii plaselor antisubmarine de poziție și de semnalizare. Caracteristici: Depl. = 500-3 500 t; $V = 8-20$ Nd; două-patru tunuri de 120 mm; cinci-zece tunuri antiaeriene de 57 mm. Pentru a manevra ușor plasele, pupa navei este înclinată și prevăzută cu o bigă cu capacitatea de 7,5 t, precum și cu dispozitive pentru punerea plaselor.

PULVERIZATOR DE FUMIZARE Pulverizator de păcură montat la o căldare pentru a produce o ardere incompletă, cu fum mult, în scopul mascării prin fumizare.

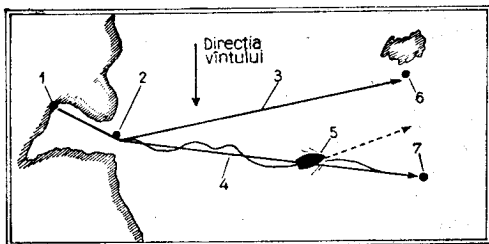
PUMN DE MAIMUȚĂ Împletitură făcută la capătul unei bandule pentru a o îngreua.

Pumn de maimuță

PUNCHEON MC Butoi cu capacitatea de 327 l. Se pot așeza patru panieluri în stivă.

PUNCT 1. Poziție a unei nave pe hartă, exprimată, în largul mării, prin latitudine și longitudine, iar în cazul navigației costiere, prin relevări la repere de la uscat sau prin alte me-

Punctul navei:

1 — punct de plecare; 2 — punct de depărtare; 3 — linia drumului adevărat; 4 — drum pe deasupra fundului; 5 — cap; 6 — punct de destinație; 7 — punct de sosire

tode. P. adevărat P. obținut prin mijloace astronomice, prin procedee de navigație costieră sau prin mijloace electronice. P. estimat P. obținut prin estimă. P. estimat/auxiliar P. apropiat de P. estimat, ce se ia ca bază pentru calcularea înălțimii astrilor. P. de apropiere maximă P. aflat pe direcția mișcării relative, în care distanța între două nave este minimă. P. de depărtare *v* depărtare P. de destinație P. final în care va ancora sau va acosta nava. P. de sosire P. în care nava poate lua primele relevmente optice la uscat, după terminarea unei traversade. \diamond „A face punctul” a) A face calculele necesare determinării punctului; b) *arg* A stabili situația. „A pune P.” A trasa pe hartă două linii perpendicularare una pe alta la intersecția cărora se află P. „A scoate un P.” A scoate de pe hartă latitudinea și longitudinea unui P. „A transporta un P.” a) A trece un P. de pe o hartă pe alta; b) A face un P. în momentul dat, ținînd seama de drumul și distanța parcursă de la un P. anterior. 2. Porțiune de dimensiuni reduse, nedeterminată cu precizie, a malului Dunării sau mării, care are o denumire proprie, de multe ori străveche, deși din punct de vedere geografic nu se distinge prin nimic de restul malului. 3. *sin* cart (3). Distingem: P. cardinale, P. intercardinale, P. interintercardinale și P. cu „la”; *v* roza vînturilor. 4. *sin* grad; este folosit în comenzile referitoare la unghiul de cîrmă, de ex., „Cîrma 10 P. dreapta.” Gradul se folosește numai în comenzile ce se referă la drum, de ex., „vino 10° la dreapta”, ceea ce înseamnă a pune cîrma la dreapta pînă se schimbă de drum cu 10°. P. subastral *sin* proiecția terestră a astrului. P. sublunar Proiecția terestră a Lunii. P. subsolar Proiecția terestră a Soarelui. P. tomnal Intersecția eclipticei cu ecuatorul ceresc, prin care Soarele, în mișcarea sa aparentă anuală, trece

din emisfera nordică în cea sudică; *sin* primul punct din Libra. **P. vernal** Intersecția eclipticei cu ecuatorul ceresc, prin care Soarele, în mișcarea sa aparentă anuală, trece din emisfera sudică în cea nordică. În prezent P.V. se află în constelația Pisces, dar în epoca în care a fost determinat se afla în Aries, de unde îi provine și denumirea de primul punct din Aries.

PUNCT DE COMANDĂ *mil* Loc la bordul navei, din care comandantul conduce acțiunile de luptă, lupta pentru vitalitate etc. și care este prevăzut cu mijloacele de legătură corespunzătoare.

PUNCT GIRATORIU Punct al navei, al cărui vector viteză în cursul unei întoarceri este în permanență tangent la curba de rotație. La mers înainte P.G. se află spre prova, iar la mers înapoi spre pupa.

PUNCTUL CEL MAI PROBABIL Punctul în care se estimează că se află nava, atunci când rezultatele obținute prin procedee de navigație sînt diferite.

PUNE (*in expr.*) **P. capul pe** A lua drum către, a se dirija către. **P. chila** A începe construcția unei nave. **P. la post** A pune o piesă, un obiect etc. la locul său. **P. cirna** A acționa asupra cirmei pentru ca pana acesteia să facă un anumit unghi cu axa navei. **P. în pană** A face ca nava să ia poziția de pană. **P. mașinile înainte/înapoi** A pune telegraful mașinii înainte/înapoi. **P. mașina** A acționa mașina navei.

PUNE PE USCAT A lovi fundul apei cu nava, de regulă neintenționat. Nava poate fi pusă pe uscat și intenționat, în caz de avarie, pentru a o salva; *sin* a eșua; *v* și aruncare la coastă.

PUNTAL *sin* pontil (2).

PUNTALARE *sin* pontilare.

PUNTAT Prevăzut cu o punte.

PUNTE Platformă orizontală a corpului navei sau a unei suprastructuri. **P. are** o curbă care permite scurgerea ușoară a apei în borduri. **P. „Pe P.”** Pe covertă, pe puntea principală etc. **P.-centru** *ist* **P. principală** între arborele trinchet și arborele mare. **P. continuă** **P.** care se întinde pe toată lungimea navei. **P. cuirasată** *mil* **P.** din cuirasă, care se află sub **P. principală** și acoperă părțile vitale ale navei. De regulă, există două P.C.: una mai subțire (**P. de schije**), de care se sparg obuzele sau bombele, și alta mai groasă, situată sub prima. **P. de adăpost** **P.** ușoară situată deasupra covertei, care servește ca adăpost împotriva razelor solare și intemperțiilor. **P. de bord liber** **v** bord liber. **P. de manevră** **P.** ușoară situată deasupra **P. principale** (de rezistență). **P. de promenadă** **P.** folosită de pasageri pentru promenadă. **P. de remorcă** **P.** băută de vînt și remorcher, peste care se întinde remorca. **P. de rezistență** **P.** care sporește rezistența corpului navei. **P. descoperită** **P.** bătută de vînt și, eventual, de mare. **P. de schije** **v** **P. cuirasată**. **P. de semnale** **P.**, confundată uneori cu **P. comenzii**,

pe care sînt instalate proiectoarele, chesoanele cu pavilioane etc. **P. de tonaj** **P. superioară** la navele cu cel mult două punți și **P. a doua**, începînd de la chilă, la celelalte nave. **P. de zbor** **P.** de pe care decolează și pe care apun-tează avioanele și elicopterele. **P. etalon** **P.** care acoperă comanda și pe care se află compasul etalon. **P. inferioară** a) Platformă sub **P. principală**. b) *ist* Pe vechile nave de linie cu vele, platformă sub **P. mijlocie**. c) Pe portavioanele mari, a șasea **P.** începînd de sus. **P. însorită** Pe navele mari de pasageri, **P. parțială** destinată plimbărilor sau odihnei la soare. **P. împănată** **P.** din lemn la care, după călăfătuire, se introduc în harmuz șipci de tec, mahon etc. **P. intermediară** *sin* întrepunte. **P. mijlocie** a) *ist* Pe navele de linie cu vele din sec. XIX, platformă de sub **P. principală**. b) Pe portavioanele mari, a cincea **P.** începînd de sus. **P. oblică** *mil* Pe portavioane, porțiune a **P.** de zbor ce iese în afara bordului, de pe care decolează avioanele. **P. parțială** **P.** ce se întinde pe o anumită porțiune a navei. **P. principală** a) **P.** continuă de rezistență, situată la înălțimea cea mai mare; *sin* covertă; b) *ist* În ultima perioadă a navelor cu vele, platformă situată imediat sub **P. superioară**. **P. rasă** **P.** continuă pe care, cu excepția castelului central, nu există alte suprastructuri. **P. ridicată** **P.** suprainălțată la pupa pentru recuperarea spațiului. **P. Shelter** Platformă situată imediat deasupra **P. superioare**, acoperind o structură fără deschideri în borduri, dar avînd o deschidere de tonaj (puț de tonaj) care poate fi în permanență închisă (Shelterdeck închis) sau deschisă (Shelterdeck deschis); *v* marcă de tonaj. **P. tendă** **P.** ușoară pe navele de pasageri, folosită ca adăpost împotriva razelor solare. Din punct de vedere funcțional distingem: **P. amiralului** Pe navele mari, **P.** pe care se află amiralul împreună cu statul său major. **P. bărcilor** **P.** pe care se află ambarcațiunile de salvare. **P. calei** Ultima **P.** de pe fundul navei. **P. comenzii** **P.** pe care se află comanda. **P. dunetei** **P.** care acoperă duneta. **P. galeriilor** A doua **P.** de sus a unui portavion mare. **P. hangarelor** **P.** pe care se află hangarele pentru avioane. **P. platformelor** a) Pe portavioanele mari, a șaptea **P.** începînd de sus, adică imediat deasupra **P. calei**. b) Pe navele mari de război, **P.** pe care se rezazăm barbetaele turelelor. **P. superioară** a) *sin* **P. principală**, covertă. b) Pe vechile nave de linie cu vele, platformă continuă deasupra **P. principale**. **P. suprastructurii** **P.** ce limitează în sus o suprastructură. **P. teugii** **P.** ce acoperă teuga. **P. tunurilor** **P.** pe care sînt instalate turele sau tunuri; *sin* **P. platformelor**.

PUNTE DE ÎNCĂRCARE Separație rezistentă între două rinduri de vehicule ambarcate pe navele specializate în astfel de transporturi.

PUNTE FALSĂ Separație rezistentă între două panieluri de butoaie.

PUNTIRE Structură avînd forma unei punți incomplete, dar de dimensiuni foarte mici, la prova sau pupa unei ambarcațiuni mari.

PUPA 1. Direcția părții dinapoi a navei; *v* și prova. 2. Partea terminală spre P. a unei nave, care poate avea următoarele forme: ascuțită, dreaptă, rotundă, cu boltă, cu tablou etc.

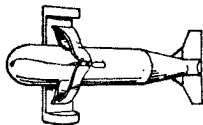
Forme pupa:

A — boltă; B — de crucisător; C — lingură; D — cu tablou

PURCEL Flotor de formă hidrodinamică, cu cîrme fixe, făcînd parte din echipamentul unei drăgi de mine.

PURCEL PE ȘCONDRU

Concurs tradițional de Ziua Marinei, constînd din încercarea de a ajunge la capătul unui școndu uns cu săpun sau vaselină, unde este agățat un purcel, care constituie premiul.

Purcel

PURJĂ 1. *mil* Valvulă pentru evacuarea aerului din balasturile submarinului. 2. Valvulă pentru evacuarea apei provenite din condensarea vaporilor (la mașinile cu abur).

PURTA 1. (*despre barcă*) A naviga cu vele, ca în expr.: „O barcă poartă la 40-45° aproape de vînt”. 2. (*despre vele*) A fi pline. ◇ „A lăsa să poarte” A umple velele mai bine, îndepărtînd axul navei de la direcția din care bate vîntul (abătînd sub vînt).

PURTĂTOR (*despre aliură sau despre vînt*)

1. Aliură cu vînt dinapoia traversului. 2. Vînt dinapoia traversului.

PUTERE EFECTIVĂ DE REMORCAJ Puterea teoretică cea mai mică, necesară remorcării unei nave pe mare calmă. Valoarea acestei puteri se calculează cu ajutorul formulei:

$$Pe = \frac{RV}{75} \text{ în care } R \text{ este rezistența totală}$$

a navei, iar V — viteza navei.

PUTERE MARITIMĂ 1. Ansamblul forțelor marinei militare, flotei comerciale, porturilor și șantierelor care permit folosirea mării în orice împrejurare. 2. Stat care dispune de asemenea forțe.

PUTEREA, în Sustînut, ca în expr. „Ancora rămîne în puterea boțului”.

PUȚ 1. Spațiul dintre teugă și castelul central.

2. Spațiul închis lateral între puntea principală și fundul navei, prin care sînt coborîte sau ridicate mașinile și căldările (P. mașini, P. căldări).

PUȚ DE ALIMENTARE Conductă cu secțiune dreptunghiulară la gura unei magazii pentru cereale în vrac; *sin* fider.

PUȚ DE DERIVOR Locaș al derivorului unei bărci.

PUȚ DE POMPĂ La navele cu vele, conductă între punte și fundul navei prin care pompele absorbau apa din santină.

PUȚ DE TONAJ *sin* deschidere de tonaj.

PUȚUL CABLULUI *ist* La navele cu vele, compartiment în care se stivuia cablul ancorei aflate la post.

PUȚUL ELICII *ist* La primele nave cu vele și mașini, conductă prin care treceau palancurile pentru ridicarea elicei din apă, cînd propulsia era asigurată numai de vele.

PUȚUL LANȚULUI 1. Compartiment în care capătul lanțului ancorei se asigură cu cîrlig de puț și în care acesta se adună cînd ancora este la post. 2. *arg* Închisoarea bordului.

Q

Q Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Nava mea este sănătoasă și cer liberă practică”.

Q, cod Cod de serviciu al radiotelegrafiștilor,

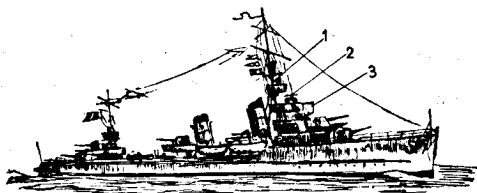
conținând două sau trei litere, inclusiv litera **Q**, de ex., **CQ** — „chemare generală”.

Q, **navă** Denumirea codificată a navelor-capcană în anii primului război mondial.

R

R Pavilion din Codul internațional de semnale fără semnificație proprie.

„R” Tip de distrugător (R-1 și R-2) de construcție italiană (1928), aflat în compunerea marinei noastre militare (1930-1961). Caracteristici: L = 102 m; B = 9,6 m; d = 4,10 m;

Distrugător tip „R”:
1 — proiector; 2 — telemetru; 3 — comanda

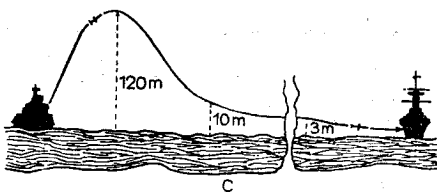
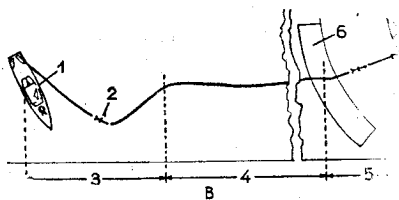
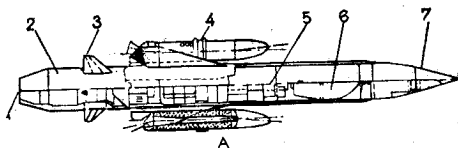
puterea mașinilor = 45 000 CP; V = 37,6 Nd; raza de acțiune = 3 000 Mm; cinci tunuri de 120 mm, un tun AA de 76,2 mm, patru tunuri automate, două grupuri de tuburi lanstorpilor triple de 533,4 mm, instalații de lansare a minelor și grenadelor antisubmarine.

„RA” Denumire dată unor ambarcațiuni (RA-I și RA-II) construite din papyrus, după modelele de pe pereții mormintelor antice din Egipt, în scopul traversării Atlanticului. Inițiativa aparține etnografului norvegian Thor Heyerdahl (v Kon-Tiki), care și-a propus să demonstreze că vechii egipteni ar fi traversat Oc. Atlantic, exercitând o puternică influență asupra populației din Peru și Mexic. Caracteristici: L = 15 m; B = 4,8 m; catarg bipod cu înălțimea de 9 m; o velă cu suprafața de circa 60 m²; echipaj format din șapte oameni (RA-I) și opt oameni (RA-II). Plecând în 1969 din portul Safi (Africa de Vest), RA-I a parcurs 539 Mm, dar expediția a fost întreruptă din cauza avariilor. În 1970, folosind curentul Canarelor, curentul Ecuatorial și alizeele, RA-II a străbătut 3 270 Mm, până în insula Barbados. Ambarcațiunea a fost apoi predată muzeului „Kon-Tiki” din Oslo.

RAC *ist* Sculă ce servea la desfundarea luminii tunurilor care se încălcau pe la gura țevii.

RACHETĂ 1. Aparat de zbor propulsat cu ajutorul unui motor cu reacție. Principalele

elemente constructive sînt: corpul, motorul și încărcătura utilă. După destinație, R. pot fi: cosmice, meteorologice, de cercetare științifică, de luptă etc. După modul de asigurare a stabilității pe traiectorie, există R. cu ampenaj, cu aripi (avioane-rachetă), cu stabilizare giroscopică (fără ampenaj). Ele pot avea o singură treaptă (R. simple) sau mai multe trepte (R. compuse sau etajate) în serie sau în paralel. În zborul spre țintă R. pot fi nedirijate sau dirijate (ghidate) printr-un sistem de dirijare amplasat la bordul R. (autodirijate), de dirijare de la distanță (teledirijate) sau printr-un sistem combinat. După combustibilul folosit distingem: R. cu combustibil solid, R. cu combustibil lichid și R. cu combustibil nuclear. 2. *mil*

Rachetă:

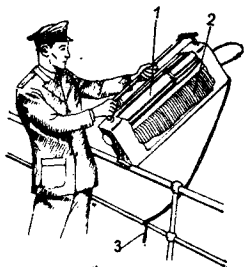
A — Secțiune: 1 — ajutor de evacuare; 2 — motor; 3 — stabilizator; 4 — rachetă ajutoare; 5 — sistem de control al zborului; 6 — exploziv; 7 — cap de dirijare; B — Lansarea rachetei tip navă-navă (vedere de sus); 1 — navă lansatoare; 2 — rachetă; 3 — zbor autonom; 4 — zbor teledirijat; 5 — zbor autodirijat; 6 — sector de căutare și atac; 7 — nava-țintă; C — idem (vedere laterală)

Armă care, datorită universalității și eficienței sale, ocupă unul din primele locuri printre mijloacele de luptă moderne. În funcție de caracteristicile tehnico-tactice și de natura obiectivelor împotriva cărora sint folosite, R. de luptă pot fi tactice, tactic-operative și strategice. Ele pot avea încărcătură de la cîteva sute de grame pînă la cîteva tone. În marină se folosesc: R. de navă (navă-navă și navă-sol), R. antiaeriene (navă-aer) și R. de avion (aer-aer, aer-navă și aer-sol). 3. Cartuș special de semnalizare cuprinzînd o cantitate mare de substanțe pe bază de magneziu, care produc, prin ardere, o lumină puternică. Se lansează cu pistolul de semnalizare. Sint folosite de bărcile de salvare ale navelor în caz de naufragiu, pentru a atrage atenția navelor și avioanelor salvatoare, de bărcile de salvare de la uscat, pentru a stabili legătura cu nava naufragiată sau cu uscatul și de nave, pentru a transmite semnale de sinistru sau alte semnale.

RACHETA CU PARAȘUTĂ v semnale de ajutor/pericol/sinistru.

RACHETA DE SEMNALE v semnale de ajutor/pericol/sinistru; v rachetă.

RACHETA PORTBANDULĂ Rachetă prevăzută cu o saulă pentru realizarea legăturii între două nave, în scopul luării la remorcă ori al salvării, sau între uscat și o navă naufragiată, pentru a stabili un du-te-vino; v și pistol portbandulă.

Rachetă port bandulă:
1 — rachetă; 2 — saulă; 3 —
volta capătului saulei

RACON (*engl* Radar Beacon) Baliză echipată cu un emițător radio care este acordat pe frecvența radiolocatorului navei și care este declanșat de impulsul acestuia. Semnalul constă din linii și puncte care permit identificarea balizei.

RADAR (*engl* Radio Detection and Ranging) sin radiolocator.

RADATIE fl, sin coadă.

RADĂ Suprafață de apă din apropierea coastei sau între insule, de regulă în apropierea unui port, adăpostită de vînt și de valuri, pe care navele o folosesc pentru a staționa la ancoră. Ea poate fi deschisă (mai puțin adăpostită), închisă, amenajată etc.

RADIOBALIZĂ Geamandură echipată cu un emițător radio, care, aflîndu-se în stare de plutire atunci cînd nava se scufundă, emite semnale ce permit radiogoniometrarea locului sinistrului.

RADIOFAR Stație radio care emite un anumit semnal folosit de nave la facerea punctului radiogoniometric. R. circular R. care emite

într-un sector de 360°. R. direcțional R. care emite într-un sector îngust. R. rotativ R. care emite un fascicul dirijat ce parcurge un anumit sector. R. și caracteristicile lor sint înscrise în cartea R.

RADIOGONIOMETRU Aparat de radiorecepție ce permite determinarea direcției din care sosesc semnalele radioelectrice de la un radiofar, sau de la altă sursă de emisie radio, folosind proprietățile direcționale ale antenelor-cadru. Prin relevarea semnalelor emise de două-trei stații diferite se obțin linii de poziție, la intersecția cărora se află punctul navei. R. de ghidaj Aparat care recepționează undele emise de radiofarurile de ghidaj în scopul dirijării navei pe un anumit drum, în limitele fasciculului de unde emis de radiofar, atunci cînd este necesar ca nava să treacă pe anumite pase. Este echipat cu indicatoare optice și acustice care arată dacă nava se abate de la drum.

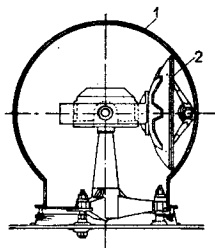
RADIOLOCATOR Mijloc radiotehnic destinat descoperirii și determinării poziției obiectelor în spațiu, bazîndu-se pe fenomenul reflecției undelor electromagnetice. În general R. redau mișcarea relativă, dar există și tipuri de R. care redau mișcarea adevărată (în raport cu globul). Relevmentele luate cu R. pot fi citite în raport cu prova navei (relevment prova), sau în raport cu Nordul adevărat (relevment adevărate). R. sint întrebuințate pe scară largă și în scopuri militare; astfel, există R. de veghe antiaeriană, R. de veghe orizontală (contra navelor) etc.; sin radar.

RADIOLOCATOR DE PORT Instalație care acoperă portul și împrejurimile acestuia, servind la supravegherea traficului, avertizarea navelor asupra pericolelor iminente, dirijarea traficului portuar etc.

RADIONAVIGAȚIE Ansamblu de procedee de navigație, bazate pe utilizarea undelor electromagnetice, pentru determinarea poziției azimutului sau navei cu ajutorul aparaturii radioelectronice speciale, folosind ca metode navigația prin radiolocație, radiogoniometrică, hiperbolică etc.

RADIOSEXTANT Aparat ce servește la facerea punctului navei, folosind emisiunile radio ale astrilor. Datele culese sint transmise unor calculatoare electronice care calculează înălțimea astrului. Combinat cu instalațiile de navigație inerțială, R. constituie un sistem de navigație greu de bruiat, care poate fi folosit atît ziua, cît și noaptea.

RADOM (*engl* Radar Dome) Cupolă din material plastic, care protejează an-

Radiosextant:
1 — radom; 2 — antenă

tena radiolocatorului sau antena radiosextantului împotriva agenților atmosferici.

RADUB *inv* Doc uscat.

RAFALĂ Intensificare bruscă și de scurtă durată a vântului; *v și gren*.

RAFIE Velă triunghiulară folosită ca gabier pe unele goelete sau bricuri moderne.

RAFOS (*engl* inversul lui Sofar) Sistem de navigație hiperbolică, folosind semnale acustice submarine emise de la coastă, diferența de timp între momentele recepției fiind determinată la bord; *v* Sofar.

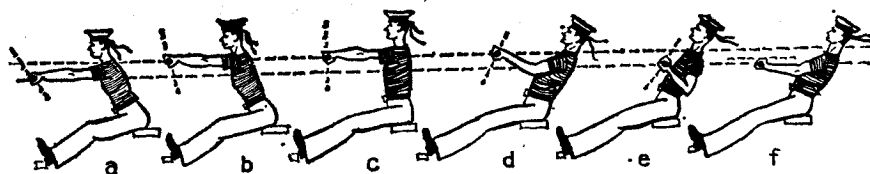
RAI Roată confecționată din lemn tare (gaiac ori tec), bronz sau oțel și prevăzută cu o canelură; *v și macara*.

RAI DESCHIS Rai fixat cu osia pe o grui, pe un bordaj etc., servind la ghidarea unui curent; *v fig* barcă de salvare.

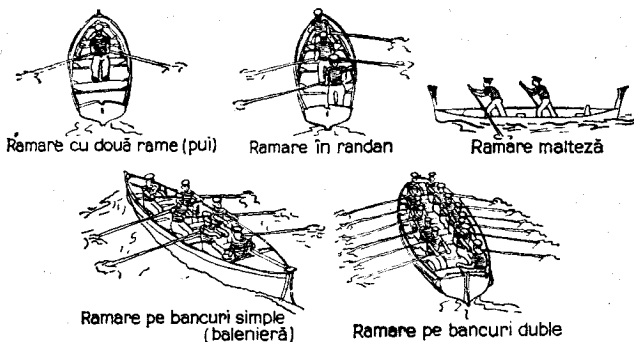
RAION MARITIM Porțiune din zona de acțiune a marinei militare cuprinzând fișa de litoral și

timpi: pana ramei este paralelă cu apa, iar rama este perpendiculară pe copastie, unghiile degetelor miinii fiind orientate în sus (aceasta este așa numita poziție de drepți); minerul ramei este împins înainte prin întinderea brațelor și răsucit, pana ramei fiind adusă în poziție oblică; din poziția aplecat pe spate, rama se smucește și se răsucește în ultimul moment, introducând pana în apă și trăgând-o, după care rama este scoasă oblic din apă, revenindu-se în poziția de drepți și reîncepându-se ciclul. **R. la coastă** Mod de a rama pe baleniere, ținând o mină cu palma în sus, iar cealaltă cu palma în jos; pentru a reveni în poziția inițială minerul ramei se duce pe la șold.

RAMARK (*engl* Radar Mark — reper de radiolocație) Baliză cu emițător pe frecvența radiolocatorului, care emite continuu și circular. Pe ecranul radiolocatorului relevmentul apare ca o linie radială.

A

B

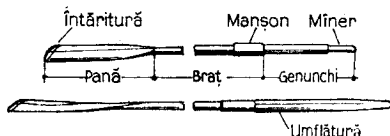
Ramare:

A — fazele ramării; B — tipuri de ramare

spațiul maritim adiacent în care se află punctele de dislocare, forțele și obiectivele de litoral ale acestora.

RAMARE Propulsarea unei bărci cu ajutorul ramelor. **R. pe bancuri duble** R. executată cu câte doi oameni pe banc, fiecare acționând o ramă. **R. pe bancuri simple** R. executată cu câte un om pe fiecare banc. **R. în randan** R. executată cu două bancuri simple și unul dublu. **R. pescărească** a) R. folosind două opacine; b) R. fără a face o oprire de repaus în poziția de drepți. La R. distingem următorii

RAMĂ 1. Mijloc de propulsie reprezentând o pirghie de ordinul întâi compusă din miner, genunchi, manșon, braț și pană. Se așază în furcheți, între două cuie de strapazan sau pe

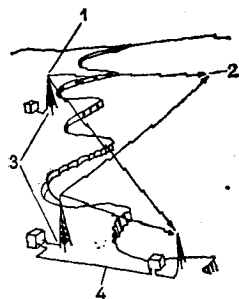

Ramă

un singur zbir de strapazan. R. de galeră era asemănătoare, dar purta pe genunchi o piesă numită manită pe care o apucau miinile gale-rierilor. ♦ „A rămîne în rame“ (*despre barcă*) A sta departe de cheu sau de scara unei nave, cu R. gata de manevră. 2. Împrejmuire deasupra punții a unei guri de magazie, a unui tambuchi etc.

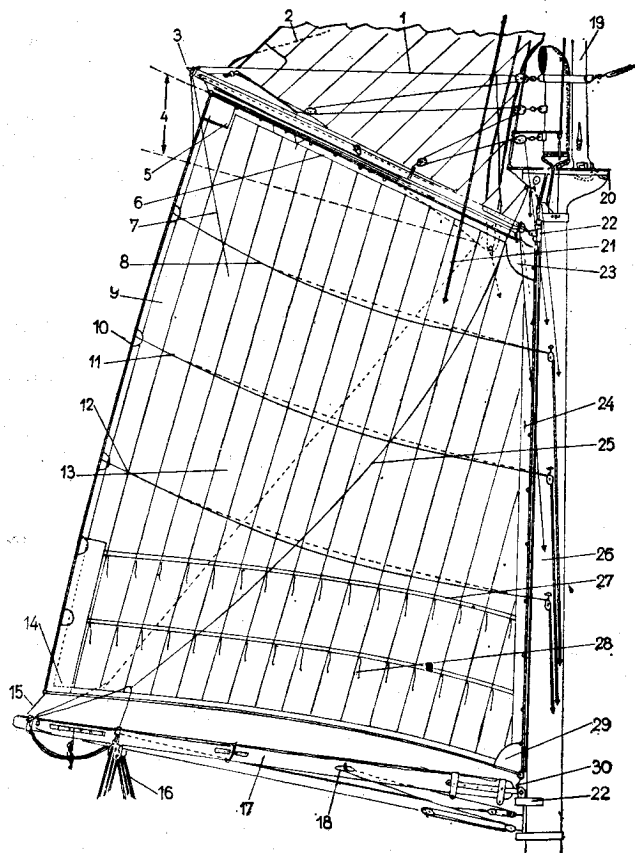
RAMĂ DE GUVERNARE 1. Ramă mai mare decît cea normală, folosită drept cîrmă pe mare rea. Se așază într-un furchet sau într-o damă de pe tablou, uneori fiind susținută cu un zbir, denumit ujbă, care trece printr-un inel fixat pe etambou. 2. *ist* Ramă așezată la pupa tribord, cu ajutorul căreia erau guvernate navele în M. Mediterană și în mările nordice pînă în sec. XIII, cînd vikingii au inventat cirma; la chinezi cirma a apărut, probabil, mult mai devreme.

RAMIE Plantă cu fibre lungi și albicioase, folosite la confecționarea de parime slabe; crește în China, India și Japonia; *sin* iarbă de China.

Rana:

- 1 — antenă; 2 — navă; 3 — stații; 4 — cablu

Randă:

- 1 — balansină; 2 — contrarandă; 3 — pic; 4 — gor; 5 — virf; 6 — margine de învergare; 7 — suță; 8 — stringătorul virfului; 9 — margine de cădere pupa; 10 — grandee de cădere pupa; 11 — stringătorul mijlocului; 12 — stringătorul bazei; 13 — furtă; 14 — colț de școtă; 15 — școta randei; 16 — școta ghiului; 17 — ghiu; 18 — tacket; 19 — arboret; 20 — gabie; 21 — fungă; 22 — gît de lebădă cu șa; 23 — gît; 24 — margine de cădere prova; 25 — balansina ghiului; 26 — colană; 27 — fișie/bandă de terțarolă; 28 — sacket de terțarolă; 29 — colț de mură; 30 — mură

RAMPĂ 1. Podeț cu balustradă la prova ambarcațiunilor, folosit de militari pentru a debarca pe plajă. 2. Plan înclinat la pupa unei șalupe de geamanduri, folosit la filarea lanțului.

RAMPĂ DE LANSARE *mil* Dispozitiv pentru lansarea rachetelor. R. pot fi de tip terestru, naval și aerian, servind la orientarea inițială a rachetelor și la verificarea funcționării aparaturii de pe acestea. R.d.L. navale se montează uneori pe platforme stabilizate giroscopic pentru ca lansarea să nu fie influențată de balansul navei.

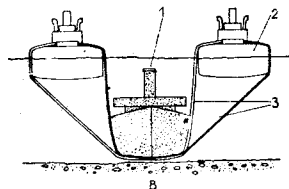
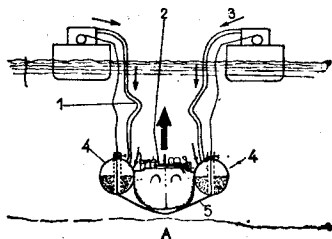
RANA Sistem de navigație hiperbolic, folosit în Franța, asemănător sistemului Decca.

RANDAN *v* ramare.

RANDĂ 1. Velă aurică la arborele artimon. R. de furtună R. din pinză de vele mai groasă decît cea folosită la confecționarea R. obișnuite. R.d.F. este utilizată uneori și pe drifter, permițându-le să vină mai ușor în vînt. 2. Velă latină folosită pînă în 1780 în locul R. (1).

RANFLUARE Operațiune de aducere la suprafață a navelor scufundate. R. navelor mici se poate efectua cu ajutorul unei macarale/grui/

capre plutitoare sau al unui tripod. Pentru R. unei nave mijlocii se trec pe sub ea chingi metalice care se virează apoi cu cabestane sau vinciuri. În cazul navelor mari, se astupă mai întâi găurile, după care se evacuează apa cu ajutorul aerului comprimat sau al pontoanelor ori al navelor de R. Un procedeu modern

Ranfluare:

A — cu pontoane de ranfluare: 1 — tubulatură de aer comprimat; 2 — epavă; 3 — aer comprimat; 4 — cilindru; 5 — sîrmă de ridicare; B — cu nave de ranfluare: 1 — epavă; 2 — navă de ranfluare; 3 — sîrmă de ridicare

de R. constă în injectarea, în compartimentele navei scufundate, a spumei de materiale plastice, mai ușoare ca apa, care în contact cu aceasta se solidifică; în acest fel apa este evacuată, creîndu-se o flotabilitate pozitivă care readuce epava la suprafață.

RANG Clasificare a navelor de luptă, datînd de pe vremea marinei cu vele. Astfel, portavioanele, navele de linie și crucișătoarele sînt nave de rangul 1; *v* navă.

RANGAL Instrument compus dintr-o tijă de fier cu ochi la un capăt, celălalt fiind ascuțit și încovoiat sub un unghi de 90°; servește la spargerea bucăților de cărbune și la aranjarea focurilor pe navele care consumă asemenea combustibil.

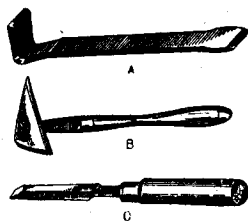
RAPEL *ist* Semnal de goarnă pentru rechemarea abordorilor pătruși pe o navă a adversarului.

RAPORTOR-DIAGRAMĂ *sin* planșetă de manevră.

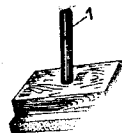
RAPORTOR RADIOLOCAȚIE/RADAR Grafic asemănător planșetei de manevră ce se folosește pentru a ține plotul navelor întîlnite și a studia manevra de evitare.

RASALHAGUE Steaua nautică α Ophiuchi, mărimea 2,1; în arabă „Capul fermecătorului de șerpi”.

RAȘCHETARE 1. Curățirea bordajului cu ajutorul rașchetelor. 2. Înlăturarea piturii vechi de pe barcă sau de pe alt obiect din lemn, folosind o bucată de sticlă. 3. Îndepărtarea apei rămase pe punte după spălare.

Rașchete:
A — încovoiată; B — de iaht; C — dreaptă

Rașchetă de punte:
1 — coadă; 2 — cauciuc

RAȘCHETĂ 1. Sculă din oțel cu care se curăță rugina de pe bordaj; poate fi dreaptă, în unghi, triunghiulară. 2. Sculă de forma unei perii cu coadă, avînd, în locul periilor, o placă de cauciuc; se folosește de obicei la rașchetarea (3) punților din lemn.

RAȚIONA A stabili rația zilnică de apă și de alimente pe bărcile de salvare care se află la distanțe apreciabile de uscat.

RAYDIST Sistem de navigație electronică care folosește diferența de fază dintre două unde (1,6-5,0 MHz). Bătăia este de 150 Mm, cu o precizie de circa 1 Mm. Sistemul folosește fie suma distanțelor dintre un emițător de la bordul navei și două stații de recepție la uscat (roșie și verde, locul geometric fiind o elipsă) sau măsoară distanța la una din stații (locul geometric fiind un cerc), fie o combinație a acestora. Există și alte variante. Sistemul R. este întrebuintat în hidrografie.

RAZĂ DE ACȚIUNE Distanța (*S*) care poate fi parcursă de o navă, consumînd întreaga cantitate de combustibil de la bord (*Qt*). Se calculează cu ajutorul formulei:
$$S = 24 \frac{V}{q+n} \text{ (Mm)},$$

în care: *V* este viteza; *q* — consumul zilnic de combustibil la mașini; *n* — consumul de combustibil la bord pentru alte nevoi. R.d.A. maximă corespunde vitezei economice.

RAZĂ METACENTRICĂ Raza variabilă a curbei centrelor de carenă.

RAZĂ TACTICĂ DE ACȚIUNE *mil* Distanța maximă la care se poate îndepărta o navă de punctul de staționare, cu viteza economică și avînd asigurat combustibilul necesar ducerii luptei și înapoierii. De regulă, R.T.d.A. reprezintă 0,3-0,5 din raza de acțiune a unei nave.

RĂSPUNSUL MĂRII Reflecția undelor de radiolocație pe valurile din imediata apropiere

a navei, care produce în centrul ecranului o zonă cu pete luminoase ce împiedică detectarea obiectelor.

RĂSTURNA MAȘINILE A pune mașina brusc de la mers înainte la mers înapoi în caz de pericol iminent.

RĂSTURNAREA ANCOREI Răsucire a ancorei în jurul fusului atunci când una din palme întâlnește o piatră. După răsturnare, ancora se dezgroată și ară.

RĂSTURNAREA MAREEI Schimbare a sensului curentului de maree.

RĂSUCIRE 1. (*despre ramă*) Trecerea penei ramei prin diferite poziții în cursul ramării. În acest scop se acționează din încheieturile minilor, fără a freca palma pe minerul ramei. 2. *v parimă*.

RĂU DE MARE Stare neplăcută, dar trecătoare, întâlnită la cei neobișnuiți cu balansul navei. Se manifestă prin senzații de amețală, dureri de cap, paloare, salivă abundentă, greață și vărsături. R.d.M. se datorește supraexcitării terminațiilor senzitive ale aparatului vestibular (organul echilibrului, aflat în urechea internă); *sin.* nauzie.

RĂZBOI DE CURSĂ 1. *ist* Acțiuni întreprinse împotriva navelor comerciale ale adversarului de către nave particulare care primeau în acest scop o scrisoare de marcă; *v* și cursă. 2. Denumire eronată dată în cele două războaie mondiale atacării comerțului maritim de către germani, care fiind executată de nave de război nu se încadrează în noțiunea istorică de R.d.C.

RĂZBOI DE PAIETE Dispozitiv asemănător războiului de țesut, cu ajutorul căruia se confecționează unele paiete folosind o sculă din lemn, denumită sabie.

RĂZBOI NAVAL

Termen folosit uneori în literatura militară în sensul de parte componentă a războiului în general, care cuprinde totalitatea acțiunilor de luptă ce se duc pe teatrele maritime și oceanice de către forțele navale și aeriene ale statelor beligerante; *sin* război pe mare.

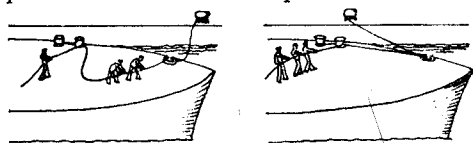
REALĂ *ist* Galera comandantului unei flote de galere.

RECIF Acumulare calcaroasă sub formă de stînci submarine clădite de organisme marine (corali, madrepori, foraminifere, alge etc.), care trăiesc sub formă de colonii în mările calde

(de peste 20° C) și puțin adinci, extrăgînd carbonat de calciu din apa mării.

RECOACERE Încălzirea sferelor de fier moale, folosite la compensarea compasului, într-un cuptor special, cu cărbune de lemn, pentru îndepărtarea magnetismului indus de magnetii de compensare.

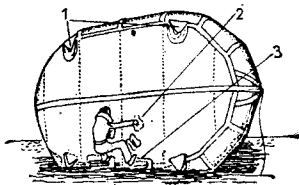
RECUPERAREA PARIMĂ A vira (a trage) parima astfel încît să nu capete burtă.

Recuperare

REDAN Proeminență de forma unei trepte pe fundul ambarcațiunilor rapide, destinată reducerii rezistenței apei la înaintare.

REDRESARE 1. Revenirea unei nave canarise în poziție normală. În cazul navelor angajate (*v fig* angajat) R. se obține prin ancorare și, eventual, prin tăierea catargelor; la navele

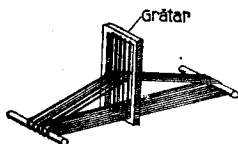
Redresarea unei plute de salvare:
1 — buzunare de apă; 2 — miner;
3 — butelie cu CO₂

de luptă R. se face, în caz de gaură de apă, inundînd un compartiment din bordul opus. 2. Readucerea în poziție normală a unei nave scufundate sau puse pe uscat. În acest scop se utilizează pontoane ridicătoare, grui și alte mijloace mecanice. 3. *fl* Manevră ce se execută pentru a combate căderea unui convoi. 4. Revenirea în poziție dreaptă, datorită stabilității, a unei nave care dă bandă. 5. Readucerea în poziție normală a unei plute răsturnate, folosind scoabele de pe fundul acesteia.

REDUCEREA LEGĂTURILOR Simplificarea legăturilor unei nave acostate la cheu, lăsînd doar numărul de parime strict necesar care se molează la manevra de plecare; *sin* simplificarea legăturilor.

REDUCEREA SONDELOR Calcularea adîncimii în raport cu zero al hărții mării, luînd ca bază adîncimea indicată de sondă și ținînd seama de presiunea atmosferică, de înălțimea mării etc.

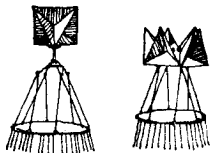
REDUCEREA VELATURII Reducerea suprafeței velice a navei cînd vîntul este prea puternic. Operațiunea începe de la velele de sus, procedîndu-se astfel încît nava să nu se dezechilibreze. De asemenea, se poate recurge și la terțarolare.

Război de paiete

REFARISIRE Recuperarea părții utilizabile a unui caric avariât.

REFLECTOR DE RADIOLOCAȚIE 1. Poliedru metalic montat pe o geamandură pentru a putea fi distinsă mai ușor pe ecranul radiolocatorului; *sin* reflector radar. 2. *mil* Instalație metalică poliedrică, amplasată pe uscat sau pe apă și folosită pentru mascarea țintelor reale, precum și împotriva detectării prin radiolocație.

Reflector de radiolocație

REFLECTOSCOP Aparat cu ajutorul căruia ecranul radiolocatorului este proiectat pe harta marină. În acest scop se utilizează două hărți, decupate în fișii, care se introduc în aparat.

REFRAȚIA VALURILOR Schimbarea direcției valurilor din larg în momentul atingerii coastei. R.V. poate avea o mare importanță în operațiile de debarcare.

REFRAȚIE ASTRONOMICĂ Refracție în atmosfera terestră a unei raze de lumină provenite de la un astru.

REFRAȚIE COSTIERĂ Deviere a undelor unui radiofar în momentul trecerii de pe uscat deasupra mării. Valoarea R.C. este proporțională cu distanța la care radiofarul se află în interiorul uscatului și cu unghiul format de direcția de propagare a undei și normala la coastă.

REFRAȚIE DE RADIOLOCAȚIE Refracția undelor emise de radiolocator în atmosfera terestră, fenomen datorită căruia orizontul de radiolocație este mai îndepărtat decât orizontul geometric; *sin* refracție radar.

REFRAȚIE TERESTRĂ Refracția razelor de lumină în straturile joase ale atmosferei terestre.

REFUZA (*despre vînt*) A gira spre prova navei (*a nu se confunda cu a se înăpoia*).

REGATĂ Cursă sportivă la care participă ambarcațiuni cu rame, cu vele sau cu motor.

REGIM DE NAVIGAȚIE 1. Totalitatea restricțiilor, reglementărilor și normelor de drept intern sau internațional ce trebuie respectate de orice navă care navigă în apele teritoriale sau internaționale. 2. *mil* Sistem organizat în anumele raioane maritime în scopul asigurării navigației și staționării în siguranță a navelor. Cuprinde reguli privind intrarea și ieșirea din port, trecerea prin pase, respectarea itinerarelor stabilite, respectarea sistemului de comunicare și alarmare etc.

REGIMUL DUNĂRII Reglementare juridică prin diferite tratate și convenții a navigației pe Dunăre. Primul tratat a fost încheiat în 1616 între Austria și Turcia. O importanță deosebită prezintă Tratatul de la București (1812) încheiat între Rusia și Turcia, prin care se acordau liber-

tăți mai mari de navigație, ceea ce a dus la înviorarea comerțului pe Dunăre. Abia în 1856, prin tratatul de la Paris, fluviul Dunărea este internaționalizat pentru navigație. După primul război mondial a fost elaborat „Statutul definitiv al Dunării” (Paris, 1921), înființându-se două comisii: „Comisia Europeană a Dunării” (C.E.D.), formată din reprezentanții României, Angliei și Italiei și „Comisia Internațională a Dunării (C.I.D.)”, în care intrau, pe lângă statele riverane, și marile puteri membre ale C.E.D. Prin acest statut navigația pe Dunăre era pusă de fapt la dispoziția marilor puteri, ceea ce constituia o încălcare a drepturilor suverane ale statelor riverane. După cel de-al doilea război mondial (1948) a fost încheiată, la Belgrad, o nouă convenție asupra regimului navigației pe Dunăre. Convenția de la Belgrad proclamă navigația pe Dunăre liberă și deschisă pentru cetățenii, navele comerciale și mărfurile tuturor statelor, pe bază de egalitate în ceea ce privește taxele portuare și de navigație, precum și condițiile generale ale navigației comerciale. Se exceptează cabotajul între porturile aceluiași stat. Regimul stabilit de această convenție se aplică în sectorul cuprins între Ulm și M. Neagră, prin brațul Sulina. Navigația pe Dunăre a navelor militare ale statelor riverane este interzisă, navele militare ale statelor riverane putînd naviga numai în apele naționale respective, pînă la firul apei. Țările riverane au dreptul de a efectua supravegherea vamală și sanitară a fluviului și de a aplica reguli de navigație pe porțiunile ce le aparțin, în conformitate cu regulile generale de navigație stabilite de o comisie a Dunării, compusă din reprezentanții tuturor țărilor dunărene.

REGIMUL FLUVIULUI Ansamblul fenomenelor care caracterizează stările unui fluviu: variația nivelului apei, debitului, pantei, vitezei curentului etc.

REGIMUL STRÎMTORILOR Reglementare juridică prin tratate și convenții a trecerii navelor comerciale și militare prin strîmtori. Din punct de vedere al regimului de navigație, se deosebesc: a) strîmtori prin care trec căi maritime internaționale și care sînt libere pentru navigația navelor (inclusiv a celor militare) aparținînd tuturor statelor, chiar dacă se găsesc în limitele apelor teritoriale; b) strîmtori cu regim special de navigație, reglementat de convenții internaționale; c) strîmtori prin care nu trec căi maritime internaționale și al căror regim de navigație este reglementat de statele suverane.

REGISTRU *sin* Societate de clasificare.

REGISTRU DE SCARĂ Registru păstrat la scara sau schela navei, în care se înscriu toate persoanele ce sosesc și pleacă de la bord.

REGISTRU ISTORIC AL LANȚURILOR Document în care se înregistrează poziția cheilor de lanț în lanțul ancorei, pentru a stabili gradul de solicitare a fiecărei chei. Pe baza datelor

înscrise în acest document se procedează la întocmirea lanțurilor.

REGISTRU MATRICOL Registrul în care se înscriu la căpitania portului și, centralizat, la Inspectoratul navigației civile toate navele de categoria I (navele autopropulsate cu o putere mai mare de 45 CP, velierele de cursă lungă și navele cu sau fără propulsie care depășesc 10 tone metrice). Toate celelalte nave fac parte din categoria II și se înscriu în registrul de evidență al căpitaniei portului.

REGISTRUL NAVAL ROMÂN Societate de clasificare română. A încheiat contracte cu toate marile societăți de clasificare străine pentru a acționa în numele lor. R.N.R. este împuternicit de guvernul român să supravegheze aplicarea convențiilor internaționale privind siguranța navelor, emitând certificate în numele acestuia.

REGULA BUNEI MARINĂRII Regulă care prevede ca orice manevră să fie executată cu hotărâre, din timp și în conformitate cu practica marinărească.

REGULA CONSTRUCTORULUI Regulă empirică de măsurare a tonajului, folosind formula $L \cdot 3B/5B^2$, în care L este lungimea navei

188

între perpendiculare, iar B — lățimea la cuplul maestru; v tonaj registru.

REGULA DUNĂRII Regulă de stabilire a spațiului ocupat de aparatul motor al navei, aplicată inițial de Comisia Europeană a Dunării în calcularea tonajului net. Acest spațiu este egal cu spațiul măsurat, la care se adaugă 75% pentru buncăre.

REGULA GERMANĂ Regulă de stabilire a spațiului ocupat de aparatul motor în vederea calculării tonajului net. Acest spațiu este egal cu spațiul efectiv măsurat.

REGULAMENTUL INTERNAȚIONAL PENTRU PREVENIREA ABORDAJELOR PE MARE Regulament privind siguranța navigației, aplicat tuturor navelor, în care se prevăd norme de evitare, lumini, semnale de prevenire a coliziunilor pe mare. Primul regulament a apărut la sfârșitul sec. XIX, legiferând de fapt regulile statornicite printr-o veche tradiție. Acesta a fost modificat de mai multe convenții internaționale. Ultima ediție (1972) — la care România a aderat la 23 decembrie 1974 — a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1976, fiind obligatorie pentru toate navele civile și militare.

REGULI DE CONSTRUCȚIE Reguli elaborate de o societate de clasificare pentru construcția navelor, mașinilor și instalațiilor de bord, pe baza cărora societatea respectivă acordă clasa sa.

REGULI DE DRUM Reguli de navigație privind luminile, semnalele de zi pe care trebuie să le poarte o navă, normale de evitare între nave etc. Unele sînt internaționale, ca „Regulile pentru evitarea coliziunilor pe mare”, altele sînt locale, valabile pentru un anumit fluviu, canal, port etc. Primele R.d.D. au fost elaborate

de amiralul Richard Howe în 1776. Una dintre aceste reguli — „navă cu vele navigînd cu murele la babord este obligată să evite” — este valabilă și în zilele noastre.

REGULI DE EVITARE Parte din Regulile de drum ce se referă la manevra navelor care se întîlnesc, astfel: dintre două nave cu vele evită nava cu murele la babord; dacă amîndouă navele au murele în același bord, evită nava din vînt; navele cu propulsie mecanică evită navele cu vele, navele ajunse din urmă, navele văzute la tribord; două nave cu propulsie mecanică, avînd drumuri opuse, vin la tribord etc.

REGULI DE SIGURANȚĂ Reguli înscrise în Regulamentul serviciului la bord și adoptate de fiecare navă pentru combaterea incendiilor, a găurilor de apă etc.

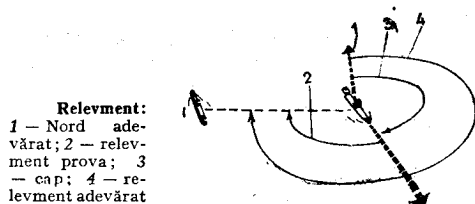
REGULILE DE LA HAGA MC Reguli pentru transporturile maritime pe bază de conosament.

REGULILE DE LA VISBY Reguli de drept maritim ale portului Visby (Suedia), datînd din sec. XIII.

REGULILE YORK-ANVERS Cod de reguli privind reglementarea avariilor comune, care se aplică în cazul cînd sînt acceptate de părți prin contracte de asigurare, Charter Party sau conosament.

REGULUS Steaua nautică α Leonis (Leul); mărimea 1,3.

RELEVMENT Unghiul format între o direcție dată și direcția spre un obiect. În cazul în care direcția dată este Nordul adevărat, magnetic sau compas, R. se numește adevărat, magnetic sau compas și se contează de la 0° la 360° ;

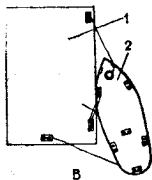
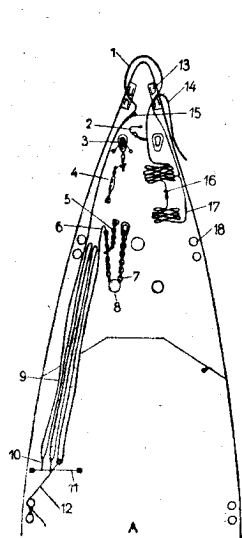
în cazul în care direcția dată este axul navei, se obține R. prova care se contează de la 0° la 180° , spre babord sau tribord. **R. de fundarisire** R. unui obiect de la uscat în momentul în care urmează a fi fundarisită ancora. **R. de siguranță** R. socotit din larg, care permite navigația în siguranță dacă nu este depășit de navă. **R. reciproce** R. luate simultan de la bord și de la un compas de compensare de la uscat, ultimul nefiind influențat de magnetismul navei. Prin urmare, diferența dintre cele două R. va fi diferită de 180° cu o valoare egală cu deviația compasului. **R. succesive** R. luate la același obiect la anumite intervale de timp. \diamond „A lua un R.” A determina un R. cu ajutorul compasului.

REMORCĂ A deplasa o navă fără propulsie sau o navă care nu-și poate pune în funcțiune

mașinile, folosind o altă navă. **R. înapoi** A deploa cu ajutorul unei remorci date navei remorcate. Este procedeul obișnuit de remorcare în mare și pe Dunăre; *sin* a R. la cirlig. **R. la deal/vale fl** AR. în sens contrar curentului/în sensul curentului apei; *sin* a R. în amonte/aval. **R. la ureche** A R. bord la bord; acest procedeu se folosește numai în port, pe fluviu și rareori pe mare calmă, în radă etc., purtând și denumirea de remorcarea la braț.

REMORCAJ *sin* remorcarea.

REMORCARE Acțiunea de a remorca o navă; *sin* remorcaj. **R. grecească fl** R. înapoi, cu dana de șlepuri în linie de front; între cele două șlepuri din mijloc se interpune un șcandru orizontal pentru a crea un gol prin care să se scurgă siajul remorcherului, reducând astfel rezistența la înaintare. Acest procedeu este folosit pe Dunărea de Jos; *v fig* convoi. **R. în labă de gîscă** R. simultană a mai multor nave, care nu formează o dană.

Remorcaj:

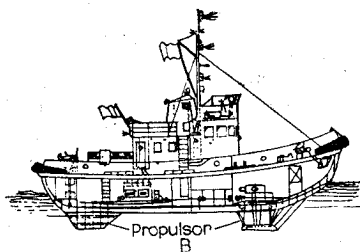
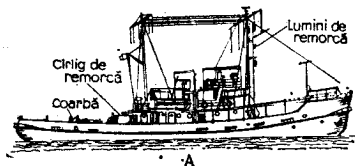
A — pregătirea remorcii pe o navă de luptă ce urmează a fi remorcată: 1 — socar de manila sau nailon; 2 — stopă cu lanț; 3 — ancoră boțată în nară; 4 — boț; 5 — boț cu papagal; 6 — capătul remorcii; 7 — lanț de ancoră; 8 — cabestan; 9 — remorcă; 10 — boțuri; 11 — filieră; 12 — parimă de filare; 13 — ureche; 14 — dublin dat prin ureche; 15 — cheie de remorcă; 16 — nod de împreunare; 17 — socar subțire; 18 — babale; B — remorcarea la ureche a unei șalande: 1 — șalandă; 2 — remorcher

REMORCAT *sin* remorcă (2).

REMORCĂ 1. Parimă cu ajutorul căreia se remorchează o navă. Poate fi sîrmă, parimă vegetală, parimă din plastic, parimă combinată cu lanț. **R. dreaptă** R. dată nemijlocit navei remorcate. **R. în cruce** R. oblică, care se dă cu ajutorul unei parime intermediare (socar) și al unei bandule, prinzindu-se de lanțul ancorei navei remorcate cu o cheie de ancoră ori cu o cheie de R. sau luîndu-se volta la babale ori la obiecte rezistente. Uneori R. se dă la o labă de gîscă sau la o centură de R. **R. pentru întate navele** R. plutitoare din sîrmă pe care sînt înșirate rîndele din plută; deasupra acestora se află un înveliș din pînză de vele. ◇ „Luarea la

R.” Manevră constînd din apropiere, darea și întinderea remorcii. 2. Navă remorcată.

REMORCHER 1. Navă specializată în remorcarea altor nave. Se caracterizează prin dimensiuni mici, putere de tracțiune și manevrabilitate sporite, care îi permit să manevreze ușor navele mari în spațiile limitate ale porturilor. Distingem: R. fluviiale, R. maritime, R. portuare, R. de cataracte, R. de salvare,

Remorchere:

A — maritim; B — portuar cu palete verticale

R. împingător. 2. Navă care remorchează o altă navă. În timpul remorcajului intră, din punct de vedere al Regulilor de drum, în categoria R.

REPARAȚIA NAVEI Ansamblu de măsuri organizatorice și tehnologice menite să preîntîmpine scoaterea prematură din funcțiune a navelor. Distingem: **R. planificate** și **R. neplanificate**. R. planificate cuprind: **Revizia tehnică** (R.T.), care constă din controlul, întreținerea și eventuale remedieri la mecanismele și instalațiile navei; se execută, de regulă, săptămînal, conform normativelor tehnice; **R. curentă** 1. (R.C.1), care constă din lucrări de remediere a defecțiunilor și de menținere a navei în stare tehnică corespunzătoare; se execută, în medie, o dată pe an; **R. curentă** 2 (R.C.2) care reprezintă o categorie de bază a R.N. și coincide cu inspecția Registrului de reclasificare; în cadrul R.C.2 se efectuează reparații la corpul navei, demontări, verificări, înlocuiri etc.; R.C.2 se execută de șantier, cu participarea echipajului, între două campanii, în medie o dată la 4 ani, dacă R.C.1 și R.T. au fost efectuate la timp; **R. capitală** (R.K.) Ansamblul lucrărilor de reparații necesare refacerii capacității navei, care se efectuează atunci cînd uzura corpului, mecanismelor și instalațiilor se apropie de limita admisă. Se execută de șantier, după 8-12 ani de exploatare, dacă R.T., R.C.1 și

R.C. 2 au fost efectuate la timp. Din R. neplanificate fac parte: R. accidentale, care se efectuează în cazul avarierii unor elemente din ansamblul navei, când se execută numai reparația elementelor specificate în procesul-verbal de constatare a avariei; modernizarea și reutilizarea navei, care au ca scop prevenirea uzurii morale, luându-se măsuri de perfecționare tehnică; se execută, de obicei, concomitent cu R.C. 2 sau R.K.

REPER DE NAVIGAȚIE Obiect de la uscat care este trecut pe harta marină și servește la navigația costieră.

REPER RADAR/RADIOLOCAȚIE Reper de navigație ușor de observat pe ecranul radiolocatorului. Asemenea repere sînt trecute pe hărțile marine moderne.

REPETITOARE Navă care repetă semnalele transmise de comandantul șefi.

REPETITOR 1. *v* Codul internațional de semnale. 2. Aparat care repetă, prin comandă de la distanță, indicațiile unui instrument nautic, de ex., R. compasului giroscopic, R. lochului etc.

RESACĂ Agitație neuniformă a apei, provocată de revenirea spre larg a valurilor ce se reflectă de o coastă abruptă, dînd naștere unor fenomene de interferență, foarte periculoase uneori pentru ambarcațiunile care abordează coasta.

RETARDAȚIE *v* întîrziere.

REȚINEREA NAVEI MC Staționarea navei într-un port peste timpul prevăzut de normele de încărcare/descărcare și plătit prin contras-talii; pe timpul R.N. se percepe un tarif mai ridicat decît contrastaliile, care poartă denumirea de cheltuieli de rețineri.

REVISTĂ DE BORD *mil* Inspecție executată la bord de comandantul navei și șefii săi direcți, precum și de către locțiitorii acestora în scopul stabilirii gradului de pregătire a echipajului. La R.d.B. se verifică, de asemenea, însușirea de către echipaj a rolurilor navei, starea echipamentului, a armamentului și a tehnicii. R.d.B. începe cu trecerea în revistă a echipajului aliniat la front, pe unități de luptă, și se încheie cu un exercițiu de luptă pe întreaga navă.

REVOLIN Rafală de vînt care se răsfîrînge după ce lovește velele și le umflă.

REZERVA PILOTULUI *fl*, *sin* piciorul pilotului.

REZERVĂ DE APĂ POTABILĂ Cantitatea de apă de băut ce se ia la bord în funcție de destinația navei, de numărul membrilor echipajului și al pasagerilor etc. Această cantitate poate fi calculată, în tone, cu ajutorul formulei:

$$W = \frac{c \cdot v \cdot f}{1000}$$
 în care: *c* este numărul pasagerilor și al membrilor echipajului; *v* — numărul maxim de zile de marș între două porturi; *f* — cantitatea de apă aproximativă în litri, necesară unui om în 24 ore.

REZERVĂ DE FLOTABILITATE Capacitatea suplimentară de plutire a unei nave, rezul-

tînd din diferența dintre volumul întregului corp etanș al acesteia și volumul carenei. La navele militare se asigură o R.d.F. de 100% din flotabilitatea la deplasament normal.

REZISTENȚA LA ÎNĂNTARE Totalitatea forțelor care se opun înaintării navei, îndreptate în sens opus mișcării acesteia. Se exprimă cu ajutorul formulei: $R = R_f + R_e + R_v + R_a$, în care: R_f este rezistența la frecare; R_e — rezistența turbionară; R_v — rezistența valurilor; R_a — rezistența vîntului.

RIDICARE HIDROGRAFICĂ Efectuarea de măsurători și sondaje pentru determinarea conturului coastei și adîncimilor, a elementelor magnetismului terestru, a mareelor etc. în vederea întocmirii hărților marine. R.H. poate fi expeditivă sau completă.

RIDICARE MOARTĂ Unghiul format între orizontală și bordajul fundului navei; *sin* seldatura fundului; *v fig* corpul navei.

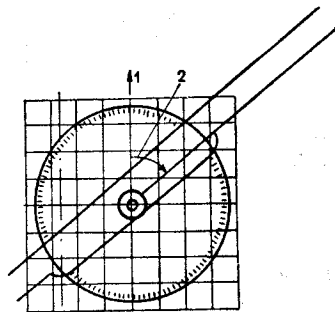
RIDICAREA PAVILIONULUI Cereemonie care are loc pe navele militare, în port sau în radă, la orele 08,00, constînd în R.P. la bastonul de pavilion pupa, simultan cu ridicarea geacului la bastonul prova, la comanda „Sus!” a ofițerului de cart; în acest timp garda prezintă armele și se dau onorurile cu siflea sau cu goarna. Pavilioanele se ridică simultan pe toate navele militare, indiferent de naționalitate, la semnalul celui mai vechi comandant; *v și* „Este ora!”

RIDICĂTURĂ *v* pavilion.

RIGEL Steaua nautică β Orionis (Orion), mărimea 0,3; în arabă „Piciorul” (lui Orion).

RIGEL KENTAURUS Steaua nautică α Centauri (Centaurul), mărimea 0,1; în arabă „Piciorul centaurului”.

RIGLĂ AUTOCAP Instrument pentru trasarea drumurilor și relevmentelor, constînd dintr-o roză de compas și o riglă ce pivotează în jurul centrului rozii. Se folosește îndeosebi la iahting.

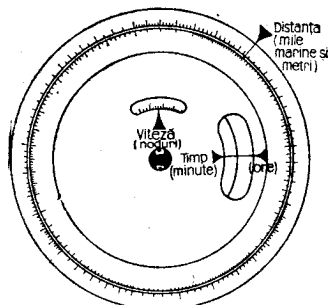
Riglă autocap:
1 — Nord; 2 — drum

RIGLĂ BYGRAVE Riglă de calcul elicoidală servind la calcularea înălțimii astrilor prin descompunerea triunghiului sferic de poziție cu ajutorul unei perpendiculare duse din zenit

pe latura opusă. Este folosită în special în navigația aeriană, precizia sa fiind inferioară celei necesare în navigația pe mare.

RIGLĂ CRAS v Cras, riglă.

RIGLĂ DE CALCUL NAUTICĂ Riglă circulară pentru rezolvarea problemelor de timp-distanță-viteză.

Riglă de calcul nautică

RIGLĂ DE DISTANȚĂ Instrument nautic compus din două rigle articulate, avînd gradația zero comună, cu ajutorul căreia se pot trece pe hartă simultan distanțele pînă la două obiecte de la uscat pentru a face punctul.

RIGLĂ HOEY Riglă brevetată, asemănătoare riglei autotocap.

RIGLĂ WEEMS Riglă brevetată, asemănătoare liniilor paralele cu rulou.

RIONDA ist Trincă temporară folosită la vînt din pupa pe navele cu velatură aurică (termen

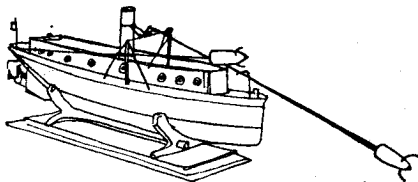
folosit în țara noastră în prima jumătate a sec. XIX).

RISUL ÎNCĂRCĂTORULUI MC Riscul pe care și-l asumă încărcătorul pe timpul transportului unor mărfuri pe mare.

RIVERAN Situat pe malul unei ape sau străbătut de un curs de apă.

„**RÎNDUNICA**” ist Șalupă torpiloare construită în Anglia și intrată în inezestrarea Flotei de Dunăre în 1875. Caracteristici: Depl. = 9 t; L = 15 m; B = 3 m; d = 0,75 m; V = 8 Nd; torpilă de scondru. În Războiul pentru Independență din 1877-1878 a fost pusă la dispoziția flotei rusești sub denumirea de „Cesarevici”, participînd în noaptea de 25 spre 26 mai (7-8 iunie) la torpilarea și scufundarea, pe brațul Măcin, a monitorului turc „Duba Seify”. Planul atacului a fost elaborat de marinarii ruși împreună cu maiorul I. Murgescu din flota română. În memoria marinărilor români și ruși care au participat cu succes la această acțiune, pe brațul Măcin, la kilometrul 6,

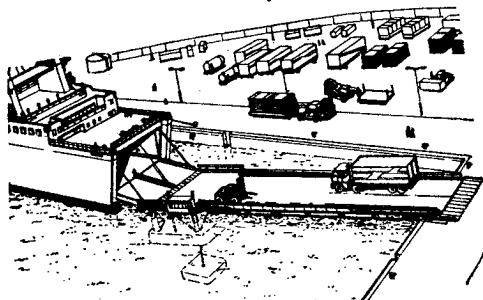
a fost ridicat un obelisc. Modernizată și inezestrată cu torpile autopropulsate, „R.” a executat diferite misiuni și în anii primului război mondial, printre care se numără atacul flotei austriece la Rusciuk. După 50 de ani de serviciu nava a fost radiată de pe lista flotei.

„Rîndunica”

RÎNDUNICĂ Velă pătrată dispusă la cea mai mare înălțime pe un catarg, datînd de la sfîrșitul sec. XVIII; v fig greement; v vela cerului și vela lunii.

RO-RO (prescurtare a expresiei engleze Roll on-Roll off) Navă destinată transportului vehiculelor cu roți sau șenile etc., încărcate cu mărfuri. Prezintă avantajul că reduce timpul

Ro-Ro

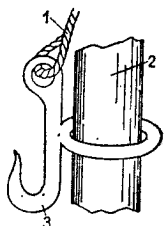
necesar încărcării/descărcării, operațiune ce se efectuează prin intermediul unor rampe care se lasă pe cheu, în borduri sau în prova. Nava poate lua la bord și containere încărcate în remorci.

ROATĂ CU ZBĂTURI Roată montată în borduri sau la pupa navei și folosită ca propulsor; pentru împingerea apei în timpul rotirii se utilizează zbaturi dispuse periferic pe circumferința roții. În prezent pot fi înfîluite doar la unele nave fluviale.

ROBINSON v cîrlig.

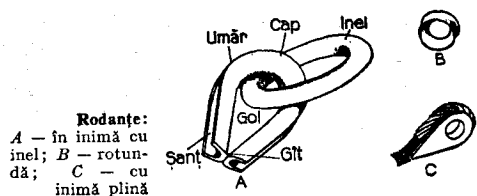
ROCARNIȚĂ Dispozitiv compus dintr-un inel ce alunecă pe un catarg de barcă, avînd un cîrlig la partea inferioară pentru ochiul vergii velei și un ochi la partea superioară la care se prinde funga.

ROD Rangă (termen folosit uneori de muncitorii de port).

Rocarniță:
1 - fungă; 2 - catarg; 3 - cîrlig

RODANȚĂ Armătură metalică ce servește la protejarea unui ochi la capătul parimei sau a unui ochi pe o parimă; poate fi rotundă, în inimă, triunghiulară, cu inel sau cu za. **R.** cu sfirc **R.** în ochiul unui sfirc. **R.** încrîligate Două **R.** trecute una prin alta.

RODGERS *inv* Tip de ancoră cu traversă avînd la capete cîte un ochi.

ROL 1. Document în care se înscriu posturile fiecărui om din echipaj și ale pasagerilor în diferite situații; de ex., **R.** de luptă, **R.** de incendiu, **R.** de avarie, **R.** de gaură de apă, **R.** de curățenie, **R.** de bărci, **R.** de manevră etc.

ROL DE ECHIPAJ Document în care sînt înscrise toate persoanele ce fac parte din echipajul navei.

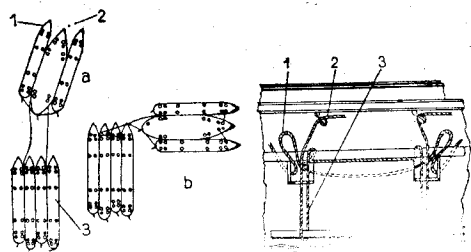
ROLURILE DE LA OLERON *ist* Cod de drept maritim oceanic, care datează din sec. XI-XII; originar din insula Oléron (Franța); *sin* judecățile de la Oléron.

„ROMÂNIA” 1. *ist* (fost „Prințul Vogoride”) Prima navă cu vaporii (cu zbatuiri) a Marinei Militare (1861). Numele de „România” i-a fost dat de domnitorul Alexandru Ioan Cuza, în memoria Unirii Principatelor. Caracteristici: Depl. = 130 t; L = 35 m; B = 4,80 m; d = 1,10 m; armament ușor de artilerie. Nava, comandată de căpitanul A. Barbieri, a participat la luptele de pe Dunăre în anii Războiului de Independență (1877-1878). 2. *ist* Pasager românesc care în 1905 a inaugurat cursa Constanța, Istanbul, Smirna și Constanța, Istanbul, Pireu. Este prima navă din seria de pasagere de acest tip construite la St. Nazaire pentru Serviciul Maritim Român.

ROMB 1. Ansamblul sartinilor ce se află deasupra crucetei ambarcațiunilor de sport, formînd un romb. 2. *fl.*, *sin* trombă de vînt 3. *sin* cart (3).

RONDOU Întoarcere a unei nave cu 180° (*termen folosit îndeosebi pe Dunăre*).

ROSTOGOLIRE Ridicare sau coborîre a unui obiect cilindric, folosind două parime ce formează o parabucă și care au, eventual, contrapabucle de reținere.

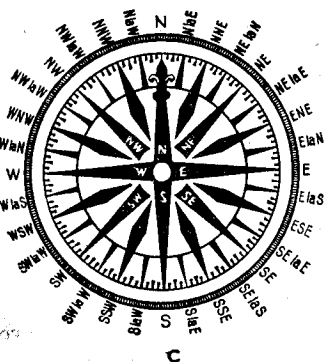
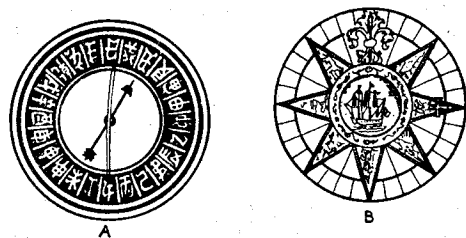

Rondou:
 1 — șlep; 2 — remorcher;
 3 — dană de șlepurii

Rostogolire:
 1 — contrapabucă; 2 — pastică; 3 — parabucă

ROSTRU *ist* Pinten în prova cu care erau prevăzute navele de luptă în antichitate, pentru a sparge bordajul navelor inamice.

ROTUNJIME Curbura unei vele în afară; *v fig* croială.

Roză vînturilor:
 A — chinezească; B — europeană (sec. XVII); C — modernă

ROZĂ VÎNTURILOR Desen reprezentînd cele 32 de carturi ale compasului. Începînd de la Nord, acestea sînt următoarele:

Denumiri	Prescurtări
Nord	N
Nord la Est	N la E
Nord-Nord-Est	NNE

<i>Denumiri</i>	<i>Prescurtări</i>
Nord-Est la Nord	NE la N
Nord-Est	NE
Nord-Est la Est	NE la E
Est Nord-Est	ENE
Est la Nord	E la N
Est	E
Est la Sud	E la S
Est Sud-Est	ESE
Sud-Est la Est	SE la E
Sud-Est	SE
Sud-Est la Sud	SE la S
Sud—Sud-Est	SSE
Sud la Est	S la E
Sud	S
Sud la West	S la W
Sud—Sud-West	SSW
Sud-West la Sud	SW la S
Sud-West	SW
Sud West la West	SW la W
West—Sud-West	WSW
West la Sud	W la S
West	W
West la Nord	W la N
West—Nord-West	WNW
Nord-West la West	NW la W
Nord-West	NW
Nord-West la Nord	NW la N
Nord—Nord-West	NNW
Nord la West	N la W
Nord	N

Marinarii scriu aceste carturi întotdeauna cu literă mare (din cauza importanței lor), iar Westul se scrie atât întreg, cât și prescurtat (W) pentru a evita confuziile cu alte prescurtări.

ROZĂ 1. *v* compas. 2. Desen pe o hartă marină, care constă din două cercuri concentrice graduate de la 0° la 360°, cercul exterior avînd diametrul de la 0° la 180° pe meridian (**R.** adevă-

rată), în timp ce diametrul celui interior formează cu meridianul un unghi egal cu declinația magnetică pentru un anumit an (**R. magnetică**); acest ultim cerc este gradat uneori în carturi. **R.** servește la trasarea drumurilor și relevmentelor. 3. Reprezentare grafică cu gradații inegale, avînd în centru un radiofar, pe care se pot trasa direct relevmentele radiogoniometrice. 4. Pe hărțile gnomonice, reprezentare grafică ce permite trasarea directă a drumului inițial pentru navigația pe arc de cerc mare. Ținînd seama de sensul drumului, se unește latitudinea de plecare de pe curba E sau W cu punctul de pe dreapta din mijloc, a cărei latitudine corespunde cu cea a punctului în care ortodroma taie un meridian diferit cu 20° de meridianul punctului de plecare. Această dreaptă se transportă pe **R.** circulară unde se citește drumul inițial.

RUF 1. Suprastructură de dimensiuni mici. 2. În terminologia societăților de clasificare, construcție punctată, închisă, cu deschideri în pereți, aflată în raport cu unul din borduri la o distanță mai mare de 4% din lățimea navei.

RUJAR Muncitor de port care rujează.

RUJARE Nivelarea caricului în vrac, încărcat în hambarele navei, pentru a folosi la maximum spațiul de încărcare; astfel, prin coborîrea centrului de greutate crește stabilitatea navei, preîntîmpinîndu-se deplasarea caricului pe mare rea.

RULA (*despre navă*) A balansa în sens transversal.

RULIU *v* balans.

RULOU Școndru care se poate roti pentru a lua terțarole. Se folosește pe iahturi. Distingem: **R.** de ghiu și **R.** de terțarolă (*la velele pătrate*).

RUMB *sin* cart (3).

RUTĂ Traseu urmat de o navă comercială.

RUTIERĂ *sin* hartă rutieră.

S

S Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația „Am mașinile înapoi”.

SABIE Sculă din lemn, de forma unei săbii, cu ajutorul căreia se așează firele de bățatură la un război de paiete.

SABIE DE ABORDAJ *ist* Armă folosită pentru lupta la abordaj.

SABIK Steaua nautică η Ophiuchi, mărimea 2,6; în arabă „Al doilea cîștigător sau cuceritor”.

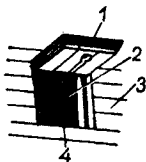
SABORD Deschidere în bordajul navei, de obicei de formă pătrată. Pe navele cu vele, prin S. se scoteau tunurile; *v* fig navă de 74. S. de furtună Deschidere în parapet pentru scurgerea apei de pe punte. S. fals Porțiune de bordaj de forma unui S., piturată în altă culoare decît corpul navei. S. de încărcare S. de dimensiuni mari în bordajul navelor pentru încărcare.

SABORDA *mil* A scufunda nava proprie pentru a nu cădea în mîinile inamicului, deschizînd valvulele Kingston sau folosind exploziv.

SAC 1. Prima parte a cursei unei torpile, cînd aceasta coboară sub adîncimea reglată. 2. *pesc* Unealtă de pescuit hamsie, aterină etc. 3. *pesc* Partea cilindrică cu care se termină traulul, servind la reținerea peștelui. S. este confecționat din plasă cu ochiuri ale căror dimensiuni sînt stabilite prin convenții internaționale.

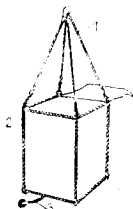
SAC DE FILAT ULEI Sac de dimensiuni reduse, umplut cu stupă imbitată cu ulei de furtună.

SAC DE MARINAR Sac cilindric din pînză de vele, în care marinarii își păstrează efectele. ◇ „La sac” *inv* Programul de simbătă după-amiază, cînd echipajul își curăța și își cosea efectele; în prezent se folosește expresia „program administrativ”. „A da la sac” *arg* A-și vedea de treburile casei. „A-și pune sacul pe...” *arg* A se ambarca pe nava...

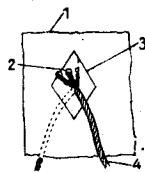

Sabord:
1 — capac; 2 — sabord; 3 — bordaj; 4 — prag

SAC DE TRANSBORDARE/TRANSFER Sac prismatic din pînză de vele, ținut de o labă de gîscă, cu ajutorul căreia se prinde de un călător; este folosit la transbordare.

Sac de transfer:
1 — labă de gîscă;
2 — grandee; 3 — saulă

Sachet de terçarolă:
1 — velă; 2 — picior de cioară cîșut sub petec; 3 — petec; 4 — sachel de terçarolă

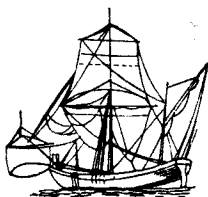
SACHET Capăt de parimă sau tresă, folosit în diferite scopuri. S. de înfășurare S. ce servește la înfășurarea unei vele strînse. S. de învergare S. cu care se învergează o velă pătrată. S. de tendă S. cu ajutorul căruia se leagă tenda pe strajă. S. de terçarolă S. cu o extremitate pe fața prova a velei, iar cu cealaltă pe fața pupa, servind la luarea de terçarole.

SACOLEVĂ Navă de cabotaj din Levant, cu doi-trei arbori, cu vele pătrate pe arborele mare sau la trînchet și cu vele aurice sau latine la ceilalți arbori.

SACUL MARINARULUI Despăgubire în obiecte de îmbrăcăminte și în numerar, acordată marinarilor care și-au pierdut obiectele personale într-un naufragiu.

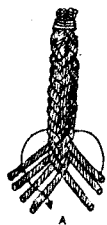
SAFRAN 1. *sin* (*rar*) pana cirmei. 2. (*rar*) Porțiunea imersă a peninei cirmei.

SAGITTARIUS (Săgetătorul) Constelație și semn al zodiacului, avînd stelele nautice Ka-us Australis și Nunki. **SAIC** Velier de cabotaj, folosit în Levant.

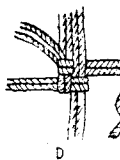
Saic

SALAMASTRĂ Împletitură utilizată ca apărătoare, la boturi etc.; poate fi pătrată, rotundă sau în lanț.

Salamastră:

A — pătrată în opt; B — în semicerc;
C — rotundă; D — în lanț; E — în șurub

SALĂ DE TRASAJ În șantierele navale, încăpere pe a cărei podea se trasează, la scară mare, planul de forme ale unei nave; *sin*, *inv* sală de gabariuri.

SALINITATE Proporție de săruri în apa marină, exprimat în promile (‰). S. medie a apei de mare este de cca 35‰, dar în unele mări depășește 40‰. S. M. Negre este de 15-19‰, a M. Mediterane, de 38‰. Mările cu S. mare au apă transparentă, permițând descoperirea submarinelor la adâncimi mari.

SALINOMETRU Aparat pentru măsurarea salinității, bazat pe variația conductibilității electrice a apei de mare, în funcție de salinitate. Scala S. este gradată în grade Brandt; un grad Brandt corespunde unui conținut de 10 mg NaCl la 1 l de apă.

SALMUȚ fl Ponton ancorat la care se prinde remorcherul convoiului cu ajutorul unei chei aflate la capătul lanțului tuerului.

SALT 1. Curbură a undelor electromagnetice. 2. fl Trecere forțată peste un prag (bară), cu mașinile la maximum, astfel încât nava să-și facă drum prin virful pragului (barei).

SALUT 1. Formă de politețe navală. S. cu pavilionul S. făcut prin coborirea pavilionului la jumătate și ridicarea la semn de către o navă comercială care întâlnește o navă militară, ultima răspunzând în același mod. S. cu fluierul (sirena) S. ce se face cu fluierul sau cu sirena, concomitent cu S. cu pavilionul. Navele cu vele salută coborînd gabierii sau filind în bandă școtele focurilor. S. cu tunul S. făcut de o navă militară prin lovituri de tun trase la intervale de 10 s pentru a saluta uscatul unei alte națiuni (21 de lovituri de tun), o marcă de comandament sau o marcă distinctivă a unui ambașador (constind dintr-un număr fără soț de lovituri de tun) etc. S. națiunii nu se face decît

după ce ofițerul de complimentare s-a asigurat că o baterie de la uscat va răspunde lovitură la lovitură. În momentul executării primei lovituri se va desfășura și pavilionul marinei militare al națiunii salutate, care va fi coborît după executarea ultimei lovituri. S.c.T. își are originea în epoca în care pe orice navă se puteau afla piraiți, descărcarea tunurilor reprezentînd un semn de intenții bune. S. cu vocea S. între navele militare avînd echipajele la front și între navele cu vele ce au, în plus, oameni pe vergi, care, la un semnal de siflee, își scot boneta și o duc în dreptul inimii, iar apoi o ridică la 45° spre dreapta, strigînd „ura”. S. portului S. cu fluierul, făcut de o navă comercială care pleacă în cursă. S. cu ramele S. ce se face de către armamentul unei bărci cu rame la comanda „sus ramele” în momentul trecerii pe lîngă o navă sau o ambarcațiune cu un amiral la bord sau al trecerii liniei de sosire la concursurile nautice. 2. Bandarea navei într-un bord și altul la schimbările de drum, ca urmare a efectului de bandă al cirmei.

SALUTA 1. (*despre navă*) A se inclina alternativ într-un bord și altul la schimbările de drum. 2. A executa un salut (1); *sin* a face un salut. ◇ „A S. un gren” *arg* A reduce velatura atunci cînd se prevede un gren. Potrivit unui vechi proverb marinăresc, „dacă vrei să ajungi marină bîtrîn, salută grenurile și ocolește capurile”.

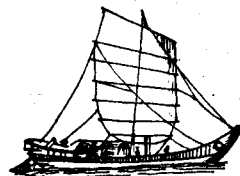
SALUTUL PAVILIONULUI mil Salut militar dat pavilionului navei în momentul în care se pășește la bordul acesteia sau la plecarea, înainte de a păși pe schelă sau a coborî scara; se execută cu fața spre pupa. S.P. își are originea în antichitate, cînd se saluta statuia lui Neptun, instalată la pupa.

SALVARE 1. Operațiune de aducere a naufragiaților la bordul unei nave. În acest scop se folosesc plase de salvare, parime de salvare, scări de salvare, colaci, înotători etc. sau ambarcațiuni. 2. Operațiune de recuperare a unei nave, a unei porțiuni a acesteia sau a caricului prin remorcaj, scoatere de pe uscat, ranfluare sau transbordare; pentru această operațiune se aplică formula „No cure, no pay”, ceea ce înseamnă că în caz de nereușită nu se plătește nimic, indiferent de cheltuielile făcute de salvator.

SALVATOR 1. *sin* navă de salvare. 2. Persoană care se ocupă cu salvarea navelor.

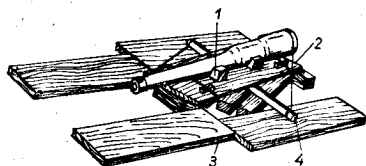
SAMIEL/SAMUN *sin* Simun.

SAMPAN Navă cu vele folosită în M. Japoniei, M. Chinei și în apele ce scaldă coastele Indoneziei. Caracteristici: unultrei arbori; L = 9 m; B = 2,3-3,0 m.

Sampan

SANIE 1. Apărătoare detașabilă la barca de salvare; *v fig* lăsaie la apă. 2. Platformă din lemn ce se deplasează prin alunecare pe școndri; este folosită la manevrele de forță executate la uscat. 3. Suport al navelor în cursul lansării.

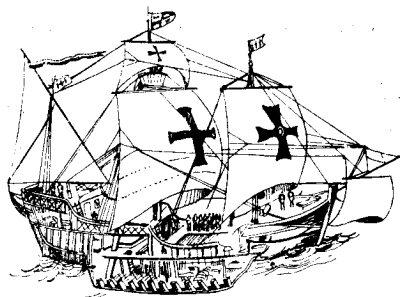

Sanie:
1 — cavalet; 2 — sanie; 3 — cale de rulare; 4 — școndru

SANTA ANA Vint cald, dar violent, care bate dinspre Est în Sudul Californiei, în Canalul Santa Barbara și în zona San Pedro.

„SANTA CLARA“ Navă menționată în prima poliță de asigurare maritimă cunoscută pînă acum (1347), pentru o călătorie de la Genova la Majorca.

„SANTA MARIA“ Caravelă cu care Cristofor Columb a descoperit „Lumea Nouă“. Nava a părăsit portul Palos în august 1492, iar în octombrie 1492, după ce a traversat Oc. Atlantic, a descoperit insula San Salvador; în noiembrie 1492 a fost pusă pe uscat pe insula Española (Haiti). Caracteristicile navei: „S.M.“: Depl. = 165 t; L = 28 m; B = 7 m; după alte surse: L = 39 m; B = 7,8 m; d = 3,7 m; V = 4-5 Nd; echipaj = 40 de oameni.

„Santa Maria“

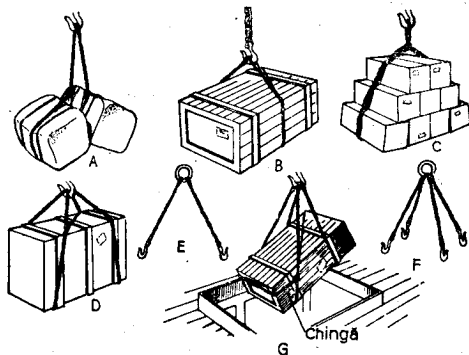
SANTINĂ 1. La navele cu dublu fund, spațiul dintre bordajul gurnei și tabla marginală. 2. La navele cu fund simplu, spațiul dintre fund și paiol. În S. se adună apă de la scurgeri, infiltrații etc., care se evacuează cu ajutorul pompelor de S.

SANTINELĂ LA ANCORĂ Marinar de veghe pe teugă, care, în afară de serviciul de pază, observă tot timpul lanțul ancorei.

SANTINELĂ SUBMARINĂ Aparat de forma unui zmeu, remorcat sub apă, care, iz-

bind fundul, declanșează un clichet ce face ca zmeul să se răstoarne, iar remorca slăbește tensiunea, indicînd astfel că fundul este mic. **„SANTISSIMA TRINIDAD“** Navă de linie spaniolă, singura navă cu patru punți de tunuri care a existat vreodată. Capturată de englezi la Trafalgar (1805), nava s-a scufundat din cauza mării rele în noaptea care a urmat băătăiei.

➤ **SAPAN MC** Parimă din cîneșă ori din sîrmă, sau lanț, cu ajutorul căruia se formează coțada prin încălzirea unor măruri ce urmează a fi ridicate la bord sau coborîte. În funcție de destinație, S. pot avea fie forma de laț, fie forma de zbir (inel format prin unirea capetelor parimei cu o mătiseală scurtă); *sin* sapană, (*var*) țăpan. S. de butuc S. montat pe butucul roților unui autovehicul pentru încărcare/descărcare. S. de lanț Bucată de lanț cu un cîrlig la unul din capete, celălalt fiind prins la un inel comun; este folosit la încărcare/descărcare. S. de pînză Bucată de pînză de vele pătrată sau dreptunghiulară, prevăzută cu capete de parimă cu ochiuri și rodanțe pentru coțat.

Sapane:
A, B — simple; C — în dublin; D — în patru; E, F — de lanț; G — cu chingă

SAPĂ fl. *sin* palmă de ancoră.

➤ **SAPELLİ** *v* acaju.

➤ **SARCINĂ DE BLOCARE** Tensiunea maximă a unei parime la ieșirea de pe tambur, după ce acesta a încetat să se mai rotească în direcția de virare, motorul aflîndu-se la cuplul maxim, iar parima fiind înfășurată într-un singur strat. Definiție ISO (*engl* International Standardization Organization).

➤ **SARCINĂ DE CEDARE** Tensiunea maximă a unei parime la ieșirea de pe tambur, în momentul în care acesta începe să se rotească în sens invers cuplului maxim al motorului de acționare, parima fiind înfășurată într-un singur strat. Definiție ISO (*engl* International Standardization Organization).

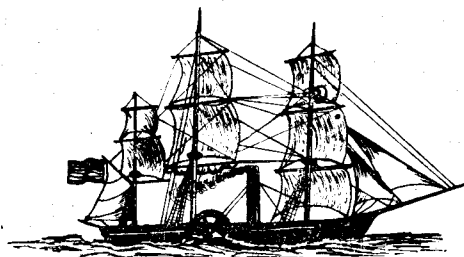
SARDINIER Navă mică folosită în M. Mediterană pentru pescuit sardele cu năvodul de larg.

SART Manevră fixă ce susține catargul în borduri. Pe navele pe care S. se capelează, acestea sint, de regulă, perechi, formînd un ochi. S. de **carenaj** S. suplimentar folosit la abaterea în carenă. S. de **coș** S. care ține coșul în borduri. S. orfan S. fără pereche. S. în romb *v* romb.

SATELIT DE NAVIGAȚIE *v* navigație cu satelit. **SATELIT FICTIV** *v* maree.

SAULĂ Parimă cu grosimea de 1,5-4 cm, obținută prin răsucire sau prin împletire; în ultimul caz se numește S. engleză sau S. împletită și se folosește în locurile în care nu trebuie să se răsucească: la pavilioane, loch, sondă. S. de pavilion S. împletită, trecută printr-un rai de la mărul catargului sau al bastonului de pavilion și prevăzută cu cirlige sau pești, la care se leagă pavilionul. S. de semnale S. împletită, trecută printr-o macara simplă de pe o vergă sau de pe straiul triatic și prevăzută cu cirlige sau pești cu care se prind pavilioanele de semnale. S. de sondă S. împletită ce se folosește la sondare. La sondele hidrografice S. au o inimă de sîrmă pentru ca lungimea să rămînă constantă.

„**SAVANNAH**“ 1. Primul cargou cu propulsie nucleară, construit în 1962 în S.U.A. Caracteristici: Depl. = 21 810 t; L = 182 m; B = 23,77 m; d = 10 m; V = 21 Nd. 2. *ist* Prima navă cu abur, care a străbătut Atlanticul

„Savannah“ (2)

(1819) în 28 de zile, folosind mașinile numai la plecare și la intrare în port (în total 85 de ore), restul timpului mergînd cu vele. Viteza în momentul utilizării mașinilor era de 6 Nd (72 CP). Roțile cu zbaturi se puteau demonta pentru a fi ridicate pe punte cînd se naviga cu ajutorul velor.

SAVURĂ Lest de nisip, de pietriș sau de apă, luat la bordul unei nave pentru a îmbunătăți stabilitatea acesteia și randamentul elicei; *sin* balast, lest.

SĂCĂRIE MC Marfă (de obicei, cereale) în saci, așezată deasupra cerealelor în vrac pentru a împiedica „curgerea“ acestora.

SĂGEATĂ 1. Arboret de dimensiuni mai mici, instalat pe unele nave cu faruri scurte. 2. *v* bombres.

SĂLTARE Mișcare a navei de-a lungul axei sale verticale.

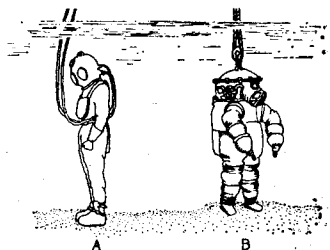
SĂRI (despre vînt) A schimba brusc direcția. **SĂRI LA ABORDAJ (despre echipaj)** A ataca prin abordaj.

SĂRITURA DE VÎNT Schimbare bruscă a direcției vîntului.

SBAT *sin* zbat.

SCAFANDRIER *inv*, *sin* scafandru (1).

SCAFANDRU 1. Persoană specializată în executarea de lucrări sub apă, folosind un echipament compus din costum, ghetă, cască, lest și alimentat cu oxigen de la suprafață. S. autonom S. care se mișcă independent sub apă, fiind echipat cu un costum complet sau numai cu un aparat respirator, ochelari și labe de cauciuc pentru înot. S. de luptă *mil* S. autonom care execută misiuni de cercetare, distrugerii de obstrucțiuni, de nave, de mine etc. S. greu S. echipat cu un costum metalic foarte rezistent,

Scafandru:

A — ușor; B — greu

capabil să lucreze la adîncime mare (cca 110 m) 2. *inv* Aparat de scafandru.

SCALĂ DE CALIBRARE Document întocmit de șantierul de construcție a petrolierelor, în care se specifică volumul de apă dulce din fiecare tanc, umplut pînă la înălțimea de 6". Cu ajutorul S.d.C. și luînd în considerație greutatea specifică a produsului și corecțiile de temperatură, se poate calcula greutatea produsului din tanc.

SCALĂ DE ÎNCĂRCARE Tabel care cuprinde deplasamentul, deplasamentul volumetric, tonajul deadweight brut, pescajul mediu, imersiunea în tone/cm (tone/țol) și bordul liber al unei nave. Cu ajutorul acestui document se determină cantitatea de marfă care se poate încărca sau cea existentă la bord, pescajul după încărcare sau la sosirea în port.

SCAMPAVIA *ist* Navă napolitană din prima jumătate a sec. XIX, cu velă mare, trîncă latină și rame, cu un tun de 6 țoli la prova. Lungimea navei era de cca 50 m.

SCARA CEEȚII/VIZIBILITĂȚII Cuprinde nouă valori: 0 — ceață deasă, vizibilitate sub 50 m; 1 — ceață groasă, vizibilitate 0,1 Mm; 2 — ceață, vizibilitate 0,2 Mm; 3 — ceață moderată, vizibilitate 0,5 Mm; 4 — piclă, vizibilitate 1 Mm; 5 — vizibilitate proastă, 2 Mm; 6 — vizibilitate moderată, 5 Mm; 7 — vizibilitate

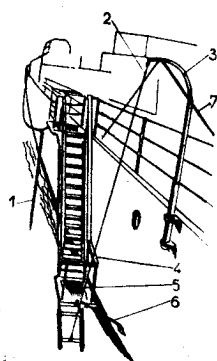
bună, 10 Mm; 8 — vizibilitate foarte bună, 30 Mm; 9 — vizibilitate excelentă, peste 30 Mm.

SCARA INTERNAȚIONALĂ A MĂRII Notațiile cuprinse între 0 și 9 pentru starea mării:

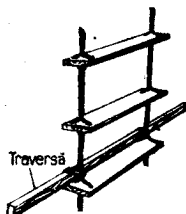
Gradul mării	Starea mării	Forța vântului (scara Beaufort)	Înălțimea medie maximă a valurilor în m
0	Calm plat	0-1	0,0
1	Mare încetită	2	0,0-0,1
2	Mare frumoasă	3	0,1-0,5
3	Mare ușor agitată	4	0,5-1,25
4	Mare moderat agitată	5	1,25-2,5
5	Mare agitată	6	2,5-4,0
6	Mare foarte agitată	7-9	4,0-6,0
7	Mare înaltă	10	6,0-9,0
8	Mare foarte înaltă	11	9,0-14,00
9	Mare fenomenală	12-17	peste 14,00

SCARA NEBULOZITĂȚII v nebulozitate.

SCARĂ 1. Piesă metalică de forma unei furci, prinsă de etrava ambarcațiunii, la care se poate lega o parimă pentru a o trage pe plajă. 2. Idem, la care se fixează capătul unei subarbe sau alte manevre fixe ale bompresului. **S. de bord a)** S. în interiorul navei; **b)** S. așezată, de regulă, la pupa, pe care urcă la bord ofițerii sau pasa-

Scară de bord:
1 — parimă; 2 — atirător;
3 — grue de scară; 4 — balustradă; 5 — grătar; 6 — suport; 7 — braț

Scară de pilot

gerii. Este prevăzută cu o platformă superioară și cu una inferioară, precum și cu o grue pentru ridicare și coborire. La platforma superioară se leagă o parimă de barcă (braț fals), de care se poate prinde cu cangea omul în prova al bărcii ce acostează; *sin* S. mare, S. de tăietură. **S. de bordaj a)** S. din șipci de lemn fixate de bordaj, pe care se poate urca uneori la bord, folosind și un țin-te bine; *v fig* navă de 74; **b)** S. din scoabe metalice prinse de bordaj în

dreptul nării de ancoră, în dreptul tangonului etc. **S. de debarcare** S. compusă din mai multe S. de pisică lipite, servind la trecerea de pe navă pe ambarcațiunile de debarcare. **S. de Mediterana** S. din lemn lipită de bordaj și prevăzută cu o balustradă la partea superioară, care este folosită pe navele militare mici pentru a urca și coborî în barcă. **S. de pilot** S. mobilă cu trepte late, folosită pentru a ambarca sau debarca un pilot; uneori S. este prevăzută cu o traversă pentru a nu se răsturna. **S. de pisică** S. compusă din două parime legate prin trepte cilindrice; *v fig* gabie și tangon. **S. de scafandru** S. metalică folosită la coborirea și ridicarea scafandrilor; *v fig* scafandru. **S. de salvare** S. asemănătoare S. de pilot, lestată la partea inferioară, de care se pot agăța naufragiații. **S. de sart** S. de pisică între o grijea inferioară a unui sart și punte, permițând urcarea în arboradă fără a ieși în afara bordului. **S. de tangon** S. de pisică prinsă pe tangon, având un ochi cu rodanță la capătul inferior; folosind S.d.T., armamentul bărcii de serviciu coboară și urcă în barcă. **S. de tăietură sin** S. de bord, S. mare. **SCARĂ DE CHEU** Scară metalică fixată vertical de peretele cheului sau zidită în formă de trepte în zidul acestuia; este folosită pentru trecerea oamenilor de pe ambarcațiuni pe cheu. **SCARĂ DE MAREE** Gradații pe un cheu, dig sau școndru, care indică înălțimea mării.

SCARĂ DE PESCAJ Gradații executate prin chernăruire, sudură etc. la prova și pupa unei nave, indicând pescajul în decimetri sau în picioare; uneori gradațiile de la prova sînt exprimate în decimetri, cu cifre arabe, iar la pupa în picioare, cu cifre latine. Unele nave mari au și la centru asemenea scări care indică pescajul mediu.

SCARĂ DE TRANSFER/TRANSBORDARE Dispozitiv compus dintr-un capăt de parimă, cu o scară la partea inferioară, prinsă de un călător și prevăzută cu o chingă, cu ajutorul căreia se poate încinge un om, sprijinindu-se cu piciorul pe scară. Servește la transbordări de persoane sau la debarcări.

SCARĂ HIDROMETRICĂ sin miră.

SCAREU Suport din grinzi prismatice de lemn, dispuse în pătrat, pe care se așează o navă scoasă pe mal; *sin* tachet, tacadă.

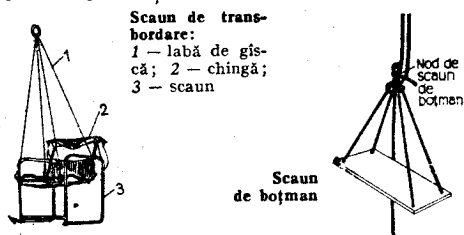
SCAUN sin nod de scaun.

SCAUN DE BOTMAN Mică platformă de scindură, susținută cu ajutorul unei parime ce trece prin găurile de la cele patru colțuri și formează

Scară de transfer:
1 — călător; 2 — filieră; 3 — cîrlig de siguranță; 4 — chingă; 5 — scară

doă ochiuri cu o legătură; platforma se poate ridica pe un catarg, coș etc., fiind folosită pentru piturare sau rașchetare.

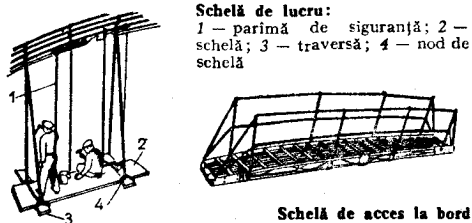

SCAUN DE TRANSBORDARE Scaun metalic prevăzut cu o chingă, suspendat de un călător, care servește la transbordarea în mare între nave.

SCĂPA (despre ancoră) *inv.* v a ara.

SCHEDAR Steaua nautică α Cassiopeae (Casiopeea), mărimea 2,5; în arabă „Pieptul (Casiopeei)”.

SCELĂ 1. Scîndură susținută de două parime prinse cu un nod de S, pe care stau oamenii ce piturează sau rașchetează bordajul. 2. Podeț prevăzut, de regulă, cu o balustradă, care leagă nava de mal. 3. Port mic pe Dunăre. 4. *ist* Port oriental.

SCHIF Ambarcațiune de sport cu rame, avînd o formă lungă și îngustă. Oamenii de la rame stau pe scaune (cărucioare) mobile. Ramele cu pana curbă sînt susținute de portanți exteriori.

SCHIMBA S. cirna A pune cirna cu același unghi în bordul opus; *arg* A-și schimba părerea, cel puțin aparent. **S. de drum** A modifica drumul navei. **S. ghiul** La volte, a trece ghiul dintr-un bord în altul. **S. înainte/napoi** A brața vergile arborelui trinchet/artimon în bordul opus celui precedent. **S. murele** A schimba bordul din care nava primește vîntul; se execută printr-o voltă în vînt sau sub vînt ori prin gambiare; *arg* A-și schimba părerea; a renunța la o idee. **S. școtele** A trece școtele dintr-un bord în altul, după o voltă.

SCHIPER MC 1. Comandant de navă mică. 2. Comandant de iaht mic. 3. *arg* Comandant de navă comercială.

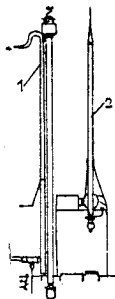
SCHIȚĂ DE COASTĂ Desen reprezentînd o porțiune de coastă văzută din larg, dintr-un anumit releveant și de la o anumită distanță. Servește la identificarea uscatului. S.d.C. se găsesc în cărțile-pilot, iar uneori și pe hărțile

marine. O.S.d.C. este mult mai utilă decît o fotografie, deoarece redă uscatul așa cum este văzut de ochiul navigatorului, adică cu o deformare ce amplifică înălțimile.

SCHNORKEL Dispozitiv care permite funcționarea sub apă a motoarelor Diesel ale unui submarin.

Schnorkel:

- 1 — schnorkel;
- 2 — periscop

Scindură de strîns:
1 — scindurică; 2 — mai de matisit

SCIROCCO (SIROCO, SIROCCO) Vînt cald care bate în M. Mediterană din sectorul Sud-Sud-Est, fiind precedat de o depresiune ce se deplasează spre Est.

SCÎNDURĂ DE RULIU v cușetă.

SCÎNDURICĂ DE STRÎNS Scîndurică cu capetele rotunjite și cu o gaură la mijloc, cu ajutorul căreia se string legăturile.

SCÎRȚII A frîna brusc cabestanul sau vinciul numai în cazuri extreme.

SLIPIRE v lumină (2).

SLIPIREA GHETII/ZĂPEZII Lucire albă-cenușie/albă la orizont, indicînd apropierea gheții/zăpezii.

SCOARȚĂ v troță (4).

SCOATE A aduce în afara bordajului o ambarcațiune, răsucind grulele sau lăsînd-o să alunece.

◇ „S. sonda” A începe sondajul cu sonda.

SCOATE DE PE USCAT A salva o navă pusă pe uscat, remorcînd-o cu remorchere ori cu nave mari sau folosind propriile ancure date spre larg, propriile mașini, instalații de pe mal acționate de palancuri, pontoane etc.; *sin* desesua (de regulă, fluvial).

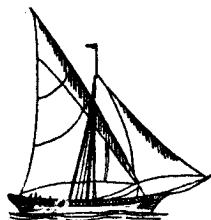
SCOATE UN CONVOI fl A îndepărta un convoi de un obstacol sau de un punct periculos printr-o schimbare de drum a remorcherului.

SCOBITURĂ fl, *sin* colivia elicei.

SCORIDORA Ambarcațiune de cabotaj (L. = 10-12 m) cu vele și uneori cu motor, folosită în apele ce scaldă coastele Italiei.

SCORPIUS Constelația avînd stelele nautice Antares și Shaula.

SCRISOARE DE MARCĂ *ist* Document prin care o navă era autorizată să fie corsar, ceea ce

Scoridora

ii conferă calitatea de combatant, scutind-o de acuzația de piraterie; *v și cursă.*

CRISOARE DE MARE DM Document vamal eliberat în timp de război navelor aparținând țărilor neutre, în care se indică portul de plecare, destinația, caricul etc.; se prezintă ofițerilor de pe navele aparținând statelor beligerante, care fac vizite și cercetări.

CRISOARE DE REPRESALII *ist* Crisoare de marcă limitată pentru recuperarea pagubelor provocate de corsari.

SCUFUNDA (*despre navă*) 1. *mil A* trimite o navă la fund prin pîntenare, lovituri de tun, torpile. 2. (*reflexiv*) A se duce la fund ca urmare a unei catastrofe. 3. (*impropriu*) A intra în imersiune.

SCUFUNDĂTOR 1. Persoană capabilă să se scufunde în apă fără aparat de scafandru. Recordul este deținut din 1913 de pescarul de bureți grec Hagi State care s-a scufundat la adîncimea de 80 m, unde a legat o parimă de o ancoră pierdută. 2. Greutate cilindrică pentru ancorarea unei geamanduri.

SCUNĂ Navă avînd greement asemănător cu goeleta, dar cu vele la treime la arborele mare. În 1912 sub pavilion românesc exista o S. de 134 t.

SCURGE (*despre navă*) \diamond „A se lăsa scursă” A se lăsa o formație să treacă pînă ce nava ajunge în dreptul postului pe care trebuia să-l ocupe.

SCUTĂ Ambarcațiune de pescuit cu derivor, folosită în M. Nordului. Lungimea ambarcațiunii este de 11 m, iar deplasamentul, de 15 t.

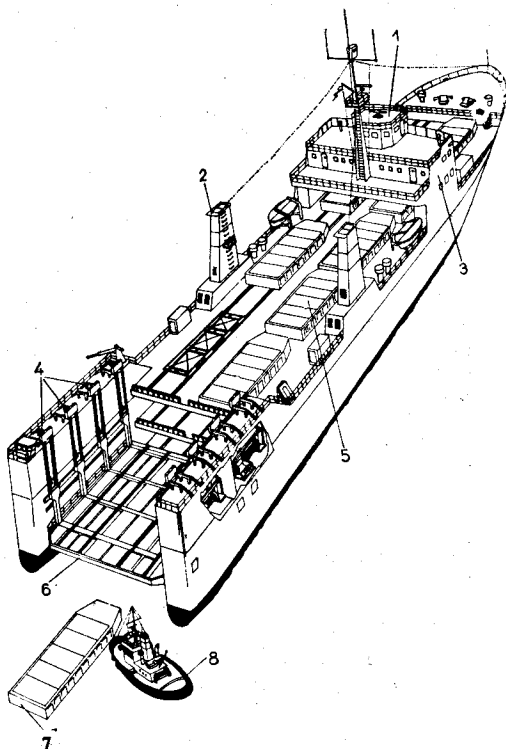
SCVER pesc Plasă de pescuit montată la gura traulului de fund, la capac, pentru a nu permite evadarea peștilor în sus; *sin, arg* cozoroc.

SEA BEE Tip de navă port-barje prevăzută la cîpa cu un sincrolift cu o capacitate de ridicare de peste 2000 t cu care barjele se ambarcă la bordul navei; *v* port-barje.

SEA SPARROW Rachetă de 228,6 mm, cu lungimea de 4 m, aflată în dotarea marinei militare a S.U.A.

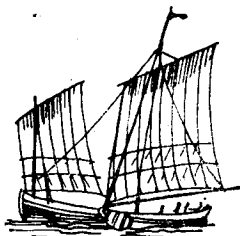
SECCHI, disc Disc alb cu diametrul de 30 cm, folosit la măsurarea transparenței apei mării ce se exprimă prin adîncimea la care acest disc nu mai poate fi văzut de la suprafață.

SECTOR 1. Eche de forma unui sector de cerc la care sînt prinse troțele cîrmei. 2. Sector circular în care este vizibilă lumina unui far. S. sînt date în cartea farurilor prin relevmente luate din larg, indicîndu-se și sensul.

Sea bee:

1 — comandă; 2 — coș; 3 — castel; 4 — vinci; 5 — barjă amarată pe punte; 6 — sincrolift; 7 — barjă; 8 — remorcher

Scută

SECȚIUNE Spațiul dintre doi pereți etanși transversali, care poate cuprinde unul sau mai multe compartimente.

SECȚIUNE MAESTRĂ Secțiune transversală a unei nave la cuplul maestru.

SECȚIUNEA MUIATĂ A ALBIEI *fl* Partea secțiunii transversale a albiei unui riu, ocupată de apă.

SECUND Al doilea ofițer după comandantul navei și primul înlocuitor al acestuia. Pe navele comerciale i se mai spune, impropriu, căpitan. **SEFER** Transport de persoane, ca în expr. „A angaja muncitori cu seferul”, adică a asigura transportul la locul de muncă (*termen folosit îndeosebi pe Dunăre*).

SEINĂ Plasă de pescuit de forma unei pungi cu lungimea de cca 100 m și adîncimea de 2-6 m, cu flotoare la partea superioară și lestată la cea inferioară; *sin* plasă-pungă.

SEINER Navă la care pescuitul se execută cu seina.

SEIȘE Mișcare oscilatorie verticală, cu amplitudini descrescînde, a apei unui lac sau unei mări de formă alungită, datorită diferenței

de presiune atmosferică (vîntului sau ploii puternice) între extremitățile bazinului. S. pot modifica fenomenul mării și, în consecință, adîncimea apei la un moment dat.

SELATAN Vînt puternic de Sud care bate în anotimpul musonului, în Nordul ins. Celebes.

SELATURĂ Curbură a punții în sens longitudinal; *v* și curbura punții; *v* fig corpul navei.

SEMAFOR 1. *fl* Stațiune de semnale de trafic fluvial cu pavilioane, bule etc.; *sin* stațiune semaforică. 2. *inv* Dispozitiv compus din două brațe inegale montate pe un pivot comun, care este fixat pe un catarg sau pe un școndru, servind la comunicarea prin semnale. S-a aflat în uz pînă în ajunul celui de-al doilea război mondial.

SEMICERC MANEVRABIL / NAVIGABIL / PERICULOS *v* ciclon.

SEMI DIAMETRU Unghiul sub care se vede raza Soarelui, Lunii sau unei planete; servește la corectarea înălțimilor luate la acești aștri.

SEMI DUNETĂ Suprastructură la pupa, cu înălțimea mai mică decît duneta.

SEMILUNĂ Piesă semicirculară ce se fixează pe coloana bompresului și susține bastonul.

SEMI PUNTE *ist* Porțiune a punții principale în pupa arborelui mare.

SEMITRAVERSĂ Traversă de punte, mai scurtă decît lățimea navei; *sin* transversă.

SEMI VERSUS Funcție trigonometrică folosită în navigație, avînd formula: $\text{sem} \alpha = \frac{1 - \cos \alpha}{2} =$

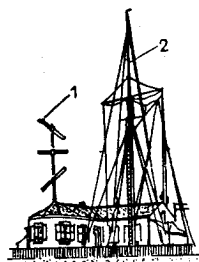
$$= \sin^2 \frac{\alpha}{2}.$$

SEMN 1. Marcaj pe brațele unei vergi, prin care se indică poziția de brațare în cruce/la S. 2. Poziție a unui pavilion ridicat la maximum. \diamond „Zărit la S.” *arg* Am înțeles. 3. Marcaj pe saula sondei. \diamond „Tribord, metri 8 la S.” Adîncime de exact 8 m. 4. Corp geometric (con, cilindru, bicon etc.) fixat pe o geamandură, ca mijloc de identificare. 5. Con, bulă etc. ce se ridică de o navă pe timpul zilei pentru a indica o anumită situație a plasei de pescuit, a operației pe care o execută etc. 6. Marcaj pe saula lochului, prin care se indică lășătura.

SEMN DE PARCURS Geamandură, școndru sau ambarcațiune care marchează un parcurs de regată.

SEMN LOCAL Fenomen meteorologic local care indică o anumită schimbare de timp.

SEMNAL 1. Mesaj transmis prin mijloace acustice, optice, radiotelegrafice, radiotelefonice.

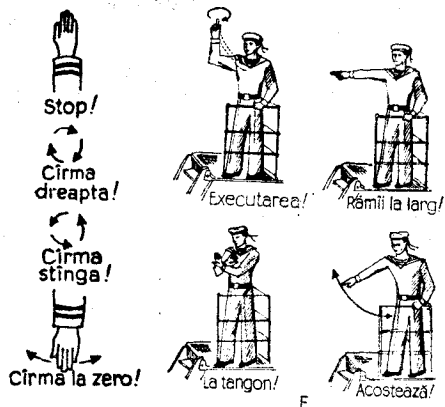
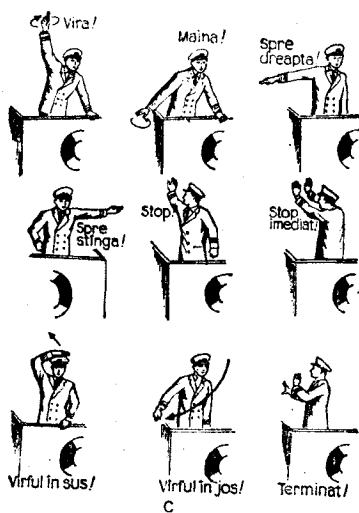
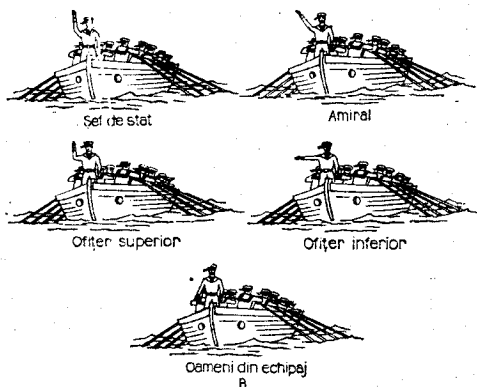
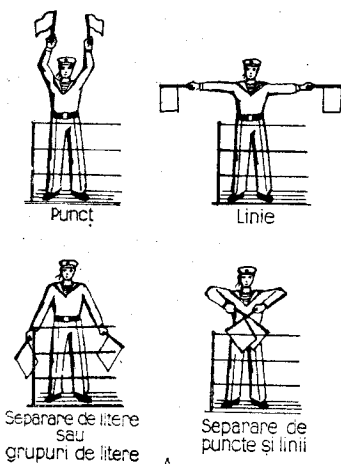

Semafor:
1 — semafor; 2 — catarg
de semnale

S. acustic/fonic S. transmis cu fluierul, sirena sau cornul de ceață. S. cu eclipsa, felinarul Morse, proiectorul S. optic transmis cu ajutorul alfabetului Morse. S. cu felinare colorate S. cu diferite semnificații în Regulile de drum, în codurile locale etc. S. cu pavilioane S. cu ajutorul pavilioanelor avînd semnificațiile înscrise în Codul internațional de semnale, în codurile locale, în cartea de semnale; S. cu rachete S. pirotehnic de diferite culori. S. cu brațele: a) S. transmise cu ajutorul unui alfabet de semnale cu brațele; *v* fig alfabet de semnale cu brațele; b) Idem, cu ajutorul alfabetului Morse, în care punctul și linia sînt reprezentate ca în figură. S. de căutare S. prin care un avion sau un elicopter indică direcția spre o navă sau spre un avion, aflate în pericol. S. de dată Litera „D” urmată de două, patru sau șase cifre. S. de distanță Litera „R” urmată de cifre care indică distanța în km. S. de viteză Litera „S” urmată de cifre care indică viteza în noduri sau litera „V” urmată de cifre care indică viteza în km/oră. S. de drum Litera „C” urmată de trei cifre (reprezentînd gradele de la 000° la 360°). S. de latitudine Litera „L” urmată de patru cifre reprezentînd gradele și minutele. S. de longitudine Litera „G” urmată de patru sau cinci cifre (ultimele două indică minutele, iar celelalte gradele). S. numeric S. format numai din cifre. S. pentru navigație printre ghețuri S. de o singură literă, folosit pentru comunicarea între spărgătorul de gheață și navele din convoi. Aceste S. sînt precedate de „WM” cu semnificația: „Începe navigația ajutată de spărgătorul de gheață. Folosiți semnalele speciale pentru navigația ajutată de spărgătorul de gheață și faceți veghe continuă la semnalele acustice, optice sau radiotelefonice”. S. pentru bărci de salvare S. acustic transmis cu brațele, cu rachete sau fum colorat pentru a indica bărcilor de salvare locul în care pot aborda plaja, precum și alte informații. S. de ajutor/pericol/sinistru S. prevăzut de Regulile de drum și transmis de o navă sau de un hidroavion pe apă pentru a cere ajutor de la nave sau de la uscat: (1) lovituri de tun sau alt semnal cu exploziv la intervale de cca 1 minut; (2) un sunet continuu cu orice aparat de semnale de ceață; (3) rachete cu stele roșii, lansate la intervale scurte; (4) grupul de litere SOS din Codul Morse transmis prin radio sau prin orice alt mijloc; (5) cuvîntul Mayday transmis prin radiotelefon; (6) S. prevăzut în Codul internațional; (7) un S. constînd dintr-un pavilion pătrat, care are deasupra sau dedesubt o bulă ori ceva asemănător acestuia; (8) flăcări la bord (ca acelea de la un butoi cu catran, cu ulei etc.); (9) rachete cu parașută sau facle de mină cu lumină roșie; (10) fum de culoare portocalie; (11) ridicarea și coborîrea repetată a brațelor pînă la orizontală. În afară de aceste S. reglementate pe cale internațională, există și S. statornicite prin tradiție:

pavilionul innodat și pavilionul răsturnat. Pentru identificarea de către avioanele de cercetare se folosește o pinză de culoare portocalie, cu un pătrat și un cerc negru. S. de barcă S. transmise de șeful de barcă la apropierea de o navă pentru a indica persoana cu gradul cel mai mare pe care o transportă. Nu sint reglementate pe plan internațional. S. de bigă S. făcute de ofițerul/maistrul care comandă manevra unei bigi. Nu sint standardizate pe plan internațional. S. de ceață a) înv S. transmis de o navă pe timp de ceață cu fluierul, sirena,

cornul de ceață, gongul sau clopotul; b) S transmis de la uscat de o navă-far sau de o geamandură prin explozii, lovituri de tun, sirenă, fluier, clopot submarin și diferite aparate, ca diafon, nautofon etc. pentru a avertiza navele că se apropie de uscat sau de locuri care prezintă pericol. S. de furtună S. prin care se anunță timpul rău; aceste S. se fac, de regulă, după prevederile convenției de la Lisabona (1930), de către stațiunile de la uscat, care folosesc conuri, pavilioane, felinare colorate. S. de iahting S. nereglementate pe cale internațională, avind următoarele semnificații: pa-

Semnale:

A - cu brațele (Morse); B - de barcă; C - de bigă; D - de manevră pentru remorchere; E - de scară

vilion albastru — proprietarul este absent; pavilion alb — rog nu deranjați; pavilion ridicat la crucetă — rog nu urcați la bord; pavilion albastru cu diagonală albă — oaspeți la bord. **S. de manevră** S. făcut cu brațele în port pentru a comanda manevra parimelor sau a remorcherelor. **S. de mare distanță** *ist* S. făcut cu ajutorul conurilor, cilindrilor și bulelor; nu mai este prevăzut în Codul internațional de semnale. **S. de maree** S. reglementat prin convenția de la Lisabona (1930), care indică sensul mării; se ridică de stațiunile de semnale din porturi. **S. de port** S. care reglementează traficul portuar; aceste S. se fac, de regulă, conform convenției de la Lisabona (1930) sau după uzanțe locale, folosind conuri, felinare colorate etc. **S. de recunoaștere** *mil* S. Morse, cu rachete colorate, cu pavilioane sau cu felinare colorate, care servește la identificarea navelor proprii. **S. de regată** S. ce se face în timpul curselor cu ajutorul pavilioanelor Codului internațional (avind însă semnificații speciale), al bulelor, al loviturilor de tun de regată. **S. de vizibilitate redusă** S. acustic făcut pe timp de ceață, ploaie deasă, ninsoare abundentă etc., cu ajutorul fluierului, sirenei, cornului de ceață, clopotului sau gongului; *sin, inv* S. de ceață. **S. de scară** S. transmise de șeful de cart către o ambarcațiune. Nu sînt standardizate pe cale internațională. 2. *fl* Baliză care indică diferite aliniamente, apropierea de un cot etc.

SEMNALIZARE Transmiterea de mesaje prin semnale.

SEMNALIZATOR Marinar specializat în transmiterea de semnale.

SEPARAREA TRAFICULUI Norme de circulație în zone înguste, cu trafic intens, prin care se precizează căile de navigație pe sensuri. **SEPARAȚIE** Perete folosit temporar în hambarul navei pentru separarea și protecția mărfurilor.

SERAJ Fixarea elicei navei pe ax cu ajutorul conului/coafei.

SERETĂ Șipcă din lemn făcînd parte din căptușeala interioară a unui hambar.

SERIE 1. Ansamblu de pavilioane ridicate pe o saulă, avînd un sens bine definit în Cartea de semnale. 2. Seria de nave construite după aceleași planuri. Prima navă se numește **cap de S.**

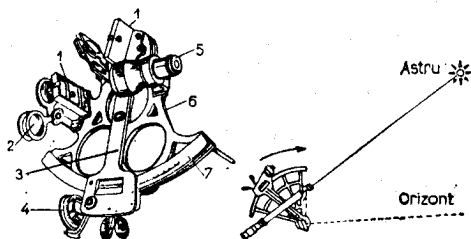
SERIE DE LUPTĂ *mil* Grup de cifre atribuit fiecărui om din echipaj, prin care se indică unitatea de luptă (serviciul), numărul, postul de luptă și schimbul acestuia.

SERVICIUL MARITIM ROMÂN (S.M.R.) *ist* Prima societate română de navigație (de stat).

SERVOMOTORUL CÎRMEI 1. Motor acționat de timonă prin transmisiile cîrmei; la rîndul său acesta acționează cîrma. 2. Motoare care se folosesc pentru acționarea diferitelor instalații la bord.

SETCĂ Unealtă de pescuit cu ochiuri de plasă de prindere care se așează în drumul de deplasare a peștelui.

SEXTANT 1. Instrument care servește la măsurarea înălțimii astrilor deasupra orizontului și a unghiurilor orizontale sau verticale între diferite repere pentru a face punctul navei. Constă dintr-un sector de cerc cu o deschidere

Sextant:

1 — oglindă; 2 — geamuri colorate; 3 — alidadă; 4 — tambur micrometric; 5 — lunetă; 6 — sector; 7 — limb

Sextant răsturnat pentru observații de noapte

de 60-75° sexagesimale, pe care se poate mișca concentric o alidadă. Pe sector se află o oglindă mică (fixă) etamată pe jumătate, iar pe alidadă, o oglindă mare (mobilă). O lunetă fixată pe sector permite vizarea astrilor prin oglinda mică. Imaginea astrului se reflectă în cele două oglinzi și poate fi văzută în oglinda mică odată cu orizontul, permițînd a lua înălțimea astrului. Unghiul cu care se deplasează alidada este egal cu jumătate din înălțimea astrului, dar pentru a evita înmulțirea cu doi, pe gradația limbului se citește dublul unghiului măsurat (pe un sector de 60° se pot citi 120°). Pe limb, în dreapta lui **zero**, se află o gradație în sens invers, numită **arc** de exces, pentru o eroare instrumentală în sens contrar. Citirea se făcea la un vernier, înlocuit astăzi cu un tambur gradat. Pentru ca observația să se facă pe verticală sextantul se balansează, imaginea astrului descriînd un arc de cerc cu care se tangentează orizontul. La observațiile la stele se aduce întîi orizontul la stea, răsturnînd sextantul, după care se procedează la observarea normală. **S. cu bulă** S. folosit pentru executarea observațiilor pe timp de noapte, imaginea astrului fiind adusă la o bulă de aer aflată între două repere. **S. cu orizont artificial** S. folosit în același scop, imaginea fiind adusă însă la o placă lucioasă stabilizată giroscopic. **S.-cutie** S. de forma unei cutii de dimensiuni reduse, folosit la ridicări hidrografice de mică amploare (în port). **S. distanțier** Distanțier construit pe principiul S. S. dublu S. cu sector circular, cu ajutorul căruia pot fi măsurate diverse unghiuri, indiferent de mărime; este folosit la ridicări hidrografice. **S. hidrografic** S. ușor, folosit în hidrografie, pentru luarea unghiurilor orizon-

tale. Deși datează din sec. XVIII, S. este și astăzi singurul instrument nautic care permite navigația astronomică. 2. Arc sau sector de cerc egal cu 60°.

SFERĂ CEREASCĂ Sferă cu raza infinită, al cărei centru coincide cu centrul Pământului. Pe această sferă au loc aparent fenomenele astronomice.

SFERĂ DE COMPENSARE Sferă din fier moale, folosită pentru compensarea deviației cuadrantale a compasului.

SFERT *sin* margine de butoi.

SFERT PE SFERT MC Mod de stivuire în magazinele navei a butoaielor culcate astfel, încât butoiul aflat pe rîndul superior să se sprijine pe partea cea mai rezistentă a patru butoaie din rîndul inferior.

SFILATĂ 1. Mai multe fire de fibră vegetală, răsucite la un loc, din care se confecționează parimele. S. de identificare S. colorată după care se determină natura și calitatea unei parime vegetale. 2. Cîteva fire vegetale care atîrnă, fiind desprinse dintr-o parimă; reprezintă un semn de proastă marinărie.

SFÎNT 1. *ist* La navele din lemn, prima coastă după etravă. 2. Piesă din lemn pentru susținerea bompresului.

SFÎRC 1. Capăt de parimă legat la zbirul unei macarale sau al unui palanc care se prinde de o manevră, de un scondru etc. 2. Capăt de parimă vegetală prins de un lanț sau de o sîrmă pentru a le manevra mai ușor.

SFOR *fi* Cataractă.

SFORCĂ *pesc* Saulă rezistentă care închide prin gîtuire capătul inferior al sacului unui traul.

SHARKI Vînt puternic de Sud care bate în Golful Persic în anotimpul musonului.

SHAULA Steaua nautică λ Scorpii (Scorpiunul), mărimea 1,7; în arabă „Partea curbă a cozii scorpionului”.

SHELTERDECK 1. Punte situată deasupra punții principale, fără închideri etanșe, ceea ce face ca nava să beneficieze de anumite scutiri de tonaj. 2. Navă pe care se află o astfel de punte.

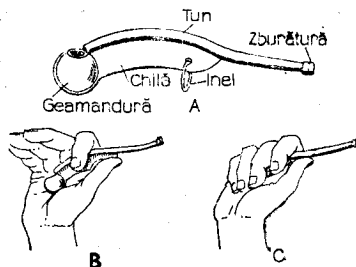
SHIPCHANDLER MC Comerciant care furnizează diferite articole pentru aprovizionarea navelor, obiecte de armament etc.

SHORAN (*engl* Short Range Navigation) Procedeu de navigație hiperbolică pentru distanțe mici, avînd o mare precizie.

SIAJ 1. Diră de apă ce se formează la pupa navei pe timpul înaintării. S. poate fi observat de la înălțimi mari, ceea ce favorizează descoperirea navei de către adversar. 2. Diră (1) lăsată de o torpilă, la care se adaugă bulele de aer ieșite de la motor (la torpilele cu aer comprimat). 3. Urmă luminoasă pe ecranul radarului, indicînd mișcarea adevărată a țintei.

SIAJ TRANSVERSAL *v* capă.

SIFLEE Fluiet constînd dintr-o bulă, denumită geamandură, cu un orificiu la partea superioară, unde se termină cu un tub ce poartă denumirea de tun. Geamandura și tunul sînt legate printr-o chilă. Tonul S. variază în funcție de poziția degetelor. Semnalele cu S. servesc la transmiterea ordinelor și la darea onorurilor.

Siflee:
A — modernă; B — poziția minii pentru sunet gros; C — poziția minii pentru sunet ascuțit

S. datează din perioada cruciadelor, dar forma actuală a fost introdusă de amiralul Edward Howard după modelul găsit asupra unui pirat mort (în jurul anului 1500). ♦ „Sifleele pe punte!” Comandă prevestitoare pentru adunarea tuturor gradaților înestrați cu S. În prezent, datorită mijloacelor moderne de legătură interioară, este suficientă o singură S.; *sin*, *inv* siflie.

SIMBOL DE CLASĂ MC Grup de litere și semne indicînd clasa acordată unei nave de o societate de clasificare.

SIMPLIFICAREA LEGĂTURILOR *sin* reducerea legăturilor.

SIMȚ MARIN Calitate a unui bun marinar de a prevedea situațiile în care s-ar putea afla nava, înainte ca aceasta să devină periculoasă; *arg* a avea nas de bun marinar.

SIMȚI CÎRMA (*despre navă*) A reacționa la punerea cîrmei. Nava simte cîrma numai cînd înaintează cu viteză prin apă.

SIMȚI FUNDUL 1. A percepe slăbirea tensiunii saulei sondei în momentul în care aceasta atinge fundul. 2. (*despre navă*) A începe să guverneze anormal din cauza adîncimii mici a apei.

SIMȚI VÎNTUL (*despre vele*) A începe să se umfle după o perioadă de calm.

SIMȚUL NAVEI Calitate a oricărui manevrier de a prevedea reacțiile navei la punerea cîrmei și mașinii în diferite condiții de curent și de vînt. S.N. trebuie să fie foarte dezvoltat îndeosebi la piloți.

SIMULATOR *mil* Aparat care reproduce o situație tactică, putînd reprezenta pe un ecran manevrele navei proprii. Servește la instruirea personalului pe timpul aplicațiilor, la evitarea

navelor sau la însușirea procedeelor de a reacționa la diferite atacuri.

SIMUN Vînt puternic, cald și uscat, caracteristic Saharei și Arabiei, care aduce uneori deasupra mărilor nori de nisip, reducînd simțitor vizibilitatea.

SINAR Daltă de călăfăruit cu două canale; *v* fig daltă de călăfăruit.

SINCROLIFT Instalație de ridicare și coborîre a navelor pe cală. Constă dintr-o platformă pe care se așează nava și care se ridică sau se coboară cu ajutorul unei instalații mecanizate.

SINISTRU Accident de orice fel (eșuare, coliziune, incendiu, scufundare etc.) care pune în pericol siguranța navei și a echipajului.

SINUSVERSUS Funcție trigonometrică întrebuintată uneori în navigație: $\text{vers } \alpha = 1 - \cos \alpha = 2 \sin^2 \frac{\alpha}{2}$; *v* și semiversus.

SIRACO *v* Scirocco.

SIRENĂ 1. Instrument care funcționează cu aer comprimat, producînd sunete de mare intensitate; *v* și fluier. 2. Ființă mitologică — jumătate femeie, jumătate pește — care, conform legendei, prin cîntecele sale duioase, ademenea pe marinari spre adîncul mării.

SIRIUS Steaua nautică α Canis Majoris (Cîinele Mare), mărimea 1,6 (cea mai luminoasă stea a cerului); în greacă „Cea arzătoare”.

„**SIRIUS**” Prima navă cu vaporii, propulsată cu zbaturi, care a traversat Oc. Atlantic, plecînd la data de 4 aprilie 1838 din portul Cork (Irlanda) și ajungînd în ziua de 23 aprilie la New York.

SISAL Fibrele plantei *Agave rigida* (o variantă a plantei *Agave sisalana*), originară din Yucatan, dar răspîdită în Sumatra, Kenia, Tanzania, din care se fabrică parime mai puțin rezistente decît cele de manila.

SIZIGII Poziția relativă a Soarelui, Lunii și Pămîntului pe aceeași dreaptă (Lună nouă sau plină); *v* și marea.

SÎN Intrînd în uscat, mai mic decît o crigă; *sin* ansă.

SÎNGERA A da gaură într-o căpătină de ancoră din lemn pentru a evacua apa din interior. Gaura se astupă apoi cu un dop.

SÎRMĂ *sin* parimă de sîrmă (*termen folosit în mod curent la bord*). **S. de ambosare** *v* ambosare. **S. de cuplare** *fl* **S.** care leagă două șleपुरi. **S. diagonală** *fl* **S.** oblică între două dane de șleपुरi remorcate. **S. de prut** *fl* **S.** cu care se execută manevra denumită prut. **S. de sondă** **S.** cu o singură viță din șapte fire, folosită la sonda-mecanică.

SLEMING Fenomen de rezonanță între oscilația navei și cea a valurilor, care se manifestă printr-un impact puternic între fundul navei și apă.

SLING Dispozitiv format din benzi de fibre vegetale sau sintetice, cu ajutorul căruia se poate pachetiza (*slingui*) o marfă (indeosebi saci, cutii etc.) în unități mari de încărcătură

de cea 1-2 t, pentru a fi manevrate cu mijloace mecanizate pe timpul încărcării/descărcării sau depozitării pe nave.

SLIP Plan înclinat în pupa traulerelor, care permite lansarea și virarea traulului în timpul pescuitului.

SLUP Velier cu un arbore, o velă mare aurică, un foc și, eventual, un gabier.

SLUP DE RĂZBOI *ist* Navă mică de război cu greement de navă sau snau, folosită în sec. XVIII și la începutul sec. XIX.

SMAC Velier cu greement de slup sau cutter, folosit pentru comerț și pescuit în mările nordice.

SMULGE (*despre ancoră*) A o desprinde de fund prin virare. \diamond „Smulgeți!” Comandă către armamentul cabestanului pentru a face un ultim efort la virarea ancorei.

SNAU *ist* Tip de navă asemănătoare bricului, dar cu randa întinsă pe un mic arbore paralel cu coloana arborelui mare.

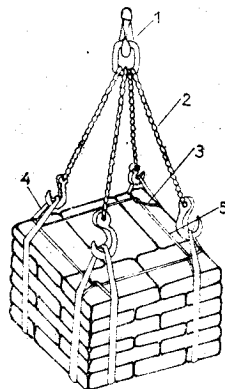
SNEKKAR *ist* Navă de tipul drakkarului, dar de dimensiuni mai reduse, folosită pentru comerț între țările nordice și cele mediteraneene în timpul feudalismului. Caracteristici: $L = 15-18$ m; $B = 3,5-4$ m.

SNIPE Clasă internațională de ambarcațiuni de regată cu următoarele caracteristici: $L = 4,72$ m; $B = 1,52$ m; greutatea corpului = 173 kg; aria velei mari = 7 m²; aria focului = 3,50 m².

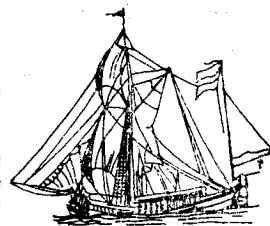
SOARE 1. Astru central al sistemului nostru planetar, folosit în navigație în timpul zilelor fără nori. 2. Instalație puternică, cu mai multe becuri, folosită pentru iluminarea scării navei și a locurilor de lucru.

SOARE ADEVĂRAT Soarele real (vizibil). Din cauză că mișcarea sa aparentă în jurul Pămîntului nu este uniformă, nu este indicat a fi folosit pentru măsurarea timpului.

SOARE MEDIU Soare fictiv care se mișcă uniform în planul ecuatorului în același interval de timp anual cu Soarele adevărat. Dă timpul

Sling:
1 — cîrlig; 2 — sapan; 3 — ureche de stringere; 4 — ureche de ridicare; 5 — cordon de stringere

Smac

mediu, adică timpul indicat de ceasornicele noastre.

SOCAR MC Parimă cu grosimea de cca 80 mm. **SOCIETATE DE CLASIFICARE** Instituție care elaborează norme de construcție a navelor și supraveghează construcția propriu-zisă a acestora, acordându-le un certificat de clasă. În țara noastră această societate poartă denumirea de Registrul Naval Român.

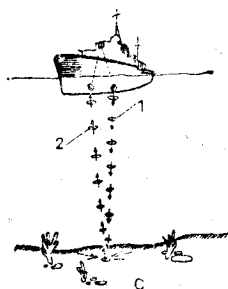
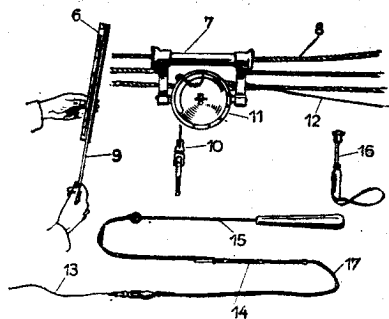
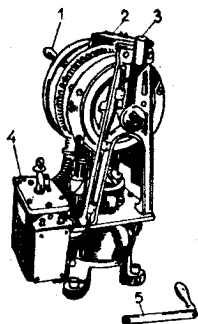
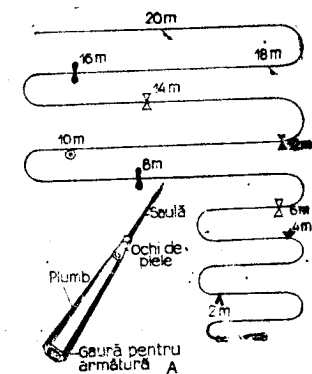
SOFAR (*engl* Sound Fixing and Ranging) Metodă de a face punctul și a măsura distanța, având la bază propagarea undelor sonore în apă.

SOLANO Vînt de Est, însoțit de ploaie, care bate în zona Gibraltarlui și pe coasta de Sud-Est a Spaniei.

SOLAS (*engl* Safety of Life at Sea) Denumire prescurtată a Convenției internaționale pentru siguranța vieții omine pe mare.

SONAR *engl*, *sin* hidrolocator.

tate la partea inferioară în care se introduce o cantitate de seu, denumită armătură, pentru probe de fund. În funcție de greutatea plumbului și lungimea saulei, distingem: **S. de barcă**, **S. de navă**, **S. grea/de mare adîncă/de mare adîncime**. **S. mecanică** **S. cu sîrmă** care indică adîncimea în funcție de presiunea apei pătrunse într-un tub special de sticlă, acoperit în interior cu un colorant care se decolorează în contact cu apa de mare, și după lungimea saulei filate ce se citește la un contor. **S. Thomson** **S. mecanică** folosită în mod frecvent. **S. ultrason** **S. cu ajutorul căreia adîncimea se determină luîndu-se jumătate din intervalul de timp necesar unui impuls ultrasonor de a parcurge distanța de la navă la fund și înapoi**. 2. *fl* Prăjină gradată în decimetri sau picioare și marcată prin benzi de culori diferite (alb, roșu, negru). 3. Adîncime înscrisă pe harta marină. 4. O singură aruncare de **S.**

Sonde:

A - de mină; B - Thomson; 1 - frînă de mină; 2 - cadran; 3 - lampă; 4 - motor; 5 - manivelă; 6 - scară; 7 - călător; 8 - filieră; 9 - tub de sondă; 10 - cheie cu știftină; 11 - rai; 12 - trăgător; 13 - sîrmă; 14 - apărătoare cu tub chimic; 15 - scufundător; 16 - deget; 17 - lăsătură; C - sondă ultrason: 1 - undă directă; 2 - undă reflectată

SONDĂ 1. A măsura adîncimea apei cu ajutorul sondei. 2. A măsura adîncimea lichidului dintr-un tanc cu ajutorul sondei.

SONDAJ Operațiunea de a sonda. Primele sonde românești au fost făcute pe mare în 1885 de canoniera „Grivița”.

SONDĂ 1. Instrument nautic cu ajutorul căruia se determină adîncimea apei. **S. de mină** **S. compusă** dintr-o saulă împletită, gradată în stare umedă (intrată la apă) cu bucăți de astar colorat, piele etc. (pentru a fi recunoscute vizual și prin pipăit) și o bucată de plumb cu o cavitate

ca în expr. „A da o S.” A efectua un singur sondaj. **Toată S. fl** Adîncimea maximă ce poate fi sondată. **Linie de S.** Linie urmată de navă sau de barcă pe timpul sondărilor. 5. Tijă gradată cu ajutorul căreia se măsoară adîncimea lichidului din tancuri.

SONDĂ DE CERCETARE țesc Sondă ultrasonoră folosită pentru descoperirea bancurilor de pește.

SONDĂ DE DERIVĂ Sondă de mină, fundărită la prova unei nave ancorate, la care saula face burtă. Dacă plumbul sondei rămîne fixat

pe fund, saula intinde, ceea ce inseamnă că ancora ară.

SONDOR Marinar care execută sondaje cu sonda de mină.

S.O.S. Semnal radiotelegrafic de ajutor. Contrar legendei, nu are nici o legătură cu „Save our souls” (salvați sufletele noastre). Semnalul a fost ales datorită simetriei sale în alfabetul Morse: trei puncte, trei linii, trei puncte; *v* și Mayday.

SOTTO PALANCO (*ital* sub palanc) **MC** Clauză de livrare a mărfii, care trebuie predată în bătaia bigilor navei, gata de coțat, operație ce se execută de navlositor sau de încărcător.

SOULLAGOUET, table Table de înălțimi și azimut. Primele table din lume (1891) care au folosit împărțirea triunghiului sferic de poziție printr-o perpendiculară coborită din zenit. Pentru calculul azimutului se coboară o perpendiculară din astru. Aceste table au fost luate ca bază pentru multe alte table de înălțimi.

SOUTHERLY BURSTER Săritură de vânt de la North-West la Sud pe coasta de Sud a Australiei. Acest fenomen are loc în perioada octombrie-martie, fiind însoțit de o scădere de temperatură.

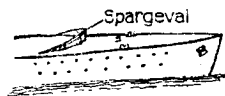
„SOVEREIGN OF THE SEA” *ist* Navă de linie construită în 1635 de celebrul constructor englez Phineas Pett, având cel mai puternic armament pentru acele timpuri (100 de tunuri).

SPADĂ DE ULAJ *v* prăjină de ulaj.

SPARDEC Pe navele militare, punte mică la suprastructura pupa.

SPARGEVAL 1. Structură din tablă la prova, situată în pupa instalației de ancorare, care nu permite valurilor să treacă pe punte atunci când nava ambarcă cu prova. 2. Dig construit în afara unui port pentru a împiedica pătrunderea valurilor.

SPATE Spătar care închide spre pupa camera bărcii (*a nu se confunda cu tabloul*); *v* fig. 1.

Spargeval

SPATE TARE 1. Scindură groasă așezată transvers pe copastia bărcii, servind ca întăritură în momentul în care se dă o ancoră cu barca. 2. Școndru așezat transvers pe punte, de care se prind cu legături ușoare buclele unei parime sau ale unui lanț ce urmează a fi filate.

SPAȚIU DE EVITARE Spațiu necesar unei nave pentru a evita pe ancoră.

SPAȚIU DEDUS/SCUTIT MC, *v* tonaj registru.

SPAȚIU MORT MC Spațiu rămas liber în hambar după încărcarea navei. Se umple cu colête mici, ușor de stivuit, sau cu scurtături (chêrestea de dimensiuni reduse).

SPĂRGĂTOR DE BARAJ *mil* Navă de luptă, proiectată împotriva minelor prin drăgi tip paravan și impletită cu lemn sau butoaie goale dispuse ju licios pentru a reduce efectele găurilor

de apă; merge în fața convoaielor, executând dragajul minelor. În timpul celui de-al doilea război mondial s-au folosit și S.d.B. magnetice. **SPĂRGĂTOR DE BLOCADĂ** Navă care încearcă să străpungă blocada cu riscul de a fi scufundată.

SPĂRGĂTOR DE GHEAȚĂ Navă cu etrava și bordajul foarte rezistente, folosită pentru spargerea ghețurilor. S.d.G. sint prevăzute uneori cu una sau două elice în prova, care trag apa de sub gheață, făcând mai ușoară spargerea acesteia, precum și cu tancuri de apă cu ajutorul cărora nava se apucează, ridicându-se cu etrava pe gheață, după care se aprobează pentru a o rupe sub propria sa greutate. Grosimea maximă a gheței care poate fi spartă este de 7 m.

SPETEAZĂ Școndru oblic fixat cu capătul inferior pe catarg prin intermediul unui zbir, în timp ce capătul superior susține colțul unei vele cu spetează.

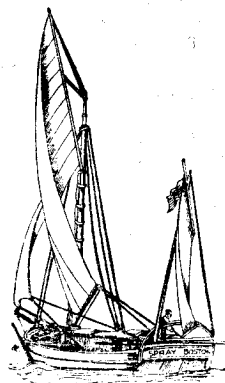
SPICA Steaua nautică α Virginis (Fecioara), mărimea 1,2; în latină „Spic”.

SPINACHER Pe iahturile de regată, velă triunghiulară întinsă în bord cu ajutorul unui tango de S.

SPIRAI Luminator de punte compus din r-o ramă cu batanți cu geamuri care se pot deschide pentru aerisire; *sin* spirai.

SPÎNZURĂTOARE *v* palanc de strai.

„SPRAY” Slup la bordul căruia canadianul Joshua Slocum a întreprins prima călătorie în jurul lumii cu o ambarcațiune (1895).

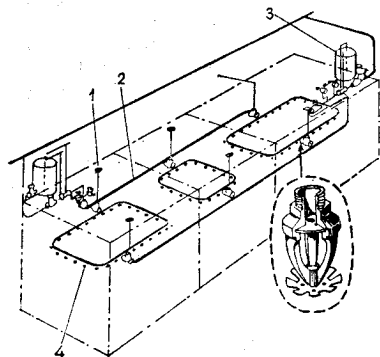
„Spray”

SPREDER Dispozitiv de legătură între containere și utilajul de ridicare. Poate avea forma unui cadru dreptunghiular cu zăvoare la colțuri sau cu dispozitive de cuplare și de decuplare automate.

SPRIJINITOARE Șipcă așezată transvers pe fundul bărcii, pe care oamenii din componerea armamentului își reazemă picioarele în timpul ramării.

SPRINGING Comportarea navei la efectul combinat al vibrațiilor corpului acesteia pe valuri și al whippingului.

SPRINKLER Dispozitiv de stropire, folosit la instalațiile pentru stingerea incendiilor în hambare și în magazinele de muniție.

Sprinkler:

- 1 — stea de manevră pe punte; 2 — tubulatură;
3 — tanc cu lichid spumogen; 4 — sprinklere

SPRÎNCEANĂ Jgheab circular deasupra unui iublou destinat scurgerii apei.

SPUMĂ DE MARE Piatră poroasă și foarte ușoară, formată din lavă vulcanică înspumată. Este folosită la bordul navelor pentru bricuirea grătarelor din lemn și, eventual, pentru curățirea alămurilor oxidate.

S.R.D. (SERVICIUL ROMÂN DUNĂREAN) *ist* Societate anonimă română de navigație pe Dunăre, înființată în anul 1914, cu sediul la Galați.

STABILI O VELĂ A desfășura, a întinde și a brața corect o velă.

STABILIMENTUL MEDIU AL PORTULUI Intervalul de timp mediu între culminația Lunii și următoarea maree înaltă, valabil pentru un anumit port.

STABILIMENTUL VULGAR AL PORTULUI Ora medie locală a mareei înalte la zizigii. Adăugind 50 minute pentru fiecare zi de vîrstă a Lunii, se obține ora aproximativă a apei înalte în ziua respectivă.

STABILITATE 1. Capacitate a unei nave de a reveni în poziția de echilibru stabil (nava dreaptă) atunci cînd încetează să acționeze asupra sa forța care a modificat această poziție. În funcție de axa în jurul căreia se produce mișcarea, de cauză și de gradul de înclinare, distingem: S. transversală, S. longitudinală, S. de forme, S. de greutate, S. inițială, S. la punerea pe uscat, S. la gaură de apă etc. 2. Calitate a unei ancore de a nu se roti în jurul fusului (a nu se răsturna) după ce a mușcat. 3. Calitate a rozei compasului de a reveni repede în poziție orizontală.

STABILITATE DE PLATFORMĂ *mil* Calitate a unei nave de a-și menține puntea în plan orizontal (nava dreaptă). S.d.P. avantajează întrebuințarea armelor, dar sporește oboseala navei.

STABILITATE LA DRUM Calitate a unei nave de a se menține la drum, folosind unghiuri mici de cîrmă.

STABILIZARE ÎN NORD (PROVA) Fixarea gradației zero a ecranului radiolocatorului în Nord (prova) astfel încît să indice relevmente adevărate (prova).

STABILIZATOR 1. Panou lestat pentru a se menține vertical în apă, servind ca ancoră de furtună pentru iahturi. 2. Dispozitiv pentru reducerea ruluiului, constînd din aripi ce pot fi scoase în afara navei în scopul sporirii stabilizării acesteia.

STAFĂ *sin* cîrlig de fardaj.

STALII Timp acordat navlositorului de către armator pentru încărcarea/descărcarea navei. S. se stabilește și încep să fie socotite în baza contractului de transport sau uzurilor portului. Pe durata S. nava se află la dispoziția navlositorului fără vreo plată. Dacă s-a depășit acest timp, navlositorul plătește armatorului contrastalii.

STAR Clasă internațională de ambarcațiuni de regată cu următoarele caracteristici: L = 6,609 m; B = 1,727 m; d = 1,016 m, suprafața velică = 25,5 m².

STARE ABSOLUTĂ Diferența dintre ora meridianului Greenwich și ora indicată de cronometru; *v* și marșă diurnă.

START Pornirea în regată. ♦ „A lua S.“ A porni.

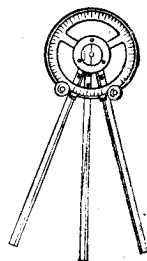
STATUTE *ist* Cod maritim. Cele mai cunoscute sînt: Statutele Anconei (sec. XIV), Statutele Caffei (sec. XIV), Statutele Genoveze denumite Statutele Gazariei (denumire dată Crimeei în sec. XIV-XV).

STAȚIE Cameră în care se află postul de emisie și recepție radio al navei.

STAȚIOGRAF Instrument de lucru pe hartă, constînd dintr-un cerc metalic sau un disc transparent, confecționat din material plastic, gradat de la 0° la 360°; un braț al acestuia este fixat la 0°, iar alte două — brațele mobile — servesc la punerea a două unghiuri de o parte și de alta a brațului fix. S. se folosește pentru a pune pe hartă punctul navei prin două unghiuri orizontale, luate cu sextantul, între trei obiecte de la uscat.

STAȚIONAR *mil* Navă pentru paza coastelor, staționată, de regulă, într-un port sau în zona unui port, pentru a face să se respecte regulile de navigație, de pescuit etc.

STAȚIUNE DE PILOTAJ 1. Clădire în care se află conducerea serviciului de pilotaj

Stațiograf

intr-o anumită zonă. 2. Zonă în care acționează o S.d.P.

STAȚIUNE DE SALVARE 1. Clădire în care se află un depozit de alimente pentru naufragiați. 2. Idem, având în plus o barcă de salvare, o instalație de du-te-vino, rachete și alte mijloace de salvare și de semnalizare.

STAȚIUNE SEMAFORICĂ v semafor.

STAȚIUNE DE SEMNALE Clădire în care se află mijloace de semnalizare optică (proiectoare, catarge de semnale) pentru legătura cu navele.

STĂTĂTOR 1. (*despre o manevră*) Fix. 2. Capătul fix al curentului unui palanc, care se prinde la cheița sau zbirișorul unei macarale; *sin* capăt fix, capăt stătător.

STEA 1. Volan ce servește la manevra sau la cuplarea unui cabestan, unui compresor, unui tambuchi etc. 2. Rondelă dințată din piele, aflată sub un cap de bulgar sau sub un alt nod asemănător.

STEA NAUTICĂ Stea folosită în navigație pentru determinarea punctului navei pe mare prin metoda dreptei de înălțime; coordonatele S.N. sint trecute în almanahul nautic.

STELAT (*despre navă*) Cu forme evazate.

STELATURĂ 1. Forme evazate ale navei, de regulă, la prova. 2. Înclinarea fundului navei; *sin* ridicare moartă; v *fig* corpul navei.

STERN *inv* etambou.

STEWART *sin* (*rar*) camarot, ospătar de bord.

STINDARD 1. *inv* Marca de comandament a unui șef de stat. 2. *ist* Steag instalat pe o prăjină la pupa galelor. 3. *inv* Răspuns al șefului de barcă, care are la bord un șef de stat, la somația șefului de cart.

STIVUIRE Operație de așezare, după anumite reguli, a mărfurilor sau proviziilor în hambare, magazii, alivee, pe punte.

STIVUITOR Muncitor de port specializat în stivuire; *sin* stivator, stivador; v și docher.

STÎLP DE PARAPET Montant pentru susținerea parapetului pe navele din lemn.

STÎNJEN PESCĂRESC Unitate de măsură, egală cu lungimea brațelor întinse.

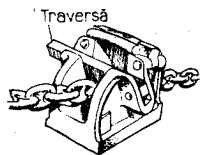
STOP 1. Comandă de oprire la mașini. 2. Marcarea unui moment, de ex., la luarea înălțimii unui astru cu sextantul, cind se „dă stop” timonierului care citește ora la contor.

STOPĂ A opri mașina.

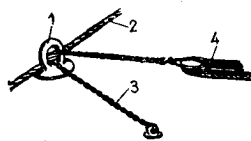
STOPARE Oprirea mașinii. Pe ambarcațiuni S. mașinii reprezintă un salut dat unui șef de stat, unui ministru sau unui amiral. Ofițerii mai mici în grad se salută prin reducerea vitezei.

STOPĂ Mecanism de punte cu ajutorul căruia poate fi oprită virarea lanțului; are rolul de a proteja vinciul, preluând eforturile lanțului în timpul ancorării; v călcii, compresor. S. cu lanț Dispozitiv de blocare a unei sirme, compus dintr-un lanț având un capăt fixat pe punte, celălalt fiind manevrat de un palanc, după ce trece printr-un ochi în punte. O sîrmă care trece prin bucla lanțului poate fi lăsată să se

fileze dacă se slăbește tracțiunea palancului. S. de puț Bară metalică mobilă, aflată sub punte, care poate bloca lanțul ancorei la ieșirea din puțul lanțului.

Stopă

Stopă cu lanț:
1 — ochi în punte; 2 — sîrmă;
3 — lanț; 4 — palanc

STRAI 1. Manevră fixă care susține catargul în sens longitudinal; v *fig* greement. S. triatic S. orizontal între două catarge, de care se prind uneori saulele de semnale. 2. Saulă pe care se întinde marele pavoaz. Distingem: S. trinchet-jos, de la prova la arborele trinchet; S. trinchet-mare, de la trinchet la arborele mare; S. mare artimon, de la arborele mare la artimon; S. artimon-jos, de la artimon la pupa. ◇ „A pierde S.” A nu reuși o voltă; *arg* A pierde ocazia.

STRAJĂ Sîrmă ce trece prin ochiurile bastoanelor de tendă pe care se leagă tendă cu ajutorul sacșetilor.

STRAPAZAN Zbir mic făcut din parimă sau din piele, care servește la fixarea ramei pe cuiul de S. Este folosit la bărcile pescărești; *sin* ujbă (2).

STRINGER v osatură.

STRÎMTOARE oc Fișe îngustă de apă, care se află între două porțiuni de uscat, legînd două mări/oceane.

STRÎNGĂTOARE Piesă metalică care servește la stringerea sîrmelor subțiri, paralele (S. de mar-

gine) sau încrucișate (S. de plasă). Se folosesc la confecționarea plaselor de provizii; v *fig* plasă.

STRÎNGĂTOR 1. Manevră curentă folosită la stringerea veleii; v cargabas, cargafund, contrabulină, contrașcotă. 2. Manevră curentă folosită la stringerea unei vele aurice. Distingem: S. bazei, S. mijlocului și S. vîrfului. S. de margine *sin* contrabulină.

STRÎNGE COASTA A naviga în apropierea coastei, urmărind conturul acesteia.

STRÎNGE VELELE 1. A aduce velele pătrate pe vergă cu ajutorul stringătorilor. 2. A coborî o velă latină cu ajutorul cargabasului. 3. A aduce o velă aurică la catarg cu ajutorul stringătorilor.

STRÎNGE VÎNTUL A naviga cu vînt strîns; v aliură.

STRÎNS ȘI LARG *arg* În orice condiții. Expresia derivă de la vînt strîns (aliură nefavorabilă) și vînt larg (aliură favorabilă).

Strapazan

STRÎNSOARE, la *ist* Pe navele cu vele, poziția unui tun amarat la posturile de mare, avînd palancurile strînse la maximum și zburătura sprijinită pe capacul sabordului.

STUPĂ 1. Resturi de fire rămase de la fabricarea parimelor, care sînt folosite pentru curățenie. 2. Fuior de cînepă sau bumbac, folosit la călăfătuire.

SUB 1. În sens opus unei anumite direcții: **S. curent** În sens opus direcției din care vine curentul (în curent); **S. Lună/Soare** În sens opus direcției în care se află Luna/Soarele (în Lună/Soare); **S. vînt** În sens opus direcției din care bate vîntul (în vînt), ◇ „A fi sub vîntul unei nave” A avea nava în direcția din care bate vîntul. 2. La adăpostul coastei, ca în expr. „Sub coastă”. 3. Avînd ca mijloc de propulsie velele, ca în expr. „Sub vele”.

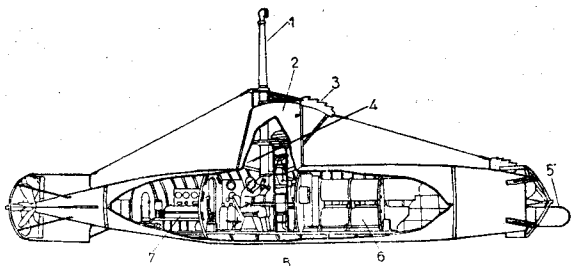
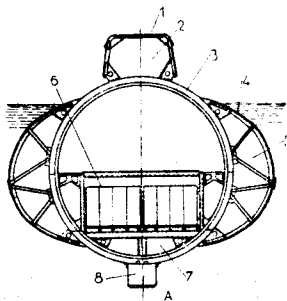
SUB PALANCURI (*despre barcă*) Așezată cu inelele labelor de gîscă sau cu cîrligele sub palancurile gruilor, gata de a fi ridicată la grui.

SUBBRĂȚARE *v* ancoră subbrățată.

SUBCENTURĂ Filă de tablă sau de scîndură, aflată sub centură.

SUBMARIN 1. Navă ce poate naviga atît la suprafața apei, cît și sub apă, la diferite imersiuni, avînd, din această cauză, deplasament dublu (s/i). S. pot avea un singur corp rezistent sau două corpuri (unul interior sau rezistent și altul exterior); cele mai multe S. au

culație). S. navigă la suprafață folosind motoarele Diesel, iar sub apă, motoarele electrice, alimentate de la bateriile de acumulare care sînt încărcate cu ajutorul motoarelor Diesel cînd nava se află la suprafață sau la cota periscopică. În ultimul caz se folosește un dispozitiv special pentru funcționarea motoarelor Diesel sub apă, denumit „Schnorkel”. Guvernarea S. este asigurată prin cirme verticale, iar menținerea adîncimii, prin cirme horizontale. Viteza S. la suprafață este de cca 20-25 Nd, iar în imersiune, de 17 Nd. Viteza în cazul folosirii dispozitivului Schnorkel se ridică la 4-6 Nd. S. cu propulsie nucleară apărute după cel de-al doilea război mondial au o viteză de 30 Nd. în imersiune. După destinație, distingem: S. de luptă, S. de transport, S. de cercetări marine și chiar S. cargouri. 2. *mil* Navă de luptă avînd caracteristicile de mai sus, care folosește ca armament torpile, rachete, mine etc. În funcție de armament, S. pot fi: torpiloare, minere, purtătoare de rachete, antisubmarine și cu destinație specială (transport, cercetare de radiolocație etc.). După caracteristicile principale, S. se împart în: **S. mari** — Depl. = 1 500-3 000 t; V = 23-15 Nd, imersiunea max. = 150-250 m; autonomie = 40-60 zile; raza de acțiune = 20 000 Mm; zece tuburi lanstorpilor, rachete; în locul torpilelor, pot lua la bord pînă la 45 de mine. **S. mijlocii** — Depl. =

Submarine:

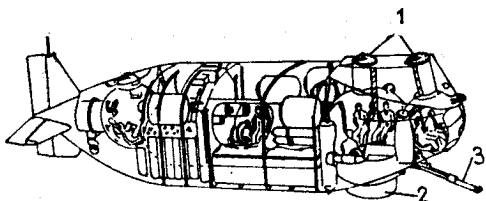
A — clasic (secțiune): 1 — punte; 2 — liberă circulație; 3 — corp rezistent; 4 — corp exterior; 5 — balast; 6 — acumulatori; 7 — tanc; 8 — chilă; B — de buzunar: 1 — periscop; 2 — turelă; 3 — ferăstrău; 4 — post central; 5 — torpilă; 6 — tub lanstorpilor; 7 — camera mașini; C — atomic: 1 — corp exterior; 2 — corp rezistent; 3 — periscop; 4 — schnorkel; 5 — antenă radio intrată; 6 — aparat propulsor; 7 — cirme verticale; 8 — cirme horizontale; 9 — turbină; 10 — încăperi de locuit și post central; 11 — tunel; 12 — compartiment torpile prova.

două corpuri. Corpul rezistent, construit din tablă de oțel groasă pentru a rezista la presiuni mari (pînă la adîncimea de 300 m), este împărțit în compartimente etanșe. La mijlocul corpului rezistent se află postul central, cu periscopele și turela, servind la comunicarea cu exteriorul prin tambuchiuri etanșe. Între corpul interior și cel exterior, construit din table subțiri, se lasă un spațiu gol (libera cir-

750-1 500 t; V = 21-12 Nd; imersiune = 100 m; șase-opt tuburi lanstorpilor sau 30 de mine. **S. mici** — Depl. = 350-700 t; V = 14-10 Nd; două-patru tuburi lanstorpilor. **S. pitice** sau **de buzunar** — Depl. 20-50 t, unul-două tuburi lanstorpilor.

SUBMARIN DE SALVARE Vehicul submarin destinat salvării echipajelor de pe submarinele naufragiate. Se așază cu o gură de salvare

peste tambuchiul submarinului naufragiat, luind la bord echipajul acestuia. Caracteristici: Depl. = 50 t; L = 13,50 m; B = 4,30 m; D = 3,90 m; d = 2,90 m; V = 3 Nd în imersiune (pînă la 460 m); autonomie = 10 h; echipaj = 5 membri + 25 supraviețuitori.

Submarin de salvare:

1 - tambuchiuri; 2 - tambuchi de salvare; 3 - remorcă

SUBROC Rachetă submarin-submarin din dotarea marinei militare a S.U.A., care poate fi lansată sub apă prin tuburile lanstorpilor. Traectoria sa trece prin apă, apoi prin aer și intră din nou în apă, dirijându-se spre țintă. Bătaia rachetei este de 30 Mm.

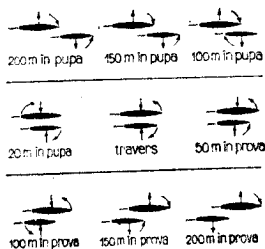
SUBSTANȚE LICHIDE În sensul Convenției internaționale pentru prevenirea poluării marine (1973), substanțe cu o presiune a vaporilor mai mică de 2,8 kg/cm² la temperatura de 37,8°C.

SUBSTANȚE NOCIVE LICHIDE Substanțe care, descărcate în mare la curățirea tancurilor sau la debalastare, dăunează vieții, resurselor marine sau pitorescului locurilor. După gradul de nocivitate, sînt împărțite în patru categorii: A, B, C și D (Convenția internațională pentru prevenirea poluării mării, 1973). S.N.L. nu pot fi descărcate în mare decît în anumite condiții de diluare, de viteză a navei, de distanță de la uscat, de adîncime a apei etc. Se admit derogări în caz de avarie, cînd nava și oamenii se află în pericol.

SUBTRAVERSARE v ancoră subtraversată.

SUD 1. v roza vînturilor. 2. Vînt de S., ca în expr. „A început să bată Sudul”.

SUGERE Apropierea, ca urmare a depresunii apei, a două nave care navigă la o distanță mică una de alta. S. nu poate fi combătută cu cîrma, ci numai prin reducerea vitezei. Dacă nu se iau măsuri din timp se poate produce coliziunea navelor. Acest fenomen are loc, de asemenea, pe fluviu și pe canale, între navă și mal.

Sugere

SUGRUMA 1. A susține din loc în loc o parimă dată în lungul bordului sau altui obiect, folosind capete de parimă. 2. A strînge frîna cabestanului/vinciului pentru ca lanțul ancorei să se fileze mai greu.

SUGRUMĂTURĂ Locul în care se fixează pe catarg cercul de S. (a nu se confunda cu capetatura).

SUGRUMĂTOARE 1. Stringător al unei rande învergate pe o șină de catarg, cu un capăt legat de grandeea de cădere pupa, trecînd printr-o macara fixată pe grandeea de cădere prova și apoi pe punte. 2. Capăt de parimă care susține țapapia.

SUHAIL Steaua nautică λ Velorum, mărimea 2,2; în arabă, prescurtare de la Al Suhail, denumire dată lui Canopus.

SULĂ DE VELAR Sculă ce servește la găurirea pinzei de vele.

SULIȚĂ DE ABORDAJ ist Suliță fără urechi, servind la apărarea sabordurilor împotriva abordorilor.

SUMATRA Vînt puternic de Sud-West care bate în strîmtoarea Malacca în anotimpul musonului.

SUMNER, metcđă Metodă de trasare a dreptei de înălțime prin puncte. A fost prima metodă de acest gen, care în prezent este înlocuită prin metoda Marq de Saint Hillaire.

SUNET LUNG/SCURT Sunet emis cu fluierul, sirena sau cornul de ceață pentru a face semnalele prescise de Regulile de drum, cu o durată de 4-6 s/l s.

SUPERCARGO 1. În unele țări, delegat al marinei militare pe o navă comercială care face parte dintr-un convoi. 2. înv Persoană ambarcată pe o navă comercială ca reprezentant al comerciantului care a încărcat marfa la bord.

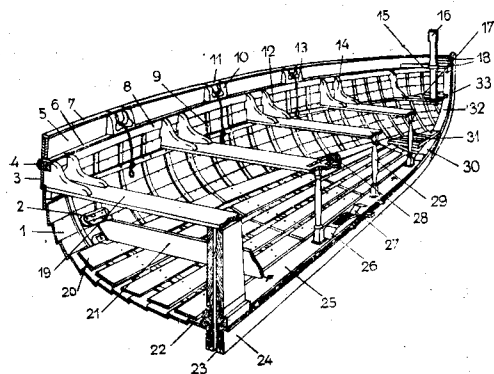
SUPERDREADNOUGHT mil, înv Navă de linie avînd o bordée de cel puțin opt tunuri cu calibrul mai mare de 305 mm.

SUPRAFAȚĂ, în (despre submarin) La suprafața apei. ♦ „A ieși în S.” A ieși din imersiune. **SUPRAFAȚĂ LIBERĂ** (despre lichide) Suprafața lichidului dintr-un tanc, recipient sau compartiment parțial încărcate. Prezintă importanța deosebită pentru studiul stabilității navei.

SUPRAFAȚĂ UDATĂ Aria carenei.

SUPRAFAȚĂ VELICĂ 1. Aria velor unei nave. 2. Aria corpului navei, suprastructurilor și greementului, expusă vîntului.

SUPRAPUS, sistem Sistem de construcție a ambarcațiunilor, la care fiecare filă a bordajului se suprapune parțial peste cealaltă.

SURIN *ist* Aerisire a hainelor și a rufăriei pe timpul carantinei (*termen folosit în marina noastră în prima jumătate a sec. XIX*).

Suprapus (sistem):

1 — bordaj; 2 — suport-rezemătoare; 3 — centură; 4 — briu; 5 — fargă; 6 — copastie; 7 — copastia fargei; 8 — stringher; 9 — coastă (crevace); 10 — damă; 11 — capacul damei; 12— 14 — colțar; 13 — saula capacului damei; 15 — spate tare pentru babaua de remorcă; 16 — baba de remorcă; 17 — bancul babalei de remorcă; 18 — ghirlandă; 19 — banc; 20 — panou; 21 — rezemătoare pentru picioare; 22 — galbord (filele chilei); 23 — locașul derivorului; 24 — chilă; 25 — carlingă; 26 — talpa catargului; 27 — balamaua tălpii catargului; 28 — brățară etambreu; 29 — pontil; 30 — lemn mort; 31 — grătar; 32 — contraetравă; 33 — etравă

SUPRASTRUCTURĂ 1. Orice construcție punctată care se află deasupra punții principale. 2. În limbajul Societăților de clasificare, construcție punctată din bord în bord sau ale cărei limite se află, în raport cu bordurile, la o distanță de cel mult 4% din lățimea navei. În această accepțiune ruful nu este considerat suprastructură. **S. îngropată** S. ridicată la o înălțime mică deasupra punții.

SUPRAVEGHERE 1. *mil* Acțiune care constă în descoperirea ieșirii forțelor navale ale adversarului dintr-o bază (port, strimtoare etc.) și în slăbirea acestor forțe prin lovituri executate în momentul trecerii lor peste anumite alinamente. 2. Activitate a unei societăți de clasificare, avînd ca scop respectarea Regulilor de construcție.

„SURCOUF“ Submarin—crucișător francez (1929). Caracteristici: Depl. = 3 256-4 304 t; L=110 m; B=9 m; V=18-10 Nd; autonomie = 3 luni; 14 tuburi lanstorpile, două tunuri de 203 mm, cel mai mare calibru folosit vreodată pe un submarin. Vulnerabil în special din cauza manevrabilității reduse, a fost scufundat prin coliziune în cel de-al doilea război mondial.

SUS! Comandă pentru a ridica pavilionul sau un semnal.

SUS BINE! 1. Îndemn pentru a ridica corect minierul ramei atunci cînd pana acesteia intră în apă. 2. Îndemn pentru a rama mai vioi.

SUS GABIERII! Comandă pentru urcarea gabierilor în arboradă.

SUS RAMELE! Comandă la care oamenii de la rame trec încheietura brațului din afară sub ramă și apasă cu mina dinăuntru pe minier, ridicînd ramele vertical, cu penele orientate paralel cu axul bărcii, și ținîndu-le cu amîndouă minile în această poziție. Comanda se dă pentru a saluta un șef de stat, un amiral și juriul pe timpul desfășurării concursurilor nautice. ♦ „A da S.R.“ A comanda sau a executa S.R. **SUS TRINCA/VELA MARE** Comandă pentru a ridica trinca/vela mare a unei bărci.

SUSMANTĂ Manevră curentă la velele inferioare și la gabieri, servind la ridicarea burții velei pe vergă.

SUSPANTĂ Centură de lanț care susține o vergă în lipsa troței.

SVERDRUP Unitate de măsură pentru debitul curenților marini, egală cu 1 000 000 m³/s.

S

ŞA Piesă cu care se prinde un gît de lebădă pe catarg; *v* fig randă. 2. Ferţă ce dublează tenda la mijloc, în locul în care freacă pe strajă. 3. Partea cea mai joasă a crestei unui banc. 4. *ist* Scaun ridicat cu un palanc de capăt de vergă şi adus în interiorul bordului cu ajutorul unui palanc de strai, care, pe timpul navelor cu vele, servea la ambarcarea pe mare rea. Se pare că onorurile cu siflea derivă din semnalele de sifle ale şefului de echipaj pentru această manevră. De aici şi comanda „Pe bord!” care se dădea în trecut şi pe navele noastre odată cu salutul ofiţerului ce urca la bord. **ŞAICĂ** *ist* Navă fluvială cu fundul plat şi vele folosită în Ţara Românească şi Moldova (sec. XVIII) la transportul pe Dunăre şi riurile navigabile; este menţionată în timpul domniei lui Constantin Brîncoveanu; *sin* şeică. **Ş. armată** Ş. folosită pentru paza porturilor.

ŞAL Plută de forma unei ţigări de foi, construită din trunchiuri de copac. Se forma, de regulă, la Galaţi şi se remorca pe Dunăre şi pe mare. **ŞALANDĂ** Navă cu sau fără propulsie proprie, servind la transportul materialelor dragate. **ŞALUPĂ** 1. Ambarcaţiune cu propulsie mecanică, punctată parţial, care serveşte la transportul persoanelor şi al mărfurilor. După destinaţie, distingem: **Ş. vamale**, **Ş. de inspecţie**,

Ş. hidrografică, **Ş. de pus geamanduri**, **Ş. pentru hidroavioane** etc. 2. *ist* Barcaz cu rame.

ŞALUPĂ-REMORCHER Ambarcaţiune cu motor (35-150 CP), care efectuează mici remorcaje portuare sau fluviale.

ŞANGAIĂ *ist* A recruta echipajul cu forţa sau îmbătînd marinarii şi ducîndu-i la bord în stare de ebrietate, cu puţin timp înaintea plecării.

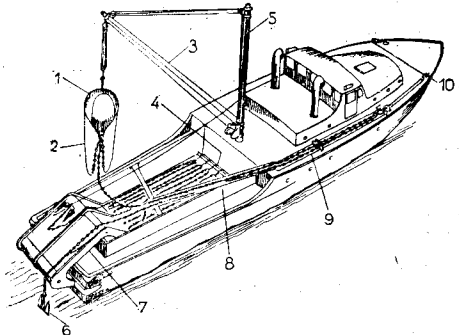
ŞANTIER NAVAL Întreprindere în care se construiesc sau se repară nave.

ŞCOALA COPIILOR DE MARINĂ *ist* Prima şcoală militară de marină înfiinţată în ţara noastră în 1881, în care erau pregătiţi copii în vîrstă mai mare de 14 ani.

ŞCOALĂ NAVALĂ Şcoală de ofiţeri de marină înfiinţată în 1920 şi condusă multă vreme de contraamiralul Corneliu Buholţer. Ulterior a fost transformată în institut de învăţămînt superior.

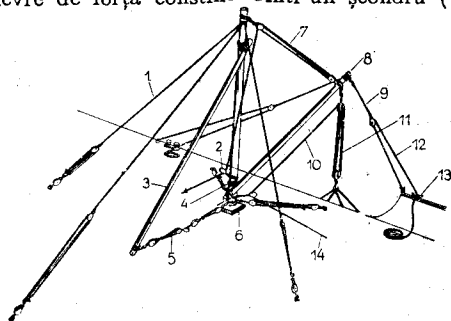
ŞCONDRU 1. Lemn cilindric sau ţeavă metalică ce se foloseşte în greement. 2. *fl* Ş. (1) avînd la un capăt armătură metalică ascuţită, iar la celălalt, un gît la care se poate lega o parîmă pentru a ţine pupa navei departe de mal. 3. Ş. (1) avînd un capăt ancorat vertical în apă ce se foloseşte la balizaj. 4. Ş. cu apărătoare, utilizat pentru a împiedica lovirea bărcii de grui.

ŞCONDRU ÎN BĂTAIE Instalaţie pentru manevre de forţă constînd într-un şconдру (1)

Şalupă de pus geamanduri:

- 1 — geamandură de legare din cauciuc; 2 — atîrnător; 3 — bigă; 4 — spatetare; 5 — catarg; 6 — ancoră de geamandură; 7 — rampă; 8 — jgheab; 9 — lanţ în dublin; 10 — babale

Şconдру în bătaie:

- 1 — sart; 2 — pastică; 3 — şconдру de întărire; 4 — zbir; 5 — palancuri de picior; 6 — talpă; 7 — balansină; 8 — şconдру în bătaie; 9 — braţ; 10 — curent; 11 — palanc; 12 — mandarul braţului; 13 — tachet; 14 — trăgător

legat de un catarg şi susţinut de diferite manevre. Pe vremea marinei cu vele verga trincii în bătaie servea la arborarea bompresului.

ŞCONDRI, la Locul în care se păstrează Ş. de rezervă.

ŞCONDRI DE REZERVĂ Un arboret şi o vergă păstrate la bord pentru a improviza o arboradă în cazul ruşierii catargelor.

ŞCOTĂ 1. Manevră a unei vele pătrate, aurice sau latine, care trage spre pupa colţul de Ş. 2. Manevră curentă care trage ghiul în borduri.

3. *v pavilion.*

ŞEF Titlu ce se acordă celui mai vechi maestru din fiecare specialitate a bordului, de ex., Ş. timonier, Ş. tunar, Ş. mecanic etc.

ŞEF DE ARBORE Maistru care comanda manevra unui arbore.

ŞEF DE BARCĂ Persoană căreia îi revine comanda unei bărci.

ŞEF DE CART Gradat care îndeplineşte funcţia de şef al oamenilor de cart pe punte.

ŞEF DE ECHIPAJ Cel mai vechi maestru din specialităţile marinăreşti, avînd în sarcina să arborada, velatura, ancorele, ambarcaţiunile, parimele. Este subordonat comandantului, secundului sau ofiţerului de cart şi comandă echipajul la toate manevrele, de ansamblu; *sin* botman, lostrum, nostrom.

ŞEF DE GABIE Gradat care comandă gabierii unei vergi.

ŞEF DE NAVĂ *ist* Maistru care comanda o navă (ofiţerului care comandă o navă i se spune comandant).

ŞEF DE RAMĂ Marinar care ramează pe ultimul banc din pupa bărcii şi care dă cadenţa ramării. Ş.d.R. tribord este şi Ş.d.R. al întregii ambarcaţiuni.

ŞEF DE VERGĂ Gradat avînd sub comandă gabierii care lucrează pe o jumătate de vergă.

ŞEICĂ *v* şaică.

ŞENAL Porţiune navigabilă a unui fluviu, de regulă, balizată (*a nu se confunda cu canalul*).

ŞERPUIRE 1. *ist* Legarea manevrelor fixe (sarturilor), două cite două, pentru a se suţine reciproc în cazul cînd una din ele este ruptă de o ghiulea. 2. Parimă care leagă între ele două cercuri de parimă sau două parime paralele.

ŞINĂ Bară metalică care se aplică în borduri pe muşamaua guri de magazie şi se fixează cu pene din lemn.

ŞINĂ DE TROŢĂ Şină pe arboret, pe care alunecă troţele zburătorului şi rîndunicii.

ŞIPŞANDRU MC *sin* Shipchandler.

ŞIURMĂ *ist* Ansamblul galerienilor care ramau pe o galeră.

ŞLAM Substanţă petrolieră în suspensie, care formează o peliculă pe suprafaţa apei, transformîndu-se treptat în aglomerări poluante dense, purtate timp nelimitat de vînturi şi curenţi.

ŞLEP Navă cu fundul plat, fără propulsie proprie, care serveşte la transportul mărfurilor, îndeosebi pe apele interioare. Ş. *grecesc* Ş. mare de circa 2 000 t.

ŞLEP MOTOR Navă cu propulsie mecanică, folosită pentru transportul de mărfuri pe fluvii sau pentru remorcare simple.

ŞLIŢ Deschidere în corpul drăgii, prin care trece elinda cu cupe.

ŞNILAI *fl* Parimă puţin mai groasă decît o saulă.

ŞOLD Porţiune a bordajului navei aflată dinapoia traversului, sub linia de plutire.

ŞOMAR Rolă orizontală pe care poate aluneca o parimă.

ŞOTROC *sin* carlingă de barcă.

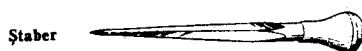
ŞPAN Parimă suspendată în două puncte pentru a susţine o greutate. Efortul într-un Ş. este cu atît mai mare, cu cît unghiul dintre braţe este mai mare.

ŞPRAITUIRE Arimarea butoaielor cu colţare.

ŞPRANGĂ *inv, sin* edec (1).

ŞPRING Parimă de legare a navei, dată de la prova spre înapoi sau de la pupa spre înainte; *sin, fl* ştrufă.

ŞTABER Sculă în trei muchii, folosită la găurirea pinzei de vele; *sin* ştabăr.

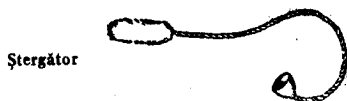

ŞTANGĂ *fl (rar), sin* traversă de ancoră.

ŞTANŢĂ Sculă de tăiat rondele dinţate; *v* şi preducea.

STEM *inv, sin* etravă.

ŞTERGĂTOR Perie cilindrică cu peri aspri

şi cu coadă lungă (nadă) sau cu o saulă, folosită pentru a şterge ţeava tunului.

ŞTORŢ Smucitură bruscă a remorcii.

ŞTRUFĂ *fl, sin* şpring.

ŞTRUNĂ *inv, sin* legătură pentru arbori.

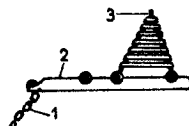
ŞTUT *fl* Partea nerabatabilă a unui coş de navă.

ŞUSTĂ Manevră fixă care ţine picul în borduri; *v* fig randă.

ŞUVITĂ *v* parimă.

ŞVEMER *fl* 1. Şcondru orizontal, ancorat, purtînd eventual un număr, folosit pe Dunărea

Şvemer:
1 — lanţ de ancoră; 2 — şvemer; 3 — semn

de Sus la balizajul şenalului. 2. Şcondru (3) folosit pe Dunărea Maritimă pentru balizajul şenalului.

T

T 1. Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Mențineți-vă la distanță de mine; fac traulere pe perechi”. 2. *v* torpilă. 3. *MC T* de ulaj; *sin* prăjină de ulaj.

TABLĂ DE LOCH *ist* Tablă pe navele cu vele, pe care erau înscrise drumurile și citirile lochului în cursul unui cart.

TABLĂ DE PUNCT Tablă nautică cu ajutorul căreia se pot calcula punctul navei (ținând seama de drum și de distanța parcursă), drumul de urmat între două puncte etc.

TABLĂ LACRIMARĂ Prima tablă a punții, aflată la îmbinarea cu centura.

TABLE DE AZIMUT Table cu ajutorul cărora se calculează azimutul și care sînt incluse uneori în tablele nautice.

TABLE DE DISTANȚE Table care conțin distanțele între porturi.

TABLE DE ÎNĂLȚIMI Table cu ajutorul cărora se calculează rapid înălțimea astrilor. Cele mai multe se bazează pe descompunerea triunghiului sferic de poziție în două triunghiuri dreptunghice.

TABLE DE MAREE Document nautic ce cuprinde diferite date privind marea: ora, înălțimea, curenții etc.

TABLE NAUTICE Culegere de table destinate executării calculelor nautice; conțin table matematice, astronomice, de navigație etc. și table de logaritmi, incluzînd secanta, cosecanta și semiversus.

TABLOU Porțiune plată la pupa unei nave sau ambarcațiuni, pe care se înscriu numele navelor comerciale și portul de înmatriculare *sin* oglindă; *v fig* barcă.

TABLOU DE LUMINI Cutie metalică cu lămpi de semnalizare care indică funcționarea luminilor de navigație.

TACADĂ Suport pe care se sprijină o navă în doc. **T. de chilă** Suport pe care nava se așază cu chila. **T. de gurnă** Suport pe care se sprijină gurna; *v fig* doc.

TACAN *engl, mil* Sistem de navigație hiperbolică, folosit pe portavioane pentru dirijarea avioanelor.

TACAR *sin* tacadă.

TACARISIRE Așezarea navei pe tacade la andocare.

TACHET 1. Piesă în formă de T ce servește la voltarea unei saule sau unei parime subțiri. Capetele T. se numesc coarne. **T. de capăt de vergă** T. pe capătul vergii ce servește la luarea împunsăturii la terțarole. **T. de ghiu** T. pe ghiu ce servește la luarea terțarolelor. 2. Proeminență a clopotului cabestanului care împiedică alunecarea parimelor; *v fig* cabestan. 3. *sin* scareu.

TACLINĂ Capăt de saulă împletită, cu lungimea de cca 2 m, avînd un inel la o extremitate și un cîrlig de pavilion la cealaltă; este folosită pentru a separa două serii de pavilioane ridicate pe aceeași saulă.

TAIE MARE Piesă fixată pe muchia prova a etravei, care, la navele din lemn, despică apa în timpul deplasării. La navele metalice T.M. reprezintă însăși muchia prova a etravei; *sin* taie val.

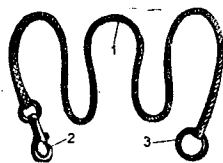
TAIFUN MN *sin* ciclon (în Mările Chinei și în Pacificul de West).

TALIAN pesc Unealtă de pescuit confecționată din plasă care se fixează pe pari sau se ancorează, formînd o capcană cu o lungime de 80-120 m și cu o lățime de 23-33 m; odată intrat în această capcană, peștele nu mai poate ieși. Distingem: **T. cu șorțuri**; **T. cu leici**; **T. cu pîinii înclinate**. T. se păstrează montate în tot timpul sezonului de pescuit, fiind verificate și scuturate de mai multe ori pe zi.

TALIE Lungimea unei ferțe; *v fig* velă.

TALIMAN MC Persoană calificată care ține pe o fișă de pontaj evidența mărfii ce se încarcă la navă; *sin* pontator, epistat.

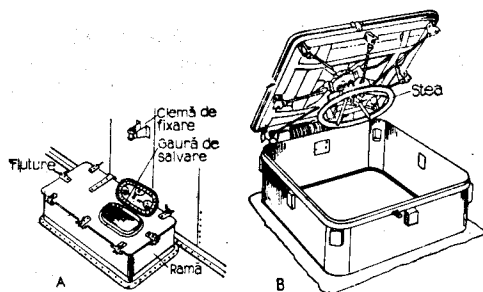
TALPĂ 1. Piesă pe chilă, în care se prinde piciorul catargului. 2. Piesă în care se prinde piciorul furchetului. 3. *inv, sin* galbord. 4. Piesă ce servește la amararea ancorei pe punte. 5. Piesă din lemn sau beton, pe care se reazemă

Taclină:
1 — saulă *engl*; 2 — cîrlig de pavilion; 3 — inel

un școndru folosit la manevre de forță; *v fig* capră și școndru în bătaie.

TALVEG Linia care unește punctele cu cea mai mare adâncime ale albiei unui curs de apă sau ale unei văi; *sin* firul apei.

Tambuchiuri:

A — cu gaură de salvare; B — cu acționare centrală

TAMBUCHI Deschidere în puntea navei pentru accesul oamenilor în încăperile de sub punte. Se închide cu un capac de T. care are uneori și o gaură de vizită. Sistemul de închidere poate fi manevrat central cu ajutorul unei stele.

TAMBUR 1. Mosor pe care se înfășoară saula lochului. 2. Rolă metalică așezată pe un suport, pe care se înfășoară parimele. 3. Piesă cilindrică așezată pe un ax orizontal al vinciului, pe care se înfășoară parima. 4. *fl* Legătură la remorcarea șlepurilor. 5. *v* sextant. 6. *sin*, *inv* casa roții.

TAMPON *fl* Proeminență cu suprafața plată la prova unui împingător și la pupa unei barje, prin intermediul căreia este împins convoiul. *v fig.* împingere.

TANC 1. Rezervor pentru lichide. T. adine T. pornind de la întrepunși și ajungând pînă la fundul navei. T. de ape uzate T. destinat colectării apelor uzate. T. de balast T. pentru apă de balast. T. de buncăr T. de combustibil pentru mașina bordului. T. de decantare T. pentru colectarea apei de spălare a altor T. sau balastului murdar de pe petroliere. T. de marfă T. pentru caric lichid. T. de vară T. lateral pe petroliere. T. de ulei de furtună *v* calmarea valurilor cu ulei. T. structural T. care contribuie la sporirea rezistenței corpului navei. 2. Rezervor în interiorul corpului rezistent al submarinelor, în care se introduce apă de mare. T. de compensare T. în care se introduce apă pentru a compensa greutatea pierdută prin lansarea torpilelor; *v fig* submarin. T. de imersiune rapidă T. de dimensiuni mari ce ser-

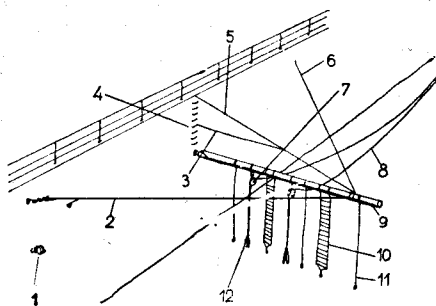
vește la intrarea rapidă a submarinelor în imersiune în caz de pericol. 3. Rezervor cilindric pe cabliere, în care se transportă cablul submarin. 4. *sin* petrolier.

TANC AMFIBIU Vehicul de luptă care se poate deplasa atât pe apă, cât și pe uscat.

TANGĂ (*despre navă*) A avea balans în jurul unei axe transversale.

TANGAJ *v* balans.

TANGON 1. Școndru fixat cu un capăt pe bordaj și ținut cu celălalt de o balansină, la care se leagă bărcile în port cu ajutorul unor

Tangon:

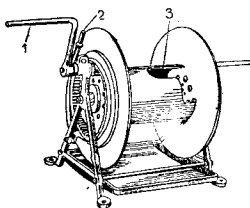
1 — brățară de tangon descrușcat; 2 — braț pupa; 3 — țin-te bine; 4 — scară; 5 — balansină; 6 — braț prova; 7 — macara; 8 — braț fals; 9 — tangon; 10 — scară de piscă; 11 — bot; 12 — ochi de legare

atîrnători sau unor brațe false trecute prin macarale prînse pe T. Este prevăzut cu scări de piscă pentru coborîrea și urcarea oamenilor în și din barcă. La plecarea navei T. se descrușează, prinzîndu-se cu o brățară pe bordaj; el se poate manevra cu ajutorul a două brațe (prova și pupa). T. se încrucișează odată cu fundarisirea ancorei. 2. Școndru cu ajutorul căruia se întinde spinacherul pe ambarcațiunile de regată. 3. Școndru cu ajutorul căruia se îndepărtează de bordaj sîrma sondei mecanice. **TANGONET** Tangon de dimensiuni mici, așezat la pupa, avînd aceeași întrebuințare ca și tangonul iar la navele cu vele, fiind folosit pentru macaralele brațelor vergilor arborelui mare.

TAPET Acoperitoare de pînă în formă de U, de culoare albastru marin, cu bordură și ancore roșii la colțuri, cu care se acoperă banchetul din camera bărcii, atunci cînd în barcă se află un ofițer.

TARSANĂ *inv* Merlin de calitate a doua (se mai folosea în anul 1881).

TARTANĂ 1. *ist* Navă de luptă și de comerț folosită în Evul Mediu în M. Mediterană. Avea o singură punte și două sau trei catarge cu vele latine. 2. *ist* Navă ușoară de luptă, cu vele, avînd două catarge și cîteva tunuri,

Tambur;

1 — manivelă; 2 — frînă; 3 — locaș pentru asigurarea capătului parimei

folosită în sec. XVIII. 3. Navă mică cu vele latine, folosită de turci. 4. Navă de cabotaj italiană, cu vele de tip arab, triunghiulare.

TARTAR Rachetă navă-aer pentru nave mici, aflată în dotarea marinei militare a S.U.A. Lungimea rachetei este de 5 m, iar bătaia, de 15 Mm.

TAURUS Constelație avînd stelele nautice Aldebaran și Elnath.

TĂCERE RADIO 1. mil

Abținerea de la emisiunile radio a unei nave aflate în mare, în timp de război, pentru a nu fi radiogoniometrată de inamic. 2. Interval de timp în care navele nu emit, ascultînd pe frecvențe de pericol (500 kHz) eventualele semnale S.O.S., de două ori pe oră, în minutele 15-18 și 45-48; aceste intervale de timp sînt marcate printr-un sector colorat pe ceasornicele stațiilor radio.

TĂIA DRUMUL PRIN PROVA A trece prin prova unei nave aflate în mers. Manevră interzisă de Regulile pentru evitarea coliziunilor.

„TĂIA LEMNE” *arg* A pune mașina, la o manevră, de prea multe ori cînd înainte, cînd înapoi (semn de slabă marinărie).

TĂIETURĂ 1. Deschidere în parapet sau balustradă în dreptul scării mari sau scării de Mediterana; *v fig* navă de 74. 2. *v* macara.

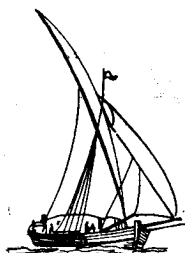
TĂLPOAIE Trunchiuri de lemn ce formează partea inferioară a unei plute sau a unui șal.

TEAGUN Hulă staționară în porturile de pe coasta de Est a M. Negre.

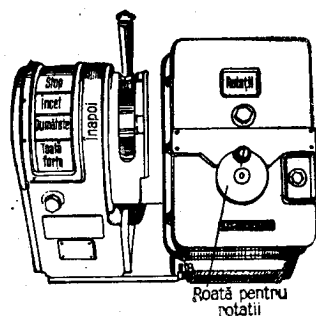
TEC Lemnul arborelui tropical *tectona grandis* cu o rezistență de cca trei ori mai mare decît cea a stejarului, fiind folosit la construcțiile navale.

TEHUANTEPECER Vînt ce bate cu violență din Nord în Golful Tehuantepec (Mexic).

TELEGRAF Aparat de semnalizare optică și sonoră pentru a transmite ordine cu ajutorul unui indice mișcat de la distanță, care sînt afișate pe un cadran circular. Există T. de

Tartană

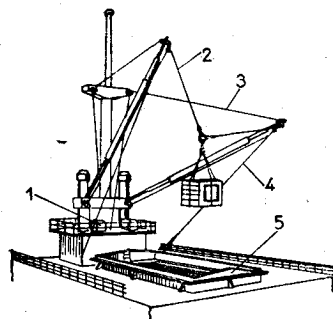

Telegraf electric

Roată pentru rotații

mașini/cîrmă/manevră. Indicele se manevrează cu ajutorul unui minier, denumit corn.

TELEFON MC Mod de încărcare/descărcare cu două bigi, ale căror curenți sînt legați la un

Telefon:

1 — vinci; 2 — curent; 3 — balansină;
4 — gai (braț); 5 — gură de magazie

cîrlig comun; cu ajutorul acestuia se ridică, se trage sau se coboară coțada, virînd un curent și filindu-l pe celălalt.

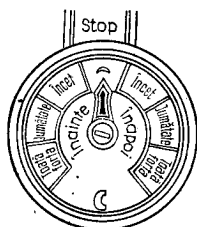
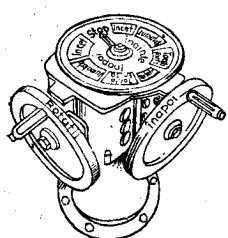
TELESCOP Lunetă marină telescopică.

TELEVIZIUNE SUBMARINĂ Instalație compusă din camere de luat vederi și corpuri de iluminat montate pe un cadru mobil care se manevrează de la bordul navei și un monitor pe care se urmărește imaginea transmisă. Se folosește pentru controlul operii vii a navelor, a părților imerse, a construcțiilor portuare, a pilonilor de la poduri, pentru pescuit etc.

TEMPEST Clasă internațională de ambarcațiuni de regată cu următoarele caracteristici: L = 9,754 m; B = 1,900 m; d = 1,35 m; suprafață velică = 28 m².

TEMPESTĂ Vînt de forța 10 pe scara Beaufort. Înainte de 1956 se numea furtună deplină. T. violentă Vînt de forța 11 pe scara Beaufort.

TENDALET Apărătoare împotriva razelor solare, confecționată din pînză de vele, așezată

Telegraf mecanic

în borduri și ținută cu bastoane de tendalet; *v fig* baston de tendalet.

TENDAR Grindă din lemn, așezată transvers pe bastoanele de tendă pentru a susține tenda.

TENDĂ Apărătoare (prelată) din pinză de vele, care protejează puntea împotriva razelor solare și ploii. Se confecționează din ferțe transversale pe navă, având la mijloc (în axul navei) o ferță longitudinală, denumită șa. Uneori șaia este întărită cu o parimă longitudinală ce poartă denumirea de nervul tenzii. În borduri T. are o grandee și ochiuri cu sacheți cu care se prinde pe strajă. T. nu se întinde și nu se stringe, ci „se face” și „se desface”.

TENDINȚĂ BAROMETRICĂ Variația presiunii atmosferice într-un interval de 3 ore.

TEODOLIT PENTRU BALOANE Teodolit cu dispozitiv de menținere în poziție verticală, folosit la bordul navelor pentru urmărirea baloanelor meteorologice.

TEORIA NAVEI Știința care se ocupă cu aplicarea legilor mecanicii și hidromecanicii teoretice la nave, static sau dinamic, sub influența forțelor care acționează asupra acestora. Primul curs de teoria navei a fost elaborat de locotenent-comandor N. Negrescu din Marina Militară.

TEREDO NAVALIS Moluscă cu o lungime de 4-6 cm, ce atacă opera vie a navelor din lemn.

TERILEN Material plastic din care se confecționează parime.

TERMINAL Instalație de încărcare/descărcare/manipulare de mărfuri specializate (petrol, containere etc).

TERMINAT CU MAȘINILE! Comandă prin care se dă liber la mașini. În acest scop se manevrează de câteva ori, înainte și înapoi, coarneaule telegrafului mașinii, readucându-le apoi la stop; *sin* liber la mașini.

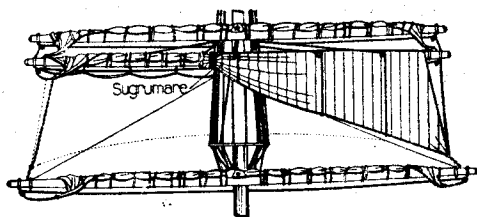
TERMOCLINĂ Strat de apă în care temperatura scade mai repede decât în masele de apă aflate deasupra și dedesubt. Acest strat se află, de regulă, la o adâncime de 10-500 m. T. influențează transmiterea sunetelor, transparența apei, răspîndirea biomasei etc.

TERMOMETRU DE APĂ DE MARE Termometru cu armătură de protecție și dispozitiv pentru reținerea apei de mare în jurul bulbului; *v fig* ghiordel pentru T.d.A.d.M.

TERRIER Rachetă navă-aer din dotarea marinei militare a S.U.A. Lungimea rachetei este de 9 m, iar bătaia, de 20 Mm.

TERȚAROLĂ *sin* a lua terțarole.

TERȚAROLĂ 1. Porțiune a unei vele pătrate, cuprinsă între marginea de învergare și prima fișie de T. sau între două fișii de T. 2. Porțiune a unei vele aurice sau latine, cuprinsă între marginea de întinsură și fișia de T. \diamond „A lua T.” A reduce suprafața veleii, lăgind sacheții de T. pe filiera de învergare și luind împuntătura cu baierile de T. La velele cu rulou, T. se ia rotind ruloul. T. de goană Ultima T.

Terțarolă sugrumată

T. spaniolă T. luată la o velă latină prin înno-darea colțului de fungă. **T. sugrumată** T. luată prin stringerea unei jumătăți a veleii; *v și fig* velă și velatură.

TEUGĂ Suprastructură la prova navei; *v fig* corpul navei și navă de 74.

THALOS Rachetă navă-navă și navă-aer din dotarea marinei militare a S.U.A. Lungimea rachetei este de 10 m, iar bătaia, de 70 Mm.

THOMSON, sondă *v* sondă mecanică.

TIERCE MC Butoi cu capacitatea de 190 l. Într-o stivă pot intra șapte paniohuri.

TIGHEL Cusătură înaintea acului, făcută între două alte cusături ale veleii.

TIME-SHEET MC (*engl*) contul timpului, foaia timpului) Document de evidență a timpului de încărcare/descărcare a navei.

TIMONĂ Roată prevăzută cu cavile, cu ajutorul căreia se acționează cirma. Pe T. se înscrie, de regulă, pe o bandă de alamă, numele navei. **T. dublă/triplă** Dispozitiv compus din două/trei T. ce servește la guvernarea cu cirma în mină pe veliere sau pe nave cu propulsie mecanică.

TIMONERIE 1. Încăpere în prova comenzii, cu vizibilitate bună, în care se află timona, telegrafele și alte aparate sau instalații de comandă ale navei. 2. Știința și arta timonierului.

TIMONIER Marinar care ține cirma și îi ajută pe ofițeri la navigație. În țara noastră primul „Manual al timonierului” a fost editat în 1898. **T. sub vînt a)** Pe navele cu vele, T. ajutor care stătea la o timonă dublă sau triplă sub vînt, în timp ce T. calificat stătea în vînt; **b)** T. necalificat.

TIMONIERĂ Spațiul dintre spatele și tabloul bărcii, în care stă șeful de barcă; *v fig* barcă.

TIMP În navigație, unghiul orar al unui astru sau al unui punct al sferei cerești. În funcție de astrul sau punctul folosit, distingem: T. (solar) adevărat, T. (solar) mediu, T. lunar, T. planetar, T. sideral (al punctului vernal), T. stelar. După origine, distingem: **T. astronomic** Pînă în 1925, T. măsurat de la meridianul superior; în prezent prin T.A. se indică numai modul în care se contează orele de la 00.00 (miezul nopții) la 23h 59 m 59 s; **T. civil** T. măsurat de la meridianul inferior. **T. fusului** T. meridianului central al fusului, valabil pentru tot fusul. **T. locului** T. unui loc dat. **T. universal** a) T. mediu la Greenwich. b) T. dat de cea-

sornicele atomice pentru navigatori, care este practic egal cu timpul mediu la Greenwich (TMG). **TIP DE CALCUL** Mod de a dispune un calcul nautic astfel încât operațiunea să fie cât mai scurtă și mai ușor de executat. Primul T.d.C. datează în țara noastră din anul 1901, fiind elaborat de comandorul Cătuneanu din Marina Militară.

„**TITANIC**” Cea mai mare navă de pasageri, construită la începutul sec. XX (Depl. = 45 000 t; L = 269 m; B = 28 m; d = 10,52 m). În călătoria de inaugurare (aprilie 1912), în vecinătatea Terra Novei, a lovit, la ora 23,45, un ghețar, care i-a găurit bordajul la prova tribord. La ora 02,20, odată cu scufundarea navei, au pierit și 1 500 de persoane. Au putut fi salvați numai 189 de membri ai echipajului și 523 de pasageri. După acest naufragiu a avut loc prima Conferință internațională pentru siguranța vieții umane pe mare.

TOANĂ fl, pesc Locul în care o unitate pescuiește cu năvodul, avind lungimea de cca 300-400 m și lățimea egală cu 2/3 din lățimea cursului de apă.

TOATĂ LUMEA PE PUNTE! Comandă pentru ca personalul, echipajul, pasagerii etc. să iasă pe punte.

TOATĂ SONDA fl Formulă prin care sonorul raportează că nu a găsit fund; *sin (la mare)* fără fund.

TOC v macara.

„**TOMIS**” Primul mineralier românesc de mare tonaj, construit de Șantierul naval Constanța și lansat la 29 aprilie 1975. Caracteristici: Depl. = 55 000 tdw; L = 220 m; B = 32,20 m; D = 17 m; d = 12,8 m; V = 15,6 Nd; raza de acțiune = 12 000 Mm.

TONAJ 1. Volumul interior al unei nave, determinat prin măsurători de tonaj în baza unor norme naționale sau a unor reguli stabilite prin convenții internaționale. Se exprimă în tone registru (1 t reg = 2,8316 m³ = 100 picioare cubice; prin „registru” se înțelege că tonajul a fost măsurat oficial și înregistrat). **T. registru brut** Capacitatea totală a navei, incluzînd — în afară de spațiul destinat încărcăturii — spațiul ocupat de tancurile de combustibil, de încăperile pentru echipaj etc. Se compune din **T. sub punte**, adică din T. de sub puntea superioară la navele cu cel mult două punți și de sub puntea a doua, începînd de la chilă, la celelalte nave, din **T. întrepunților**, adică din spațiul cuprins între puntea de T. și puntea superioară, din **T. suprastructurilor**, adică din spațiile prevăzute cu mijloace eficiente și permanente de închidere, adecvate pentru stivuirea mărfurilor și păstrarea materialelor de bord sau destinate pentru locuit, precum și din **excesul gurilor de magazie**, dacă acesta depășește 0,5% din T. brut. Nu se iau în calcul spațiile scutite, adică spațiile care nu sînt prevăzute cu mijloace fixe și permanente de închidere și care, în consecință, nu sînt adecvate depozitării mărfurilor, cazării pasagerilor și echipa-

jului. **T. registru net** Capacitatea utilă a navei, adică spațiul destinat încărcăturilor și pasagerilor, exprimat, de asemenea, în tone de volum. Se obține prin scăderea din T.R. brut a spațiilor deduse (cabinele ofițerilor și ale echipajului, apartamentul comandantului, al șefului mecanic și al ofițerului secund, birouri, saloane, infirmerie etc.). În raport cu T.R.N., se percep taxele de port și de canal. În trecut T.R. se calcula cu ajutorul unor reguli empirice (v Regula Constructorului). În prezent în măsurătorile de T. se folosește, în majoritatea țărilor, sistemul Moorsom. Primul Regulament de măsurare a T. a fost elaborat în țara noastră în 1897 de comandorul E. Koslinski din Marina Militară. 2. *sin (impropriu)* folosit în mod curent pentru deplasamentul navelor de război, ca în expr. „T. flotei...”, „T. submarinului...”, „Lupta pentru T.”.

TONAJ DEADWEIGHT (greutatea moartă, tdw) Capacitatea maximă de transport a unei nave comerciale, exprimată în tone-greutate. T.D. reprezintă greutatea totală ce se poate încărcă pe o navă pînă la pescajul maxim permis; este egal cu diferența dintre deplasamentul navei încărcate la linia de încărcare de vară în apă de mare și deplasamentul navei goale, măsurîndu-se în tone lungi (1016,047 kg) sau în tone metrice (1000 kg). Capacitatea totală de încărcare cuprinde: greutatea mărfurilor, combustibilului și lubrifianților, apei (pentru mașini, de băut și de spălat), balastului, echipajului și bagajelor, proviziilor și materialelor de întreținere, greutateilor fixe (ancore, elice de rezervă, piese etc.); *sin* capacitate deadweight. **T.D. net** Cantitatea de marfă exprimată în tone lungi sau în tone metrice, pe care o poate încărcă o navă pînă la linia de încărcare de vară în apă de mare. Se determină scăzînd din capacitatea totală de încărcare a navei greutatea însumată ale combustibilului și lubrifianților, apei de la bord, balastului, echipajului și bagajelor, proviziilor și materialelor de reparații, precum și greutatea fixe, toate acestea fiind exprimate în tone; *sin* capacitate de încărcare marfă, T.D. cargo.

TONAJ INTERNAȚIONAL Tonaj recunoscut de toate țările globului.

TONAJ TAMISA Tonaj măsurat după regula empirică, potrivit căreia $T = B^2 \frac{(L - B)}{188}$.

Se aplică numai ambarcațiunilor de regată.

TONAJUL ÎNTEPUNȚILOR Volumul cuprins între puntea de tonaj și puntea superioară.

TONĂ 1. Unitatea de măsură pentru deplasament (greutate), egală cu 1 000 kg (**T. metrică** sau **T. deplasament**) sau cu 1016,047 kg (**T. engleză**). 2. Unitate de măsură pentru capacitatea cubică, egală cu 35 de picioare cubice.

TONĂ AMERICANĂ Unitate de măsură pentru deplasament, egală cu 2 000 de livre sau cu 907,18 kg; *sin* T. scurtă.

TONĂ DE CAPACITATE 1. Unitate de măsură, egală cu 42 de picioare cubice sau cu 32,72 busheli englezi sau cu 33,75 busheli S.U.A. 2. Unitate de măsură pentru capacitatea de încărcare, egală cu 2 240 de livre.

TONĂ DE NAVLU Unitate de măsură a greutății și volumului, egală cu 1,12 m³ sau cu 2 240 de livre; se folosește pentru calcularea navlului.

TONĂ DEADWEIGHT Raportul dintre capacitatea cubică a navei exprimată în picioare cubice și capacitatea deadweight exprimată în tone; reprezintă indicele de stivuire al mărfii. La navele moderne valoarea T.D. depășește 70 p.c.

TONĂ ENGLEZĂ Unitate de măsură pentru greutate, egală cu 1 016,047 kg; *sin* T. lungă.

TONĂ REGISTRU Unitate de măsură pentru volum, egală cu 100 de picioare cubice sau cu 2,8312 m³.

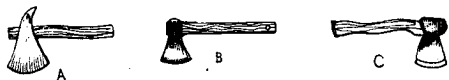
TONĂ SCURTĂ *sin* T. americană.

TONĂ VAMALĂ Unitate de măsură pentru mărfuri în porturile S.U.A.

TOPENANT *pesc* Curent longitudinal de parimă, pe care se fixează plasa traulului; *v fig* traul.

TOPO Navă de cabotaj cu vele aurice, folosită în apele ce scaldă coastele Italiei.

TOPOR T. de abordaj *ist* Armă veche pe care gabierii o foloseau în lupta la bordaj. **T. de barcă**

Topoare:

A — de abordaj; B — de barcă de salvare; C — de gheață

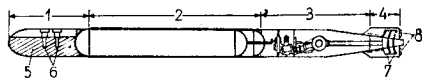
de salvare Obiect de armament cu care se taie, la nevoie barbeta. **T. de gheață** T. special pentru tăiat gheața. **T. de marangoz** T. folosit de marangozi la construcția navelor din lemn.

TORNADO MN Denumire dată în America trombelor de vânt, iar în Africa de West, vîrtejurilor de vînt care însoțesc o furtună. Se produc de obicei în perioadele de trecere de la anotimpul ploios la cel uscat și invers.

TORPILĂ A lovi o navă sau un alt obiectiv, lansînd o torpilă sau o jerbă de torpile.

TORPILĂ 1. mil Armă submarină destinată distrugerii opereii vii a navelor adversarului. A apărut în marina militară americană în timpul războiului civil, fiind înlocuită în 1890 cu T. autopropulsată modernă (inventată încă din 1867), care se compune din conul de război (cu exploziv) ce poate fi înlocuit cu un con de exercițiu fără exploziv, rezervorul de aer, motorul, instalația pentru menținerea la adîncimea reglată, giroscopul pentru menținerea drumului și cîrmele verticale și orizontale. T. au fost perfecționate în timpul celui de-al doilea război mondial cînd au apărut T. cu vapor și gaze, T. electrice, fără saia, T. acustice, T. magnetice,

T. ghidate prin cablu, T. antisubmarine etc. 2. *ist* Prima denumire dată minei. **T. auto-mobilă** *ist* Prima denumire dată T. pentru a

Torpile cu vapor și gaze:

1 — con de război; 2 — rezervoare; 3 — motor; 4 — coadă; 5 — încărcătură de exploziv; 6 — încărcătură de amorsaj; 7 — elice contrarotative; 8 — cîrme

o deosebi de T. fixă. **T. divergentă** *ist* Armă submarină (1870-1890) constind dintr-o încărcătură de exploziv remorcată, care trebuia trecută prin prova navei inamice. Nu a fost folosită în război. **T. fixă** *ist* Denumire dată minei la apariția T. automobile.

TORPILĂ-OM mil Armă submarină de forma unei torpile, condusă la țintă de unul-doi oameni, care se îndepărtau după ce lipeau o încărcătură de exploziv de fundul navei. În timpul celui de-al doilea război mondial japonezii au folosit T.-O. conduse de echipaje de sacrificiu.

TORPILOR 1. mil Navă militară cu un deplasament de 250-1 500 t (apărută către 1880), destinată inițial torpilării navelor mari; după apariția submarinelor, T. a fost folosit și pentru combaterea acestora. Ulterior, T. a fost înlocuit cu distrugătorul. În perioada interbelică au reapărut T. de 600-1 000 t, care însă au fost abandonate după cel de-al doilea război mondial. Flota noastră a fost dotată după Războiul de Independență cu trei T. — Năluca, Sborul și Zmeul — care au intrat în serviciu în 1888; ele au servit în flotă și în primul război mondial. După încheierea păcii, s-au primit, ca despăgubiri de război din flota austro-ungară, trei T. (1918) care au fost botezate cu vechile nume — Năluca, Sborul, Zmeul; după cca 40 de ani de serviciu ele au fost radiate de pe lista flotei (1960). **T. ambarcat** mil T. de dimensiuni reduse ce era transportat la locul acțiunii la bordul unei nave de transport torpiloare (1890) 2. Marinar specializat în reglarea, întreținerea și lansarea torpiloare.

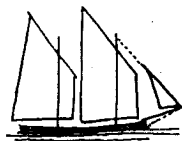
TORPILOR-MINER *ist* Marinar specializat în executarea de distrugeri.

TRABACOL Navă de cabotaj cu vele aurice, folosită în M. Adriatică.

TRAGĂ *sin, inv* picior al unei manevre.

TRAGE 1. mil A execu-ta foc. ◇ „T. în goană”

A T. în sectorul prova în timp ce se dă goană unei nave inamice. „T. în retragere” A T. în sectorul pupa asupra inamicului care dă goană

Trabacol

navei proprii. „T. în plin lemn” A T. în corpul unei nave inamice. „T. la desarbore” *ist* A.T. în catargele unei nave inamice. 2. „Epava de la kilometrul... trage” Curentul merge către epavă.

TRAGE ÎN PARÎME, a se A deplasa o navă de-a lungul cheului, virind parimele cu ajutorul cabestanului sau al vinciului.

TRAGE LA EDEC A deplasa o navă, trăgând-o cu ajutorul unei parime de pe mal.

TRAGE LA RAME *sin* a rama.

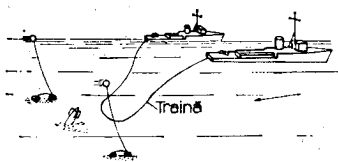
TRAGE PE ANCORE, a se A manevra o navă în port, dind o ancoră cu barca sau cu remorcherul și virind lanțul sau cablul.

TRAGE PE USCAT/PLAJĂ A scoate o barcă pe plajă/uscă, trăgând-o cu un palanc a cărui mașină fixă se leagă la ancora bărcii înfiptă în mal, rostogolind-o apoi pe școndri așezați sub chilă. Vikingii își transportau astfel drăkarele între două cursuri de apă.

TRAGERE DIN MURĂZI Tragerea mărfurilor de lângă murada hambarelor, pină în dreptul guri de magazie, sub cîrligul bigii.

TRAGERE REDUSĂ *mil* Trageră de exercițiu executată cu un tun redus.

TRAINARE Procedu de căutare a obstacolelor, obiectelor pierdute etc. cu ajutorul unei parime metalice remorcate la capete de două ambarcațiuni, formînd astfel o buclă care se tirăște pe fundul mării.

Trainare

TRAINĂ Parimă de sîrmă, lanț sau o combinație a acestora, trasă prin apă de ambele capete de către două nave (ambarcațiuni), formînd o buclă care, alunecînd pe fund, permite descoperirea prin agățare a obiectelor scufundate (ancore, torpile de exercițiu, epave etc.).

TRAMONTANA Vînt de Nord în M. Mediterană.

TRAMP Cargou care nu are linie (rută) fixă, transportînd mărfuri pentru orice port; *v* navă-tramp.

TRAMPING Exploatare de nave-tramp.

TRANCHET 1. Apărătoare constînd dintr-o piesă cilindrică din lemn, înfășurată cu parimă și învelită, eventual, cu pinză de vele; T. este menținut în poziție verticală sau orizontală cu ajutorul unor barbote. 2. Apărătoare fixă de cheu constînd dintr-un școndru orizontal.

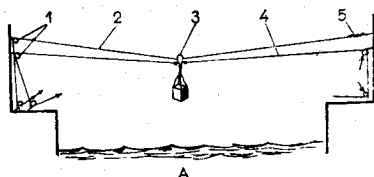
Tranchet

TRANSATLANTIC Navă mare de pasageri, care traversează Oc. Atlantic.

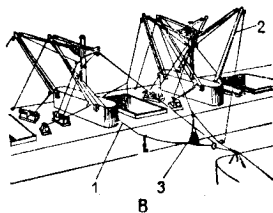
TRANSBORDARE *v* transfer (1).

TRANSCONTAINER Container construit conform recomandării R 688 a Organizației internaționale de standardizare, avînd secțiunea standard de 8 x 8 picioare; poate fi folosit în efectuarea transporturilor combinate: navă-tren-aut-vehicul.

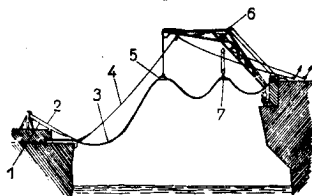
TRANSFER 1. Manevră de transbordare în mare a oamenilor, materialelor, muniției, combustibilului. Se execută cu ajutorul unui du-te-vino prevăzut cu un călător, de care se suspendă scări de T., scaune de T. sau containere

A

B

C

Transfer:

A — cu filieră simplă: 1 — pastică; 2 — filieră; 3 — călător; 4 — trăgător; 5 — zbir; B — cu filieră dublă: 1 — trăgător; 2 — bigă; 3 — încărcătură; C — la făcut păcură în mers: 1 — atrînor de furtun; 2 — sîrmă de suspendare; 3 — furtun; 4 — parimă de recuperare; 5 — jgheab lucrător; 6 — cranic; 7 — jgheab fix

cu muniție, materiale etc. Plinul de combustibil în mare se face printr-un furtun susținut de jgheaburi. Pentru efectuarea T. de oameni și de materiale navele se așază paralel, iar pentru facerea plinului de combustibil ele merg în paralel sau una în pupa celeilalte; *sin* transbordare. 2. *sin* deplasare laterală.

TRANSFILAJ *sin* firuială.

„TRANSILVANIA” Cea mai mare navă de pasageri românească. Construită la Copenhaga

în 1938, a intrat în serviciu în același an pe linia Constanța, Istanbul, Pireu, Alexandria, Tel Aviv, Salonic. Caracteristici: Depl. = 7 077 t; L = 128,55 m; B = 17,60; d = 9,22, V = 22 Nd. Total echipaj și pasageri 562 oameni. A fost scoasă din serviciu în 1975.

TRANSPARENȚA APEI DE MARE Calitatea apei de mare de a fi transparentă. Transparența depinde de prezența în apă a particulelor de natură minerală și organică în suspensie, de intensitatea luminii și de unghiul de incidență a acesteia pe suprafața apei. Pentru măsurarea T. se folosește discul lui Secchi.

TRANSPORTOR DE AVIOANE 1. mil, ist Navă pentru transportul și lansarea hidroavioanelor. După primul război mondial, odată cu apariția portavioanelor, T.d.A. au ieșit din compunerea flotelor. 2. mil Portavion pentru transportul avioanelor, muniției și altor materiale de aviație, servind uneori și la transportul echipajelor pentru avioanele care acționează la mari distanțe de bazele proprii.

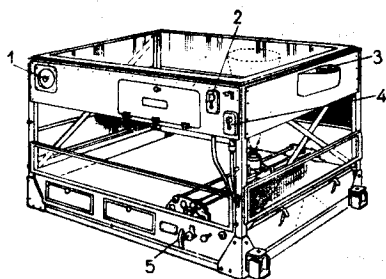
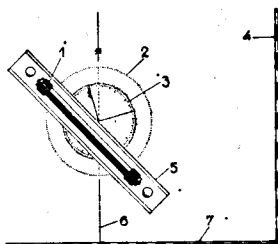
TRASĂ 1. A trage cu un creion pe hartă un drum sau un relevment. 2. A desena în sala de trasaj planul de forme al unei nave. 3. A desena planul unei vele.

TRASAJ Acțiunea de a trasa (2 și 3). **Sală de T.** Sală în care se execută T. în șantiere.

TRASARE Acțiunea de a trasa (1).

TRASOR DE DRUM Aparat care trasează pe hartă drumul navei pe baza datelor transmise electric de la compas și loch. Pe navele de luptă poate trasa atât drumul, cât și viteza unei ținte; sin masă trasoare.

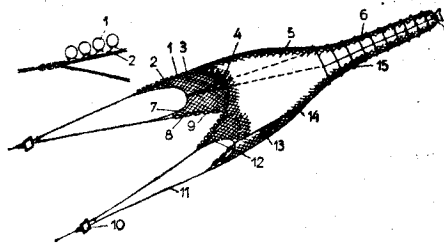
Trasarea drumului cu linii paralele cu rulou:
1 — rulou; 2 — roză adevărată; 3 — magnetică; 4 — scara atitudinilor 5 — linii paralele cu rulou; 6 — meridian adevărat; 7 — scara longitudinilor

Trasor de drum:

1 — obscurator; 2 — reglare manuală E—W; 3 — ceas; 4 — reglare manuală N—S; 5 — schimbător de scară

TRAUL pesc Unealtă de pescuit în formă de sac, confecționată din plasă cu ochiuri de diferite mărimi și remorcată prin apă de către traulere cu ajutorul a două remorci metalice, denumite vaere. Distingem: T. pelagice, T. semi-

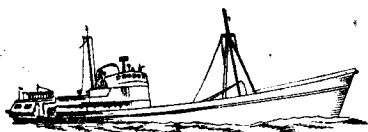

Traul:

1 — flotor din aluminiu; 2 — hedlain; 3 — aripă traul; 4 — topenant; 5 — mاتیță; 6 — sac; 7 — hedlain lateral; 8 — grundrop; 9 — lanț; 10 — panou; 11 — parimă intermediară inferioară; 12 — parimă intermediară superioară; 13 — aripă traul; 14 — topenant; 15 — centură-sac

pelagice și T. de fund. T. se compune din aripi, mاتیță și sac, precum și din capac, talpă și două laterale. Plasa este susținută de un schelet format din parime longitudinale sau topenanți și din parime transversale sau centuri. Parima de la gura T., care are o formă eliptică la deplasarea prin apă, poartă denumirea de hedlain pentru partea de deasupra și de grundrop pentru partea de dedesubt. Gura T. este menținută deschisă pe verticală cu ajutorul flotoarelor montate pe hedlain și al greutăților de diferite forme, montate pe grundrop, iar pe orizontală cu ajutorul unor panouri. ♦ „Funda T.!” Comandă la care începe operațiunea de lansare a T.

TRAULARE Pescuit cu traulul în bord sau prin pupa. Se poate executa și cu două traulere.

Trauler

TRAULER Navă de pescuit care folosește traulul. T-uzină Navă modernă de pescuit în larg, cu traulare prin pupa; este echipată cu sisteme mecanizate de pescuit, prelucrare, congelare și depozitare a produselor de pește (pește congelat, făină și ulei de pește) în spații răcite. Caracteristici: L = 80-95 m; B = 14-16 m; d = 5 m; tdw = 1 500 - 2 000 t; V = 13 Nd; autonomie 60-90 zile. Primele T.-U. românești, destinate pescuitului oceanic, au intrat în producție în 1964.

TRAVERS Direcție care face un unghi de 90° cu axul navei ♦ „La T. babord/tribord” Perpendicular cu axul navei în babord/tribord.

TRAVERSĂ 1. A prinde ancora cu cîrligul de traversieră și a o așeza orizontal. 2. A așeza o vergă travers pe punte pentru a o încrucișa apoi în arboradă. 3. (*despre valuri*) A aduce o ambarcațiune între valuri. 4. A pune la post traversa ancorei. 5. *sin* a ambosa 6. (*despre remorcher*) A fi tras travers de nava remorcată. Dacă nu molează imediat remorca, remorcherul traversat se răstoarnă. ◇ „A se T.” (*var*) A cădea între valuri.

TRAVERSADĂ 1. Marșul unei nave între două porturi situate pe malurile opuse ale unei mări sau ale unui ocean. 2. *fl* Mers oblic pe fluviu.

TRAVERSĂ 1. Legătură la cheu sau la altă navă, dată perpendicular pe axul navei; *sin*, *fl* tresă. 2. Grindă transversală între două coaste ale osaturii navei. T. seacă T. care nu susține o punte. T. deviată Grindă radială la boltă, care susține puntea. 3. Tub din masă plastică umplut cu aer, folosit ca întăritură transversală a unei plute pneumatice. 4. Tijă transversală pe un obiect, de ex.: T. de hamac T. care ține hamacul deschis; T. de scară T. de care se prind lanțurile scării și palancul gruii de scară. 5. *v* ancoră.

TRAVERSIERĂ Lanț care are la capăt un cîrlig de T., cu ajutorul căruia se traversează ancorele tip amiralitate; *v fig* grui de ancoră.

TRAVERSINĂ *sin* semitraversă.

TRĂGĂTOR 1. Capătul de care se trage al curentului unui palanc. 2. Manevră care trage în afara bordului (T. exterior) sau în interiorul acestuia (T. interior).

TREAPTĂ DE VITEZĂ Viteză stabilită în prealabil pentru fiecare gradație a telegrafului mașinii, variind de la navă la navă. Astfel, viteza corespunzătoare aliurii „Toată forța” în cazul unui cargou este mai mică sau cel mult egală cu aliura „Încet” ce caracterizează un distrugător.

TRECERE 1. *v* matiseală. 2. *v* încărcare.

TRECERE LA MERIDIAN *sin* culminație.

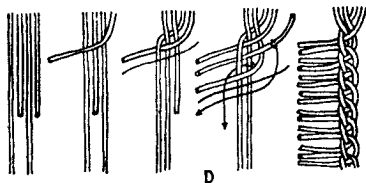
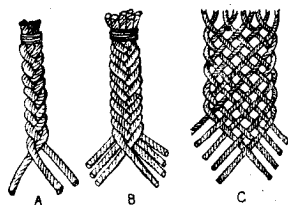
TREI ARBORI *sin* navă cu trei arbori. T.A. pătrat Navă cu T.A. cu greement pătrat. T.A. barc Navă cu velele pătrate la trinchet și arboarele mare și velele aurice la artimon.

TREI INSULE, navă tip Navă cu teugă, castel central și dunetă, reprezentînd tipul obișnuit de cargou; *v fig* cargou.

TREI PUNȚI *ist* Navă cu T.P., folosită, în general, ca navă-comandant.

TRESĂ 1. Împletitură plată folosită la chingi, sacheți. etc. Distingem: T. simplă, T. lată, T. franceză. 2. *fl*, *sin* traversă (1).

Trese:
A — din trei; B — din șapte; C — franceză; D — confecționarea unei trese late

TRIANGULUS AUSTRALIS Constelație avînd steaua nautică Atria.

„TRIBAL” *ist* Distrugător englez, prima navă din lume cu turbine și cu căldări ce foloseau păcură.

TRIBORD Bordul din dreapta planului diametral al navei privind de la pupa spre prova. ◇ „T. înainte/înapoi” a) Comandă la care oamenii de la ramele din T. ramează înainte/înapoi; b) Comandă la mașini.

TRICOU DE MARINAR Tricou alb cu dungi orizontale albastre, introdus la sfîrșitul sec. XVIII sau începutul sec. XIX.

TRIDENT 1. „Arma” lui Neptun. 2. Simbolul puterii maritime.

TRIERARH *ist* Comandant de trieră.

TRIERĂ *ist* Navă grecească antică cu trei rînduri de rame; modul în care erau așezate cele trei rînduri de rame constituie încă o enigmă; *sin* trimemă (la romani).

„TRIESTE” Batiscaf construit de Auguste și Jacques Piccard pentru Italia. A atins adîncimea de 3 150 m (1953). Devenit proprietatea marinei S.U.A., batiscaful a atins, la 23 ianuarie 1960, în groapa de lîngă ins. Mariane, adîncimea de 10 916 m (record mondial).

TRIHANDIN Navă de cabotaj cu doi arbori cu vele la treime, folosită în Levant.

TRIMARAN Ambarcațiune cu trei corpuri legate între ele printr-o punte; *v și* catamaran.

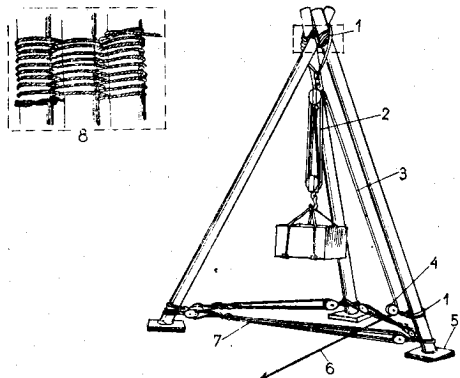
TRINCARIN *inv*, *sin* stringher.

TRINCĂ 1. Velă pătrată (prima de jos) pe arborele trinchet; *v fig* velatură. 2. Velă aurică pe arborele trinchet al goeletelor sau ambarcațiunilor cu doi arbori.

TRINCHET 1. *sin* arbore trinchet, arborele mic. 2. Așătinind arborelui trinchet, de ex., gabierul T.; *sin* gabierul mic.

TRINCHETIN Velă latină învergată pe straiul coloanei arborelui trinchet.

TRIPOD 1. *sin* catarg tripod. 2. Instalație pentru manevre de forță, constând din trei școndri ce formează o piramidă asigurată de o legătură la vîrf și de palancuri de picior.

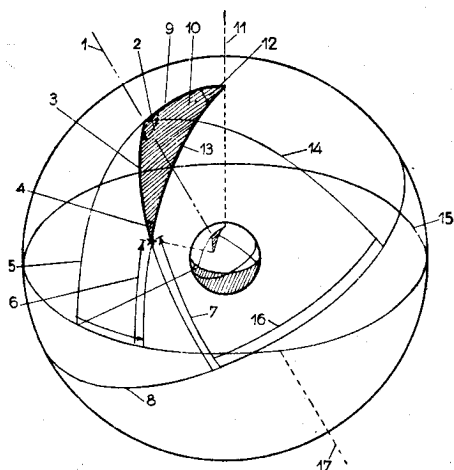
Tripod:

1 — zbir; 2 — aparat; 3 — curentul aparatului; 4 — pastică; 5 — talpă; 6 — trăgător; 7 — palanc de picior; 8 — legătură de tripod

TRIEMĂ 1. *sin* trieră. 2. Galeră medievală cu ramele pe o singură punte, dar dispuse în grupuri de trei.

TRIUNGHI Pavilion triunghiular la care raportul dintre înălțime și bază este de cca 1,5/1; *v fig* pavilion.

TRIUNGHI SFERIC DE POZIȚIE Triunghi ce rezultă din combinarea sistemelor de coordonate

Triunghi sferic de poziție:

1 — Polul Nord; 2 — unghi la pol; 3 — distanță polară; 4 — unghi paralactic; 5 — vertical; 6 — înălțime; 7 — declinație; 8 — ecuator ceresc; 9 — colatitudine; 10 — triunghi sferic de poziție; 11 — zenit; 12 — unghi la zenit; 13 — distanță zenitală; 14 — meridian ceresc Greenwich; 15 — orizont ceresc; 16 — unghi orar; 17 — Polul Sud

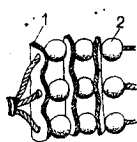
orizontale și ecuatoriale. În virfurile sale se află astrul, zenitul și polul ridicat. Se folosește pentru a face punctul astronomic.

TROMBĂ Virtej de aer cald și umed, mai rece spre exterior, care antrenează apa mării la o înălțime de 100-1000 m; diametrul T. este de 7-120 m. Se întâlnește frecvent în zonele tropicale și mai rar în zonele temperate. Apa care se prăbușește în momentul spargerii T. prezintă pericol pentru ambarcațiuni, putînd produce avarii chiar la nave mari.

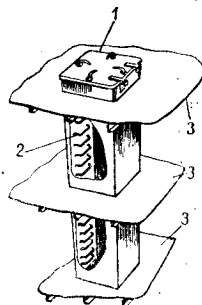
TROMBĂ DE CEATĂ *sin* corn de ceață.

TROMBĂ DE VÎNT Tub metalic vertical, curbat la partea superioară în formă de pipă, servind la aerisirea spațiilor de sub punte.

TROȚĂ 1. *v* cîrmă. 2. Capăt de saulă, care transmite mișcarea echei rotunde de barcă; *v fig* eche. 3. Dispozitiv de suspensie a unei vergi, compus din furcă și cercurile troței. 4. Idem, compus din mai multe capete de parimă cu ochiuri, pe care se află mere de lemn separate prin niște piese, denumite scoarțe.

Troță de vergă:
1 — scoarță; 2 — măr

Tronc:

1 — tambuchi; 2 — scară interioară; 3 — punți

TRUNC Construcție punctată, fără deschideri în pereți, care se află la o distanță mai mare de 9% din lățimea navei, în raport cu unul din borduri.

TRUSA MARANGOZULUI Lădiță din dotarea tuturor navelor, care conține sculele necesare șefului de echipaj pentru executarea lucrărilor curente la bord: dălți și ciocane de călăfăituit, cavile pentru matisit, ace și guardamane pentru cusutul velor etc.

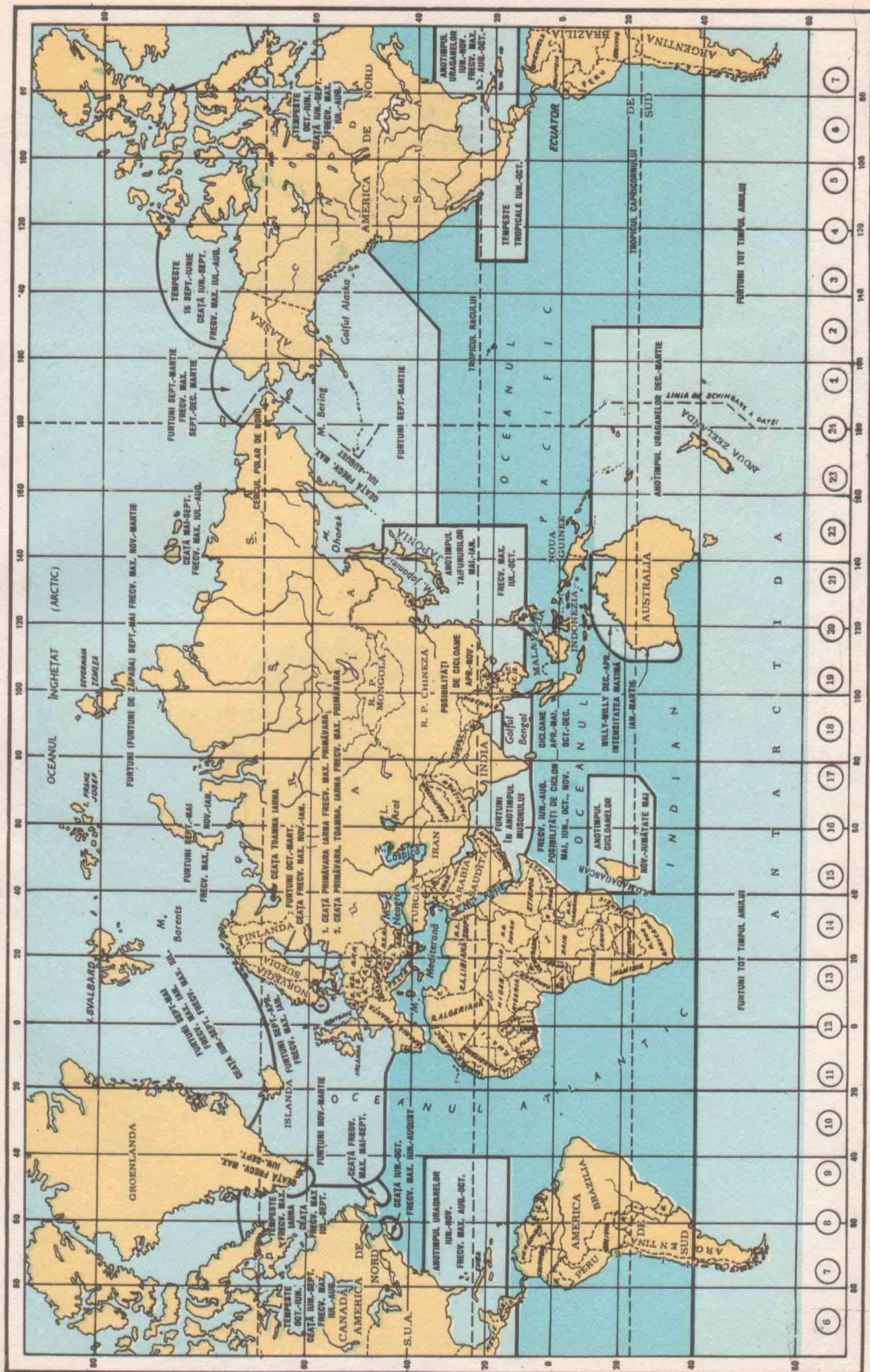
TRUSĂ DE PESCUIT Unul din obiectele de armament ale bărcii de salvare.

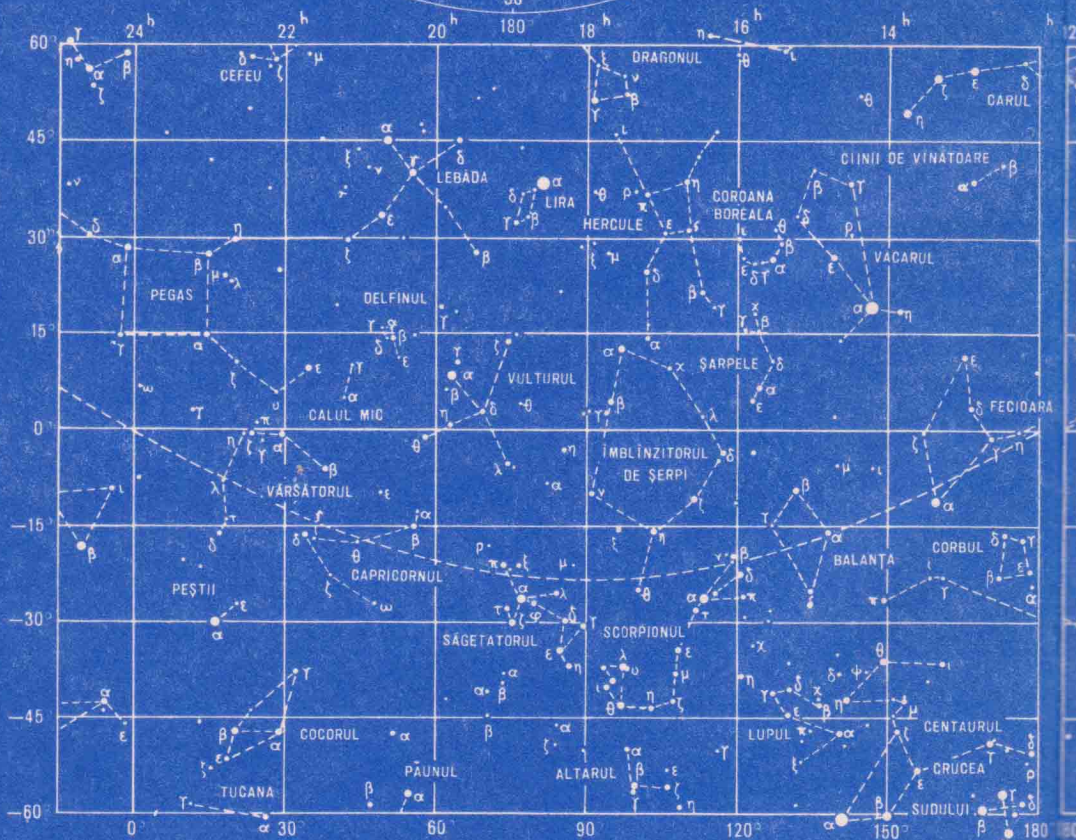
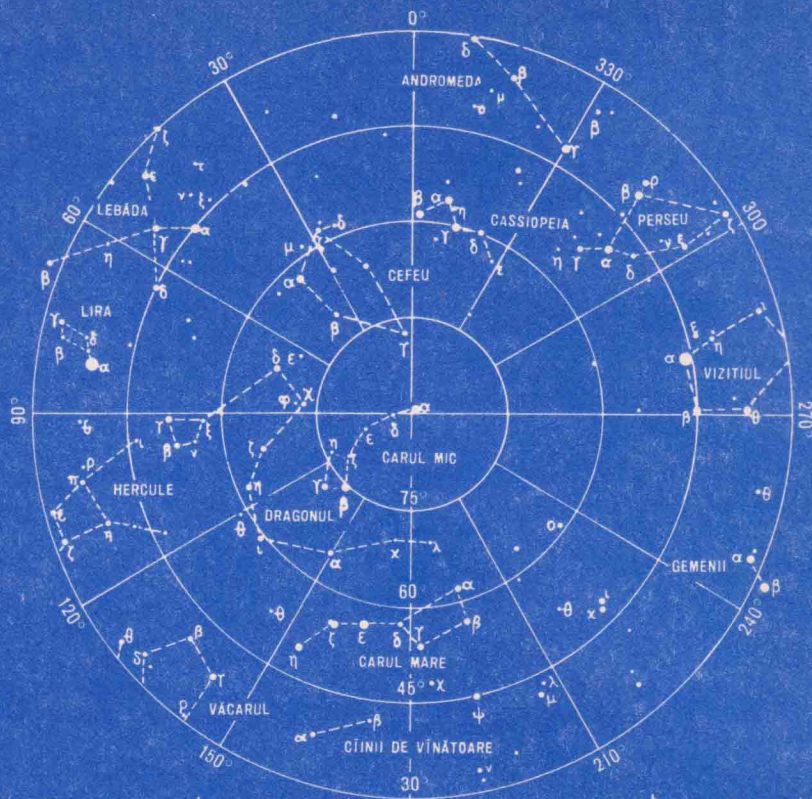
TSUNAMI Val de origine seismică cu înălțimea de numai cîțiva centimetri la apă adîncă, care atinge însă zeci de metri înainte de a se sparge pe plajă. Invadînd coasta, provoacă uneori mari distrugerii.

TUB DE SONDĂ 1. Tub de sticlă închis la unul din capete, al cărui interior este acoperit cu o substanță ce se decolorează în contact cu apa de mare. Este folosit la sonda Thomson. 2. Tub metalic prin care se introduce sonda într-un tanc.

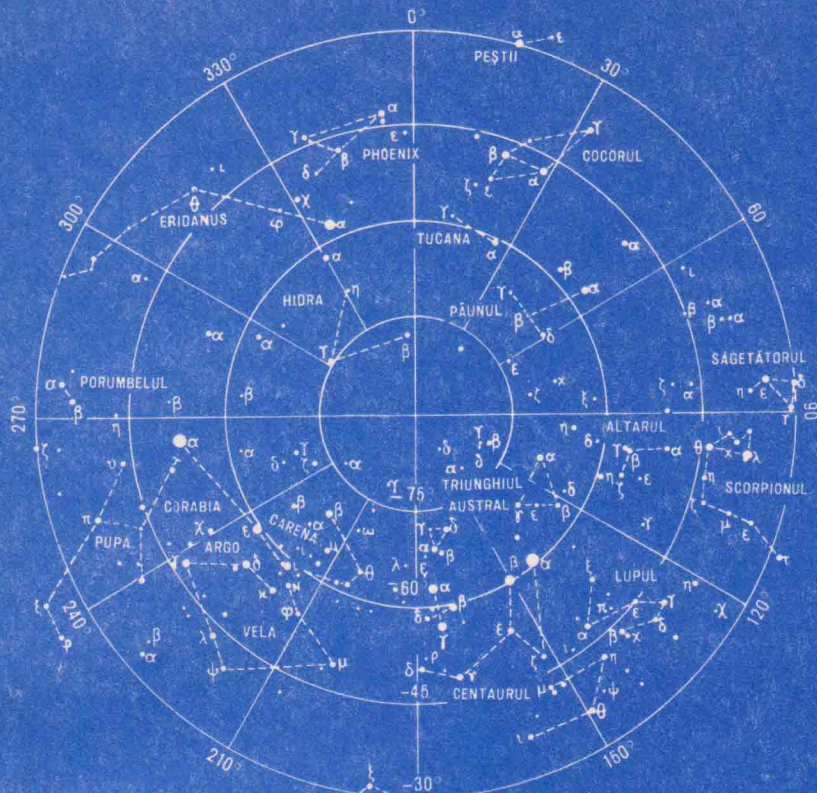
TUB DE ULAJ Tub prin care se măsoară ulajul.

HARTA ZONELOR DE MARE REA

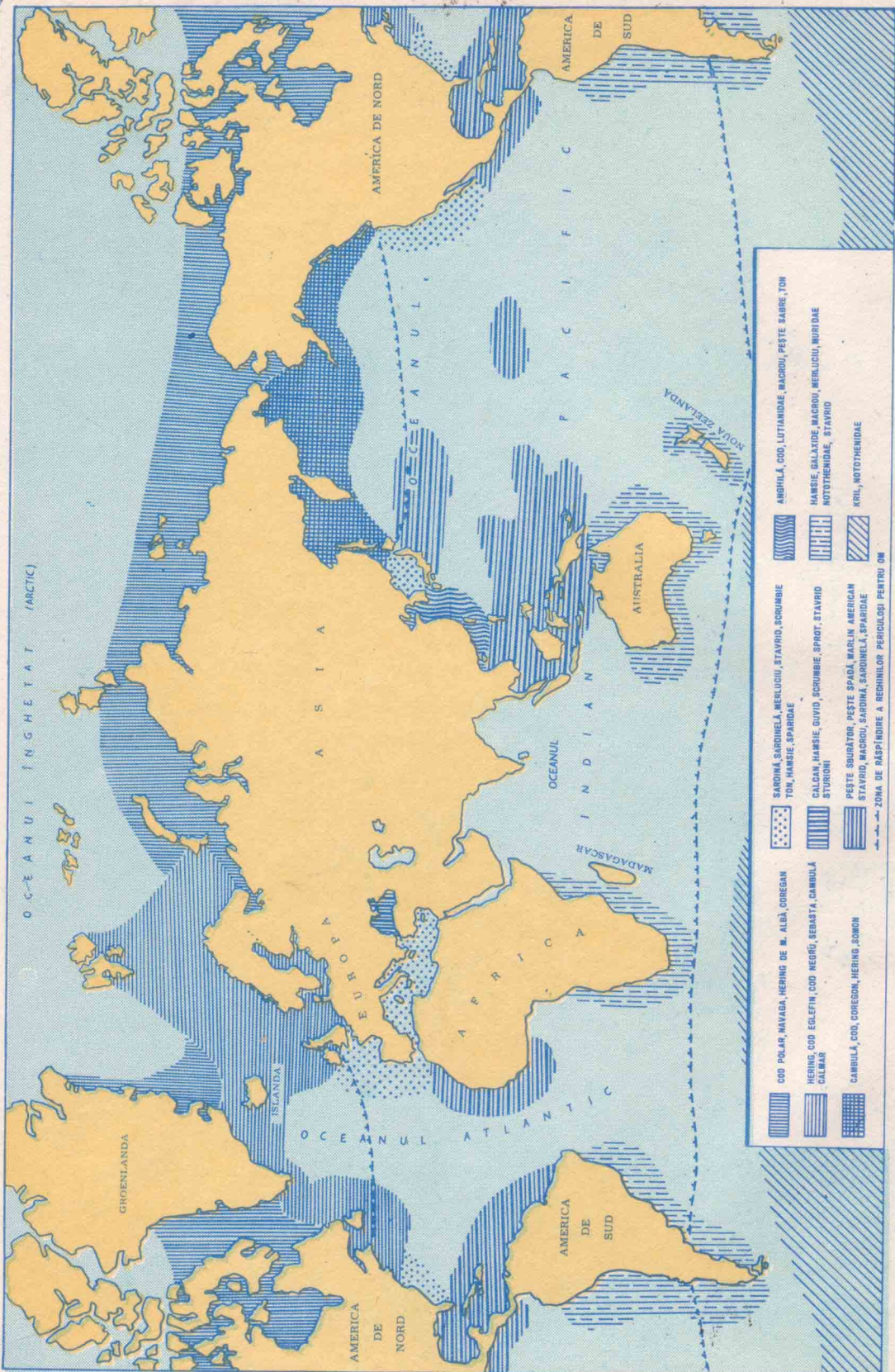

Mărimea stelelor

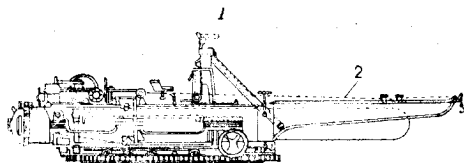
HARTA ZONELOR DE PESCUIT

	COD POLAR, MAFAGA, HERING DE M. ALBA, COREGAN		SARDINA, SARDINELLA, MERLUCIU, STAVRID, SCURMBIE		ANSELIA, COD, LUTIANIDE, MACROU, PESTE SABRE, TON
	HERING, COD EGLEFIN, COD NEGRO, SEBASTA, CAMBULA CALMAR		CALCAN, HARSIE, GUVID, SCURMBIE, SPROT, STAVRID STURIONI		HARSIE, GALAXIDE, MACROU, MERLUCIU, MURIDAE
	CAMBULA, COD, COREGAN, HERING, SOMON		PESTE SUGRATOR, PESTE SPADA, WARLIN AMERICAN STAVRID, MACROU, SARDINA, SARDINELLA, SPARIDAE		KOTOTRENDAE, STAVRID
					KRIL, NOTOTRENDAE
- ZONA DE RASPINDIRE A RECHINILOR PERICULOSEI PENTRU OM

TUB ETAMBOU Tub metalic prin care arborele elicei iese din bordaj. La peretele pupa este etanșat cu o presetupă, iar în interior, cu bușe de gaiac.

TUB LANSTORPILE Tub metalic în care se introduce torpila pentru lansare. Capătul prin care se introduce torpila este închis cu un capac, iar celălalt are o prelungire sau o lingură la partea superioară; în interior există o șină

Tub lanstorpil:
1 — aparat de ochire; 2 — lingură

de ghidare (T-ul torpilei), de care se lovește în momentul lansării o pirghie ce pune în mișcare motorul torpilei. T.L. pe navele de suprafață pot fi duble, triple sau cuadruple; ele sînt, de regulă, pivotante, dar există și tuburi fixe, mai ales pentru torpilele antisubmarine. T.L. montate pe submarine sînt fixe și au capace etanșe la ambele extremități, putînd fi manevrate din interior.

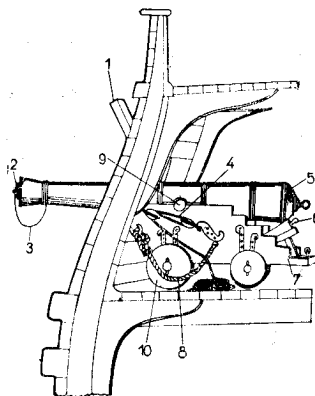
TUBULATURĂ Ansamblul țevilor aparținînd unei instalații, de ex.: T. de incendiu, T. de santină etc. În funcție de destinație, T. se piturează în culori distincte.

TUER *fl* Navă ce se deplasează virînd cu ajutorul unui tambur un lanț sau o sîrmă, capătul fiind fixat la uscat. Se folosește în locuri în care curentul fluviului este atît de puternic încît trecerea unui convoi remorcat este imposibilă numai cu remorcherele; *v* și salmuț; *sin* (*rar*) tuior.

TUMBĂ *fl* Întoarcerea unei nave sau a unui convoi remorcat cu prova în curent.

TUN 1. Gură de foc de artilerie cu țeava relativ lungă, care realizează o traiectorie întinsă și o bătaie relativ mare. A constituit timp de cîteva sute de ani arma principală a flotelor cu vele și vaporii. În prezent este înlocuit în mare măsură cu rachete, iar T. destinate apărării apropiate sînt, de regulă, automatizate. ◇ „T. în ax” T. aflat în poziție normală în axul navei sau paralel cu acesta. **T. redus** Țeavă de calibru mic ce se introduce în interiorul unui T. pentru a executa trageri de exercițiu. **T. de regată** T. de dimensiuni reduse pentru semnale de regată. **T. de salut** T. de calibru mic cu care se execută salutul. **T. de semnale** a) T. pregătit pentru transmiterea semnalelor de alarmă; b) T. folosit pentru semnale de ceață la

uscat. **T. port-bandulă** T. de calibru mic cu ajutorul căruia se aruncă bandulele la distanțe mari; este înlocuit în prezent cu pistolul sau

Tun naval (sec. XIX):
1 — capac de sabord; 2 — dop; 3 — saulă;
4 — placă de readucere în baterie; 5 — culată; 6 — pană de ochire; 7 — cărucior;
8 — frîn de recul; 9 — umăr; 10 — roată

cu racheta port-bandulă. **T. port-harpon pesc** T. instalat în prova balenierelor, al cărui proiectil reprezintă o lance legată de o parîmă lungă și rezistentă; este folosit la vinarea balenelor și altor vietăți marine mari. 2. *v.* siflec. 3. *sin* lovitură de salut, ca în expr. „Un salut de 19 T.”

TUN DE APĂ/INCENDIU Cioc de barză de dimensiuni mari, montat pe un afet, care se folosește pentru stingerea incendiilor, mai ales pe navele de salvare sau de P.C.I.

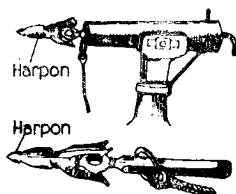
TUNEL 1. Spațiu închis în jurul axului elicei între camera mașini și presetupă. 2. Canal semicircular pe fundul navelor fluviiale, în care se rotește elicea pentru a reduce pescajul.

TUNEL TRANSVERSAL Tunel la prova, în care se află elicele de manevră.

TUNULET *fl* Sobă mică de formă cilindrică, instalată pe șleperi.

TURCOPOLIER *ist* Demnitar al Ordinului de Malta, care avea comanda trupelor acestui ordin.

TURELĂ 1. *mil* Turn cuirasat, rotativ, care adăpostește pînă la patru tunuri. T. de artilerie grea se compun din T. propriu-zisă, barbete (turn cuirasat pe care se rotește T.), camera intermediară în care se află mașinile și o mică

Tun port-harpon

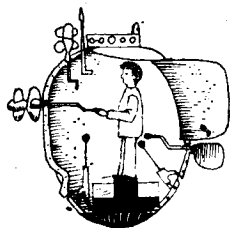
cantitate de muniție, elevatoarele de muniție, magazia de muniție sau, la navele mari, magazia de pulbere și magazia de obuze. În prezent T adăpostesc unul-două tunuri antiaeriene automatizate și legate cu radiolocatoarele de artilerie. 2. Suprastructură pe care se află comanda submarinului.

TURNICHET Rolă metalică pivotantă din compunerea unei urechi cu turnichet; *v fig* ureche.

TURNUS MC Ciclu de transport al unei nave într-o unitate de timp (de regulă, într-o săptămână, o lună), pe o anumită distan-

ță. Cu cit numărul de T. în unitatea de timp este mai mare, cu atît crește productivitatea navei. „**TURTLE**“ Submarin construit de Bushnell în 1777.

TYLFT *ist* Unitate de măsură vikingă, egală cu 72 Mm.

„Turtle“

T

ȚAPAPIE Parimă întinsă sub o vergă sau sub bompres și sugrumată din loc în loc de sugrumători, pe care stau gabierii cu picioarele în timp ce lucrează pe vergă. Termenul, de origine venețiană, apărut la mijlocul sec. XVII, atestă vechimea marinăriei la români. **Ț. de virf** Ț. scurtă, întinsă sub capătul vergii, pe care stătea un gabier de luptă; *v fig* vergă.

ȚAPARINĂ Unealtă de pescuit sportiv, folosită la mare, cu mai multe cirlige, avind ca momeală fulgi de călifar.

ȚĂRM Fișie de uscat de-a lungul unei întinderi de apă; *sin* coastă.

ȚEAPĂNĂ (*despre navă*) Care reacționează lent la solicitările exterioare. O navă Ț. are stabilitate de platformă bună, dar osatura, bordajul și catargele obosesc repede.

ȚEST Piesă rotundă sau ovală, confecționată din lemn, avind un șanț la exterior pentru zbir și canale în interior pentru fixarea a două părți ale unei manevre sau a capătului unei manevre.

ȚEST CU RAI Macara simplă cu fețele mai scurte decât macaraua obișnuită.

ȚIN-TE BINE 1. Parimă întinsă de-a lungul punții pe mare rea, de care se țin marinarii cu ajutorul unui boț cu rodanță atunci cind trebuie să lucreze pe punte. 2. Parimă în ghirlandă cu minere din lemn în jurul unei bărci sau unui colac de salvare pentru a fi apucată de naufragiați; *v fig* barcă și balenieră. 3. Capăt de parimă aruncat de la bord pentru a se ține un om care urcă pe o scară de bordaj.

ȚINE (*despre ancoră*) A nu ara după ce a mușcat. **Ț. ancora** *fl* Formulă prin care se raportează că ancora a mușcat și nu ară. „Ț. peste tot” Formulă prin care șeful de echipaj de pe remorcher și cirmacii șlepurilor raportează că ancorele și legăturile țin.

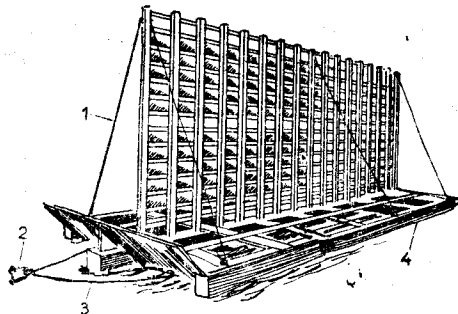
ȚINE LA CAPĂ A sta la capă.

ȚINE MALUL *fl* A naviga aproape de mal.

ȚINE MAREA 1. A rămîne în mare, ca în expr. „Această navă ține marea de zece zile”. 2. A suporta bine marea, ca în expr. „Barca de salvare ține bine marea”. 3. *arg* „A ține bine marea” sau „A ține bine la mare” A nu avea rău de mare.

ȚINERE, **putere de** Capacitatea unei ancore de a rezista tracțiunii lanțului, fără a ara.

ȚINTĂ 1. Plutitor cu o suprastructură dintr-un cadru acoperit cu pinză de vele, în care se execută trageri de exercițiu. 2. Imagine a unui obiect, apărută pe ecranul radarului. 3. *v* navă-țintă.

Țintă:

1 — sart; 2 — cheie; 3 — labă de giscă; 4 — plută

ȚINUTA ANCORAȚULUI Capacitatea ancorajului (4) de a se comporta bine, nepermițind ancorei să are.

ȚINUTA ANCOREI Capacitatea unei ancore de a nu se răsturna după ce a mușcat fundul.

ȚINUTĂ 1. Capacitatea unei nave de a ține bine marea. 2. Capacitatea unui fund de a fixa ancora.

ȚIȚĂ Dispozitiv de aprindere electrică a minelor de contact, care constă dintr-un înveliș de plumb avind în interior o fiolă cu electrolit. În momentul în care o navă lovește Ț., aceasta se deformează, spărgind fiola, iar electrolitul ajunge într-o baterie electrică care devine activă și aprinde încărcătura de exploziv; *v fig* mină.

ȚIȚINĂ 1. Cui metalic care, intrind într-o balama, fixează cîrma pe etambou sau ghiul pe catarg; *v fig* balama. 2. Articulație care permite rotirea; *v și* cheie cu țitiță; *sin* virtej.

ȚOL 1. MC Pinză groasă sau rogojină ce servește la fardaj. 2. Unitate de măsură pentru lungimi, folosită în unele țări (Anglia, S.U.A.), egală cu 25,4 mm. Calibrul gurilor de foc se măsoară uneori în Ț.; *sin, engl* inch.

TUG *fl* Porțiune a unui convoi de șleperi, remorcată separat, pentru a trece, de ex., printr-o zonă de curent puternic.

U

U Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Vă îndreptați spre pericol”.

UJBĂ 1. Zbir din cinepă, gîtit cu o legătură lată și prins la inelul din pupa al bărcii, în care se introduce rama de guvernare. 2. *sin (rar)* strapazan.

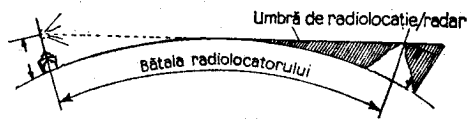
Ujbă

ULAJ Distanța între suprafața lichidului dintr-un tanc și plafonul tancului.

ULEI DE FURTUNĂ Ulei animal sau vegetal folosit pentru calmarea valurilor. Recipientele cu U.d.F. fac parte din obiectele de armament ale bărcilor de salvare; *v* fila uly.

UMĂR 1. Formă proeminentă la prova, mai ales la navele din lemn, pentru a reduce afundarea prova pe timpul tangajului. 2. Piesă din lemn montată longitudinal pe un școndru pentru a reține o legătură.

UMBRĂ DE RADIOLOCAȚIE/RADAR Zonă din spatele unei înălțimi, unui obiect sau orizontului, care nu poate fi „văzută” cu radiolocatorul/radarul.

Umbra de radiolocație/radar

UMEDĂ (despre navă) Care ambarcă apă multă pe mare rea.

UMFLAREA BĂRCII Lăsarea la apă a unei bărci din lemn, plină cu apă, dar ținută în palancuri, pentru a se umfla și a deveni etanșă.

UMFLĂTURĂ Porțiune umflată a genunchiului, ramei; *v* fig ramă.

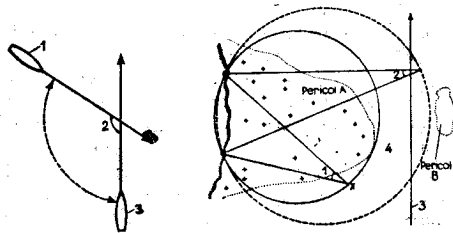
UMIAC Ambarcațiune asemănătoare caiacului dar de dimensiuni mai mari, avînd osatura din lemn și bordajul din piei de focă; este folosită ca mijloc de transport de către eschimoși.

UMPLE 1. A așeza merlin în spațiile dintre șuvițele/vițele unei manevre fixe pentru a-i da o formă circulară înainte de înfășurare. 2. A face o velă să prindă vînt pe fața din pupa.

UMPLUTURA FIGURII GALIONULUI *inv* Piesă din lemn, de formă triunghiulară, aflată sub figura galionului.

UMPLUTURĂ 1. Merlinul sau saula cu care se umple o parimă. 2. MC Mărfuri stivuite în spațiile dintre traversele hambarului.

UNGHI U. de brațare U. dintre normala la planul diametral și verga unei vele. **U. de cîrmă U.** dintre planul diametral și pana cirmei.

Unghi de coliziune:

1 — navă obligată;
2 — unghi de coliziune;
3 — navă privilegiată

Unghi periculos orizontal:

1 — unghi periculos orizontal pentru pericolul A; 2 — unghi periculos orizontal pentru pericolul B; 3 — drumul navei; 4 — zonă sigură

U. de coliziune U. dintre drumurile a două nave, măsurat din prova navei lovite, de la 0° la 180°. **U. de incidență U.** dintre axul navei și direcția vîntului, contat din prova pînă la 180°. **U. de intrare a vîntului U.** dintre direcția vîntului și izobara din zona ciclonului. **U. de întoarcere U.** dintre două drumuri succesive ale navei. **U. de lansare mil U.** dintre relevmentul prova al țintei și traiectoria torpilei. **U. de mușcare v** ancoră. **U. de răsturnare** Banda maximă a unei nave, la care aceasta nu se mai poate redresa, răsturnîndu-se. **U. la pol U.** dintre meridianul superior și cercul orar al astrului. **U. la zenit U.** dintre verticalul astrului și meridianul locului. **U. paralactic U.** dintre verticalul și cercul orar al astrului. **U. orar U.** dintre meridianul inferior al locului și cercul orar al astrului. **U. periculos vertical sau orizontal U.** maxim sau minim, sub care se vede de la bord un reper vertical sau U. dintre două puncte de la uscat indicînd limita la care nava se poate apropia de un pericol.

UNGHIE 1. Fața superioară a palmei ancorei.
2. Daltă de călăfăuit de dimensiuni mici.
UNITATE COMPUSĂ În sensul Regulilor de drum, ansamblul împingător-barje impinse legate rigid. Nava remorcată la ureche nu este o U.C.

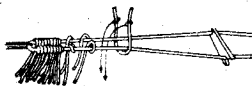
URAGAN MN 1. *sin* ciclon în Oc. Atlantic.
2. Vint de forță 12-17 pe scara Beaufort.

URECHE 1. Piesă metalică fixată pe punte pentru călăuzirea parimelor, avînd, de regulă, o deschidere dreaptă sau oblică. **U. cu turnicheți** U. cu role canelate pentru ghidarea parimelor. **U. de Panama** U. închisă. **U. de remorcă** U. pentru călăuzirea remorcii; *v fig* remorcă. 2. Ieșitură laterală a palmei ancorei. 3. *v* bintă.

Urechi:
A — deschisă; B — închisă (de Panama); C — cu turnicheți

URECHELNIȚĂ A. părătoare pentru manevrele fixe.
URMĂRITOR DE AȘTRI Instrument de navigație pentru urmărirea astrilor care permite să se ia înălțimi la stele de mărimea 2,5 (ziua), și la stele de mărimea 3,5 (noaptea).

Urechelniță

URS Axul unui argat.

URSA MAJOR Constelație avînd stelele nautice Alioth, Alkaid și Dubhe.

URSA MINOR Constelație avînd stelele nautice Kochab și Polaris (steaua polară).

URZEALĂ *v* pinză de vele.

USCĂ *sin* a descoperi.

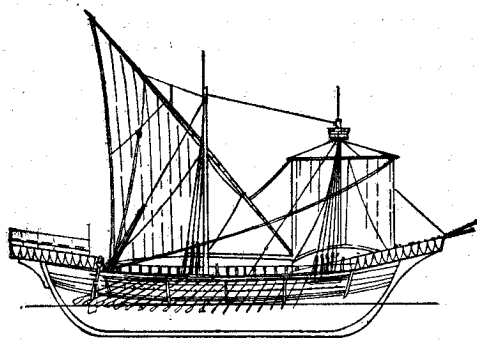
USCAT Pămîntul văzut din mare. ◇ „A lua legătura cu U.” A lua legătura cu coasta.

USCATĂ (despre navă) Care ambarcă puțină apă pe mare rea.

USCATUL Vînt dinspre uscat (*termen pescăresc*).

UȘOR! (*în comenzi de manevră*) Fără smucituri, încet.

UȘOR LA DREAPTA/STÎNGA Comandă la cîrmă pentru a veni foarte puțin la tribord/babord.

Uxer

UXER *ist* Navă folosită în M. Mediterană în sec. XVI.

UZUL PORTULUI MC Norme portuare specifice unui anumit port, încetățenite, de regulă, ca urmare a unei îndelungate tradiții.

V

V Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Am nevoie de ajutor“.

VAIER Parimă de remorcă și de manevră a traulului; *v fig* traul.

VAL Ondulație a suprafeței mării, provocată de vint. **V.** se caracterizează prin lungime de undă (distanța între două creste), amplitudine (înălțimea deasupra suprafeței calme), înălțime (dublul amplitudinii), perioadă (intervalul de timp necesar parcurgerii unei lungimi de undă), frecvență (numărul de perioade pe secundă). **V. convențional** **V.** luat ca bază în calculele de proiectare a navei. **V. staționar** **V.** care nu avansează, apa deplasându-se numai ascendent și descendent.

VALADĂ *fl* Concavitate a malului fluviului (termen de origine venețiană atestând vechimea marinăriei la români).

VALE, la *fl* În sensul curentului apei.

VALIDARE *inv* Sentință a curții de prize prin care captura este sancționată ca legală (priză bună).

VALVULĂ Supapă. **V. de barcă** **V.** pe fundul unei bărci de salvare pentru scurgerea apei din interior. **V. de fund** **V.** într-o nișă, denumită casetă, pe fundul navei, pentru a inunda un compartiment în caz de incendiu sau pentru a saborda nava. **V.d.F.** pot fi comandate și de la distanță; *sin* **V. Kingston**. **V. principală** **V.** de admisie a vaporilor în turbină.

VALVULĂ SOLARĂ Dispozitiv instalat pe farurile fără personal și pe geamandurile moderne, destinat să aprindă automat lumina în momentul cînd apune Soarele și să o stingă în momentul cînd acesta răsare.

VAPOR 1. Navă propulsată de o mașină cu vaporii. 2. Termen impropriu pentru orice navă cu propulsie mecanică.

VAPOREAN *arg* Navigator care staționează puțin timp într-un port, fără a avea domiciliul stabil în acesta.

VARACULĂ Ciocan mare folosit în șantiere.

VARANGĂ Piesă din osatura transversală a navei, care leagă chila/carlinga de coastă; poate fi plină, etanșă, cadru (întărită), schelet etc.; *v fig* osatură.

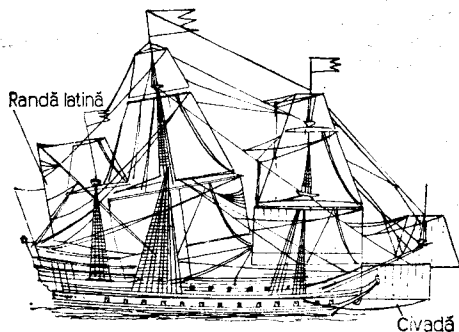
VARDIE 1. **MC** Serviciu de pază la bord ce se execută în porturi. 2. Marinar care execută acest serviciu.

VARIABLELE CANCERULUI ȘI CAPRICORNULUI Vinturi variabile în zona cuprinsă între alizeele de Nord-Est și Sud-Est. Lățimea zonei este de 500 Mm în septembrie și 150 Mm în decembrie.

VARIAȚIE *inv*, *sin* declinație magnetică.

VARȘOL Ulei brevetat, folosit în locul alcoolului la unele compasuri magnetice.

„**VASA**“ Navă de linie suedeză de 1400 t, echipată cu 64 de tunuri. Mărul catargului se află la distanța de 49 m de la chilă. Fiind surprinsă de un gren (1628), nava s-a scufundat, iar în 1961 a fost ransluată și transformată în muzeu. Este singura navă din sec. XVII existentă în lume.

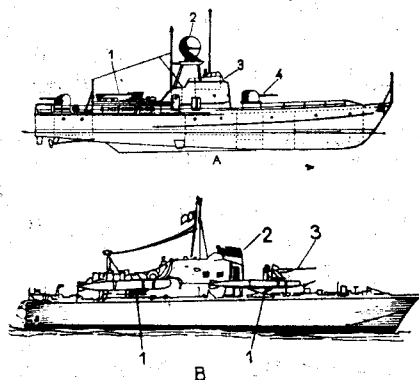

„Vasa“

VAZULIN *fl* Apărătoare verticală la casa roții.

VEDETĂ Navă militară de dimensiuni reduse, dotată cu armament puternic. **V. antisubmarină** **V.** de circa 100 t, dotată cu aparatură de detectare a submarinelor, cu tunuri automate și cu aruncătoare de grenade; *sin* **V. de apărare a porturilor**. **V. blindată** **V.** destinată cercetării și supravegherii malului. Caracteristici: Depl. = pînă la 100 t; **V** = 12-28 Nd; unul-două tunuri de 76-80 mm, patru-opt mitraliere. **V. canonică** **V.** dotată cu tunuri automate și,

eventual, cu două tuburi lanstorpilor, este folosită pentru protejarea convoaielor în zonele costiere. **V. de desant** V. dotată cu armament ușor, care poate transporta efective de valoare a unui pluton. **V. dragoare** v. dragor. **V. fluvială** Navă fluvială de dimensiuni reduse, echipată cu unul-patru tunuri de 53-76 mm; este folosită pe Dunăre. **V. de patrulare** Navă destinată supravegherii bazelor, radelor, apărării anti-submarine etc. **V. grănicerească** V. de patrulare, care execută misiuni grănicerești. **V. purtătoare**

Vedete:

A — de patrulare: 1 — pui; 2 — radom; 3 — comandă; 4 — turelă; B — rapidă: 1 — torpile; 2 — comandă; 3 — tun automat

de rachete V. dotată cu rachete și arme automate. **V. torpiloare** V. dotată cu cca două-patru tuburi lanstorpilor și cu tunuri automate; este folosită mai ales pe timp de noapte.

VEGA Steaua nautică α Lyrae, mărimea 0,1; în arabă „Vulturul care cade”.

VEGHE 1. Explorarea orizontului pentru a descoperi nave, avioane sau uscatul în scopuri nautice sau militare. 2. Totalitatea oamenilor care execută operațiunea de V. ◇ „V. să facă atenție în bordul din vînt”. 3. Fiecare din oamenii de V. ◇ „V. din cuibul corbului”.

VEGHEA 1. A executa veghe (1). 2. (despre o căpățînd de ancoră). A pluti la suprafața apei.

VELA (ARGO) Constelație avînd steaua nautică Al Suhail.

VELA CERULUI Velă pătrată ce se află pe unele clipere deasupra rîndunicii.

VELA LUNII Velă ce se află pe unele clipere deasupra velei cerului.

VELAR Specialist în confecționarea velelor, tenzilor, capotelor, sacilor de marinar.

VELASTRAI Velă latină învergată pe un strai al arborelui mare sau al artimonului. Uneori, pe iahturi, marginea de întinsură este învergată pe un club; v. fig. velatură. **V.-balon** Velă de dimensiuni mari, folosită pe ambarcațiunile de regată.

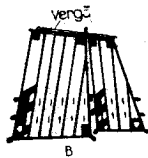
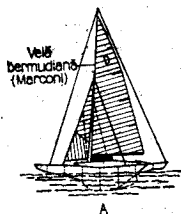
VELATURĂ Ansamblul velelor unei nave.

VELĂ 1. Mijloc de propulsie cu ajutorul vîntului, format din mai multe ferțe și consolidat pe margini, în punctele de mare solicitare, cu căptușeli și întărituri, precum și cu o grandee de parimă vegetală sau sîrmă. V. se înverghează pe vergi, ghiuri și picuri, catarge sau straiuri; v. fig. greement. **V. arabă** V. triunghiulară învergată pe o antenă; este folosită în special de velierele de cabotaj din M. Mediterană și Oc. Indian. În trecut era folosită pe galere; v. fig. galeră. **V. aurică** V. în formă de trapez neregulat, cu o margine de învergare, margini de cădere prova și pupa, o margine de întinsură, colțuri de învergare (sus), dintre care cel de la catarg poartă denumirea de git, iar celăltalt, denumirea de vîrf, un colț de școtă în pupa (jos) și un colț de mură în prova (jos); v. fig. randă. **V. bermudiană** V. aurică a cărei margine de învergare a fost îngustată și ridicată astfel încît se află în prelungirea marginii de cădere prova. Se înverghează într-un șanț de pe catarg și este folosită pe iahturi. Deși are formă triunghiulară, nu este considerată V. latină; sin V. Marconi. **V. chineză** V. de forma unui patrulator nesimetric, confecționată din mai multe ferțe din împletitură de bambus. Pentru rigidizarea velei și a grindeilor se utilizează vergele de bambus; v. fig. joncă. **V. cu spetează** V. susținută de o spetează. **V. despicată** V. compusă din două părți distincte, învergate pe o vergă la treime, una îndeplinind funcția de trîncă, iar cealaltă, funcția de foc. Era folosită în trecut pe unele ambarcațiuni militare. **V. de furtună** V. confecționată din pinză de vele groasă. **V. de guvernare** V. la extremitățile navei, cu efect de guvernare (randa sau focurile). **V. de lugher** V. la treime purtate la lughere. **V. inferioară** V. situată la extremitatea inferioară a catargului; V. mare, V. trîncă, V. în cruce. **V. în cruce** V. situată la extremitatea inferioară a artimonului; sin artimon. **V. la treime/pătrime** V. aurică învergată pe o vergă la treime/pătrime. **V. latină** V. triunghiulară învergată pe un strai cu canistrelle, avînd margine de învergare, margine de cădere, margine de întinsură, colț de fungă (sus), colț de mură (prova), colț de școtă (pupa). **V.L.** provine, probabil, din V. arabă; v. fig. velatură (foc). **V. mare** V. situată la extremitatea inferioară a arborelui mare. **V. Marconi** sin V. bermudiană. **V. mascată** a) V. care primește vîntul pe fața dinspre prova; b) V. care nu primește deloc vînt sau care primește vînt parțial, din cauza altei V. interpușe între aceasta și vînt. **V. pătrată** V. de formă trapezoidală sau dreptunghiulară, avînd margine de învergare (sus), margini de cădere laterale, margine de întinsură (jos), colțuri de învergare (sus), colțuri de școtă (jos). Este prevăzută cu fișii/benzi transversale de terțarolă. **V. plină** V. care primește vîntul pe fața dinspre pupa. **V. triunghiulară** V. de forma unui triunghi echilateral,

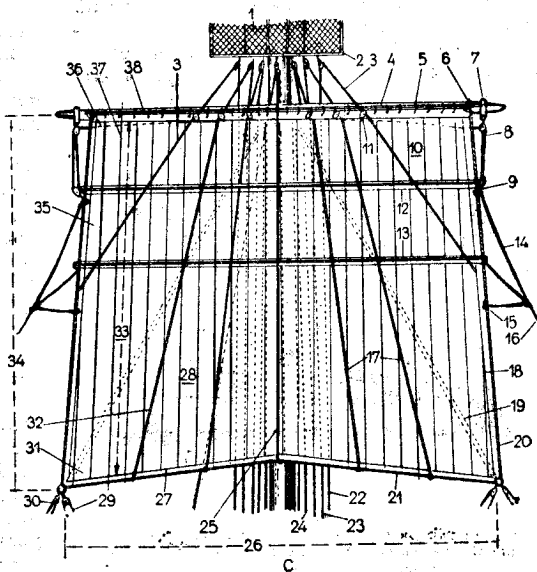
folosită ca gabier la unele goelete; *sin* rafie.
 ◇ „A face velă” A naviga cu vele; a întinde vecele. „A face vele” A practica sportul cu vele.
 „Sub vele” Navigând cu vele. 2. Navă, ca în expr. „Un convoi de 20 de vele” sau „Velă drept în prova”.

VENI LA CHEMAREA ANCOREI (*despre navă*) A se apropia de punctul de fundarisiere în momentul virării ancorei.

VENI LA DISTANȚA DE MEGAFON A se apropia de o altă navă la distanța la care poate fi auzit megafonul.

Vele:
 4 — bermudiană; B — despicăță; C — pătrată văzută din prova; 1 — plasa balustrăzii gabiei; 2 — gabie; 3 — contrabulină; 4 — vergă; 5 — sachet de învergare; 6 — împuntătură de învergare; 7 — brăjară; 8 — pălâncel de terțarolă; 9 — ochi de terțarolă; 10 — terțarolă; 11 — măr călăuș; 12 — fișie de terțarolă; 13 — filieră de terțarolă; 14 — labă de bulină; 15 — ochi de bulină; 16 — bulină; 17 — cargafund; 18 — căpușeala marginii de cădere; 19 — contrascotă; 20 — grandee de cădere babord; 21 — grandee de întinsură; 22 — contrabulină; 23 — cargafund; 24 — contra școtă; 25 — susmântă; 26 — întinsură; 27 — margine de întinsură; 28 — ferță; 29 — mură; 30 — școtă; 31 — colț de școtă/mură; 32 — cargafund; 33 — talia ferței; 34 — cădere totală; 35 — margine de cădere tribord; 36 — colț de învergare; 37 — margine de învergare; 38 — grandee de învergare

VELĂRIE 1. Arta și știința velarului. 2. Obiecte din pânză de vele de la bordul navelor. 3. Atelier în care se confecționează vele și obiecte din pânză de vele.

VELIER Navă cu vele. V. cu motor auxiliar V. cu motor, folosit pentru manevre în port.

VELINĂ *sin* ochi (3).

VENDAVAL 1. Vînt de Sud-West care bate în rafale pe timp de iarnă în golful Gibraltar. 2. Grén însoțit de tunete și fulgere pe coasta Americii Centrale.

VENI ACASĂ (*despre ancoră*) A așă pe fund în momentul în care se virează lanțul, fără ca nava să se apropie de punctul de fundarisiere.

VENI CU PROVA ÎN VÎNT/CURENT (*despre navă*) A gira după ancorare pînă cînd primește vîntul/curentul din prova; *sin*, *înv* a face cap.

VENI CU PROVA ÎNTRE VÎNT ȘI CURENT (*despre navă*) A gira după ancorare pînă la o direcție rezultantă între direcția vîntului și cea a curentului.

VENI ÎN VÎNT A se apropia de direcția din care bate vîntul.

VENI LA BABORD/TRIBORD A întoarce la babord/tribord.

VERANO Timp frumos cu durată de circa trei săptămîni în lunile ploioase ale verii în America Centrală.

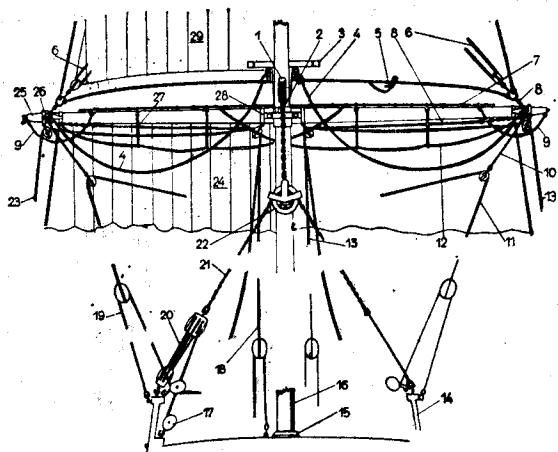
VERFAFOR Șcndru scos în afara vergii cu ajutorul unor brățări, pe care se învergează aripile; *v fig* greement.

VERGĂ Șcndru orizontal sau înclinat, suspendat cu o fungă la mijloc, la 1/3 (V. la treime) sau la 1/4 (V. la pătrime) de la unul din capete, pe care se învergează o velă. Porțiunea centrală a V. se numește baza V., fiind continuată cu cartierele și cu capetele vergii. La partea superioară V. are filiere de învergare și brățări pentru macaralele diferitelor manevre curente. V. este susținută de o troță sau poate aluneca pe o șină (V. superioare); *v fig* greement.

◇ „V. la V.” (*despre nave*) Atît de aproape încît V. se ating unele de altele. „A încrucișa V.” *arg* A discuta în contradictoriu. **V. latină/arabă** V. pentru velă latină/arabă, folosită pe galere și pe navele de cabotaj din M. Mediterană; *sin* antenă. **V. de semnale** Șcndru orizontal sau construcție orizontală din zăbrele (pe navele de linie și pe crucișătoare) pentru ridicat semnale. **V. seacă** V. situată la extremitatea inferioară a arborelui mare al

brigantinei, care nu are velă. V. trincii în bătaie V. folosită ca școndu în bătaie pentru arborea bompresului.

Accidentul s-a datorat semnalului greșit al comandantului flotei și s-a soldat cu pierderea a 22 de ofițeri și a 336 de oameni din echipaj.

Vergă:

1 — ferăstruică cu rai; 2 — piciorul funгии contragabierului; 3 — cruceță; 4 — balansină moale; 5 — cargafund; 6 — contrașcota zburătorului; 7 — filieră de învergare; 8 — școta zburătorului; 9 — țapapie de vîrf; 10 — piciorul brațului tribord; 11 — braț tribord; 12 — țapapie; 13 — contrașcota tribord a contragabierului; 14 — parapet; 15 — cămașă; 16 — coloană; 17 — pastică; 18 — palancul contrașcotei; 19 — palancul brațului; 20 — caliorna funгии; 21 — fungia contra gabierului; 22 — macara; 23 — contrașcota babord a contragabierului; 24 — contragabier; 25 — capăt de vergă; 26 — brățară; 27 — atîrnător; 28 — cerc de trojă; 29 — zburător

VERGĂ OARBĂ Vergă fixată pe bompresul unor veliere din sec. XVII-XVIII.

VERGEA DE SART Tijă metalică sau din lemn, legată travers pentru consolidarea sarturilor; *v fig* cap de berbec.

VERIGĂ DE ANCORĂ *sin* inel de ancoră.

VERIGĂ DE STRAI *sin* canistrelă.

VERINĂ Parimă cu ochi cu rodantă și cirlig la un capăt, servind la prinderea unui lanț, la manevra cheii de afurcare etc.

VERNIER *inv* Dispozitiv pentru citirea precisă a sextantului, înlocuit astăzi cu un tambur.

VERTEX 1. Punctul ortodromei cu latitudinea cea mai ridicată. 2. Punctul cel mai westic atins de traiectoria unui ciclon.

VERTICAL *sin* cerc vertical. Primul V. trece prin Est și West.

VETĂ *fl* Curent de palanc.

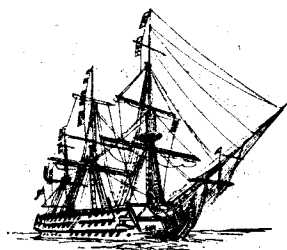
VICEAMIRAL *v* amiral.

VICECOMODOR Vicepreședinte al unor iaht-cluburi.

VICIU MC Defect al mărfii care îi reduce valoarea. V. poate fi aparent sau ascuns și natural.

„VICTORIA” 1. *ist* Singura din cele cinci nave folosite de marele navigator portughez Fernando Magellan, care a reușit să se reîntoarcă în portul de plecare din expediția sa în jurul Pământului (1519-1522). 2. Prima navă de linie avînd mașină cu triplă expansiune. A fost scufundată prin pîntenare în timpul unei manevre de către nava de linie „Camperdown”, în urma unei întoarceri de 180° a două coloane de nave.

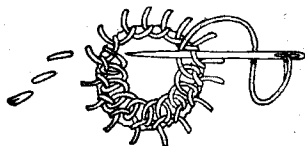
„VICTORY” *ist* Navă de linie cu vele, cu trei punți și o sută de tunuri, lansată în 1763. Caracteristici: Depl. = 2 162 t; L = 56,30 m;

„Victory”

B = 16 m. În bătălia de la Trafalgar (1805), „V” a fost nava-comandant a amiralului englez Horatio Nelson. În timpul bătăliei amiralul Nelson a fost împușcat din gabia artimon a navei de linie franceze „Redoutable”. În prezent „V” este păstrată ca monument istoric într-un doc uscat la Portsmouth.

Videlă

VIDELĂ Cusătură cu jumătăți de ochi pentru a repara o gaură într-o velă.

VIGIA Pericol semnalat, dar neverificat prin ridicări hidrografice.

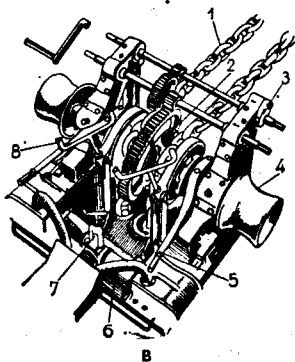
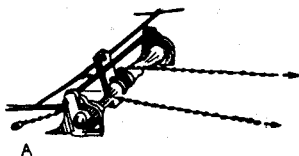
VIITURĂ și Creștere bruscă și de mare amploare a debitului fluviului, cu revărsări, provocată de topirea zăpezii sau de ploii torențiale.

VIKU *ist* Unitate de măsură vikingă, egală cu 6 Mm.

VINCI Mecanism de punte—manual, cu vapori sau electric —, cu ax orizontal, servind la virarea ancorei, a manevrelor unei bigi, a curenților palancurilor gruilor de barcă. **V. de ancoră** V. prevăzut cu barbotin pentru lanțul ancorei și cu clopote pentru parime. **V. pentru bigi și grui** V. care are numai clopote. **V. de iaht** V. manual constind dintr-un rai acționat de o manivelă. **V. pneumatic** V. acționat cu aer comprimat, folosit la lucrările de salvare. **V. de remorcă** V. aflat la pupa remorcherelor pentru manevra remorcii, avind, de regulă, un dispozitiv automat de reglare a tensiunii remorcii.

Vinciuri:

A — sec. XVII; B — de ancoră cu vapori; 1 — lanț de ancoră; 2 — barbotin; 3 — castanetă; 4 — tambur; 5 — levier de ambreiaj; 6 — tubulatură de vapori; 7 — valvulă de vapori; 8 — frână

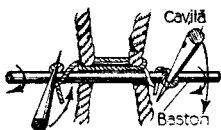

VINCI PESCĂRESC Dispozitiv format din unul sau mai mulți tamburi pe osie, acționat manual, mecanic sau electric care se folosește pentru tragerea și rularea parimelor și instrumentelor de pescuit activ.

VINCI SPANIOI Dispozitiv improvizat care se folosește pentru apropierea a două parime, pentru executarea unui ochi sau a unei legături.

VINCIER Marinar sau muncitor de port, care manevrează vinciul.

„VINO ÎN VÎNT; VINO LA DREAPTA/LA STÎNGA ... (grade)“ Comenzi la cîrmă pentru a în-

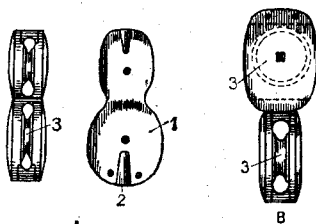

Vinci spaniol

toarce în vînt sau a schimba de drum cu numărul de grade indicat.

VINTIR *pesc* Unealtă de pescuit tip capcană, formind un cilindru (burduf); este confecționată din plasă montată pe trei-zece cercuri din lemn, așezîndu-se pe fundul apei.

VIOARĂ 1. Macara dublă cu raiurile aflate în prelungire, în același plan (**V. dreapta**) sau în două planuri ce formează un unghi de 90° (**V. încrucișată** sau **V. cu măslină**). 2. Scindură cu găuri, fixată lateral pe bompres pentru trecerea straiurilor.

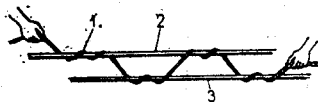

Vioară:
A — dreapta; B — încrucișată (măslină).

VIRĂ 1. A trage o parimă sau un lanț. ◇ „V. ancora“ A V. lanțul ancorei (*nu se spune a ridica ancora*). 2. „Vîra“! Comandă pentru a vira. ◇ „Vîra ancora ... chei!“ Comandă pentru a vira numărul indicat de chei de lanț. 3. (*despre vînt*) A gira în sensul acelor unui ceasornic.

VIRATOR Dispozitiv de virare folosit în cazul în care parima nu se poate garnisi pe cabestan. V. este compus dintr-o parimă garnisită pe cabestan, pe care se leagă cu nipere parima ce urmează a fi virată.

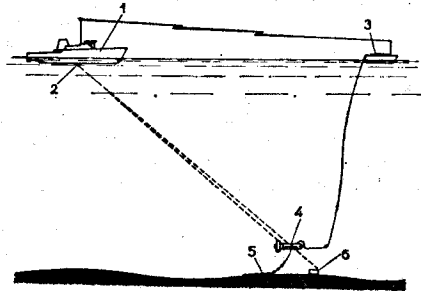
Virator:
1 — nipere; 2 — virator; 3 — parimă virată

VIRAZON Briză de mare pe coastele Spaniei. **VITALITATE** Capacitatea navei de a pluti avînd un număr de compartimente pline cu apă (inundate).

VITEZA NAVEI Distanța parcursă de o navă într-o unitate de timp. Se măsoară, de regulă, în noduri, în km/oră (pe Dunăre, în amonte de Galați) și în m/s. **V. comercială** *sin* V. de exploatare, V. de serviciu. **V. critică** a) V. la care nava are trepidații (nu coincide cu V. maximă); b) V. la care are loc un anumit fenomen, de ex., mărirea/reducerea vitezei pe fund mic sau pe mare rea, apuparea de viteză etc. **V. de blocadă** *ist* V. la care consumul de combustibil este minim, nava putînd ține marea timp îndelungat. Odată cu apariția armelor sub apă care au impus blocarea la distanță, V.d.B. a pierdut orice importanță.

V. de ceață V. redusă pe timp de ceață. În noile reguli pentru prevenirea coliziunilor este denumită V. de siguranță. Depinde de vizibilitate, de dotarea cu radiolocator, de puterea mașinii la mers înapoi și de timpul mort la răsturnarea mașinii, de densitatea traficului, de curenții marini, de apropierea pericolelor, de anumite considerații militare etc. În orice caz V.d.C. trebuie să permită oprirea navei pe o distanță mai mică decât vizibilitatea. **V. de exploatare sin V. de serviciu. V. de guvernare V. la care nava ascultă cirna. V. de înaintare V. cu care navigatorul se așteaptă să înainteze pe drumul adevărat, trasat în prealabil; poate diferi apreciabil de V. pe deasupra fundului. V. de manevră V. cu care se manevrează în port.** „V.d.M. trebuie să fie mai mică decât viteza cu care poate judeca creierul tău”, spun marinarii. **V. de probe V. maximă atinsă la probe, mai mare decât V. maximă înscrisă în acte. V. de serviciu MC V. care poate fi menținută în cursul traversadei în condiții normale de mare și de vînt; sin V. comercială, V. normală. V. de siguranță V. la care o mină de depresiune nu explodează. V. economică a) mil V. la care raportul dintre combustibilul consumat și distanța parcursă este optim, nava putînd parcurge distanța maximă; b) MC V. corespunzătoare raportului optim dintre costul transportului și tona de marfă. V. în suprafață V. unui submarin în suprafață. V. maximă V. cea mai mare pe care o poate atinge o navă, inferioară V. de probe. V. medie a) mil V. cu care s-ar parcurge drumul direct dintre punctul inițial și punctul final ale unui zig-zag sau ale unei perioade de navigație în zig-zag; b) MC Media aritmetică a V. navei în cursul unei traversade sau într-un interval de timp dat (un an). V. pe deasupra fundului V. în raport cu repere fixe sau cu fundul mării, reprezentînd rezultanta dintre V. prin apă și acțiunea vîntului, curenților și valurilor asupra mișcării navei. V. prin apă V. în raport cu apa. **VITEZA VALULUI** Viteza cu care înaintează creasta unui val; este mai mare decât viteza de grup, adică viteza cu care înaintează un grup de valuri. **VITEZĂ RELATIVĂ** Viteza cu care se deplasează o navă în raport cu altă navă considerată fixă; *v* cinematică navală. **VIȚĂ** Mai multe fire de sîrmă răsucite, fără a fi torsionate. Mai multe vițe formează o parimă de sîrmă; *v* fig parimă. **VIVIERĂ** Barcaz amenajat pentru transportul peștelui viu. **VIZIBILITATE** Distanța maximă la care un obiect cu caracteristici definite poate fi observat și identificat cu ușurință. V. meteorologică Distanța maximă la care se poate vedea și identifica pe orizont un obiect negru de dimensiuni convenabile, pragul de contrast „C” fiind egal cu 0,05 (definiție a Organizației meteorologice mondiale).**

Vînător de mine

1 — vînător de mine; 2 — detector de mine; 3 — barcă; 4 — distrugător de mine teleghidat 5 — încărcătură de distrugere; 6 — mină

VÎNĂTOR DE MINE mil v dragor.

VÎNĂTOR DE SUBMARINE mil Navă cu un deplasament de 100-700 t și cu o viteză de 15-30 Nd, destinată căutării și distrugerii submarinelor. Este dotată cu hidrolocatoare, lansatoare (aruncătoare) de grenade antisubmarine, torpile antisubmarine și artilerie de calibru mic.

VÎNT 1. Curent ce se formează ca urmare a deplasării maselor de aer dintr-o regiune cu presiune ridicată într-o regiune cu presiune mai scăzută. Direcția V. este direcția din care acesta bate (contrar curentului). **V. adevărat V. înregistrat de un observator fix. V. aparent V. observat la bordul unei nave în mers, ca rezultantă a V. adevărat și a V. navei. V. bun V. favorabil care permite navei să înainteze spre locul de destinație. V. contrar V. opus celui bun. V. de bulină v aliură (1), V. de Nord, de Nord-Est etc. V. care bate de la Nord, de la Nord-Est etc. V. de/din pupa v aliură (1). V. de travers v aliură (1). V. dinaintea/dinapoi traversului v aliură (1). V. din prova v aliură (1). V. dominant V. care bate cu o frecvență mai mare într-o anumită direcție decât cele din alte direcții. V. dorit Pe portavoane, V. aparent din prova, necesar decolării avioanelor. V. în velă V. care bate pe fața pupa a velei. V. larg v aliură (1). V. local V. care bate într-o anumită zonă a mării. V. mare larg v aliură (1). V. pe velă V. care bate pe fața prova a velei. V. permanent V. care bate tot timpul anului. V. sezonier V. care bate într-un anumit anotimp. V. rece inv Înainte de 1956, V. de forță 7 pe scara Beaufort. V. strîns v aliură (1). V. navei Curent de aer provocat de mersul navei. ◇ „V. bate în compas”. Direcția V. este cea din care bate. „V. dă, V. refuză” „Cu V. și cu marea nu poți fi sigur de nimic. „A trece de V.” A depăși V. din prova la o voltă de V. 2. inv, sin car (3).**

VÎNTURILE BUNE DE WEST Vînturi de West în Nordul Oc. Atlantic, care permiteau navelor cu vele să revină din America în Europa.

VÎNZARE LA LUMÎNARE *ist* Vinzare la licitații a unei prize, ofertele fiind admise pînă la stingerea luminării aprinse la începutul vînzării.

VÎRF 1. Partea superioară a unui catarg. 2. *v* antenă. 3. Porțiune a unei băi sau a unui golf, care intră mult în interiorul uscatului. 4. *v* velă aurică. 5. *v* pavilion.

VÎRSTA LUNII Intervalul de timp de la Lună nouă pînă în momentul considerat.

VÎRSTA MAREEI Intervalul de timp dintre momentul sîzigiilor și momentul producerii primei mării înalte; poate precedea sîzigiile cu o zi sau poate întîrzia cu cel mult șapte zile.

VÎRTEJ 1. *sin* țițină. 2. *sin* anafor.

VÎRTELNIȚĂ Sculă pentru făcut comandă de bord.

VÎSLĂ *fl* Ramă pescărească; *sin* babaică, opacină. 2. Ramă scurtă cu care se guvernează lotca. 3. Ramă folosită la schif. Se manevrează cu o singură mină ca și opacină.

VLCC (*engl* Very Large Crude Oil Carrier) Petrolier foarte mare pentru țiței brut.

VOIAJ MC Călătoria unei nave comerciale, care include *V.* de ducere (plecare) și *V.* de înapoiere. *V.* abandonat *V.* întrerupt înainte ca nava să ajungă la destinație, ca urmare a unei avarii, în care caz comandantul trebuie să facă totul ca să ajungă la destinație. *V.* continuu *DM* Transportul unei mărfi pe mare în timp de război în două etape, inițial într-un port neutru pentru a deruta blocada unuia din beligeranți, iar apoi prin transbordare către un port al celui alt beligerant. În drept, cele două etape au fost considerate ca un singur *V.* Ca urmare, teoria *V.C.* a fost folosită de aliați pentru a confisca nava și marfa în oricare din cele două etape și a împiedica aprovizionarea Germaniei în ultimele două războaie mondiale. *V.* internațional *V.* între porturi aparținînd unor state diferite. *V.* în balast Călătoria unei nave comerciale fără marfă la bord, ci numai cu balast, care îi asigură stabilitatea necesară. *V.* în circuit Excursie pe mare, a cărei itinerar include mai multe porturi, cel final fiind portul din care nava și-a început *V.*

VOITH-SCHNEIDER, propulsor Propulsor cu discuri orizontale, cu palete dispuse vertical, folosit pe remorcherile de port și pe feriboturi.

VOLANT *v* loch.

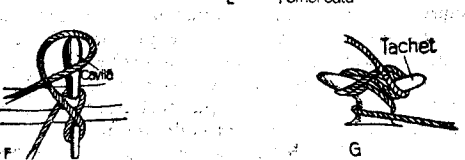
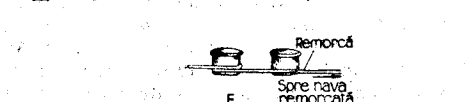
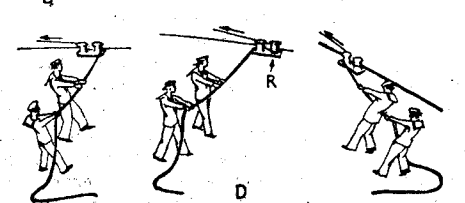
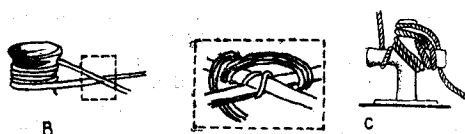
VOLUM PRINCIPAL *sin* tonaj sub punte; *v* tonaj.

VOLTĂ *sin* a lua volta.

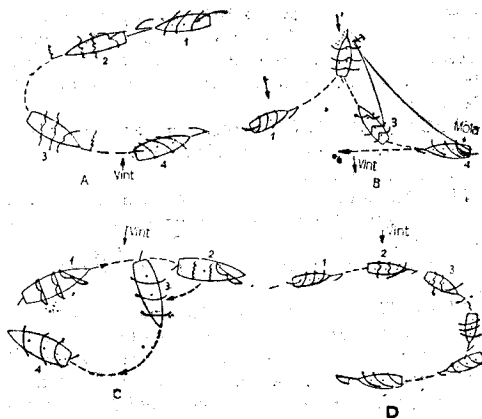
VOLTĂ 1. O singură înconjurătură, cu o bucată de parimă, pe un școndru sau pe o altă parimă. *V.* călăreată *V.* (1) așezată peste altă voltă. *V.* moartă *V.* (1) neasigurată cu o legătură sau cu un nod. ◇ „Ia o *V.*!” Comandă pentru a lua temporar o *V.* (1) înainte de a lua *V.* definitivă. 2. Mod de fixare a capătului

unei parime. *V.* la baba *V.* compusă din mai multe *V.* (1), ultimele fiind asigurate printr-o legătură cu sfilată. Distingem: *V.* la baba de

Volte (parime):
A — a unei parimă la o singură baba; B — a unei sîrme la o singură baba; C — la o baba în cruce; D — înforță, la două babale; E — a unei remorci la două babale; F — la cavilă; G — la tachtet

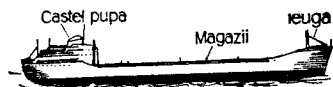
remorcă, *V.* la baba în cruce, *V.* la o singură baba, *V.* la cavilă, *V.* la tachtet; *v* fig voltă. ◇ „Volta!” Comandă pentru a opri filarea sau

Volte (manevre):
A — în vînt; B — în vînt cu orice preț; C — în vînt scurtată; D — sub vînt;

virarea; *arg* Tacil! Să terminăm! 3. Manevră de schimbare a murelor. *V. împrejur* Schimbarea murelor la o săritură de vînt. *V. în vînt* Schimbarea murelor trecînd cu prova prin vînt. *V. mascînd V.* care se execută mascînd farul prova și punînd cirma în vînt cînd nu există spațiu suficient; *sin V. falsă. V. în vînt cu orice preț V.* cu fundarisirea unei ancore la care s-a dat și un șpring de la pupa. Cînd nava ajunge cu vîntul în prova, ea pierde viteză, lanțul se filează pe la capăt, șpringul se virează, iar vergile se brațează pentru noile mure. Ancora, lanțul și șpringul se pierd; *sin V.* cu ancoră. *V. sub vînt* Schimbarea murelor trecînd

cu pupa prin vînt. ◇ „A face V.” 1 a) A executa o V.; b) *arg* A-și schimba părerea sau comportarea. 4. *v* descurcarea lanțurilor. **VRAC**, în (*despre marfă*) Neambalat.

Vrachier

VRACHIER Navă care transportă mărfuri în vrac, putînd fi specializată: cerealier, mineralier etc.

W

W Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Am nevoie de ajutor medical”.

WARLUZEL, sondă inv Sondă mecanică asemănătoare sondei Thomson. Nu mai este folosită în prezent.

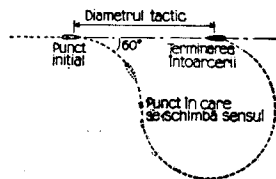
WEIR, diagramă Diagramă pentru calculul grafic al azimutului.

WEST 1. *v* Roza vînturilor. 2. Vînt de W., ca în expr. „A început să bată Westul”.

WHIPPING Impactul valurilor cu bordajul stelat la prova.

WILLIAMSON, curbă Procedu de întoarcere cu 180° , folosit pentru a reveni în siaj. Constă din a întoarce cu 60° de la drumul inițial, apoi a schimba cîrma pînă ce ajunge la capul invers.

Curbă Williamson

WILLY-WILLY Denumire dată unui ciclon format în strîmtoarea Timor, pe coasta de Nord a Australiei.

WISHBONE, velă Velă triunghiulară cu baza învergată pe catarg, fiind ținută cu colțul opus de o spetează. Este folosită pe ambarcațiunile de regată.

WOLLASTON, prismă *v* prismă W.

X

X Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Încetați a face ce intenționați și faceți atenție la semnalele mele”.

Y

Y Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Ancora mea ară (derapează)”.
YAHT *v* iaht.

YARD Unitate de măsură pentru lungimi, egală cu 3 picioare, 36 țoli (inches) sau 0,914398 m, folosită pe hărțile marine engleze și americane.

YAVUZ (Yavuz Sultan Selim) Crucişător de bătalie construit în şantierul Blohm & Voss din Hamburg (1912) şi intrat în acelaşi an în compunerea flotei germane sub numele de Goeben. La începutul primului război mondial a acţionat în M. Mediterană, dar, ca urmare a superiorităţii navale anglo-franceze pe acest teatru şi pentru a determina Turcia, care avea o

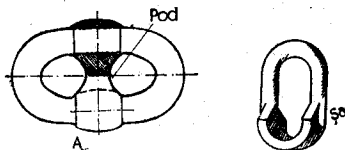
poziţie oscilantă, să înceapă ostilităţile, a intrat împreună cu crucişătorul uşor Breslau, în apele turceşti; la 16 august 1914 şi-a schimbat numele intrind în compunerea flotei turce. **Y.** a fost nava-comandant a flotei turce în perioada 1914—1973, cînd a fost dezmembrat. Caracteristici: Depl. = 25 000 t; L = 186,5 m; B = 29,5 m; d = 9,2 m; puterea maşinilor = 52 000 CP; V = 28,6 Nd; zece tunuri de 280 mm. douăsprezece tunuri de 152 mm, douăsprezece tunuri de 88 mm; cuirasă de 280 mm bordaj şi de 254 mm punte.

YAWL Velier cu un arbore mare şi un bate pupa, aflat în pupa echei (*a nu se confunda cu keciul*).

Z

Z Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Am nevoie de un remorcher”. Când este folosit de traulere are semnificația: „Atenție, lansez traulul”.

ZA Verigă făcând parte dintr-un lanț. **Z. comună** **Z. obișnuită**. **Z. cu pod/punte** **Z.** cu o întăritură transversală. **Z. cu șa** **Z.** avind o parte lătită pentru a susține ancora în timpul caponării. **Z. de capăt** **Z.** fără pod, mai groasă decât **Z. comună**, aflată la capetele fiecărei chei de lanț. **Z. terminală** **Z.** fără pod, cu ajutorul căreia lanțul se prinde de cheia de ancoră.

Zale:

A — cu pod; B — cu șa

ZĂRIT Pavilion cu semnificația: „Am zărit sau am înțeles semnalul dv.” În Codul internațional de semnale este o flamură cu dungi verticale albe și roșii, denumită și flamura sau caracteristica codului. ◇ „Z. la jumătate” **Z.** ridicat la jumătate cu semnificația: „Am zărit semnalul dv.” „Z. la semn” **Z.** ridicat la semn cu semnificația: „Am înțeles semnalul dv.”; *arg* Am priceput.

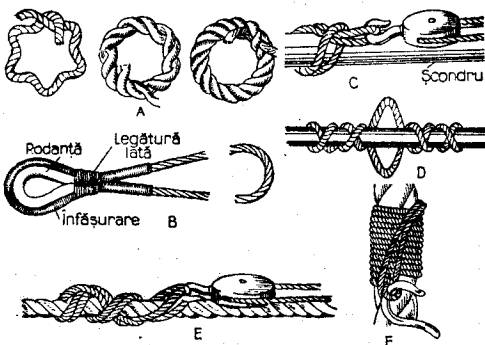
ZĂVOR 1. Viță care asigură o mătaseală de sirmă. 2. *v* ancorare zăvoriță.

ZBANDĂ *fl* A se banda.

ZBAT Paletă montată pe o roată, care, lovind apa, asigură propulsia navei. **Z.** pot fi fixe sau mobile, ultimele fiind mai eficace, dar mai scumpe și practic nefolosite. Roțile cu **Z.** au fost primele propulsoare instalate pe navele cu vapor. În prezent sînt folosite numai pe navele fluviale și, eventual, pe remorcherele de port, fiind montate pe două roți de **Z.** în bordurile navei sau pe o singură roată la pupa (*var*).

ZBIR 1. Inel de parimă, mai mic ca un sapan, confecționat prin matisire și servind la prinderea unui palanc pe o parimă sau pe un școndru.

2. Idem, din sirmă. **Z. de baba** **Z.** (2) cu gituitură care îl separă printr-un ochi suficient de mare pentru a se fixa pe o baba și unul mic, de care se prinde, cu o cheie, ochiul parimei. **Z. de**

Zbiri:

A — de cîneță; B — de baba; C—F — pe școndri și parime

comandă **Z.** confecționat din comandă (3) nerăsucită, dînd un fir peste două cuie fixe și înconjurîndu-l cu o firuială. Parima nefiind răsucită, **Z.d.C.** este mai rezistent decît un **Z.** matisit. **Z. de ghiulea** *ist* **Z.** (1) de punte, pe care se așază ghiuleaua pentru a nu se rostogoli. **Z. de guvernare** *sin* *ujbă*. **Z. de spetează** **Z.** pe care se reazemă capătul inferior al unei speteze sau al unui școndru în bătaie.

ZBIR CU OCHI ȘI CAPĂT **Zbir** de macara cu un ochi matisit prin care poate trece celălalt capăt; la una din extremități are un cap de bulgar sau un nod de țin-te bine/balustradă. Poate fi așezat repede pe un școndru.

ZBIR DE BALENIER *inv* **Zbir** de macara dublu, cu ochiuri, prin care trece o cavilă. Se folosea la macaralele cu care baleniarele ridicau bucățile de balenă.

ZBIR DE LANȚ Capăt de lanț cu care se prinde un palanc pe o sirmă; *v* boțare.

ZBIR DE MACARA *v* macara.

ZBIRIȘOR **Zbir** de dimensiuni mici, fixat sub zbirul macaralei, la care se prinde stătătorul palancului.

ZBURĂTOR Velă pătrată ce se află deasupra contragabierului sau gabierului (cînd nava nu are gabieri dubli).

ZBURĂTURĂ 1. *inv* Porțiunea din jurul gurii unei țevi de tun. 2. *v* siflee.

ZENIT Punctul în care verticala locului „înțepă” sfera cerească deasupra capului observatorului.

ZERO AL HĂRȚII MARINE *v* adîncime.

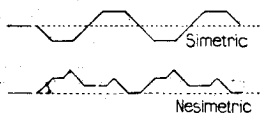
ZI CIVILĂ Zi care începe la miezul nopții.

ZI DE MANDAR *v* mandar (2).

ZI DE RAMAT *ist* Unitate de măsură a distanței, folosită de vikingi și egală cu cca 36 Mm.

ZI NAUTICĂ *ist* Zi care începe la amiază (*nu se mai folosește*).

ZIGZAG Manevră a navei, constînd din schimbări de drum în formă de zigzag pe direcția generală de marș, pentru a nu permite inamicului să folosească cu eficacitate armamentul. Odată cu apariția armei rachetă importanța Z. a scăzut.

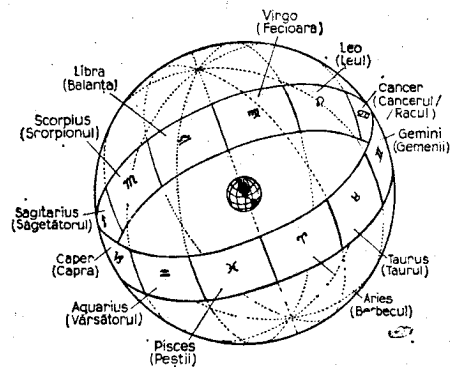

Zig-zag

ZIGZAGARE Executare de zigzaguri.

ZILE DE GRAȚIE 1. Termen acordat navelor beligerante pentru a părăsi un port al adversarului. 2. Termen acordat navelor neutre pentru a părăsi un port blocat.

ZODIAC Fișie a sferei cerești lată de aproximativ 16°, pe care se găsesc cele 12 constelații zodiacale, situată de o parte și alta a eclipticii și care este parcursă de Soare în timp de un an.

Zodiac

ZONA GOLFURILOR Zonă specială situată la Nord-Est de loxodroma care unește Rasl Had ($\varphi = 22^{\circ}30' N$, $\lambda = 59^{\circ}48'$) și Ras Al Fasteh ($\varphi = 25^{\circ}04' N$, $\lambda = 61^{\circ}25' E$).

ZONĂ CENTRALĂ MC Porțiune a navei, egală cu 0,5 L, formată din două porțiuni de cîte 0,25 L măsurate de la secțiunea maestră spre prova și pupa (*definiție a Societăților de clasificare*).

ZONĂ CONTIGUĂ DM Fișie de mare spre larg, pornind din marea teritorială și întinzîndu-se, de regulă, pînă la distanța de 12 Mm de la uscat, în care statul riveran își poate exercita autoritatea în anumite domenii (pescuit, vamal, fiscal, sanitar etc.). Regulul Z.C. constituie o excepție de la regulul mării libere care se aplică în principiu dincolo de limitele mării teritoriale.

ZONĂ DE BORD LIBER Zonă a mării, în care bordul liber trebuie să aibă o anumită valoare. Harta Z.d.B.L. este anexată la Convenția internațională a liniilor de încărcare.

ZONĂ DE PESCUIT Zonă în care pescuitul se execută cu randament sporit. Pentru stabilirea și menținerea Z.d.P. este necesară cercetarea unor regiuni întinse, luîndu-se măsuri de protecție și de conservare a peștelui; *sin* fund de pescuit.

ZONĂ DE TĂCERE 1. Zonă în care condițiile atmosferice produc o refracție anormală a sunetului, iar semnalele acustice de ceață nu se aud pe o anumită distanță. 2. Zonă în care semnalele radio sau de radiolocație nu pot fi recepționate din cauza unui salt datorit ghidului de unde.

ZONĂ DE TRECERE MC Porțiune a navei cuprinsă între zona centrală și extremitățile acesteia (*definiție a Societăților de clasificare*).

ZONĂ LIBERĂ Parte a teritoriului unui stat, de regulă, în porturi, în limitele căreia se aplică, dispoziții vamale speciale.

ZONĂ NAȚIONALĂ DE PESCUIT Fișia de apă de-a lungul coastei, care se stabilește de un stat pentru a-și proteja resursele naționale de pescuit. Limitele sale spre larg variază între 50 și 200 Mm.

ZONĂ SPECIALĂ În sensul Convenției internaționale pentru prevenirea poluării marine, zonă de mare în care este necesară adoptarea unor metode speciale, obligatorii pentru prevenirea poluării mării cu substanțe nocive lichide. M. Neagră este o Z.S.

ZONĂ VERTICALĂ PRINCIPALĂ CONTRA INCENDIULUI Spațiu delimitat de pereți transversali, rezistenți la foc (*definiție a Societăților de clasificare*).

ZUBEN EL GENUBI Steaua nautică α Librae (Balanta), mărimea 2,9; în arabă „Gheara de sud” (a Scorpionului).

PLANȘE ȘI HĂRȚI ÎN AFARA TEXTULUI

1. Harta căilor maritime
2. Lumini și semne de zi
3. Balizaj internațional;
Balizaj pe Dunăre

1. Mărcile de comandament
2. Pavilioanele codului internațional de semnale
3. Marele și micul pavoaz
4. Velatură

1. Harta zonelor de mare rea
2. Harta cerului
3. Harta zonelor de pescuit

HARTA CURENȚILOR MARINI (VARĂ ÎN EMISFERA NORDICĂ, IARNĂ ÎN EMISFERA SUDICĂ)

